

*Bilten
Zbornik*

Bilten

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Bosne i
Hercegovine**

*Stat. Odjeljenje na
vesi Zbornik kamata: 75.*

broj 2

**Sarajevo,
april — juni, 1991. godine**

Z. Jochim

S A D R Ž A J

KRIVIČNO PRAVO	5
- sudske odluke	5
PRIVREDNI PRESTUPI	14
- sudske odluke	14
PREKRŠAJNO PRAVO	17
- sudske odluke	17
NAČELNI STAVOVI	18
ZAKLJUČCI	23
GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO	25
- sudske odluke	25
UPRAVNO PRAVO	77
- sudske odluke	77
ABECEDNI STVARNI REGISTAR	89
- za krivično pravo, privredne prestupe i prekršajno pravo	89
- za građansko i privredno pravo	89
- za upravno pravo	93
REGISTAR PROPISA	94
- za krivično pravo, privredne prestupe i prekršaje	94
- za građansko i privredno pravo	94
- za upravno pravo	95

**BILTEN SUDSKE PRAKSE VRHOVNOG SUDA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Redakcioni odbor:

Dr Petar SIMONETTI
Miomir JOČIĆ
Ibrahim VEHABOVIĆ
Stevo ČOSOVIĆ

Izdavač:

Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list SRBiH
Sarajevo

Za izdavača:

Božidar MIČIĆ, direktor

Z. J. J. J.

BILTEN
SUDSKE PRAKSE
VRHOVNOG SUDA
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 2

Sarajevo, april - juni 1991.

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON SFRJ

1.

Član 95. i 96. KZ SFRJ u vezi sa članom 365. stav 1. tačka 3. ZKP

PRIGOVOR PROTIV OPTUŽNICE, RJEŠENJE DONESENO PO PRIGOVORU I NJEGOVO DOSTAVLJANJE STRANKAMA, TE ODREĐIVANJE PRETRESA, POZIVANJE STRANAKA NA PRETRES I SVE DRUGE RADNJE KOJE SUD PREDUZIMA U CILJU VOĐENJA KRIVIČNOG POSTUPKA, PREDSTAVLJAJU PROCESNE RADNJE, KOJE PREKIDAJU ZASTARU KRIVIČNOG GONJENJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je oglosio krivim okrivljenje zbog krivičnog djela nasilničkog ponašanja iz člana 204. stav 2. KZ SRBiH, te im je za to djelo izrekao odgovarajuće krivične sankcije.

Okrivljeni su protiv te presude izjavili žalbe. Povodom tih žalbi drugostepeni sud je po službenoj dužnosti preinačio prvostepenu presudu, tako što je protiv okrivljenih na osnovu člana 349. tačka 6. ZKP odbio optužbu, smatrajući da je nastupila relativna zastara krivičnog gonjenja. Donoseći ovakvu presudu drugostepeni sud polazi od činjenice da je za krivično djelo iz člana 204. stav 2. KZ SRBiH propisana kazna zatvora od 3 mjeseca do 5 godina, da je krivično djelo učinjeno 15. marta 1981. godine, te da je predsjednik vijeća prvostepenog suda 7. novembra 1986. godine izdao naredbu za zakazivanje glavnog pretresa. Iz tih činjenica drugostepeni sud izvodi zaključak da je od izvršenja krivičnog djela do preduzimanja prve procesne radnje proteklo više od 5 godina i da je nastupila relativna zastara krivičnog gonjenja u smislu odredbi iz člana 95. stav 1. tačka 4. KZ SFRJ.

Protiv drugostepene presude Republički javni tužilac je podigao zahtjev za zaštitu zakonitosti zbog povrede odredbi iz člana 95. stav 1. tačka 4. i člana 96. stav 3. i 5. KZ SFRJ, a u vezi sa članom 365. stav 1. tačka 3. ZKP, učinjenih u korist okrivljenih, te je predložio da se ta povreda samo utvrdi, a da se drugostepena presuda ne dira.

Obrazlažući svoj zahtjev javni tužilac je naveo da je krivično djelo učinjeno 15. marta 1981. godine, te da je od tada pa do 7. novembra 1986. godine, kada je zakazan glavni pretres, prvostepeni sud preduzeo niz drugih procesnih radnji koje prekidaju zastaru krivičnog gonjenja,

tako da od svake te radnje relativna zastara krivičnog gonjenja ponovo počinje da teče. Tako je naveo, a što je i Vrhovni sud iz stanja spisa utvrdio da je prvostepeni sud 7. oktobra 1985. godine dostavio optužnicu okrivljenima. Ova radnja predstavlja procesnu radnju koja prekida relativnu zastaru krivičnog gonjenja. Od izvršenja krivičnog djela do tog dana nije proteklo 5 godina, niti je od tada do zakazivanja glavnog pretresa proteklo 5 godina. S druge strane između dana izvršenja krivičnog djela i zakazivanja glavnog pretresa 7. novembra 1986. godine prvostepeni sud je izvršio i više drugih procesnih radnji koje prekidaju zastaru krivičnog gonjenja.

Radi toga se u zahtjevu javnog tužioca za zaštitu zakonitosti osnovano tvrdi da je drugostepeni sud donoseći odbijajuću presudu povrijedio odredbe iz člana 95. stav 1, tačka 4. i člana 96. stav 3. i 5. KZ SFRJ, u vezi sa članom 365. stav 1. tačka 3. ZKP u korist okrivljenih.

Naime, prema odredbi iz člana 95. stav 1. tačka 4. KZ SFRJ krivično gonjenje se ne može preduzeti kada protekne 5 godina od izvršenja krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora preko 3 godine. S druge strane, prema članu 96. st. 1, 3. i 6. KZ SFRJ zastarjevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kada je krivično djelo učinjeno, a prekida se svakom procesnom radnjom koja je preduzeta radi gonjenja učinioca krivičnog djela, tako da taj rok zastare počinje ponovo da teče od preduzimanja te radnje.

Zbog svega izloženog zahtjev javnog tužioca za zaštitu zakonitosti je uvažen, te je odlučeno kao u izreči ove presude na osnovu člana 422. stav 3. ZKP.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kvl.z. 43/91 od 26. 3. 1991. godine)

2.

Član 246. stav 1. KZ SFRJ

KRIVIČNO DJELO OMOGUĆAVANJA UŽIVANJA OPOJNIH DROGA IZ ČLANA 246. STAV 1. KZ SFRJ ČINI I ONAJ OKRIVLJENI KOJI JE SAMO JEDANPUT DAO RADI UŽIVANJA OPOJNU DROGU TREĆEM LICU.

Iz obrazloženja:

Presudom višeg suda preinačena je presuda osnovnog suda u odluci o kazni tako što je okrivljenom za krivično djelo omogućavanja uživanja opojnih droga iz člana 246. stav 1. KZ SFRJ, uz primjenu odredbi o ublažavanju kazne iz čl. 42. i 43. KZ SFRJ, izrečena kazna zatvora u trajanju od jednog mjeseca.

Osuđeni je podnio ovome sudu zahtjev za preispitivanje tih pravosnažnih presuda zbog povrede krivičnog zakona na njegovu štetu (član 365. stav 1. tač. 1. i 2. ZKP).

U obrazloženju zahtjeva osuđeni smatra da iz člana 246. stav 1. KZ SFRJ proizlazi da se pod pojmom "daje" opojna droga na uživanje podrazumijeva ponavljanje tih radnji, dakle, da se radi o trajnom glagolu, a ne o jednokratnom davanju opojne droge. Zbog toga je mišljenja da nije mogao biti oglašen krivim za navedeno krivično djelo kada je samo jedanput dao opojnu drogu na uživanje trećem licu. Kada je i pored toga oglašen krivim, tvrdi da je na njegovu štetu povrijeđen krivični zakon. Zbog toga je predložio da se navedene presude ukinu i predmet vrati osnovnom sudu na ponovno suđenje.

Vrhovni sud BiH je odbio zahtjev osuđenog kao neosnovan.

Krivično djelo omogućavanja uživanja opojnih droga iz člana 246. stav 1. KZ SFRJ, čini ono lice koje navodi drugog na uživanje opojne droge ili mu daje opojnu drogu da je uživa on ili drugo lice, ili stavi na raspolaganje prostorije radi uživanja opojne droge ili na drugi način omogućuje drugom da uživa opojnu drogu.

Analizom prednjeg stava kada se glagol "daje" posmatra odvojeno proizlazi da se radi o trajnom glagolu. Međutim, kada se ovaj glagol posmatra u strukturi ostalih elemenata iz stava 1, člana 246. KZ SFRJ, onda jasno proizlazi da glagol "daje" znači i jednokratno davanje opojnih droga na uživanje. Iz tih razloga, ovaj sud nije prihvatio osnovanim zahtjev osuđenog za vanredno preispitivanje pravosnažne presude, kojim tvrdi da je na njegovu štetu povrijeđen krivični zakon time što je u pravosnažnoj presudi zauzet stav da se i jednokratnim davanjem opojnih droga na uživanje čini krivično djelo iz člana 246. stav 1. KZ SFRJ.

S druge strane, kada je riječ o konkretnom slučaju osuđeni nije u pravu ni zbog toga što je on u tri navrata dao opojnu drogu na uživanje.

Radi toga je zahtjev osuđenog odbijen kao neosnovan.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kvlp. 16/91 od 29. 5. 1991. godine)

KRIVIČNI ZAKON SRBIH

3.

Član 36. stav 2. tačka 6. KZ SRBIH

OKRIVLJENI KOJI JE LIŠIO ŽIVOTA DVA LICA, A TREĆE POKUŠAO LIŠITI ŽIVOTA, UČINIO JE SVRŠENO KVALIFIKOVANO KRIVIČNO DJELO UBISTVA VIŠE LICA IZ ČLANA 36. STAV 2. TAČKA 6. KZ SRBIH.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je oglasio krivim okrivljenog zbog krivičnog djela ubistva više lica iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZ SRBIH i za to djelo izrekao mu smrtnu kaznu.

Okrivljeni je protiv te presude izjavio žalbu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni.

Predložio je da se prvostepena presuda ukinu i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje

ili da se ta presuda preinači u odluci o kazni, tako da mu se umjesto smrtne kazne izrekne kazna zatvora.

Vrhovni sud BiH je ispitao prvostepenu presudu u granicama žalbenih prigovora okrivljenog kao i po službenoj dužnosti u smislu odredbi iz člana 376. stav 1. ZKP.

Ispitujući pravilnost primjene krivičnog zakona po službenoj dužnosti, ovaj sud je našao da je prvostepeni sud radnje okrivljenog, koji je lišio života dva lica, a treće pokušao, pravilno pravno kvalifikovao kao krivično djelo ubistva

više lica iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZ SRBiH i za isto izrekao smrtnu kaznu, koja je za to djelo propisana alternativno sa kaznom zatvora od 20 godina.

4.

Član 42. stav 5. KZ SRBiH

DA BI POSTOJALO KRIVIČNO DJELO TZV. TEŠKE TJELESNE POVREDE NA MAH IZ ČLANA 42. STAV 5. KZ SRBIH NUŽNO JE, PORED OSTALOG, DA JE UČINILAC U STANJE JAKE RAZDRAŽENOSTI DOVEDEN NAPADOM ILI TEŠKIM VRIJEDENJEM OD STRANE POVRIJEDENOG, A NE NEKOG DRUGOG LICA.

Iz obrazloženja:

U opisu djela u izreci prvostepene presude, kojom je okrivljenom izrečena osuda za krivično djelo teške tjelesne povrede na mah iz člana 42. stav 5. KZ SRBiH, navedeno je, pored ostalog, da je okrivljeni u stanje jake razdraženosti doveden napadom brata povrijeđenog. Učešće samog povrijeđenog u napadu u izreci se ne spominje mada se utvrđuje u obrazloženju. Vrhovni sud BiH je našao da je ovakva izreka (budući da joj manjka supstrat jednog bitnog obilježja djela) nerazumljiva i da je time učinjena bitna povreda određaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 11. ZKP, a o suštini ovog bitnog obilježja krivičnog djela teške tjelesne povrede na mah zauzeo je ove stavove:

Da bi postojalo krivično djelo teške tjelesne povrede na mah iz člana 42. stav 5. KZ SRBiH nužno je, pored ostalog, da učinilac zapadne u stanje jake razdraženosti usljed napada ili teškog vrijeđanja od strane povrijeđenog. Relevantno je, dakle, samo ono stanje jake razdraženosti koje je prouzrokovano napadom ili

5.

Član 44. KZ SRBiH

A. NEMA ELEMENATA KRIVIČNOG DJELA UČESTVOVANJA U TUČI IZ ČLANA 44. KZ SRBIH U RADNJAMA ONOGA OKRIVLJENOG KOJI SE UKLJUČIO U NAPAD NA OŠTEĆENOG NAKON TOGA ŠTO JE OŠTEĆENOM OD DRUGOG LICA VEĆ BILA NANESENA TEŠKA TJELESNA POVREDA.

B. ZA POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA UČESTVOVANJA U TUČI POTREBNO JE AKTIVNO FIZIČKO OBRAČUNAVANJE NAJMANJE TRI LICA, MEDU KOJA NE SPADA ONO LICE KOJE PRUŽA SAMO PASIVNI OTPOR.

Iz obrazloženja:

Osnovni sud u Mostaru oglasio je krivim dvojicu okrivljenih, jednog zbog krivičnog djela teške tjelesne povrede iz člana 42. stav 1. KZ SRBiH, a drugog zbog krivičnog djela učestvovanja u tuči iz člana 44. KZ SRBiH, te im je izrekao kazne zatvora, prvom uz primjenu odredbi o ublažavanju kazne iz člana 42. i 43. KZ SFRJ u trajanju od 2 mjeseca a drugom od jedan mjesec.

Obzirom na to i da ni ostali žalbeni prigovori okrivljenog nisu osnovani, njegova žalba je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 175/91 od 30. 5. 1991. godine)

teškim vrijeđanjem od strane povrijeđenog, a ne nekog drugog lica, bez obzira na odnos tog lica sa povrijeđenim. Napad ili teško vrijeđanje ne moraju doduše, biti upravljeni na samog učinioca, ali se zato moraju uvijek preduzeti od strane povrijeđenog, što jasno izlazi već iz jezičko-logičkog tumačenja ove zakonske odredbe. Nije ovdje riječ o nekom apsolutnom ekskluzivitetu povrijeđenog kao autora ovih djelatnosti (napada, teškog vrijeđanja), jer zajedno s njim u ovim djelatnostima mogu učestvovati i druga lica. Njegovo neposredno učešće u ovim djelatnostima ne negira činjenica da u tim djelatnostima učestvuju i druga lica. I u takvim situacijama se s osnovom može reći da je učinilac zapao u stanje jake razdraženosti usljed napada ili teškog vrijeđanja od strane povrijeđenog. Dakle, i u takvim situacijama stanje jake razdraženosti ima upravo onaj uzrok koji ga konačno uspostavlja kao bitno obilježje ovog krivičnog djela.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 95/91 od 23. 4. 1991. godine)

Okrivljeni su protiv te presude izjavili žalbe, pa je Viši sud u Mostaru odbio žalbu okrivljenog koji je oglašen krivim zbog krivičnog djela teške tjelesne povrede, dok je žalbu onoga okrivljenog koji je oglašen krivim zbog krivičnog djela učestvovanja u tuči uvažio i prvostepenu presudu preinačio tako što je ovoga okrivljenog na osnovu člana 350. tačka 1. ZKP oslobodio od optužbe smatrajući da u njegovim radnjama nema elemenata krivičnog djela učestvovanja u tuči iz člana 44. KZ SRBiH.

Donoseći ovakvu presudu viši sud, kao drugostepeni polazi od dvije činjenice koje je prvostepeni sud utvrdio, ali koje je pogrešno ocijenio, a to su: prvo što se ovaj okrivljeni uključio u fizički obračun sa oštećenim tek nakon toga što je onaj prvi okrivljeni već nanio tešku tjelesnu povredu oštećenom. Dakle, ovaj okrivljeni nije učestvovao u fizičkom obračunu u vrijeme kada je oštećenom nanosena teška tjelesna povreda. One se uključio u fizički obračun naknadno, kada su oštećenom nanosene samo lake tjelesne povrede. I drugo: činjenica je to što u fizičkom obračunu kada je

6.

Član 150. KZ SRBiH

A. U SLUČAJU KADA JE OKRIVLJENI OŠTEĆENU UVUKAO U JEDNU SOBU NJEZINE KUĆE I TAMO JE ZAKLJUČAO, A POTOM IZ DRUGE PROSTORIJE ODUZEO I PRISVOJIO NOVAC, MORA SE UZETI DA JE NOVAC ODUZET UPOTREBOM SILE I DA JE TIME UČINJENO KRIVIČNO DJELO RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 150. KZ SRBiH.

B. KADA JE U PITANJU KRIVIČNO DJELO RAZBOJNIŠTVA, SILA NE MORA BITI NEPOSREDNO UPRAVLJENA NA TJELESNO POVREDIVANJE OŠTEĆENE, VEĆ JE DOVOLJNO DA JE SILA PRIMIJENJENA TAKO DA DOVODI ŽRTVU U POZICIJU DA NE MOŽE PRUŽITI OTPOR ODUZIMANJU STVARI, ŠTO JE BIO CILJ OKRIVLJENOG.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je na osnovu člana 350. tačka 1. ZKP okrivljene oslobodio od optužbe, smatrajući da u radnjama okrivljenih nema elemenata krivičnog djela razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH.

Takav svoj stav prvostepeni sud temelji na činjenici što je oštećena izjavila da je okrivljeni, koji je ušao neovlašteno u njen stan, nije tukao, niti joj prijetio, već da je samo tražio da mu preda devize, a kada je ona poricala da ih ima, rekao joj da će je prijaviti miliciji, a zatim je uzeo za rukav i odveo u drugu sobu, zaključao vrata te sobe, a onda pretresao stvari u prvoj sobi, pronašao 20,00 dinara novca, kojeg je prisvojio i odnio.

Protiv te presude javni tužilac je izjavio žalbu u kojoj je porekao pravilnost prednjeg zaključka prvostepenog suda. Javni tužilac u žalbi ističe da odvođenje oštećene u drugu sobu i njeno zaključavanje u stvari predstavlja upotrebu sile i njeno onemogućavanje da pruži drugi otpor pretresanju stvari i prisvajanja novca.

Radi toga je predložio da se prvostepena presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Vrhovni sud BiH je uvažio žalbu javnog tužioca i prvostepenu presudu ukinuo, te predmet vratio istom sudu na ponovno suđenje.

Naime, prvostepeni sud je pravilno utvrdio da su se okrivljeni dogovorili da od oštećene prisvoje devize, da su napravili plan, prema kome je jedan od njih koji je znao oštećenu i raspored

oštećenom nanosena teška tjelesna povreda, nije učestvovalo tri ili više lica. Pri tome viši sud u ta lica ne ubraja oštećenog, jer se on nije tukao. On je pružao samo pasivan otpor okrivljenima koji su ga tukli.

Zbog svega izloženog drugostepeni sud je našao da u radnjama okrivljenog koji je bio oglašen krivim zbog učestvovanja u tuči nema elemenata krivičnog djela iz člana 44. KZ SRBiH, radi čega ga je oslobodio od optužbe.

(Odluka Višeg suda u Mostaru, br. Kž. 124/91 od 14. 5. 1991. godine)

prostorija dao upute drugom, koji je ušao u stan oštećene, a zatim tražio da mu preda devize i kada je ona poricala da ih posjeduje, sam pretresao stvari, a zatim rekao oštećenoj da će je prijaviti miliciji zbog posjedovanja deviza, a nakon toga je uzeo za rukav, odveo u drugu sobu i zaključao je, a potom pretresao ponovo stvari, našao 20,00 dinara, uzeo ih i udaljio se iz stana.

Međutim, iz prednjih činjenica prvostepeni sud je izveo pogrešan zaključak da okrivljeni prema oštećenoj nisu upotrijebili silu ili prijetnju. Iz toga je proizašao i dalji pogrešan zaključak da prednje radnje okrivljenih ne predstavljaju bitne elemente krivičnog djela razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH, što je rezultiralo pogrešnom donošenju presude kojom se okrivljeni oslobađaju od optužbe.

Po nalaženju Vrhovnog suda BiH, sila i prijetnja se mogu ispoljiti na razne načine. Bitno je da je time onemogućen ili savladan otpor oštećenog i da je stvorena mogućnost prisvajanja stvari. U konkretnom slučaju samo odvođenje oštećene i zaključavanje u drugoj prostoriji predstavlja njeno onemogućavanje zadržavanja svoje imovine. Ovo posebno ako se ima u vidu da se radi o ženi određene životne dobi koja i nije bila u mogućnosti da se suprotstavi okrivljenom i da ga spriječi u pretresanju stana, njenog odvođenja i zaključavanja u drugoj prostoriji, te prisvajanje novca kojeg je okrivljeni, koji je ušao u stan, uzeo i odnio.

Zbog svega izloženog osnovana je žalba javnog tužioca, kojom ukazuje da je prvostepeni sud pogriješio kada je našao da u radnjama okrivljenih nema elemenata krivičnog djela iz

člana 150. KZ SRBiH i kada je okrivljene zbog toga oslobodio od optužbe.

Iz tih razloga žalba javnog tužioca je uvažena i prvostepena presuda ukinuta.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će izvesti iste, a po potrebi i druge dokaze, ali koje

7.

Član 150. u vezi sa članom 35. stav 3. KZ SRBiH

UPOTREBA SPREJA U CILJU ONESPOSOBLJAVANJA PRODAVAČICE ZA OTPOR, ZA KOJI SU OKRIVLJENI ZNALI DA PARALIŠE GOVOR I VID. A U NAMJERI ODUZIMANJA IZ PRODAVNIČICE ZLATNIH PREDMETA, PREDSTAVLJA UPOTREBU SILE U SMISLU ODREDBI IZ ČLANA 35. STAV 13. KZ SRBiH, KAO JEDNOG OD BITNIH ELEMENATA KRIVIČNOG DJELA RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 150. KZ SRBiH.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je oglasio krivim dvojicu okrivljenih zbog krivičnih djela teške krađe iz člana 148. stav 1. tačka 1. KZ SRBiH i razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH, te im je za ova djela utvrdio pojedinačne kazne zatvora uz primjenu odredbi o ublažavanju kazne iz čl. 42. i 43. KZ SFRJ, za prvo: u trajanju od po 6 mjeseci, a za drugo: u trajanju od po 10 mjeseci i primjenom člana 48. KZ SFRJ, za oba ova djela izrekao im jedinstvene kazne zatvora u trajanju od po 1 godine i 2 mjeseca.

Protiv prvostepene presude okrivljeni su izjavili žalbe, kojima pobijaju tu presudu u pogledu krivičnog djela razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede krivičnog zakona i zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, kao i zbog odluke o kazni u odnosu na oba krivična djela.

Prvi okrivljeni pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i povredu krivičnog zakona na njegovu štetu vidi u tome što smatra da upotreba spreja ne predstavlja silu, pa prema tome ni postojanje krivičnog djela razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH.

Drugi okrivljeni pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i povredu krivičnog zakona vidi u tome što ističe da je on bio pred vratima prodavnice i da nije upotrijebio sprej, već onaj prvi okrivljeni.

Vrhovni sud BiH je odbio žalbe okrivljenih kao neosnovane i potvrdio prvostepenu presudu.

Naime, prvostepeni sud je utvrdio, a što je prihvatio i vrhovni sud, da su se okrivljeni dogo-

će cijeliti sa više pažnje, vodeći pri tome računa i o prednjim primjedbama, nakon čega će biti u mogućnosti da donese pravilnu i zakonitu odluku.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 235/91 od 31. 5. 1991. godine)

vorili da iz prodavnice zlatnog nakita, u kojoj se nalazila jedna prodavačica, uzmu zlatni nakit, da su u vezi s tim napravili plan prema kome će prvi okrivljeni ući u prodavnicu, razgledati nakit, a drugi ostati pred ulazom u prodavnicu i paziti da li će ko naići, pa kada prvom prodavačica iznese nakit da ga razgleda, da upotrijebi sprej, kojeg su nabavili i znali da isti ima takvo dejstvo kada se ušprica u oči i lice, da to lice za kraće vrijeme uopšte ne vidi niti može da govori, dakle, da ne može pružati otpor niti dozivati u pomoć, da uzmu zlatni nakit i da pobjegnu, što su i učinili.

Kod ovakvog stanja stvari neosnovani su žalbeni prigovori onoga okrivljenog koji tvrdi da nije upotrijebio silu prema prodavačici kao i da se ne radi o krivičnom djelu razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH.

Isto tako Vrhovni sud je prihvatio zaključak prvostepenog suda kao ispravan, da su oba okrivljena učinila to krivično djelo, dakle, da su djelovali kao saizvršiooci prema unaprijed napravljenom planu, prema kome je prvi ušao u prodavnicu i upotrijebio sprej, te oduzeo zlatni nakit, dok je je za to vrijeme drugi "čuvao stražu", a zatim oba pobjegli sa zlatnim nakitom.

Prema tome, čuvanje straže od strane drugookrivljenog predstavlja učestvovanje u izvršenju krivičnog djela na drugi način sa prvookrivljenim koji je upotrijebio sprej i uzeo zlatni nakit, dakle, koji je direktno učestvovao u samoj radnji, a uz prethodni dogovor i razrađen plan o podjeli uloga u izvršenju krivičnog djela.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 126/91 od 25. 4. 1991. godine)

8.

Član 150. i 42. stav 4. u vezi stava 1. KZ SRBiH

KADA JE OKRIVLJENI U NAMJERI DA ODUZME I PRISVOJI TAŠNU, UDARIO OŠTEĆENU PESNICOM U RAME, NAKON ČEGA JE ONA PALA NA ZEMLJU I SLOMILA NADLAKTIČNU KOST LIJEVE RUKE, OSTVARIO JE SVA BITNA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 150. KZ SRBiH U STICAJU SA KRIVIČNIM DJELOM TEŠKE TJELESNE POVREDE IZ NEHATA IZ ČLANA 42. STAV 4. U VEZI SA STAVOM 1. KZ SRBiH.

Iz obrazloženja:

Javni tužilac je u optužnici prednje radnje okrivljenog pravno ocijenio kao krivično djelo teškog slučaja razbojništva iz člana 151. stav 1. KZ SRBiH.

Međutim, prvostepeni sud nije u svojoj presudi prihvatio takvu pravnu ocjenu djela. Sa takvom ocjenom se slaže i Vrhovni sud BiH.

Ali prvostepeni sud je pogriješio kada je iz činjeničnog opisa djela izostavio riječi "da je oštećena pala i zadobila prelom nadlaktične kosti lijeve ruke" i kada je nakon toga preostale radnje okrivljenog pravno kvalifikovao kao krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH.

Osnovano javni tužilac u žalbi ukazuje da je prvostepeni sud na taj način povrijedio krivični zakon u korist okrivljenog. Međutim, nije u pravu kada i dalje tvrdi da se radi o krivičnom djelu iz člana 151. stav 1. KZ SRBiH.

Osnovani su i žalbeni prigovori javnog tužioca da prvostepeni sud nije riješio optužbu kada je iz dispozitiva optužnice ispustio riječi "da je oštećena pala i slomila nadlaktičnu kost lijeve ruke", i kada okrivljenog nije oglasio krivim i za taj dio radnji okrivljenog i posljedice koje su kao rezultat tih radnji nastale kod oštećene.

Prvostepeni sud je ispravno pošao od toga da se krivično djelo razbojništva iz člana 151. stav 1. KZ SRBiH čini ako je, između ostalih elemenata toga djela, drugom licu sa umišljajem nanosena teška tjelesna povreda. Očigledno da prvostepeni sud u činjenici što je pesnicom udario u rame oštećenu, kada nije nastala nikakva povreda imao problema oko postojanja

9.

Član 227. KZ SRBiH

ŽETONI KOJI SLUŽE ZA IGRU NA SREĆU PREDSTAVLJAJU NOVČANU PROTUVRIJEDNOST PO KOJOJ SE PRODAJU I NJIHOVO PRISVAJANJE OD STRANE LICA KOME SU POVJERENI NA RADU U DRUŠTVENOM PREDUZEĆU (RADI PRODAJE ONIM ŠTO IGRAJU), PREDSTAVLJA SVE BITNE ELEMENTE KRIVIČNOG DJELA PRONEVJERE IZ ČLANA 227. KZ SRBiH.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je okrivljenog oglasio krivim zbog krivičnog djela pljačke iz člana 169. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom pronevjere iz člana 227. stav 2. KZ SRBiH, učinjenog na taj način što je kao lice zaduženo za prodaju žetona,

umišljaja u pogledu preloma lijeve nadlaktice kod oštećene, koja je nakon udara u rame pala na zemlju i slomila lijevu nadlakticu. To je vjerovatno i bio razlog iako pogrešan da izostavi iz činjeničnog opisa djela pad oštećene na zemlju i prelom nadlaktice. Zbog toga što nije utvrdio da je okrivljeni sa umišljajem nanio tešku tjelesnu povredu oštećenoj, izostavlja dio činjeničnog opisa, ali pravi dvije greške, jer okrivljenog oglašava krivim samo za krivično djelo razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH, ali ostavlja i neriješenu optužbu.

Iz tih razloga osnovani su žalbeni prigovori javnog tužioca kojima ukazuje i na povredu krivičnog zakona i na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka.

Radi toga je žalbu javnog tužioca valjalo uvažiti i prvostepenu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će unijeti u činjenični opis djela onaj dio koji je izostavio u izreci pobijane presude, te će utvrditi sa kojim oblikom vinosti je okrivljeni nanio tešku tjelesnu povredu oštećenoj i u zavisnosti od toga, biće u mogućnosti da ocijeni da li se ovdje radi o teškom slučaju razbojništva iz člana 151. stav 1. KZ SRBiH (ako se lom nadlaktice mogne pripisati umišljaju okrivljenog) ili o sticaju krivičnog djela razbojništva iz člana 150. KZ SRBiH sa krivičnim djelom teške tjelesne povrede iz nehata iz člana 42. stav 4. u vezi stava 1. KZ SRBiH.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 156/91 od 22. 5. 1991. godine)

na, koji služe za igru na sreću u ugostiteljskom preduzeću, prisvojio žetona u vrijednosti od 77.936,00 dinara. Za to djelo prvostepeni sud mu je uz primjenu odredbi o ublažavanju kazne iz člana 42. i 43. KZ SFRJ izrekao kaznu zatvora u trajanju od 1 godine i 10 mjeseci.

Protiv te presude okrivljeni je izjavio žalbu zbog povrede krivičnog zakona, odluke o kazni i mjeri bezbjednosti.

Predložio je da se ta presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje ili da se ta presuda preinači, tako da mu se izrekne blaža kazna.

Povredu krivičnog zakona okrivljeni vidi u tome što prisvajanjem žetona, koji su mu povjereni na radu u društvenopravnom licu nije pribavio ni sebi ni drugome imovinsku korist. Stoga i smatra da nije učinio krivično djelo za koje je oglašen krivim.

Vrhovni sud BiH je ispitao prvostepenu presudu u vezi sa žalbenim prigovorima okrivljenog, kao i po službenoj dužnosti u smislu člana 376. ZKP, te je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Neosnovani su žalbeni prigovori okrivljenog kojima tvrdi da nije učinio krivično djelo za koje je oglašen krivim, kao i kada tvrdi da za sebe i drugog nije pribavio protivpravnu imovinsku korist.

Naime, ni po okrivljenom nije sporno da je on u društvenom ugostiteljskom preduzeću, u kome se nalazio automat za igru na sreću, bio zadužen sa žetonima, pomoću kojih su gosti igrali na sreću, tako što su ih kupovali za određen iznos. Nije sporno ni to da je okrivljeni za sebe bez plaćanja protivvrijednosti prisvojio žetone i pomoću njih igrao na sreću. Kada se uzme vrijednost žetona po kojoj su se prodavali trećim licima i broj koji je okrivljeni za sebe prisvojio, proizilazi, a što ni okrivljeni ne osporava da je prisvojio žetona u vrijednosti od

77.936,00 dinara. S druge strane nije uopšte sporno radi čega je to okrivljeni činio, a to je da bi učestvovao u igri na sreću i pribavio za sebe imovinsku korist. Da okrivljeni nije tako prisvajao žetone, on bi ih morao platiti kao i druga lica po cijeni po kojoj su se prodavali. Sem toga, prisvajajući žetone na taj način on je oštetio svoju radnu organizaciju za iznos od 77.936,00 dinara.

Žetoni o kojima je riječ predstavljaju ekonomsku vrijednost u iznosu po kome su se prodavali. Oni, u stvari, kada se kupe sadrže u sebi tu ekonomsku vrijednost kao zamjenu za novac u označenoj vrijednosti. Žetoni, kao npr. marke, bonovi i drugi predmeti koji zamjenjuju novac sadrže ekonomsku vrijednost i zamjenjuju novac, koji nije prilagođen za određene uređaje za igru na sreću ili obavljanja drugih funkcija koje se mogu obaviti novcem. Tako postoje žetoni za igru na sreću, kao što je riječ u ovom slučaju, ili za telefonske pozive, razne dječije igračke na javnim mjestima ili poštanske marke, taksene marke ili drugi vrijednosni papiri koji zamjenjuju novac.

Zbog toga su neosnovani žalbeni prigovori okrivljenog kada tvrdi da prisvajanjem žetona nije pribavio sebi ili drugom imovinsku korist, a s tim u vezi i kada poriče da je učinio krivično djelo za koje je oglašen krivim.

Iz tih razloga žalba okrivljenog je odbijena kao neosnovana i prvostepena presuda potvrđena.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 101/91 od 14. 3. 1991. godine)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

10.

Član 364. stav 1. tačka 2. u vezi člana 39. i 406. stav 3. ZKP

PRVOSTEPENI SUD NIJE UČINIIO BITNU POVREDU ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 364. STAV 1. TAČKA 2. ZKP, ZBOG KOJE BI SE MORALO UKINUTI RJEŠENJE DONESENO POVODOM ZAHTEVA ZA PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA, SAMO ZBOG TOGA ŠTO JE U NJEGOVOM DONOŠENJU UČESTVOVAO KAO ČLAN VIJEĆA SUDIJA KOJI JE U TOM PREDMETU VODIO ISTRAŽNI POSTUPAK.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je odbacio zahtjev osuđenog za ponavljanje pravnosnažno završenog krivičnog postupka.

Protiv toga rješenja osuđeni je izjavio žalbu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 2. ZKP i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, te je predložio da se to rješenje ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni

postupak i odluku, ali pred izmijenjenim vijećem.

Navedenu bitnu povredu odredaba krivičnog postupka osuđeni vidi u tome što je u donošenju rješenja povodom njegovog zahtjeva za ponavljanje postupka učestvovao i jedan sudija, koji je u tom predmetu vodio istragu.

Vrhovni sud BiH je ispitao pobijano rješenje u granicama žalbenih prigovora osuđenog, kao i po službenoj dužnosti u smislu odredbi iz člana 397. ZKP nakon čega je žalbu osuđenog

odbio kao neosnovanu, a ovo iz slijedećih razloga:

Prema odredbi iz člana 364. stav 1. tačka 2. ZKP, bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako je na glavnom pretresu sudijelovao sudija ili sudija porotnik koji se morao izuzeti: U odredbi člana 39. ZKP je taksativno nabrojano u kojim slučajevima sudija ili sudija porotnik moraju biti izuzeti od vršenja sudijske dužnosti. Međutim, u članu 406. stav 3. ZKP je navedeno da prilikom rješavanja o zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka, u vijeću po mogućnosti neće učestvovati sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku. Dosljedno tome, ako se ne mora izuzeti sudija

11.

Član 364. stav 2. ZKP

ČINJENICA ŠTO JE SUD ODBIO PRIJEDLOG BRANIIOCA OKRIVLJENOG ZA ODLAGANJE GLAVNOG PRETRESA RADI PRIPREMANJA ZAVRŠNE RIJEČI, SAMI ZA SEBE NE PREDSTAVLJA POVREDU PRAVA ODBRANE OKRIVLJENOG, PA PREMA TOME NI BITNU POVREDU ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 364. STAV 2. ZKP.

Iz obrazloženja:

Nezadovoljan prvostepenom presudom okrivljeni je izjavio žalbu u kojoj je naveo da je prvostepeni sud povrijedio pravo njegove odbrane, a time i da je učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP, time što nije uvažio njegov prijedlog kojim je tražio da se odloži glavni pretres radi pripremanja završne riječi njegovog branioca.

Radi toga je predložio da se prvostepena presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Vrhovni sud BiH ispitujući prvostepenu presudu u vezi sa tim žalbenim prigovorima okrivljenog je našao da žalba okrivljenog nije osnovana, radi čega je i odbijena.

Naime, u konkretnom slučaju radi se o jednostavnom predmetu i kada su okrivljeni i njegov branilac prisustvovali pretresu, a polazeći od pretpostavke da se branilac ranije, a i tokom pretresa detaljno upoznao sa stanjem spisa, prvostepeni sud je u ovom slučaju sasvim ispravno ocijenio da nema potrebe za odlaga-

12.

Član 364. stav 2. u vezi sa članom 407. stav 2. ZKP

SUD NIJE POVRIJEDIO PRAVO ODBRANE OSUĐENOG KADA GA I NJEGOVOG BRANIIOCA U TOKU IZVIDAJA POVODOM ZAHTJEVA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA NIJE OBAVIJESTIO O SASLUŠANJU SVJEDOKA, VJEŠTAKA I SPROVODENJU DRUGIH IZVIDAJA.

Iz obrazloženja:

Rješenjem prvostepenog suda odbijen je zahtjev osuđenog za ponavljanje pravnosnažno završenog krivičnog postupka.

u ovom slučaju, koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku, onda se pogotovo ne mora izuzeti sudija koji je u tom predmetu vodio istragu. Obzirom na to i stanje spisa, ovaj sud je našao da prvostepeni sud nije učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 1. tačka 2. ZKP, zbog koje bi se moralo ukinuti prvostepeno rješenje samo zbog toga što je u njegovom donošenju učestvovao i sudija koji je u ranijem postupku vodio istragu.

Zbog toga je žalbu osuđenog valjalo odbiti kao neosnovanu.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 577/90 od 12. 12. 1990. godine)

njem pretresa samo zato da bi branilac okrivljenog pripremio završnu riječ. Kod takvog stanja stvari, i po ocjeni Vrhovnog suda BiH, odbijanje takvog prijedloga nije uticalo, niti je moglo uticati na pravilnost i zakonitost prvostepene presude. Suprotno tome da se radilo o složenom predmetu i da je bilo zaista potrebno posebno pripremanje završne riječi, onda bi postojala bitna povreda odredaba krivičnog postupka na koju okrivljeni ukazuje žalbom. Zato je, i po mišljenju Vrhovnog suda BiH, prvostepeni sud u ovom konkretnom slučaju sasvim ispravno ocijenio da nije potreban poseban rok za pripremanje završne riječi. Od ove ocjene zavisi i zaključak da li je ili nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP, odnosno da li je to uticalo ili moglo uticati na pravilnost i zakonitost presude.

Vrhovni sud BiH smatra da nije uticalo, pa prema tome žalbu okrivljenog je ocijenio neosnovanom, te je istu odbio.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 191/91 od 15. 5. 1991. godine)

i izvodio druge izviđajne radnje, o kojima nije obaviještavao njega i njegovog branioca.

Zbog toga je predložio da se prvostepeno rješenje ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovni postupak i odluku ili da se to rješenje preinači, tako da se dozvoli ponavljanje krivičnog postupka.

Vrhovni sud BiH je ispitao pobijano rješenje u granicama žalbenih prigovora osuđenog i u smislu člana 397. ZKP, te je žalbu osuđenog odbio kao neosnovanu, a ovo iz slijedećih razloga:

Izviđaji, koje sud sprovodi povodom zahtjeva za ponavljanje postupka u smislu člana 407. stav 2. ZKP ne predstavljaju istražne radnje, a posebno ne radnje iz člana 225. ZKP, tako da u ovoj fazi postupka ne dolazi u obzir primjena odredbi iz člana 168. st. 4. i 6. ZKP.

Naime, prema odredbi člana 407. stav 2. ZKP, ako sud ne odbaci zahtjev, dostaviće prepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo da u roku od 8 dana odgovori na zahtjev. Kada sudu stigne odgovor na zahtjev ili kada protekne rok za davanje odgovora, predsjednik vijeća će

13.

Član 364. stav 2. u vezi člana 401. stav 5. ZKP

KAD JE STRANKA U PRIJEDLOGU NAZNAČILA VIŠE OSNOVA ZA DONOŠENJE NOVE PRESUDE U TZV. NEPRAVOM PONAVLJANJU KRIVIČNOG POSTUPKA, SUD KOJI DONOSI TU PRESUDU DUŽAN JE DA ISPITA DA LI POSTOJE SVAKI OD TIH OSNOVA I DA O SVAKOM IZRIČITO ODLUČI. AKO TAKO NIJE POSTUPLJENO TJ. AKO O PRIJEDLOGU NIJE POTPUNO ODLUČENO, POVRIJEĐENA JE TIME ODREDBA ČLANA 401. STAV 5. ZKP, A KAKO TA POVREDA IMA UTICAJA NA ZAKONITO I PRAVILNO DONOŠENJE PRESUDE, TIME JE UČINJENA I BITNA POVREDA ODREDBA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 364. STAV 2. ZKP.

Iz obrazloženja:

Osuđeni je u konkretnom slučaju stavio prijedlog da se donese nova presuda u tzv. nepravom ponavljanju krivičnog postupka, nalazeći da su za donošenje te presude ostvareni osnovi iz člana 401. stav 1. tačka 1. i tačka 3. ZKP (u više presuda pravosnažno mu je izrečeno više kazni a nisu primijenjene odredbe o odmjeraivanju jedinstvene kazne za djela u sticaju, a istodobno da se neke od tih kazni ne mogu u jednom dijelu izvršiti zbog amnestije). Prvostepeni sud je odlučio o ovom prijedlogu samo u njegovom prvom dijelu tj. u dijelu koji ističe osnov iz člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP, jer je u proceduri uređenoj u članu 401. stav 2. ZKP donio novu presudu kojom je preinačio u odluci o kazni ranije pravosnažne presude i osuđenom izrekao jedinstvenu kaznu primjenom odredbi o odmjeraivanju jedinstvene kazne za krivična djela u sticaju. O preostalom dijelu prijedloga, ovom presudom nije odlučeno (taj se osnov u njoj uopšte ne spominje), zbog čega je osuđeni u zakonskom roku izjavio žalbu. Vrhovni sud

odrediti da se izvide činjenice i pribave dokazi na koji se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev. Prema tome, sud u ovoj fazi postupka sprovodi samo izviđaje, nakon čega odlučuje o osnovanosti zahtjeva za ponavljanje postupka, a ne da li je osuđeni učinio krivično djelo za koje je pravosnažno osuđen. To će sud utvrđivati u kontradiktornom postupku na glavnom pretresu, naravno ako usvoji zahtjev za ponavljanje postupka. Zbog toga, činjenica što sud nije obavijestio osuđenog i njegovog branioca o izviđajnim radnjama, nije povrijedio pravo okrivljenog na odbranu. Ovo tim prije što se ne radi o izvođenju dokaza u istrazi i na glavnom pretresu. Obaveza suda na obavještanje o izviđajnim radnjama okrivljenog i njegovog branioca povodom zahtjeva za ponavljanje postupka ne proizlazi ni iz jedne odredbe Zakona o krivičnom postupku.

Radi toga je žalbu osuđenog izjavljenu protiv rješenja prvostepenog suda valjalo odbiti kao neosnovanu.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 114/91 od 27. 3. 1991. godine)

BiH je žalbu uvažio, presudu ukinuo i stvar vratio prvostepenom sudu na ponovnu odluku sa ovih razloga:

Nova presuda u tzv. nepravom ponavljanju postupka se donosi isključivo na prijedlog stranaka (član 401. stav 5. ZKP). Činjenica da postoje tri različita i uz to samostalna osnova za vođenje ovog postupka (oni su utvrđeni u tačkama 1. 2. i 3. stava 1. člana 401. ZKP), otvara mogućnost da stranka u prijedlogu istakne više ovih osnova, jer se više njih i može steći u jednom te istom slučaju. Ako stranka tako postupi tj. ako u prijedlogu istakne više osnova, sud koji odlučuje o prijedlogu dužan je da ispita da li postoji svaki od njih i da u presudi o svakom od njih izričito odluči. Smisao odredbe člana 401. stav 5. ZKP nije samo u tome da se nova presuda u ovoj proceduri donosi na prijedlog stranaka, već i u tome da se presudom o prijedlogu stranke mora potpuno odlučiti. Odatle izlazi da presuda, koja u izloženom smislu samo djelimično odluči o prijedlogu (makar ova parcijalna odluka, sama za sebe, bila pravilna), u cjelini uzevši ne može biti pravilna i zakonita baš

zbog ove svoje nepotpunosti, dakle zbog toga što ne sadrži odluku o svemu o čemu je po zakonu morala da odluči. Stoji da bi stranka dio prijedloga o kome nije odlučeno mogla da ponovi i da bi se o tome mogla donijeti posebna nova presuda, ili to ne dovodi u pitanje pravilnost iznijetog stava. Tu su zapravo sadržani mogući karakteri za slučaj da sud ne ispuni dužnosti koje mu nameće odredba člana 401. stav 5. ZKP (tj. da o prijedlogu potpuno odluči), a ne nikako negacija ili preoblikovanje ovih dužnosti. Prema tome, kad sud u tzv. nepravom

ponavljanju krivičnog postupka, novom presudom samo djelimično odluči o prijedlogu stranke, kao što je u konkretnom slučaju učinjeno, time povređuje odredbu člana 401. stav 5. ZKP, a kako ta povreda utiče očigledno na pravilno i zakonito donošenje presude, time čini i bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. ZKP.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 73/91 od 21. 2. 1991. godine)

PRIVREDNI PRESTUPI

14.

Član 42. Zakona o privrednim prestupima u vezi sa članom 227. stav 1. tačka 2. Zakona o prostornom uređenju

PRAVNO I ODGOVORNO LICE ČINE PRIVREDNI PRESTUP AKO PRIŠTUPE IZGRADNJI GRADEVINSKOG OBJEKTA BEZ GRADEVINSKE DOZVOLE, PA OD TOG MOMENTA TEČE I ZASTARJELOST PRIVREDNO-PRESTUPNOG GONJENJA.

Iz obrazloženja:

Protiv prvostepene presude kojom je protiv okrivljenih odbijena optužba zbog nastupanja zastare privredno-prestupnog gonjenja javni tužilac je izjavio žalbu u kojoj ukazuje da je pogrešan zaključak prvostepnog suda, s obzirom da je ponašanje okrivljenih trajalo duže vremena i da je imalo trajan kontinuiran oblik protiv pravne djelatnosti.

Stav iznijet u žalbi javnog tužioca ne može se prihvatiti. Naime, odredbom iz člana 272. stav 1. tačka 2. i stav 2. Zakona o prostornom uređenju, predviđeno je da organizacija i njeno odgovorno lice čine privredni prestup ako pristupe izgradnji građevine bez odobrenja za građenje. Prema tome, u konkretnoj privredno-

kaznenoj stvari privredni prestup je učinjen pristupanjem izgradnji spornog objekta bez odobrenja za građenje. Od tog momenta teče i rok zastarjelosti privredno prestupnog gonjenja. Kako je povreda učinjena 1. 2. 1982. godine i od tada do donošenja prvostepene odluke prošlo više od šest godina, prvostepeni sud je pravilno zaključio da je nastupila apsolutna zastara privredno-prestupnog gonjenja, shodno odredbi iz člana 42. Zakona o privrednim prestupima ("Službeni list SFRJ", br. 4/77 i 10/86). Shodno tome, žalba javnog tužioca ukazuje se kao neosnovana.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Pkž. 633/89 od 13. 3. 1990. godine).

15.

Član 170. stav 1. tačka 5. i stav 2. u vezi sa članom 113. Zakona o službi društvenog knjigovodstva

OKOLNOST DA DUŽNICI NISU IZMIRILI SVOJE OBAVEZE PREMA OKRIVLJENOM PRAVNOM LICU NE ISKLJUČUJE NJEGOVU ODGOVORNOST ZA NEBLAGOVREMENO DOSTAVLJANJE NALOGA NADLEŽNOJ SDK-a ZA ISPLATU DOSPJELIH OBAVEZA PREMA POVJERICIMA.

Iz obrazloženja:

Osporavajući prvostepenu presudu kojom su oglašeni odgovornim zbog privrednog prestupa iz člana 170. stav 1. tačka 5. i stav 2. Zakona o službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", br. 70/83...84/90) okrivljeni u žalbama ukazuju da je do propusta došlo zbog nedo-

voljnog priliva sredstava po osnovu izmirenja obaveza od strane dužnika okrivljenog pravnog lica.

Temeljni žalbeni prigovor kojim okrivljeni osporavaju odgovornost za učinjeni privredni prestup nije od značaja niti može uticati na utvrđenu odgovornost. Naime, zakonska je obaveza korisnika društvenih sredstava da do-

stavljaju naloge za izmirenje svojih obaveza, najkasnije na dan dospjeća, nadležnoj SDK-a. To proizlazi iz člana 113. Zakona o službi društvenog knjigovodstva. Prema tome, neizvršenje ove zakonske obaveze od strane okrivljenih predstavlja privredni prestup za koji

16.

Član 60. stav 1. tačka 2. i stav 2. Zakona o knjigovodstvu

POVEĆAN OBIM POSLOVA NA RADNOM MJESTU I OKOLNOST DA OKRIVLJENO ODGOVORNO LICE PRIMA ZAJAMČENI LIČNI DOHODAK NE MOGU PREDSTAVLJATI OSNOV ZA ISKLJUČENJE ODGOVORNOSTI ZBOG UČINJENE POVREDE PROPISA.

Iz obrazloženja:

Zaključak prvostepenog suda da su se u ponašanju okrivljenog odgovornog lica ostvarila obilježja privrednog prestupa iz člana 60. stav 1. tačka 2 i stav 2. Zakona o knjigovodstvu ("Službeni list SFRJ", br. 25/81 i 53/85) po mišljenju ovog suda, zasnovan je na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnog prava.

U žalbi protiv prvostepene presude okrivljeno odgovorno lice ističe da je do propusta došlo zbog prezauzetosti na poslu koja je diktirana povećanim obimom posla. Ova okolnost,

17.

Član 101. stav 1. tačka 1. i stav 2. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju

ORGANIZACIJA I NJENO ODGOVORNO LICE ČINE PRIVREDNI PRESTUP AKO VRŠE JAVNI PREVOZ AKO ZA TU DJELATNOST NISU REGISTROVANI KOD NADLEŽNOG REGISTARSKOG SUDA.

Iz obrazloženja:

Žalbenim navodima okrivljeni nisu doveli u sumnju pravilnost prvostepene presude kojom su oglašeni odgovornim zbog privrednog prestupa iz člana 101. stav 1. tačka 1. i stav 2. Zakona o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SRBiH", br. 37/82 i 26/86), već ponavljaju navode iz odbrane da je prevoz vršen zbog potpunije upotrebe i iskorištenosti kapaciteta i da se zbog toga ne smatraju odgovornim.

Istaknute okolnosti, međutim, prvostepeni sud je imao u vidu prilikom odlučivanja i u pobijanoj presudi iznio uvjerljive i logične razloge zašto ih ne prihvata. Stav i rezonovanje prvostepenog suda usvaja i Vrhovni sud BiH. Pri tome potrebno je istaći da je odredbom iz člana

18.

Član 26. stav 1. tačka 4. i stav 2. Zakona o finansijskom poslovanju

GRADEVINSKA RADNA ORGANIZACIJA BEZ OSNOVNIH ORGANIZACIJA NASTAVLJAJUĆI RAD SHODNO ODREDBAMA ZAKONA O PREDUZEĆIMA KAO GRADEVINSKO PREDUZEĆE ODGOVORNA JE ZA IZVRŠENI PRIVREDNI PRESTUP, JER NIJE IZGUBILA PRAVNI SUBJEKTIVITET.

su, po mišljenju ovog suda, od strane prvostepenog suda pravilno oglašeni odgovornim. Stoga se i njihove žalbe ukazuju kao neosnovane.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 119/90 od 16. 10. 1990. godine)

međutim, nije takvog karaktera da bi mogla predstavljati osnov za isključenje odgovornosti. Isto tako, okolnost da žaliteljica prima zajamčeni lični dohodak, nije od značaja niti može uticati na utvrđenu odgovornost za učinjeni privredni prestup. Navedene okolnosti, po mišljenju Vrhovnog suda BiH, mogu biti od značaja samo prilikom odmjeravanja kazne, kako je to i prvostepeni sud pravilno zaključio prilikom odlučivanja. S iznijetog, žalba okrivljenog odgovornog lica nije osnovana.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 257/89 od 10. 1. 1990. godine)

3. stav 1. pomenutog zakona predviđeno da javni prevoz mogu vršiti organizacije udruženog rada i društveno-pravna lica ako ispunjavaju propisane uslove i ako tu djelatnost registruju prema važećim propisima. Izvedenim dokazima u postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da su okrivljeni vršili javni prevoz, iako za to okrivljeno pravno lice nije bilo registrovano. Dakle, okrivljeni su postupali suprotno navedenoj zakonskoj odredbi, pa se u njihovom ponašanju i po mišljenju ovog suda stiču obilježja privrednog prestupa za koji su od strane prvostepenog suda pravilno oglašeni odgovornim.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 373/89 od 2. 3. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

U žalbi protiv prvostepene presude, kojom je oglašen odgovornim zbog privrednog prestupa iz člana 26. stav 1. tačka 4. i stav 2. Zakona o finansijskom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 10/89...), okrivljeno pravno lice u žalbi ukazuje da više ne postoji, jer sada posluje kao građevinsko preduzeće, te da zbog toga ne može biti odgovorno za izvršeni privredni prestup.

Osnovna žalbena tvrdnja da okrivljeno pravno lice više ne postoji nije ničim potkrijepljena. Naprotiv, iz žalbe proizlazi da je okrivljeno pravno lice kao građevinska radna organizacija na-

19.

Član 19. stav 1. i stav 2. Zakona o društvenoj kontroli cijena

ČINJENICA DA OKRIVLJENO PRAVNO LICE NIJE REALIZovalo NAPLATU RAČUNA ZA ISPORUČENU TOPLOTNU ENERGIJU PO CIJENAMA VEĆIM OD DOZVOLJENIH NE ISKLJUČUJE ODGOVORNOST OKRIVLJENIH ZA PRIVREDNI PRESTUP IZ ČLANA 19. STAV 1. I STAV 2. ZAKONA O DRUŠTVENOJ KONTROLI CIJENA, VEĆ MOŽE BITI OD ZNAČAJA SAMO U POGLEDU ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI OD OKRIVLJENOG PRAVNOG LICA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom oglašeni su odgovornim okrivljeno pravno lice i okrivljeno odgovorno lice zbog privrednog prestupa iz člana 19. stav 1. i stav 2. Zakona o društvenoj kontroli cijena.

Protiv prvostepene presude žalbe su izjavili okrivljeno pravno lice i okrivljeno odgovorno lice zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, povrede zakona i zbog odluke o kazni sa prijedlogom da drugostepeni sud prenači prvostepenu presudu i žalitelje oslobodi od optužbe ili da istu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Obzirom da je prvostepeni sud utvrdio, a što žalitelji i ne osporavaju, da je okrivljeno pravno

20.

Član 8. Uredbe o uslovima za davanje kredita građanima

KADA SE RADI O ODLOŽNOM PLAĆANJU DO TRI MJESECA I AKO OKRIVLJENO PRAVNO LICE UGOVOROM ILI SAMOUPRAVNIM SPORAZUMOM TIM POTRAŽIVANJIMA NIJE DALO TRETMAN KREDITA, OKRIVLJENI NISU UČINILI PRIVREDNI PRESTUP IZ ČLANA 8. STAV 1. I STAV 2. UREDBE O USLOVIMA ZA DAVANJE KREDITA GRAĐANIMA.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom okrivljeno pravno lice i okrivljeno odgovorno lice na osnovu člana 350. tačka 3. Zakona o krivičnom postupku u vezi sa članom 60. Zakona o privrednim prestupima oslobođeni su od optužbe da su učinili privredni prestup iz člana 8. stav 1. i stav 2.

stavilo da posluje kao građevinsko preduzeće i da je od Suda udruženog rada zatraženo da ovu promjenu, odnosno usaglašavanje sa odredbama Zakona o preduzećima konstatuje u sudskom registru. Dakle, u ovom slučaju okrivljeno pravno lice nije izgubilo svoj pravni subjektivitet time što je nastavilo da posluje kao građevinsko preduzeće, umjesto dosadašnje građevinske radne organizacije. Shodno tome ne može se prihvatiti žalbeni prigovor da okrivljeno pravno lice nije odgovorno za izvršeni privredni prestup.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 55/90 od 16. 10. 1990. godine)

lice dana 5. 1. 1990. godine povećalo cijene proizvodnje i isporuke toplotne energije sa primjenom od 1. 12. 1989. godine i to suprotno Odluci o dozvoljenom povećanju cijena i za tako uvećanu cijenu ispostavilo račune korisnicima toplotne energije, okrivljeni su odgovorni za privredni prestup iz člana 19. stav 1. i stav 2. Zakona o društvenoj kontroli cijena. Nije od značaja u pogledu odgovornosti činjenica na koju se ukazuje u žalbama da okrivljeno pravno lice nije realizovalo naplatu računa za isporučenu toplotnu energiju po cijenama većim od dozvoljenih. Ta okolnost može biti od značaja samo u pogledu oduzimanja imovinske koristi od okrivljenog pravnog lica.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 339/90 od 1. 3. 1991. godine)

Uredbe o uslovima za davanje kredita građanima.

Protiv prvostepene presude žalbu je izjavio javni tužilac zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i povrede zakona sa prijedlogom da drugostepeni sud ukine prvostepenu presudu i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Stavom 3. članom 50. Zakona o računovodstvu propisano je da se pod datim kreditima podrazumijevaju potraživanja po kojima je ugovoren rok dospjeća od tri ili više mjeseci od dana izvršenja činidbe po kojoj je potraživanje nastalo, kao i potraživanja sa kraćim rokom dospjeća ako je organizacija udruženog rada ugovorom ili samoupravnim sporazumom predviđena da se i ta potraživanja tretiraju kao kredit.

Obzirom da je okrivljeno pravno lice u konkretnom slučaju robu prodavalo uz fakturu sa rokom dospjeća do tri mjeseca, a da ugovorom

odnosno samoupravnim sporazumom nije predvidjelo da se i ta potraživanja tretiraju kao kredit, radnje okrivljenih za koje su optuženi ne predstavljaju privredni prestup iz člana 8. stav 1. i stav 2. Uredbe o uslovima za davanje kredita građanima, zbog čega je žalbu javnog tužioca valjalo odbiti i presudu prvostepenog suda potvrditi.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 208/90 od 23. 1. 1991. godine)

PREKRŠAJI

21.

Član 31. Zakona o prekršajima u vezi sa članom 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru

SUDOVI ZA PREKRŠAJE SU POVRIJEDILI ODREDBU ČLANA 31. ZAKONA O PREKRŠAJIMA KADA SU KAŽNJENOM ZA PREKRŠAJ IZ ČLANA 2. TAČKA 8. ZAKONA O JAVNOM REDU I MIRU, ZA KOJI JE PROPISANA ALTERNATIVNA KAZNA ZATVORA I NOVČANA KAZNA, IZREKLI KAZNU ZATVORA, A U OBRAZLOŽENJU RJEŠENJA NISU NAVELI RAZLOGE ZAŠTO SU IZREKLI TU STROŽIJU, A NE NOVČANU KAO BLAŽU KAZNU.

Iz obrazloženja:

Opštinski sud za prekršaje oglosio je krivim kažnjenog zbog prekršaja iz člana 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru, za koji mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od 30 dana i iz člana 16. Zakona o izdavačkoj djelatnosti, za koji mu je izrekao novčanu kaznu u iznosu od 20,00 dinara.

Takvo rješenje je potvrdio Republički sud za prekršaje.

Kažnjeni je protiv drugostepenog rješenja podnio Vrhovnom sudu BiH zahtjev za sudsku zaštitu zbog povrede materijalnog zakona.

Vrhovni sud je djelimično uvažio zahtjev za sudsku zaštitu, tako što je rješenje Republičkog suda za prekršaje ukinuo u dijelu koji se odnosi na prekršaj iz člana 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru dok je zahtjev kažnjenog u odnosu na prekršaj iz člana 16. Zakona o izdavačkoj djelatnosti odbacio kao nedopušten, a ovo iz slijedećih razloga:

Kada je u pitanju prekršaj iz člana 16. Zakona o izdavačkoj djelatnosti, obzirom da je kažnjenom izrečena novčana kazna, nisu ispunjeni zakonski osnovi iz člana 245. Zakona o prekršajima, u vezi sa članom 12. Zakona o izmjenama i dopunama toga zakona za podnošenje zahtjeva za sudsku zaštitu. Zbog toga je zahtjev kažnjenog u tom dijelu odbačen kao nedozvoljen.

Međutim, kada je u pitanju prekršaj iz člana 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru, ovaj sud je našao da je zahtjev u tom dijelu osnovan, te je u odnosu na taj prekršaj drugostepeno rješenje za prekršaje ukinuto i predmet vraćen drugostepenom sudu za prekršaje na ponovni postupak i odluku.

Naime, za prekršaj iz člana 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru je propisana alternativno kazna zatvora i novčana kazna.

Prema odredbi člana 31. Zakona o prekršajima, ako su novčana kazna i kazna zatvora propisane alternativno za jedan prekršaj, izreći će se kazna zatvora ako su prekršajem prouzrokovane teže posljedice ili ako postoji veći stepen odgovornosti učinioaca. Iz ovakve zakonske odredbe proizlazi obaveza suda za prekršaje da pri izricanju strožije kazne mora navesti razloge u rješenju za prekršaje.

U konkretnom slučaju, takve razloge nije naveo prvostepeni sud za prekršaje, niti ih je naveo niti taj propust otklonio drugostepeni sud za prekršaje u svom rješenju. Drugostepeni sud je u obrazloženju svoga rješenja u pogledu kazne zatvora dao razloge samo u smislu člana 30. a ne i u smislu člana 31. Zakona o prekršajima. Obzirom na to izostali su razlozi o tome da li su ispunjeni uslovi iz člana 31. Zakona o prekršajima za izricanje kazne zatvora, kao strožije kazne za prekršaj iz člana 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru.

Iz tih razloga ovaj sud je našao da je osnovan zahtjev kažnjelog za sudsku zaštitu u dijelu gdje tvrdi da mu je kazna za prekršaj iz člana 2. tačka 8. Zakona o javnom redu i miru izrečena na nezakonit način.

Radi toga je i odlučeno kao u izreci presude ovoga suda.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pvl. 106/90 od 8. 5. 1991. godine)

NAČELNI STAVOVI USVOJENI NA XLIV ZAJEDNIČKOJ SJEDNICI SAVEZNOG SUDA, VRHOVNOG VOJNOG SUDA I VRHOVNIH SUDOVA REPUBLIKA I POKRAJINA ODRŽANOJ 22. NOVEMBRA 1990. GODINE U HERCEG NOVOM

22.

Načelni stav

U SLUČAJU KADA JE AKTOM AMNESTIJE ILI POMILOVANJA DATO POTPUNO ILI DELIMIČNO OSLOBODENJE OD IZVRŠENJA KAZNE, POD "OSUDOM" U SMISLU ČLANA 93. KRIVIČNOG ZAKONA SFRJ PODRAZUMEVA SE KAZNA IZREČENA PRAVOSNAŽNOM SUDSKOM ODLUKOM. MEĐUTIM, KADA JE KAZNA IZREČENA PRAVOSNAŽNOM SUDSKOM ODLUKOM AKTOM AMNESTIJE ILI POMILOVANJA ZAMENJENA BLAŽOM KAZNOM, ILI JE AKTOM O POMILOVANJU ZAMENJENA USLOVNOM OSUDOM, POD "OSUDOM" U SMISLU ČLANA 93. KRIVIČNOG ZAKONA SFRJ PODRAZUMEVA SE KAZNA IZ AKTA O AMNESTIJI ILI, SANKCIJA IZ AKTA O POMILOVANJU. AKO JE AKTOM POMILOVANJA IZREČENA KAZNA ZAMENJENA USLOVNOM OSUDOM, VREME PROVERAVANJA OVE OSUDE POČINJE DA TEČE OD DANA DONOŠENJA ODLUKE O POMILOVANJU I OD TADA SE RAČUNAJU ROKOVI ZA OPOZIV I BRISANJE USLOVNE OSUDE.

Iz obrazloženja:

Pojam "osude" je temeljni pojam ustanove brisanja osude koja je regulisana odredbom člana 93. Krivičnog zakona SFRJ. Sadržina i dejstva ove ustanove iscrpljuju se u tome da se neke "osude" ne mogu uopšte brisati; da se druge brišu ex lege ili po odluci suda; da se ovo brisanje vrši po isteku ovih ili onih rokova ili ispunjenju ovih ili onih uslova itd. Izvan je svake sumnje da se pod "osudom" podrazumijeva pravosnažna presuda, kao sudski akt i u formalnom i u materijalnom smislu. Komplikacije oko određenja sadržaja ovog pojma izaziva u stvari činjenica da pravosnažna presuda može biti izmijenjena. Ako je izmijenjena odlukama koje se donose po vanrednim pravnim lijekovima i ako izmjena zahvata sankciju, logički je moguće otvoriti pitanje koja je "osuda" ovdje relevantna za ustanovu brisanja osude - ona iz pravosnažne presude ili ona iz odluke koja je donesena po vanrednom pravnom lijeku. To pitanje je, međutim, relativno lako riješiti. Odluke koje se donose po vanrednim pravnim lijekovima su takođe sudski akti i u formalnom i u materijalnom smislu. Kad te odluke mijenjaju pravosnažnu presudu u dijelu o sankciji, a one, ukoliko to uopšte čine, uvijek čine i ovlašteno i izričito, pravosnažna presuda u izmijenjenom dijelu zapravo više ne postoji, ona je u tom dijelu prestala da važi. Stoga je za brisanje osude mjerodavna sankcija koju je izrekla odluka donesena u postupku po vanrednom pravnom lijeku, a ne ona izrečena pravosnažnom presudom.

Neki vidovi odluka sadržanih u aktima amnestije i pomilovanja takođe se odnose na sankciju koju je izrekla pravosnažna presuda. U stvari, odluke sa takvim sadržajem uvijek imaju akti amnestije i pomilovanja doneseni poslije pravosnažnosti presude. Zato li akti nužno moraju da stupe u neki odnos sa pravosnažnom presudom jer odlučuju o istoj onoj sankciji koju je ova presuda izrekla. Pri ispitivanju ovog odnosa treba se ograničiti na one vidove akata o amnestiji pomilovanju kojima se daje potpuno ili djelimično oslobodenje od izvršenja kazne ili se izrečena kazna zamjenjuje blažom kaznom ili (što se može samo pomilovanjem) uslovnom osudom.

Kako se vidi ovdje je ključno pitanje da li akti o amnestiji i pomilovanju sa ovakvim sadržajem odluke mijenjaju pravosnažnu presudu u pogledu kazne. Ako se može reći da se radi o relevantnoj izmjeni, onda je za brisanje osude relevantna sankcija koju ti akti izriču, a ne ona iz pravosnažne presude. Da bi se pak ovo pitanje riješilo mora se najprije odrediti pravna priroda akata o amnestiji i pomilovanju, te najprije iz ovog ugla izvidjeti kako se ti akti mogu odnositi prema pravosnažnoj presudi. Akt o amnestiji je zakonodavni akt i u formalnom i u materijalnom smislu. Zbog takvog svog karaktera, on se ne može bez ikakvog posredovanja primjeniti na konkretne slučajeve, ma koliko da za te slučajeve važi. Nužan je pojedinačni ("posrednički") akt kojim se utvrđuje njegovo važenje za svaki konkretni slučaj ponaosob. Ove pojedinačne akte, kojima se utvrđuje primjena akta amnestije na konkretne slučajeve, u pravilu donosi sud. Vidi

se da između pravosnažne presude i akta o amnestiji nema neposrednog odnosa. U neposrednom odnosu su uvijek pravosnažna presuda i rješenje o primjeni amnestiji na konkretni slučaj, dakle u odnosu su dva sudska akta. Pa ako u ovoj relaciji dođe do kakve izmjene pravosnažne presude, mora se konstatovati da je ta izmjena izvršena sudskim aktom i da je stoga relevantna. Jasno je da pravac i opseg "relevantnosti" zavisi od karaktera same izmjene tj. od toga u čemu je njen smisao i koje područje pogađa. Dakle, sve zavisi od modela amnestije tj. da li se njome daje oslobođenje od izvršenja kazne ili se izrečena kazna zamjenjuje blažom kaznom. Istina nijedan do sada doneseni zakon o amnestiji kod nas nije koristio ovaj drugi model tj. zamjenu izrečene kazne blažom kaznom, tako da je ova "moć" amnestije sve do sada figurirala kao prazna formula.

I akt o pomilovanju može imati ista ova dva modela. Naime njime se može izreći oslobođenje od izrečene kazne ili se izrečena kazna može zamijeniti blažom kaznom, pa čak i uslovnom osudom. Prema tome i on se, zavisno od toga može na dvojak način odnositi prema pravosnažnoj presudi.

Akt o pomilovanju je za razliku od akta o amnestiji pojedinačni pravni akt. S obzirom na organ koji ga donosi, proceduru u kojoj se donosi i druga određenja koja zahtijeva formalni pojam pravnog akta, akt o pomilovanju je sa ovog (formalnog) gledišta upravni akt. No, pošto "odlučuje" o krivičnoj sankciji, dakle odlučuje o materiji koja je eminentno sudska, on je sudski akt u materijalnom smislu. Može se potvrditi još niz momenata koji bliže određuju prirodu ovog akta kao što su da se on, za razliku od sudske akta, ne zasniva na načelu legaliteta, već na načelu oportuniteta, da on ima karakter diskrecionog akta, da je on ipak na području

Načelni stav

PRI PREINAČAVANJU VIŠE PRAVNOSNAŽNIH PRESUDA DONESENIH PROTIV ISTOG OSUĐENOG U SMISLU ČLANA 401. STAV 1. TAČKA 1. ZKP, JEDINSTVENA KAZNA IZRIČE SE TAKO ŠTO SE ZA OSNOV UZIMAJU KAZNE IZREČENE POJEDINAČNIM PRAVNOSNAŽNIM PRESUDAMA, A NE POJEDINAČNO UTVRĐENE KAZNE ZA SVAKO KRIVIČNO DELO.

Obrazloženje

Pitanje o tome kako treba da glase presude kojima se preinačava više pravosnažnih presuda u postupku za nepravo obnavljanje krivičnog postupka u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP nameće se zbog neujednačene prakse sudova u Republici, a i zbog nedovoljno iskristaliziranog stava o tom pitanju i od strane poznatih pravnih teoretičara i praktičara u Jugoslaviji.

U tim slučajevima jedni sudovi presudom kojom se preinačava više pravosnažnih presuda, donetih protiv istog osuđenog u smislu čla-

pravosti (legalnosti) itd. Međutim, važno je uočiti da je za problem o kome se ovdje raspravlja bitna zapravo materijalna strana ovog akta, jer preko te strane on jedino i može stupiti u neki odnos sa pravosnažnom presudom.

Kad odluka o pomilovanju glasi da se osuđeni oslobađa od izvršenja kazne, onda se takvom odlukom ne dira u kaznu koju je izrekla pravosnažna presuda. Egzistentnost te kazne ne zavisi od toga da li je ona ili da li će ona biti izvršena ili neće. Ona može u dijelu ili u cjelini ostati neizvršena iz drugih razloga (zastarjelost, uslovni otpust), ali to ne pogađa njeno postojanje kao takve, ne dira u njen integritet ni u formalnom ni u suštinskom smislu te riječi. Iz toga se vidi da akti o pomilovanju (ili amnestiji) kojima se daje oslobođenje od izvršenja kazne ne mijenjaju pravosnažnu presudu. U takvim slučajevima za brisanje osude relevantna je kazna izrečena pravosnažnom presudom.

Bitno je drugačija situacija kad odluka iz akta o pomilovanju glasi da se kazna izrečena pravosnažnom presudom "zamjenjuje" blažom kaznom ili uslovnom osudom. Takva odluka na mjesto kazne izrečena presudom, postavlja drugu kaznu (po vrsti ili po iznosu) ili drugu sankciju. Ona dakle stvarno mijenja u ovom dijelu pravosnažne presude. Iako se dalje ide ovim putem razmišljanja, onda se mora zaključiti da sankcija iz pravosnažne presude više ne egzistira, ni stvarno ni pravno, već samo ona iz akta o pomilovanju (odnosno akta o amnestiji), pa ova posljednja isključivo i može biti relevantna za ustanovu brisanja osude. Iz svega ovoga je logično zaključiti da u slučaju kad je aktom o pomilovanju izrečena kazna zamijenjena uslovnom osudom, rokovi tzv. vremena provjeravanja, za opoziv i za brisanje te osude počinju da teku od dana donošenja akta o pomilovanju.

na 401. stav 1. tačka 1. ZKP, jedinstvenu kaznu izriču tako što za osnov uzimaju kazne izrečene pojedinačnim presudama bez obzira na to što je i nekoj od njih bila izrečena jedinstvena kazna za krivična dela u sticaju, dok drugi sudovi za osnovu uzimaju pojedinačno utvrđene kazne za svako krivično delo, a ne jedinstvene kazne izrečene na osnovu takvih pojedinačnih presuda.

Ovakvim nejedinstvenim postupanjem od strane sudova u Republici, kao i činjenica da na nivou Jugoslavije nije poznat jedinstven stav po ovom pitanju, potencira se potreba da se o

ovome pripremi referat i da se iznese na zajedničkoj sednici da bi se zauzeo jedinstveni načelni stav, sve u cilju ujednačavanja sudske prakse u zemlji.

Ne postoje sigurni argumenti od strane zastupnika bilo jednog, bilo drugog stanovišta u smislu da se izjasne zašto primenjuju takvu praksu.

Nije takvo stanje samo u praksi sudova, već i poznati pravni teoretičari u Jugoslaviji isto tako imaju različita mišljenja o ovom pitanju.

Tako, prof. Vasiljević u Komentaru Zakona o krivičnom postupku kaže: "Kada je pravno-snažnim presudama (jednom ili više) već odmerena kazna po odredbama za sticaj, onda se prilikom izricanja jedinstvene kazne po tim presudama za osnovu ne uzimaju kazne, izrečene u njima, već kazne utvrđene za pojedina krivična dela u njima". To gledište brani Komentariom da bi se drugačijim postupanjem odredbe za odmeravanje kazne za dela učinjena u sticaju, dva puta primenjivale na isto krivično delo.

U tom smislu se izjasnio i Vrhovni sud Jugoslavije svojom presudom Kz broj 3/73 od 15. maja 1973. godine u kojoj zauzima stav da je zakon povređen na štetu osuđenog ukoliko pri izricanju jedinstvene kazne u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP nisu uzete utvrđene kazne za pojedinačna krivična dela učinjena u sticaju, umesto jedinstveno izrečenih kazni. Isto tako i Vrhovni sud BiH u Kž broj 839/71 i Vrhovni sud Slovenije u Kž broj 828/64.

Nasuprot tome, u Komentaru Krivičnog zakona SFRJ od 1978. godine u članu 49. KZ SFRJ kaže se: "Ukoliko se ranija odluka odnosi na više krivičnih dela učinjenih u sticaju nova jedinstvena kazna za sva krivična dela se odmerava tako što sud uzima ranije izrečenu kaznu za sticaj i kaznu utvrđenu za krivično delo za koje se osuđenom sudi, pa mu na osnovu tih kazni utvrđuje jedinstvenu kaznu za sva krivična dela".

Isto i Srzentić, Stajić i Lazarević u "Krivičnom pravu SFRJ" - opšti deo od 1978. godine, kada govore o odmeravanju kazni za osuđeno lice, u smislu člana 49. KZ SFRJ kažu: "Ako se osuđenom licu sudi za više krivičnih dela utvrđuje mu se kazna za svako od izvršenih krivičnih dela, a ranije izrečena kazna se uzima kao jedna bez obzira da li je izrečena za jedno ili za više krivičnih dela".

Čini se da je prihvatljivije stanovište i praksa koje su za to da se, prilikom izricanja jedinstvene kazne u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP za osnovu uzimaju jedinstvene kazne, izrečene pojedinačnim pravno-snažnim presudama koje

se preinačavaju, a ne kazne koje su njima utvrđene za svako pojedinačno krivično delo. Ovo i zbog praktičnih razloga koji prvo stanovište čine neprihvatljivim.

Tako na primer: jedno isto lice je izvršilo tri teške krađe za koje mu je sud sudio u isto vreme i za svako od tih dela utvrdio pojedinačne kazne zatvora od po godinu dana, a primenom člana 48. KZ SFRJ osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 2 godine i 6 meseci. Nakon toga je isto lice izvršilo još jednu tešku krađu za koje mu isto tako sud utvrđuje kaznu zatvora u trajanju od godinu dana, no nisu primenjene odredbe iz člana 49. KZ SFRJ, niti je postupljeno u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. iz ZKP, a to treba učiniti naknadno.

Na osnovu prvog stanovišta koje kaže da će se za osnovu uzeti kazne utvrđene za svako pojedinačno krivično delo, a ne kazne izrečene pojedinačnim pravno-snažnim presudama, može se doći u situaciju da se presudom, kojom treba da mu se odmeri jedinstvena kazna u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP, osuđenom licu sada za više krivičnih dela izriče blaža jedinstvena kazna od one što mu je već prvom presudom izrečena. Koje bi bile prepreke da mu se ne može izreći i takva kazna ako se primenjuje navedeno stanovište? Takvo postupanje bi stimulisalo lica osuđena na jedinstvenu kaznu za dela učinjena u sticaju, da zatim učine barem još jedno krivično delo da bi eventualno prilikom odmeravanja jedinstvene kazne u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP dobila blažu kaznu od već ranije izrečene jedinstvene kazne. Takva praksa ne bi bila niti zakonski, niti kriminalno-politički opravdana.

Zato je, izgleda, bliže i zakonskoj regulativi i realnosti drugo stanovište na osnovu koga: pri preinačavanju više pravno-snažnih presuda, donetih protiv istog osuđenog u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP, jedinstvena kazna se izriče tako što se za osnov uzimaju kazne izrečene pojedinačnim pravno-snažnim presudama, a ne pojedinačno utvrđene kazne za svako krivično delo u njima.

Ovo su stanovište prihvatile i sudije na Opštoj sednici Vrhovnog suda Makedonije, a nakon rasprave sprovedene i na zajedničkoj sednici Saveznog suda, vrhovnih sudova republika i autonomnih pokrajina i Vrhovnog vojnog suda isto tako je jednoglasno prihvaćeno ovo stanovište i zbog toga je usvojen napred izneti načelni stav.

Načelni stav

KADA SE USVAJA ZAHTEV ZA VANREDNO UBLAŽAVANJE KAZNE IZREČENE KAO JEDINSTVENE ZA VIŠE KRIVIČNIH DELA UČINJENIH U STICAJU UBLAŽAVA SE SAMO JEDINSTVENA KAZNA, A NE POJEDINAČNO UTVRĐENE KAZNE, OSIM U SLUČAJU KADA UBLAŽAVANJE SAMO JEDINSTVENE KAZNE NIJE MOGUĆE S OBZIROM NA ODREDBU ČLANA 48. KRIVIČNOG ZAKONA SFRJ

Objasnenje

Razlog za razmatranje pitanja kako treba da glasi odluka suda kada se uvažava zahtev za vanredno ublažavanje kazne kada je izrečena kao jedinstvena za više krivičnih dela učinjenih u sticaju je to što postoje različita mišljenja među sudijama Vrhovnog suda Makedonije. Jedni su privrženi stavu da u takvom slučaju treba ublažiti samo jedinstvenu kaznu, dok drugi zastupaju stav da najpre treba ublažiti pojedinačno utvrđene kazne, pa potom na osnovu tako ublaženih pojedinačnih kazni izreći jedinstvenu ublaženu kaznu.

Oni koji smatraju da treba ublažiti samo jedinstvenu kaznu bez ublažavanja pojedinačnih, svoj stav brane time što se radi o vanrednom pravnom leku koji se odnosi samo na izrečenu jedinstvenu kaznu. U pojedinačno utvrđene kazne za krivična dela učinjena u sticaju sud nema zašto da se upušta, jer se one odnose na pojedinačno utvrđena krivična dela, a u postupku za vanredno ublažavanje kazne sud se ne upušta niti u činjenično stanje, niti u pravnu ocenu radnje osuđenog za svako pojedinačno krivično delo. Budući da se sud ne upušta u ocenu tih pitanja, smatra da sud ne treba da se upušta niti u pojedinačno utvrđene kazne za dela učinjena u sticaju. Oni što zastupaju ovo stanovište kažu da je za osuđeno lice bitno da mu se ublaži jedinstvena kazna, jer je ta izrečena kazna poslednja izrečena, a pojedinačno utvrđene ga više ne interesuju.

Dalje smatraju da se na taj način ne povređuje ni jedna zakonska odredba, pa je zato ovaj način ublažavanja i praktičniji. Ukoliko u međuvremenu dođe do amnestije za neko od tih krivičnih dela ili do pomilovanja, jedinstvena kazna će se osuđenom licu izreći u postupku za nepravo ponavljanje krivičnog postupka u smislu člana 401. stav 3. ZKP.

Ostali polaze od činjenice da osnovu za jedinstvenu kaznu za više krivičnih dela, učinjenih u sticaju, predstavljaju pojedinačno utvrđene kaz-

ne i bez njihove korekcije - ublažavanjem se ne bi mogla ublažiti niti jedinstvena kazna. Smatraju da ukoliko se ne postupi tako, može se odlučiti ublažavanjem samo jedinstvene kazne da se eliminišu - oprostite potpuno neke od pojedinačno utvrđenih, što bi značilo da za neka od utvrđenih krivičnih dela učinjenih u sticaju osuđena lica mogu ostati bez kazne, pa čak se može desiti da ako se ublaži samo jedinstvena kazna, da ona ostane blaža od neke ili čak od svih pojedinačno utvrđenih, što ne bi bilo u redu. Zatim, ako se ublaži samo jedinstvena kazna, pa ako u međuvremenu za neko od tih krivičnih dela dođe do amnestije, pomilovanja ili nekog drugog zakonski relevantnog razloga za izvršenje te kazne, ne bi se znalo koje su kazne od ostalih krivičnih dela u sticaju na snazi.

Podeljena su mišljenja i među sudijama na opštoj sednici, međutim, većina je ipak za stav da se treba ublažiti samo jedinstvena kazna.

Na zajedničkoj sednici Saveznog suda i vrhovnih sudova republika i autonomnih pokrajina i Vrhovnog vojnog suda, nakon sprovedene rasprave o referatu i iznetih mišljenja svih učesnika, sa 27 "za" i jednim uzdržanim glasom zauzet je načelni stav: Kada se usvaja zahtev za vanredno ublažavanje kazne izrečene kao jedinstvene za više krivičnih dela učinjenih u sticaju, ublažava se samo jedinstvena kazna, a ne pojedinačno utvrđene kazne, osim u slučaju kada ublažavanje samo jedinstvene kazne nije moguće, s obzirom na odredbu člana 48. Krivičnog zakona SFRJ.

Ovakav načelni stav je zauzet jer su se prihvatili razlozi za ublažavanje samo jedinstvene kazne kada se time ne bi povređila odredba člana 48. Krivičnog zakona SFRJ, odnosno ako ublažena jedinstvena kazna nije jednaka ili blaža od jedne ili više pojedinačno utvrđenih kazni. U tom slučaju treba najpre ublažiti pojedinačno utvrđene kazne, pa zatim na osnovu tako pojedinačno ublaženih kazni izreći jedinstvenu kaznu.

Načelni stav

OBAVEŠTAVANJE LICA O SEDNICI VEĆA IZ ČLANA 371. STAV 1. ZKP, MOŽE SE IZVRŠITI NE SAMO PISMENIM PUTEM, VEĆ I USMENO, TELEFONOM, TELEGRAMOM I NA SVAKI DRUGI NAČIN KOJIM JE OBEZBEDEN PRIJEM OBAVEŠTENJA.

OBAVEŠTENJE SE SMATRA UREDNIM AKO SE SUD NA POUZDAN NAČIN UVERI DA SU LICA IZ PRETHODNOG STAVA OBAVEŠTENA O ODRŽAVANJU SEDNICE (DOSTAVNICOM, SLUŽBENOM BELEŠKOM, KONSTATACIJOM U ZAPISNIKU, IZJAVOM OPTUŽENOG DA JE BRANILAC PRIMIO OBAVEŠTENJE O SEDNICI VEĆA, IZJAVOM BRANIoca DA JE OPTUŽENI PRIMIO OVO OBAVEŠTENJE I SL.).

Obrazloženje

Zakazivanje javnih sednica veća drugostepenog suda potrebno je da bi se dala mogućnost stranki, kada ona to zahteva, da prisustvuje sednici i da se neposredno uveri da li su pred većem iznete sve bitne činjenice i da li su istom predstavljena sva pravna pitanja od kojih zavisi zakonitost odlučivanja.

U članu 371. stav 1. ZKP navodi se: "O sednici veća obavestiće se onaj optuženi i njegov branilac, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac, koji je u roku predviđenom za žalbu ili za odgovor na žalbu zahtevao da bude obavešten o sednici ili je predložio održavanje pretresa pred drugostepenim sudom. Predsednik veća ili veće može odlučiti da se o sednici veća obaveste stranke i kad nisu to zahtevale ili da se o sednici obavesti i stranka koja to nije zahtevala, ako bi njihovo prisustvo bilo korisno za razjašnjenje stvari".

Iz ove odredbe proizilazi da se lica, navedena u toj odredbi, samo obavestavaju o sednici veća, a ne pozivaju da joj prisustvuju.

U članu 121. ZKP predviđeno je: "Pismeno za koje je u ovom Zakonu određeno da se ima lično dostaviti predaje se neposredno licu kome je upućeno".

U članu 122. stav 1. ZKP predviđeno je: "Pismena za koje u ovom Zakonu nije određeno da se moraju lično dostaviti dostavljaju se takođe lično, ali takva pismena u slučaju da se primalac ne zatekne u stanu ili na radnom mestu, mogu se predati kome od njegovih odraslih članova domaćinstva, koji je dužan da primi pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu, pismeno će se predati nastojniku ili susedu ako oni na to pristanu...".

U Zakonu o krivičnom postupku nije predviđen način na koji će se izvršiti obaveštenje okrivljenog i drugih lica, navedenih u stavu 1. člana 371. ZKP, da bi se pojavili na sednici veća. Ni teorija se nije mnogo interesovala za ovo pitanje. Postoje mišljenja da se obaveštavanje treba izvršiti na isti način kao i pozivanje. Postoji drugo mišljenje, po kome se obaveštavanje ne treba vršiti na isti način kao i pozivanje, ali se ono može izvršiti i na drugi način. Sama reč obaveštavanje znači da lice kome je isto poslato se samo obavestava da će veće održati sednicu i on se može javiti i prisustvovati joj, a njegovo je pravo da li će koristiti to pravo ili ga neće koristiti i zbog toga ne trpi bilo kakve pravne posledice, dok ukoliko bude pozvan u smislu člana 123. stav 1. ZKP, a ne dođe, i svoj izostanak ne opravda, trpiće posledice, s tim što će biti prinudno doveden pred sud u smislu člana 184. ZKP-a.

U praksi sudova javljaju se teškoće kada se okrivljeni i druga lica koja su zahtevala da budu obavestena o održavanju sednice drugostepenog

veća, navedena u stavu 1. člana 371. ZKP-a, ne pojave na sednici, a obaveštenje je nečitko potpisano i ne može se sa sigurnošću utvrditi ko ga je potpisao, ako je potpisano od strane nekog člana njegove porodice kao: žene, deteta, oca, majke, sestre, brata i to je konstatovano na povratnici, ako je ostavljeno u poštanskom sandučetu okrivljenog, da li će se u takvim slučajevima smatrati da je to lice bilo uredno obavешteno, pa se nije pojavilo na sednici veća i da li može ista da se održi u njegovom odsustvu ili će se smatrati da nije uredno obavешten o sednici veća, pa istu treba odložiti. Postoje mišljenja da se, i ukoliko na takav način budu okrivljeni i ostala gore navedena lica obavешtena o sednici veća, sednica može održati, a zatim lice, ukoliko nije primilo obavешtenje, može preko vanrednih pravnih sredstava - zahteva za vanredno prispitivanje i zahteva za zaštitu zakonitosti, da zahteva da se ta odluka ukine.

Postoji drugo mišljenje na osnovu koga okrivljeni i druga gore navedena lica moraju lično potpisati obavешtenje, i ukoliko ne dođu na sednicu, tek tada se stiču uslovi da se u njihovom odsustvu održi sednica.

Na zajedničkoj sednici delegacije su prihvatile prvo mišljenje.

Za razliku od pozivanja okrivljenog koje se može izvršiti samo pismenim putem obavешtavanje se može izvršiti na tri načina, i to: pismenim putem, usmeno i telefonom. Pismenim putem se može izvršiti ukoliko obavешtenje bude potpisano lično od strane tog lica, članova njegove uže i šire porodice i slanjem telegrama. Usmeno obavешtavanje postoji: ako se usmeno saopšti gore navedenim licima, od strane predsednika veća ili sudije izvestioca ili nekog drugog sudskog radnika, a o tome se sastavi službena beleška u spisima predmeta, ako se odloži sednica, iz drugih razloga i zapisnikom se saopštava licu kada će se održati naredna sednica veća, ako bude usmeno obavешten o sednici veća od strane nekog od saokrivljenih. ako bude obavешten telefonom od strane sudskog radnika i o tome se sastavi službena beleška ili ako bude obavешten od strane svog branioca ili punomoćnika.

Da bi se mogla održati sednica drugostepenog veća bez prisustva stranaka koje su zahtevale da budu obavешtene o održavanju iste, potrebno je da postoji dokaz da su one bile uredno i blagovremeno obavешtene o tome. Međutim, u praksi se uzima kao dokazano da je okrivljeni uredno obavешten iako ne postoji potvrda u predmetu u slučajevima kada na sednici njegov branilac izjavi da je okrivljeni koji je odsutan primio obavешtenje ili je pak okrivljeni njemu rekao da dođe na sednicu veća. Isto važi i u slučajevima kada na sednicu dođe okrivljeni

i pred većem da sličnu izjavu o svom braniocu koji je odsutan da je bio obavješten o sednici veća.

Kada stranke podnesu zahtev da budu obavještene o sednici veća, sud je dužan da ih obavesti čak i u slučajevima kada je unapred očigledno da će presuda biti ukinuta zbog konstatovanih bitnih povreda krivičnog postupka iz člana 364. ZKP. Međutim, ako se radi o neblagovremenim ili nedozvoljenim žalbama, rešenja po njima se mogu doneti i bez obavještanja stranaka o sednici, i pored toga što je postojao njihov zahtev da budu obavještene.

U napred navedenom smislu Savezni sud je već zauzeo stav, i to o načinu obavještanja okrivljenog o sednici veća, iznet u odluci Kzs - 6/80 od 18. marta 1980. godine u kojoj je između ostalog navedeno: "... konstatacija u zapisniku o sednici veća drugostepenog suda da okrivljeni i njegov branilac budu uredno obavješteni o sednici ne može se smatrati tačnom samim tim što postoji takva konstatacija od strane suda, no smatraće se da je ista istinita samo ako postoje dokazi koji to potvrđuju. Ob-

avještanje o sednici veća drugostepenog suda može se izvršiti pismenim dostavljanjem istog, potvrdom o prijemu dostavnice, zatim telegramom i telefonom, u kojim slučajevima se o tome sastavlja i službena beleška u spisima kao i usmenim saopštavanjem u sudu koje se potvrđuje zapisnikom o saopštavanju i službenom beleškom. Na osnovu dostavnice, odnosno službene beleške i zapisnika može se konstatovati da je izvršeno uredno dostavljanje obavještenja o sednici veća".

Zbog toga se zajednička sednica o spornom pitanju opredelila za načelni stav iz naslova da se obavještanja lica o sednici veća iz člana 371. stav 1. ZKP može izvršiti ne samo pismenim putem, već i usmeno, telefonom, telegramom i na svaki drugi način kojim je obezbeđen prijem obavještenja i da se isto smatra urednim kada se sud na pouzdan način uveri da su lica, navedena u pomenutoj odredbi obavještena o održavanju sednice (dostavnicom, službenom beleškom, konstatacijom u zapisniku, izjavom optuženog da je branilac primio obavještenje o sednici veća, izjavom branioca da je optuženi primio ovo obavještenje i slično).

23.

PREDSTAVNICI KRIVIČNIH ODJELJENJA SAVEZNOG SUDA, VRHOVNOG SUDA I VRHOVNIH SUDOVA REPUBLIKA I POKRAJINA NA SAVJETOVANJU U HERCEG NOVOM 23. NOVEMBRA 1990. GODINE USVOJILI SU SLIJEDEĆE ZAKLJUČKE:

Zaključak br. 1/90

kojim su prihvaćeni stavovi iz referata Vrhovnog suda Makedonije sa dopunom predloženom na današnjem savjetovanju od strane Saveznog suda, a koji glasi:

Kada se na glavnom pretresu ili u žalbenom postupku izmijeni pravna kvalifikacija krivičnog

djela (sa teže na lakšu i obratno) smatra se da su sve ranije, od strane ovlašćenog lica, preduzete procesne radnje radi krivičnog gonjenja istog učinioca prekidale zastarjevanje krivičnog gonjenja i u odnosu na krivično djelo po izmijenjenoj pravnoj kvalifikaciji, ukoliko se krivično djelo odnosi na isti krivično-pravni događaj.

Zaključak br. 2/90

kojim su prihvaćeni stavovi iz referata Vrhovnog vojnog suda, a koji glasi:

Sud (veće iz člana 23. stav 6. ZKP, predsjednik vijeća odnosno sudija pojedinac u skraćenom postupku - član 436. stav 1. istog zakona) može, ispitujući osnovanost optužbe ovlašćenog tužioca, odnosno odlučujući povodom

zahtjeva za sprovođenje istrage u slučajevima određenim zakonom, samo na osnovu opisa djela, bez obzira na postojeće dokaze i njihov kvalitet, ocijeniti da djelo nije krivično djelo, jer predstavlja neznatnu društvenu opasnost zbog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posljedica (član 8. stav 2. KZ SFRJ) i shodno tome donijeti odgovarajuću odluku u skladu sa zakonom.

Zaključak br. 3/90

kojim su prihvaćeni stavovi iz referata Vrhovnog suda Vojvodine sa preciziranjem koje je na današnjem savjetovanju predložio Savezni sud, a koji glasi:

1. Zahtjev za nepravu ponavljanje krivičnog postupka (član 401. stav 1. ZKP) odbacuje se rješenjem u slučajevima kada: zahtjev nije podnio osuđeni ili njegov branilac u njegovo ime, ili javni tužilac, ili kada u odnosu na istog

osuđenog ne postoje jedna ili više pravno-snažnih osuđujućih presuda na kaznu, čija se izmjena traži, ili kada zahtjev ne sadrži sve ono što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti, u kojim slučajevima rok za žalbu protiv ovog rješenja iznosi 3 dana.

Zaključak br. 4/90

kojim su prihvaćeni stavovi iz referata Vrhovnog suda Republike Slovenije, a koji glasi:

1. Zakonska oznaka "veća šteta" kod krivičnog djela zloupotrebe položaja ili prava odgovornog lica iz člana 133. stav 1. KZ RS postoji ako šteta prelazi 5.000,00 dinara.

2. Zakonska oznaka "znatno oštetiti" kod krivičnog djela oštećenja povjerenice iz člana 140. stav 1. KZ RS (član 120. stav 1. KZ SRBiH, član 126. stav 1. KZ SRCG, član 105. stav 1. KZ SRH, član 107. stav 1. KZ SAPK, član 138. stav 1. KZ SRS i član 100. stav 1. KZ SAPV) postoji ako vrijednost imovinske štete prelazi 15.000,00 dinara.

3. Zakonska oznaka "veća vrijednost" kod krivičnog djela nedozvoljene trgovine (član 129. stav 1. KZ SRBiH, član 136. stav 1. KZ SRCG, član 113. stav 1. KZ SRH, član 114. stav 1. KZ SAPK, član 137. stav 1. KZ SRM, član 147. stav 1. KZ SRS i član 109. stav 1. KZ SAPV) postoji ako vrijednost nabavljene količine robe prelazi 15.000,00 dinara.

4. Zakonska oznaka "veća imovinska korist" kod krivičnog djela nedozvoljenog raspolaganja stanovima iz člana 149. stav 2. KZ RS (član 132. stav 1. KZ SRBiH, član 139. stav 1. KZ SRCG, član 116. stav 1. KZ SRH, član 119. stav 1. KZ SAPK, član 140. stav 1. KZ SRM, član 150. stav 1. KZ SRS i član 112. stav 1. KZ SAPV) postoji ako vrijednost krivičnim djelom postignute koristi prelazi 15.000,00 dinara.

5. Zakonska oznaka "imovinska šteta velikih razmjera" kod teškog djela protiv opšte sigurnosti iz člana 247. stav 1. i 3. KZ RS (član 177. stav 1. i 4. KZ SRBiH, član 183. stav 1. i 4. KZ SRCG, član 162. stav 1. i 4. KZ SRH, član 164. stav 1. i 4. KZ SAPK, član 235. stav 1. i 4. KZ SRM, član 194. stav 1. i 4. KZ SRS i član 158. stav 1. i 4. KZ SAPV) i kod teškog djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja iz člana 255. stav 1. i 3. KZ RS (član 186. stav 1. i 4. KZ SRBiH, član 190. stav 1. i 4. KZ SRCG, član 168. stav 1. i 4. KZ SRH, član 171. stav 1. i 4. KZ SAPK, član 243. stav 1. i 4. KZ SRM, član 201. stav 1. i 4. KZ SRS i član 164. stav 1. i 4. KZ SAPV) postoji kada šteta prelazi 150.000,00 dinara).

6. Zakonska oznaka "znatna šteta" kod krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja. odnosno službenih prava iz člana 191. stav 2. KZ RS (član 226. stav 2. KZ SRBiH, član 231. stav

2. U svim ostalim slučajevima donosi se presuda kojom se zahtjev odbija, ili djelimično odbija, uvažava ili odbacuje protiv koje ovlašćena lica mogu izjaviti žalbu u zakonskom roku.

2. KZ SRCG, član 222. stav 2. KZ SRH, član 210. stav 2. KZ SAPK, član 177. stav 2. KZ SRM, član 242. stav 2. KZ SRS i član 202. stav 2. KZ SAPV) postoji ako imovinska šteta prelazi 15.000,00 dinara.

7. Zakonska oznaka "imovina većeg obima" kod krivičnog djela izazivanja opšte opasnosti iz člana 240. stav 1. i 2. KZ RS (član 172. stav 1. i 2. KZ SRBiH, član 176. stav 1. i 2. KZ SRCG, član 153. stav 1. i 2. KZ SRH, član 157. stav 1. i 2. KZ SAPK, član 231. stav 1. i 2. KZ SRM, član 187. stav 1. i 2. KZ SRS i član 150. stav 1. i 2. KZ SAPV), kod krivičnog djela oštećenja zaštitnih uređenja na radu iz člana 245. stav 1. i 2. KZ RS (član 175. stav 1. i 2. KZ SRBiH, član 178. stav 1. i 2. KZ SRCG, član 156. stav 1. KZ SRH, član 159. stav 1. i 2. SAPK, član 232. stav 1. i 2. KZ SRM, član 189. stav 1. i 2. KZ SRS i član 152. stav 1. KZ SAPV), kod krivičnog djela nepropisnog i nepravilnog izvođenja građevinskih radova iz člana 246. stav 1. KZ RS (član 176. stav 1. KZ SRBiH, član 179. stav 1. KZ SRCG, član 155. stav 1. KZ SRH, član 160. stav 1. KZ SAPK, član 232. stav 1. KZ SRM, član 190. stav 1. KZ SRS i član 153. stav 1. KZ SAPV) kod krivičnog djela neotklanjanja opasnosti iz člana 249. stav 1. i 2. KZ RS (član 180. stav 1. i 2. KZ SRBiH, član 182. stav 1. i 2. KZ SRCG, član 160. stav 1. i 2. KZ SRH, član 163. stav 1. i 2. KZ SAPK, član 238. stav 1. i 2. KZ SRM, član 193. stav 1. i 2. KZ SRS i član 157. stav 1. i 2. KZ SAPV), kod krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja iz člana 251. stav 2. KZ RS (član 181. stav 1. i 2. KZ SRBiH, član 185. stav 1. i 3. KZ SRCG, član 163. stav 1. i 2. KZ SRH, član 165. stav 1. i 2. KZ SAPK, član 239. stav 1. i 2. KZ SRM, član 195. stav 1. i 2. KZ SRS i član 159. stav 1. i 2. KZ SAPV), kod krivičnog djela ugrožavanja saobraćaja opasnom radnjom ili sredstvom iz člana 252. stav 1. KZ RS (član 183. stav 1. KZ SRBiH, član 184. stav 1. KZ SRCG, član 167. stav 1. KZ SAPK, član 241. stav 1. KZ SRM, član 197. stav 1. KZ SRS i član 160. stav 1. KZ SAPV), kod krivičnog djela ugrožavanja javnog saobraćaja usljed omamljenosti (član 182. stav 1. KZ SRBiH, član 86. stav 1. KZ SRCG, član 164. stav 1. KZ SRH, član 166. stav 1. KZ SAPK, član 240. stav 1. KZ SRM, član 196. stav 1. KZ SRS i član 161. stav 1. KZ SAPV) i krivičnog djela nesavjesnog vršenja nadzora nad javnim saobraćajem iz člana 253. stav 1. i 2. KZ RS (član 184. stav 1. i 2. KZ SRBiH, član 187. stav 1. i 2. KZ SRCG, član 169. stav 1. i 2.

KZ SAPK, član 242. stav 1. i 2. KZ SRM, član 199. stav 1. i 2. KZ SRS i član 162. stav 1. i 2. KZ SAPV) postoji ako vrijednost imovine prelazi 50.000,00 dinara.

8. Zakonska oznaka "imovina velikih razmjera" kod krivičnog djela nesavjesnog vršenja nadzora nad javnim saobraćajem iz člana 166. stav 1. i 2. KZ SRH i krivičnog djela ugrožavanja

saobraćaja opasnom radnjom ili sredstvom iz člana 167. stav 1. i 2. KZ SRH postoji ako vrijednost imovine prelazi 150.000,00 dinara.

Kod ostalih krivičnih djela u republičkim i pokrajinskim krivičnim zakonima, koji takođe sadrže zakonske oznake neodređene vrednosne količine, te oznake ne treba unaprijed vrednovati u dinarskim iznosima.

GRADANSKO PRAVO - OPŠTI DIO

24.

Član 19. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti

NIŠTAV JE UGOVOR O PRODAJI NEPOKRETNOSTI IZ DRUŠTVENE SVOJINE AKO U JAVNOM OGLASU O PRODAJI NIJE NAZNAČEN NAČIN PLAĆANJA KAUCIJE.

Iz obrazloženja:

Prvotuzena je u dnevnom listu objavila prodaju predmetne garaže. Prema oglasu pravo učešća u nadmetanju imaju pravna i fizička lica pod jednakim uslovima, uz obavezu polaganja kaucije od najmanje 10% početne cijene na licitaciji. Tužiočeva ponuda je bila najpovoljnija, o čemu je obaviješten 18. 10. 1985. godine i pozvan da zaključi ugovor. Povodom prigovora drugotuzenog izvršni odbor prvotuzene preinačio je svoju odluku i utvrdio da je najpovoljnija ponuda drugotuzenog, s obrazloženjem da tužilac nije u skladu sa odredbama člana 24. stav 2. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja o prodaji nepokretnosti iz društvene svojine priložio dokaz o uplaćenju kauciji.

S obzirom na izloženo, nižestepene odluke su u dijelu, kojim je tužilac odbijen sa zahtjevom

za poništenje ugovora, zasnovane na pogrešno primjeni prava.

Postupak javnog nadmetanja obavlja se u skladu sa odredbama Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti iz društvene svojine ("Službeni list SRBiH", broj 28/79). U slučaju kada postupak nije proveden u skladu sa Pravilnikom ne može se zaključiti punovažan ugovor (član 19. stav 2. Zakona o prometu nepokretnosti, ("Službeni list SRBiH", broj 38/78).

Oglas o prodaji garaže, naime, ne sadrži sve uslove prodaje ako ne sadrži način plaćanja kaucije, onako kako je propisano u članu 7. Pravilnika. U tom slučaju nisu bili ispunjeni uslovi za zaključenje pobijanog ugovora.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 258/90 od 21. 3. 1991. godine)

25.

Član 37. i 39. Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta - raniji Član 5. Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera - raniji

PUNOVAŽAN JE UGOVOR O PRODAJI STAMBENE ZGRADE I DIJELA NEIZGRADENE KATASTARSKE ČESTICE U DRUŠTVENOJ SVOJINI ZAKLJUČEN PRIJE 15. FEBRUARA 1968. GODINE POD PRETPOSTAVKAMA ČLANA 5. STAV 4. ZAKONA O ODREĐIVANJU GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA U GRADOVIMA I NASELJIMA GRADSKOG KARAKTERA.

Iz obrazloženja:

Sadašnji Zakon o građevinskom zemljištu SRBiH, kao i raniji Zakon o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera ("Službeni list SFRJ", broj 5/68) propisuje da se samo sa zgradom može otuđiti građevinska čestica na kojoj je zgrada podignuta tj. ona površina zemljišta koja je ak-

tom urbanističke regulative namijenjena za korištenje zgrade. Ovo je u saglasnosti i sa odredbom iz člana 12. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90). Neizgrađena površina zemljišta u društvenoj svojini ne može se otuđiti (izuzetak je učinjen samo u pogledu privremenog prava korištenja bivšeg vlasnika koji to pravo može prenijeti na bračnog druga i zakonski krug bliskih srodnika).

Međutim, po Zakonu o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta, bivši vlasnik podruštvljenog zemljišta mogao je svoje pravo korištenja na neizgrađenom građevinskom zemljištu otuđiti ili prenijeti na bilo koje lice fizičko ili pravno. Ovo pravo mu je bilo zajamčeno odredbom iz člana 39. stav 1. Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta (autentično tumačenje od 9. 6. 1959. godine).

Upravo zbog toga okolnost što je nakon zaključenja punovažnog ugovora (ovjereni potpisi ugovarača od strane nadležnog organa) u 1965.

godini, došlo do cijepanja parcele koja je tim ugovorom prodana zajedno sa zgradom, ne predstavlja razlog za ništavost ugovora koji je do stupanja na snagu Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera bio već izvršen (član 5. stav 4. citiranog zakona). Ovo i pod pretpostavkom da je dio koji je otcijepljen od ranije katastarske čestice sa stanovišta Zakona o prostornom uređenju neizgrađena površina.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 102/91 od 23. 5. 1991. godine)

EKSPROPRIJACIJA

26.

Član 56. Zakona o eksproprijaciji

ODLUKOM SKUPŠTINE OPŠTINE SE ODREĐUJE SAMO PROCENAT CIJENE METRA KVADRATNOG STANA U DRUŠTVENOJ IZGRADNJI, U GRANICAMA ZAKONA, KAO KRITERIJA ZA ODREĐIVANJE NAKNADE ZA PREUZIMANJE PODRUŠTVLJENOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA, A PROSJEČNA CIJENA SE UTVRĐUJE VJEŠTAČENJEM U VANPARNIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi se pozivaju na odluku Skupštine opštine L. o izuzimanju gradskog građevinskog zemljišta u pogledu procenta koji je tom odlukom utvrđen u rasponu određenom članom 56. Zakona o eksproprijaciji. Naknada, međutim, se ne može utvrditi prema prosječnoj cijeni utvrđenoj tom odlukom, jer zakon ovlašćuje skupštinu opštine samo da odredi

procenat cijene metra kvadratnog stambene površine u društvenoj izgradnji, kao kriterija za određivanje ove naknade, dok se prosječna cijena u protekloj godini na području te opštine u slučaju spora utvrđuje vještačenjem u vanparničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 205/90 od 31. 1. 1991. godine)

27.

Član 68. Zakona o obligacionim odnosima

Član 76. Zakona o eksproprijaciji

Član 146. Zakona o izvršnom postupku

SMATRA SE DA SU STRANKE PREĆUTNO RASKINULE UGOVOR O NAKNADI ZA EKSPROPRIŠANE NEKRETNINE, AKO JE KORISNIK EKSPROPRIJACIJE USKRAĆIVAO ISPLATU I NAKON ŠTO JE VLASNIK EKSPROPRIŠANE NEKRETNINE POKRENUO SUDSKI VANPARNIČNI POSTUPAK ZA ODREĐIVANJE NAKNADE.

Iz obrazloženja:

Ako je tačna tvrdnja predlagača da je korisnik eksproprijacije obustavio isplatu naknade za eksproprišane nekretnine, a vlasnik nije tražio putem suda ispunjenje sporazuma (već pokrenuo postupak za određivanje naknade) moglo bi se raditi o prećutnom raskidu nagodbe, koji u smislu člana 68. Zakona o obligacionim odno-

sima, može biti učinjen i neformalno. Zbog toga bi se moglo zahtijevati određivanje te naknade u sudskom vanparničnom postupku po kriterijima predviđenim Zakonom o eksproprijaciji, pod pretpostavkom da korisnik eksproprijacije naknadu utvrđenu po sporazumu nije isplatio.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 244/90 od 21. 3. 1991. godine)

28.

Član 460. Zakona o obligacionim odnosima

Član 24-26. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

VLASNIK ZEMLJIŠTA KOJE JE NEVLASNIK PRODAO SAVJESNOM KUPCU, A OVAJ NA ZEMLJIŠTU IZGRADIO PRIVREMENI GRADEVINSKI OBJEKT, OVLAŠTEN JE DA TRAŽI UKLANJANJE OBJEKTA I PREDAJU U POSJED ZEMLJIŠTA.

Iz obrazloženja:

Prodaja tuđe stvari obavezuje ugovarača (član 460. Zakona o obligacionim odnosima). Međutim, pravo vlasništva može se steći teretnim poslom od nevlasnika samo na pokretnu stvar, pod uslovima propisanim u članu 31. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima. Uslov za sticanje prava vlasništva na nekretnini jeste upis u javne knjige ili na drugi odgovarajući način određen zakonom, a to pretpostavlja ugovor o prodaji stvari na koju je prodavac stekao pravo vlasništva prije prenosa, jer u pogledu nepokretnosti važi bez izuzetka pravilo prema kome niko ne može prenijeti na drugoga više prava nego što ga sam ima.

Dakle, iako je tuženi bio savjestan kupac, to nije dovoljno da bi na temelju ugovora mogao steći pravo vlasništva. Pravo vlasništva stiče savjesni graditelj pod pretpostavkama iz člana 24. stav 1. i 26. stav 1. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90), ali jedna od bitnih

29.

Član 67. i 454. Zakona o obligacionim odnosima

Član 34. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

PRAVO VLASNIŠTVA NA MOTORNO VOZILO STIČE SE PREDAJOM U POSJED I NA OSNOVU USMENOG UGOVORA BEZ OBZIRA DA LI JE PLAĆEN POREZ NA PROMET I MOTORNO VOZILO REGISTROVANO KOD NADLEŽNOG DRŽAVNOG ORGANA.

Iz obrazloženja:

Ugovor o prodaji motornog vozila zaključuje se neformalno, jer zakon ne propisuje formu za taj ugovor (čl. 67. i 454. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Ugovor o prodaji pokretne stvari je pravni osnov za sticanje prava vlasništva, a pravo vlasništva stiče se predajom na način koji je propisan u članu 34. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90).

pretpostavki je da je građevinski objekat priraštaj zemljišta, a priraštaj zemljišta su samo oni građevinski objekti koji su izgrađeni s namjerom da trajno ostanu tamo gdje su podignuti i uz odobrenje nadležnog organa ili uz naknadnu legalizaciju bespravne izgradnje (član 255. stav 1. tačka 5. Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 13/74 i 21/81)

U konkretnom slučaju tuženi, savjestan kupac, podigao je privremeni građevinski objekat na zemljištu tužioca, koje mu je prodalo treće lice, pa nema nikakve prepreke da tužilac zahtijeva uklanjanje tog objekta i predaju u posjed nekretnine, s obzirom da tuženi nije mogao steći pravo vlasništva građenja na zauzetom zemljištu.

Time se ne zadire u eventualno pravo tuženog kao savjesnog kupca, na naknadu štete prema prodavcu (član 460. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 286/90 od 18. 4. 1991. godine)

Motorna vozila se registruju kod nadležnog državnog organa iz razloga bezbjednosti saobraćaja i dr. ali registracija nije način sticanja prava svojine. Obrnuto pravo svojine je pretpostavka za registraciju. Prema tome, za registraciju motornog vozila potreban je pismeni ugovor o prodaji, ali ne i za sticanje prava svojine.

Plaćanje poreza na promet nekretnina je javno-pravna obaveza od čijeg ispunjenja ne zavisi prenos prava vlasništva na kupca.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 170/90 od 29. 3. 1991. godine)

Član 49. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

STVARNA SLUŽNOST JE PO ZAKONSKOJ DEFINICIJI PRAVO NA TUĐOJ NEKRETNINI, PA LICE KOJE SE POZIVA NA UGOVOR O STICANJU NEKRETNINE NE MOŽE TRAZITI OD DRUGOG UGOVARAČA DA MU KONSTITUIŠE PRAVO SLUŽNOSTI, AKO NEMA PREPREKE DA PRIBAVI PRAVO VLASNIŠTVA UKNJIŽBOM U JAVNU KNJIGU ILI NA DRUGI ODGOVARAJUĆI NAČIN ODREĐEN ZAKONOM.

Iz obrazloženja:

Zaključenjem ugovora o kupoprodaji nekretnine, ne stiče se pravo vlasništva. Ugovor je samo osnov za upis u javnu knjigu, a upis u javnu knjigu je način sticanja prava vlasništva (član 33. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima, "Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90). Tužilac je kupac nekretnine koja graniči s jedne strane s njegovom nekretninom, a s druge strane sa javnom površinom. Preko kupljenja nekretnine, tužilac, dakle, dolazi na svoju nekretninu. Za korištenje te nekretnine u svrhu prolaza kupcu je dovoljno da traži predaju u posjed od prodavca - tuženoga. Formalno tuženi bi mogao konstituisati pravo služnosti na toj nekretnini u korist kupca jer je još uvijek vlasnik, s obzirom da nije došlo do promjene u zemljišnoj knjizi, ali to nije cjelishodno, jer

tužilac, kao kupac, može tražiti uknjižbu prava vlasništva na temelju ugovora o kupoprodaji, a na vlastitoj nekretnini, po našem pravu, niko ne može imati pravo služnosti, (služnost je po zakonskoj definiciji stvarno pravo na tuđoj nekretnini). Samo u slučaju kada ne bi postojala mogućnost da se uknjiži pravo vlasništva u korist tužioca, ali da pribavi pravo vlasništva na nekretnini na drugi odgovarajući način određen zakonom (na primjer, deponiranjem tabularnih isprava tamo gdje nema zemljišne knjige), imao bi tužilac pravni interes da mu tuženi konstituiše pravo služnosti preko nekretnine koju je od nje ga kupio, da bi mogao nesmetano koristiti svoju nekretninu na koju ima pravo vlasništva.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 284/90 od 21. 3. 1991. godine)

31.

Član 4. Zakona o prestanku važnosti pravnih propisa donijetih do 6. 4. 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije**Paragrafi 480. i 481. bivšeg OGZ-a****Član 51. i 52. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima**

PRAVO STVARNE SLUŽNOSTI SE NE MOŽE STEĆI NA DERIVATIVAN NAČIN AKO ZASNIVANJE NIJE IZRIČITO UGOVORENO

Iz obrazloženja:

Po pravilima predratnog prava (paragrafi 480. i 481. Opšteg građanskog zakonika) kao i po sadašnjim propisima - član 51. i 52. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90), na osnovu ugovora stvarna služnost stiče se upisom u javnu knjigu (u ovom slučaju u zemljišnu knjigu). Sadašnji zakon određuje da se stvarna služnost može steći i na drugi odgovarajući

način "određen zakonom". Zakon ne propisuje drugi odgovarajući način sticanja prava služnosti derivativnim putem.

U ovom slučaju ugovorom o zamjeni nekretnina nije izričito ugovoreno konstituiranje prava služnosti u korist vlasnika jedne nekretnine na teret vlasnika druge nekretnine, pa zbog toga nedostaje i sam pravni osnov za sticanje prava služnosti uknjižbom u zemljišnu knjigu.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 284/90 od 21. 3. 1991. godine)

32.

Član 8. i 88. Zakona o šumama iz 1991. godine, sada član 9. Zakona o šumama

ZAKONSKA PRETPOSTAVKA PREMA KOJOJ SU ŠUME U SRBIH U DRUŠTVENOJ (DRŽAVNOJ) SVOJINI NE MOŽE SE OBARATI POZIVANJEM NA ODRŽAJ (DOSJELOST) NI U SLUČAJU DA JE VRIJEME POTREBNO ZA ODRŽAJ PROTEKLO DO 6. APRILA 1941. GODINE.

Iz obrazloženja:

Kada bi i bila tačna tvrdnja tužilaca da su oni spornu šumu "neprekidno i nesmetano uživali

još od prije II svjetskog rata pa sve do 1974. godine", kada je prešla u posjed tužene, to nije valjan pravni osnov po kome bi oni, odnosno njihov pravni prednik na koga se pozivaju, mogli

steći pravo vlasništva. Ovo stoga, jer zakonska pretpostavka prema kojoj su šume u SRBiH u državnom vlasništvu važi još od otomanske (turske) vladavine (Zakon o šumama iz 1867. godine), koja je bila potvrđena propisima austrougarske uprave (Naredba o davanju tapija na šumskom zemljištu od 1884. godine i obrazloženje Zemaljske vlade Bosne i Hercegovine uz član 26. nacrtu Gruntovničkog zakona za Bosnu i Hercegovinu), te odredbama člana 2. jugoslovenskog Zakona o šumama iz 1929. godine. Prema odredbi člana 88. Zakona o šumama SRBiH od 26. 12. 1971. godine ("Službeni list SRBiH", broj 38/71) ne može se

33.

Član 70. st. 3. i 78. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima

BUDUĆI DA I NEZAKONITI POSJEDNIK STVARI ILI PRAVA UŽIVA SUDSKU ZAŠTITU, PRAVO NA SUDSKU ZAŠTITU PRIPADA POSJEDNIKU PRAVA SUŽNOSTI PROLAZA BEZ OBZIRA ŠTO JE IZGUBIO PRAVNI OSNOV POSJEDA.

Iz obrazloženja:

Prilikom diobe nekretnina parnične stranke su ugovorile pravo služnosti prolaza u korist tužilaca ali samo za izgradnju porodične stambene zgrade na povlasnoj parceli. Ovo je pravo prestalo 25. 10. 1983. godine. Tada je tuženi zabranio prolaz tužiocima. Radnje tuženog imaju karakter smetanja posjeda iako je prestao pravni osnov posjeda prava služnosti (tužionci su izgradili zgradu).

34.

Član 29. i 34. Zakona o prometu nepokretnosti

"PONUDA" IZ ČLANA 29. ZAKONA O PROMETU NEPOKRETNOSTI IMA ZNAČENJE OBAVJEŠTENJA IMAOCA PRAVA PREČE KUPNJE, PA SE NJEGOVOM IZJAVOM DA PRIHVATA USLOVE PRODAJE NE ZAKLJUČUJE UGOVOR, NITI JE "PONUDILAC" U OBAVEZI DA GA ZAKLJUČI.

Iz obrazloženja:

Zakonsko pravo preče kupnje nepokretnosti uređeno je odredbama člana 29-34. Zakona o prometu nepokretnosti. Pravo preče kupnje nije subjektivno pravo, već potestativno pravo (preobražajno pravo) koje daje ovlaštenje njegovom imaocu da pod određenim pretpostavkama traži da se poništi ugovor zaključen sa trećim licem zbog povrede toga prava, ali ga ne ovlašćuje da, protivno volji vlasnika nekretnine, s njim zaključi ugovor o prodaji. Samo u slučaju kada vlasnik nekretnine povrijedi pravo preče kupnje time što ne ponudi imaoca prava preče

dokazivati da je pravo vlasništva na šumi stečeno održajem ni po pravnim pravilima građanskog prava (paragraf 1472 bivšeg OGZ-a), koja su važila do 6. 4. 1941. godine kao pozitivni zakon. Odredbom člana 8. Zakona o šumama SRBiH iz 1971. godine, koja je istovjetna odredbi člana 9. sada važećeg Zakona o šumama ("Službeni list SRBiH", br. 11/78 i 12/87), izričito je propisano da se na šumi u društvenom vlasništvu ne može steći pravo vlasništva putem održaja.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 234/90 od 22. 2. 1991. godine)

Drugostepeni sud je izveo pravilan zaključak kada je ocijenio da postoji osnov za zaštitu posjeda u odredbama iz člana 78. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima. Posjed prava stvarne služnosti ima ono lice koje se ponaša tako kao da mu pripada pravo stvarne služnosti, koje koristi tuđu nekretninu u obimu koji odgovara sadržaju te služnosti (član 70. stav 3. ZOSPO-a).

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 5/91 od 22. 3. 1991. godine)

kupnje na propisan način ili time što otuđi nekretninu pod povoljnijim uslovima nego što su oni koje je učinio imaocu prava preče kupnje, ovaj može da traži utvrđenje da je ugovor ništav sa kupcem i da on dode na mjesto kupca tj. da se njemu ustupi prodata nepokretnost pod istim uslovima.

Prema tome, vlasnik nekretnine može uvijek odustati od prodaje i nakon što imalac prava preče kupnje izrazi spremnost da prihvati uslove prodaje, navedene u obavještenju o prodaji.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 200/90 od 31. 1. 1991. godine)

35.

Član 20. Zakona o građevinskom zemljištu

U POSTUPKU UREĐENJA MEĐA NA GRADSKOM ZEMLJIŠTU SE NE MOGU MIJENJATI MEĐE UTVRĐENE AKTOM URBANISTIČKE REGULATIVE KAO NI MEĐE ZATEČENE U ČASU PODRUŠTVLJENJA ZEMLJIŠTA.

Iz obrazloženja:

Oblik i površina parcela na gradskom građevinskom zemljištu određuju se aktom urbanističke regulative (regulacionim planom ili planom parcelacije) u javnom interesu. Zato se oblik i površina građevinske parcele ne može promijeniti ni dispozicijom susjeda. Također se ne mogu mijenjati zatečene međe jer bi se u tom slučaju mogle vještački stvarati pretpostavke za sticanje prvenstvenog prava građenja.

Stoga Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86 i 1/90) izričito propisuje da se oblik i površina parcele gradskog građevinskog zemljišta može mijenjati samo u postupku preuzimanja i dodjele zemljišta, na osnovu regulacionog plana ili plana parcelacije.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 9/91 od 18. 4. 1991. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OPŠTI DIO

36.

Član 80. i 81. Zakona o obligacionim odnosima

UGOVORNA STRANA U SLUČAJU NEPOTPUNOG ISPUNJENJA UGOVORA, U NAČELU MOŽE TRAZITI ISPUNJENJE OSTATKA OBAVEZE I NAKNADU ŠTETE ZBOG ZADOCNJENJA, ALI SE U OBA SLUČAJA KAPARA URAČUNAVA U NAKNADU ŠTETE.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su, odlučujući o tom dijelu tužbenog zahtjeva, pošli od pogrešne pravne pretpostavke da su za ocjenu o pravu tužioca da zadrži primljeni iznos kapare mjerodavne odredbe člana 80. Zakona o obligacionim odnosima i pored toga što su konstatovali nesporne činjenice da je tuženi prije isteka ugovorenog roka, djelimično ispunio svoju ugovornu obavezu time što je, u zamjenu za tužiočeve nekretnine (staru stambenu zgradu i parcelu u površini od 380 m²) predao u posjed tužiocu svoju parcelu u površini od 841 m², jednu ugaonu sečiju i isplatio dio ugovorenog novčanog iznosa od 252.246 dinara, kome su stranke saglasno izjavljenom voljom dale dvostruku funkciju time što su ga predvidile i kao kaparu i kao anticipirano djelimično ispunjenje obaveze tuženog (akontacije isplate ukupno ugovorenog iznosa od 1.000.000 tadašnjih dinara), što proizilazi iz sadržine pismene isprave ugovora. Polazeći upravo od tih nespornih činjenica iz kojih proizilazi da je tuženi djelimično izvršio ugovorne obaveze trebalo je o dijelu tužbenog zahtjeva koji se odnosi na pravo tužioca da zadrži primljeni iznos kapare prosuđivati prema uslovima

predviđenim u članu 81. Zakona o obligacionim odnosima, a ne prema pravilima predviđenim u odredbi člana 80. istog zakona koja se odnosi na slučaj kada jedna od ugovornih stranaka nije izvršila ni dio ugovorne obaveze u predviđenom roku, u kom slučaju druga stranka koja je vjerna ugovoru ima pravo da zadrži kaparu. Suprotno tome, prema odredbi člana 81. navedenog zakona, stranka koja nije skrivila što ugovor nije realizovan nema pravo da zadrži kaparu ukoliko je njen saugovornik makar i samo djelimično ispunio svoju obavezu, kao u konkretnom slučaju. U takvoj situaciji stranka koja je vjerna ugovoru može da se koristi jedino ovlaštenjima koja joj pripadaju prema opštim pravilima ugovornog prava, što znači da može da traži ili ispunjenje preostalog dijela obaveze i naknadu štete koju trpi zbog zakašnjenja, ili samo naknadu štete prouzrokovane zbog nepotpunog ispunjenja obaveze u predviđenom roku (član 262. Zakona o obligacionim odnosima). U oba slučaja naknada se uračunava u naknadu štete (član 81. stav 1. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 184/90 od 21. 12. 1990. godine)

37.

Član 46. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti

Član 90. Zakona o obligacionim odnosima

VALJANA JE USMENA PUNOMOĆ O OTUDENJU NEKRETNINA, AKO SU ISPUNJENE PRETPOSTAVKE ZA KONVALIDACIJU USMENOG UGOVORA.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je tužiteljica, suvlasnica sporne nekretnine, usmeno opunomoćila drugog suvlasnika (J.B.) da proda cijelu nekretninu.

Ugovor o prometu nekretnina je i po ondašnjim propisima (1964. godine) bio formalan: pismena forma je bio njegov konstitutivni element (član 9. Zakona o prometu zemljišta i zgrada). Važi načelo građanskog prava, predviđeno u tadašnjim pravnim pravilima, a sada u članu 90. Zakona o obligacionim odnosima, prema kome se za punomoć traži ista forma kao

i za ugovor. Međutim, ako su ispunjene zakonske pretpostavke za konvalidaciju neformalnog ugovora, tada je i neformalna punomoć punovažna. U ovom slučaju je utvrđeno da su ugovarači dobrovoljno ispunili obavezu iz usmenog ugovora o kupoprodaji prije stupanja na snagu sadašnjeg Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78) pa je taj ugovor konvalidiran (član 46. stav 1.) a time je konvalidirana i punomoć.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 202/90 od 25. 1. 1991. godine)

38.

Član 312. i 313. Zakona o obligacionim odnosima

DUŽNIK MOŽE ODREDITI RED ISPUNJENJA IZMEĐU VIŠE OBAVEZA, AKO IZOSTANE SPORAZUM STRANAKA, ALI SE PRI NAMIRENJU POJEDINE OBAVEZE PO SAMOM ZAKONU NAJPRIJE NAMIRUJU TROŠKOVI, PA KAMATA I NAPOKON GLAVNICA.

Iz obrazloženja:

Tužbom je obuhvaćeno više istorodnih potraživanja u okviru glavnog tužbenog zahtjeva, zavisno od vida naknade štete tako da istorodna glavna potraživanja čine naknadu štete za izgublenu franšizu, potom troškove najma drugog vozila i konačno zbog izgubljenog bonusa u kasko osiguranju. Iako su sva ova potraživanja proistekla iz istog štetnog događaja i zajednički im je pravni osnov naknada štete, svako od njih je ipak samostalno jer se međusobno razlikuju u nastanku. Njihov nastanak je vezan za različite činjenice koje mogu biti i predmet posebne tužbe, a o svakom od ovih zahtjeva moglo se odvojeno odlučiti, pa i u ovoj parnici donošenjem djelimične presude u smislu člana 329. Zakona o parničnom postupku.

Prvostepeni sud je pravilno zaključio da se iznos koji je tužena platila uz naknadu da uplatom podmiruje naknadu štete zbog izgubljene franšize treba uračunati u otplatu ovog potraživanja, pozivom na odredbu člana 312. ZOO. Kod uračunavanja, međutim, prvostepeni sud je propustio da primijeni odredbe člana 313. ZOO. Potraživanje naknade štete zbog izgubljene franšize prati i potraživanje zatezних

kamata, pa je uplaćeni iznos trebalo najprije uračunati u otplatu zatezних kamata na iznos od 650 DM do časa uplate, a ostatak u otplatu glavnice od 650 DM. Dužnik nije, naime, ovlašten da jednostrano odredi red uračunavanja kada pored glavnice duguje i kamate i troškove, jer se tada uračunavanje vrši u smislu člana 313. ZOO, tako što se prvo podmiruju troškovi, potom kamata, a tek onda glavnica. Uplatom iznosa od 657,10 DM treba, dakle, smatrati podmirenim zateznu kamatu na iznos od 650 DM i za period od 20. 8. 1987. godine do 6. 7. 1988. godine, a za iznos koji preostane treba umanjiti glavnice od 650 DM i dosuditi ostatak glavnice sa zateznom kamatom od 6. 7. 1988. godine do isplate.

Kako je prvostepeni sud zbog pogrešnog reda uračunavanja našao da je ugašeno potraživanje glavnice u iznosu od 650 DM, a da je ostalo potraživanje kamata na ovaj iznos od nastanka potraživanja do djelimične uplate, djelimično je uvažena žalba tužitelja i ukinuta prvostepena presuda u dijelu u kojem je zahtjev za isplatu glavnice ovog potraživanja odbio.

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 44/90 od 24. 1. 1991. godine)

Član 313. Zakona o obligacionim odnosima

AKO U TOKU PARNICE, U KOJOJ SE JOŠ RASPRAVLJA O OBAVEZI PLAĆANJA ZATEZNIH KAMATA, TUŽENI PLATI TUŽIOCU NOVČANI IZNOS U VISINI PRAVOSNAŽNO DOSUĐENOG GLAVNOG POTRAŽIVANJA, TUŽILAC MOŽE PLAĆENO URAČUNATI NAJPRIJE U OTPLATU ZATEZNIH KAMATA U IZNOSU KOJI ĆE BITI UTVRĐEN U DALJEM TOKU PARNICE, A OSTATAK U OTPLATU GLAVNICE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je tužena dana 18. 5. 1989. godine platila iznos od 8.862,75 ASCH, a dana 31. 8. 1989. godine iznos od 4.278,65 ASCH, ali ne cijeni da li su ispunjene pretpostavke za primjenu odredaba člana 313. ZOO, u skladu sa zahtjevom tužioca u prvostepenom postupku. Naime, član 313. ZOO prioritet prilikom plaćanja daje troškovima koje je povjerilac morao učiniti zbog docnje dužnika, a zatim kamatama, pošto na njih ne teče kamata do podnošenja zahtjeva pred sudom za isplatu, nego tek nakon prestanka glavnog potraživanja.

U času plaćanja iznosa od 8.862,75 ASCH tužiocu je već bilo pravosnažno dosuđeno glavno potraživanje u tom iznosu, ali je bilo u toku

40.

Član 103. st. 1. i 105. st. 1. i 313. Zakona o obligacionim odnosima**Članovi 6, 7. i 8. Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava - raniji**

MJENIČNA SVOTA IZ NAPLAĆENE MJENICE DATE ISKLJUČIVO RADI OBEZBJEDENJA GLAVNOG POTRAŽIVANJA, U SKLADU SA ODREDBAMA POSEBNOG ZAKONA O OBEZBJEDIVANJU PLAĆANJA, NE MOŽE SE URAČUNATI NAJPRIJE U OTPLATU KAMATA, A TEK POTOM GLAVNICE PA I KADA JE TAKAV NAČIN URAČUNAVANJA UGOVOREN PRIJE DOSPIJEĆA MJENICE, UGOVOROM O PRODAJI ROBE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je konstatovao da je zaključenim ugovorima 14/85 i 14/86 o prodaji robe ugovoreno pravo prodavca da iz mjenične sume najprije naplati kamate, a ostatak mjenične svote uračuna u otplatu glavnog duga i našao da ove ugovorne odredbe nisu nezakonite.

Tuženi tvrdi da tužilac iz mjeničnih suma nije mogao vršiti najprije naplatu kamata, a ostatak uračunati u otplatu glavnog duga. Iz nalaza i mišljenja vještaka proizilazi da je tužilac po prijemu mjenica od tuženog prvo vršio obračun i naplatu kamata za period od valute računa do dospijeća mjenica, a ostatak mjenične sume uračunao u otplatu glavnog duga. U nalazu nije navedeno kakav karakter su imale te mjenice, odnosno da li ih je tuženi izdao ili indosirao u svrhu obezbjeđenja plaćanja određenog potraživanja iz konkretnih dužničko-povjerilačkih odnosa ili su izdate ili indosirane u druge svrhe.

raspravljanje pred sudom o potraživanju kamata na glavno potraživanje i plaćenim iznosom tužilac je mogao najprije podmiriti dosuđenu naknadu parničnih troškova, zatim zatezne kamate na glavno potraživanje (u iznosu koji će biti utvrđen u daljem toku parnice) i tek ostatak uračunati u otplatu glavnice. Na preostali neplaćeni iznos glavnice teče i nadalje zatezna kamata. Kasnijim plaćanjem i iznosa od 4.278,65 ASCH, tužilac može podmiriti u međuvremenu dospjele zatezne kamate na glavnice i dio glavnice, a i nadalje zahtijevati zatezne kamate na eventualno, još uvijek neisplaćeni dio glavnice.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 534/90 od 18. 4. 1991. godine)

Pravni zaključak prvostepenog suda da ugovoreni uslovi plaćanja nisu u suprotnosti sa zakonom nije pouzdan.

U smislu čl. 6. i 7. tada važećeg Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava, obezbjeđenje plaćanja se moglo izvršiti izdavanjem i predajom povjeriocu jednog ili više instrumenata obezbjeđenja plaćanja saglasno ugovoru, s tim što se mjenica sa avalom nije mogla predati povjeriocu prije nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa, kao ni poslije isteka roka od 15 dana od nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa. Mjenice kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja izdavale su se i predavale po navedenom zakonu, radi izmirenja određenog potraživanja iz konkretnog dužničko-povjerilačkog odnosa i dužnik ih je predavao prije nego što su i dospjele kamate, pa ako mjenična suma nije obuhvatala i kamate, mogle su se upotrijebiti samo za izmirenje dospjele obaveze za čije obezbjeđenje su izdate ili indosirane. Ovo iz razloga, što je po članu

8. navedenog zakona, korisnik društvenih sredstava dužan da plaćanja po izdatim instrumentima obezbjeđenja izvrši na način propisan tim zakonom i što su po odredbama tada važećeg Zakona o utvrđivanju i obračunavanju ukupnog prihoda, u ukupan prihod, pored naplaćenih suma, ulazili i iznosi potraživanja sadržanih u instrumentima osiguranja plaćanja, uz uslov da rok njihova dospijea nije protekao. Stoga je bilo neophodno utvrditi kakav je bio karakter predmetnih mjenica, kako i kada su između stranaka nastali dužničko-povjerilački odnosi i da li su mjenice izdavane ili indosirane u zakonom određenom roku i za obezbjeđenje plaćanja određenog potraživanja iz konkretnih dužničko-povjerilačkih odnosa, te kako su ta potraživanja knjižena u poslovnim knjigama tužioca. Samo u slučaju da mjenice nisu predate ili indosirane u skladu sa Zakonom o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava, tužilac bi imao pravo da u smislu člana 313. Zakona o obligacionim odnosima i ugovorenim uslovima plaćanja, izvrši uračuna-

41.

Član 374. Zakona o obligacionim odnosima

ZASTARIJEVA SAMO ZAHTEJEV ZA POVRAT AMBALAŽE KOJA NIJE TRAJNA, DOK SE NA TRAJNOJ AMBALAŽI MOŽE STEĆI PRAVO RASPOLAGANJA PO PRAVILIMA O STICANJU SVOJINE ODRŽAJEM.

Iz obrazloženja:

Tužilac je tužbu podnio sudu 4. 8. 1989. godine i u tužbi naveo da zahtijeva povrat trajne ambalaže. O toj okolnosti sud nije raspravljao, a poprimio je da je predmetna ambalaža kratkorajnog karaktera. Da bi u ovom predmetu pravilno raspravio prigovor zastare, sud je bio dužan utvrditi da li plastična burad imaju kratkotrajan ili trajniji karakter i da li ih tužilac u poslovnim knjigama evidentira kao sitan inventar i povremeno vrši knjigovodstveni otpis njihove vrijednosti ili na njihovu nabavnu vrijednost vrši obračun amortizacije.

Ako bi se utvrdilo da predmetna ambalaža ima kraće vrijeme trajanja i da se povremeno vrši knjigovodstveni otpis njene vrijednosti, onda bi zahtjev za povrat ambalaže, obzirom na istaknuti prigovor zastare, dijelio sudbinu

42.

Članovi 10, 12, 14, 103, 141. i 394. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 28, 28-a i 28-b Zakona o ukupnom prihodu i dohotku - raniji

TOKOM 1987. I 1988. GODINE BILO JE DOZVOLJENO UGOVARATI REVALORIZACIJU POTRAŽIVANJA IZMEĐU KORISNIKA DRUŠTVENIH SREDSTAVA, PA I ZA SLUČAJ PLAĆANJA PRODAJNE CIJENE STANA SA ZAKAŠNENJEM, NO NE I AKO BI TAKVO UGOVARANJE VODILO NESRAZMJERNOM STICANJU KORISTI LICA KOJE NASTUPA SAMO KAO FAKTIČKI KOMISIONAR KUPCA STANA.

vanje najprije kamata, a tek ostatak naplaćene mjenične sume uračuna tuženom u otplatu glavnog duga.

Odredbe člana 313. Zakona o obligacionim odnosima su dispozitivne prirode i odnose se na ispunjenje dužnikovih obaveza koje su dospjele i po osnovu glavnice i po osnovu sporednih potraživanja, kao što su kamate i troškovi. U konkretnom slučaju u času prijema mjenica sve obračunate kamate nisu bile dospjele, pa ugovorna odredba iz uslova plaćanja da je tuženi dužan prvo platiti kamatu po mjenici, a za ostatak mjenične sume specificirati obaveze koje plaća, može biti u suprotnosti sa kogentnim odredbama čl. 6, 7. i 8. Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava i zbog toga, u smislu člana 105. stav 1. u vezi sa članom 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, ništava.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 505/90 od 23. 5. 1991. godine)

osnovnog potraživanja iz ugovora o isporuci robe. Prema članu 374. Zakona o obligacionim odnosima, međusobna potraživanja iz ugovora o prometu robe i usluga, te potraživanje naknade za izdatke učinjene u vezi sa tim ugovorima, zastarijevaju za 3 godine, a zastarijevanje teče odvojeno za svaku isporuku robe, izvršeni rad ili uslugu. Međutim, ako bi se utvrdilo da ambalaža ima trajniji karakter i da tužilac na njenu nabavnu vrijednost vrši obračun amortizacije, onda bi se radilo o samostalnom zahtjevu iz ugovora o posluži. A to znači, da tada nema zastare za povrat ambalaže, ali da bi tuženi mogao održajem steći pravo raspolaganja na ambalaži.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 919/90 od 18. 4. 1991. godine)

Iz obrazloženja:

Tužiteljica SIZ stanovanja u ovom sporu zahtijeva plaćanje razlike u cijeni između prvobitno utvrđene programske cijene stana na dan 28. 1. 1987. godine u iznosu od 39.288.399 dinara i programske cijene stana po aneksu ugovora broj 926 od 25. 5. 1988. godine u iznosu od 59.392.315 dinara.

Tuženi je osporio tužbeni zahtjev i naveo da je isplatom iznosa od 61.801.386 dinara svoje obaveze iz ugovora broj 336 od 14. 3. 1988. godine, u cijelosti izmirio.

Pozivanje suda samo na odredbu zaključenog ugovora kojom se utvrđuje način konačnog obračuna (konačna cijena stana), bez ocjene cjelokupne sadržine svih ostalih odredbi zaključenog ugovora, a naročito bez ocjene odredbi člana 2. ugovora, opravdano dovodi u sumnju pravilnost zaključka suda da zahtjev nije osnovan. Iz člana 2. zaključenog ugovora na jasan i nedvosmislen način proizilazi da su ugovorne strane iznos od 22.513.167 dinara isključile iz uračunavanja u programsku cijenu stana, a time i u konačnu cijenu stana. To znači da se isplata iznosa od 61.801.566 dinara na dan 4. 4. 1988. godine, tretira kao da je tuženi uplatio tužiteljici iznos od 39.288.399 dinara na dan 28. 1. 1987. godine.

Ovakvim utanačenjem parnične stranke su ugovorile revalorizaciju početne programske cijene koja je trebala biti uplaćena 28. 1. 1987. godine, do dana uplate 4. 4. 1988. godine, a iz odredaba tada važećeg Zakona o ukupnom prihodu i dohotku (članovi 28, te 18-a i b) proizilazi da se revalorizacija mogla ugovoriti i time odstupati od principa monetarnog nominalizma (član 394. Zakona o obligacionim odnosima), u odnosima između lica na koja se taj zakon odnosi.

Iz kompleksa odnosa nastalih povodom kupovine stana proizilazilo bi, međutim, da je

43.

Član 96. i 104. Zakona o izvršnom postupku

Član 444. Zakona o obligacionim odnosima

SVE DOK IZVRŠNI POSTUPAK NIJE OBUSTAVLJEN IZMIRENJE POTRAŽIVANJA POVJERIOCA ILI NJEGOVIH ODRICANJEM OD NAPLATE PREOSTALOG DIJELA, DUŽNIK NE MOŽE U PARNICI ZAHTIJEVATI NI DJELIMIČNU ISPLATU SVOG POTRAŽIVANJA PRENESENOG U IZVRŠNOM POSTUPKU NJEGOVIOM POVJERIOCU RADI NAPLATE.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 104. Zakona o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 20/78), zabranjeno potraživanje prenosi se na povjerioca prema njegovom prijedlogu, radi naplate ili umjesto isplate.

tužiteljica, preko koje su se udruživala sredstva, zaključivala za račun udružilaca, a u svoje ime ugovore o građenju stanova i potom u formi ugovora o prodaji, prenosila te stanove udružiocima sredstava, uzimajući za sebe proviziju. Ako je stvarno postojao takav odnos, trebalo bi ocijeniti da li je ovakvo ugovaranje revalorizacije pravno dopušteno. Da bi se ovo moglo ocijeniti treba utvrditi da li je tužiteljica iznos od 22.513.167 dinara ugovoren na ime revalorizacije, isplatila organizaciji udruženog rada koja je izvodila građevinske radove ili organizaciji udruženog rada koja je odustala od kupovine predmetnog stana. Stoga je prvostepeni sud bio dužan raspraviti na koji način je došlo do zaključenja ugovora između ugovornih strana dana 14. 3. 1988. godine, te zašto stranke nisu zaključile ugovor početkom 1987. godine, da li je predmetni stan ranije bio prodat nekoj drugoj organizaciji udruženog rada koja je kasnije odustala od kupovine i ako je tako bilo, neophodno je utvrditi koliko je raniji kupac uplatio na ime programske cijene stana i kada, te koji iznos mu je tužiteljica vratila i kada. Ukoliko je u pitanju stan koji ranije nije bio prodat, neophodno je utvrditi da li je tužiteljica naplaćeni iznos od 22.513.167 dinara na ime revalorizacije isplatila izvođaču građevinskih radova i kada. Obzirom da tužiteljica ne raspolaže svojim sredstvima i da poslove prodaje stanova obavlja uz proviziju, ukoliko se utvrdi da navedena sredstva nije isplatila izvođaču radova ili ranijem kupcu, nego ih zadržala za sebe, neophodno je nakon utvrđenih svih naprijed navedenih okolnosti, ocijeniti da li je ugovorna klauzula o obavezama tuženog da plati revalorizovani iznos tužiteljici ništava, a u smislu člana 141. Zakona o obligacionim odnosima, odnosno člana 103. u vezi sa čl. 10. 12. i 14. pomenutog zakona.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 354/90 od 25. 2. 1991. godine)

Na zabranjenom potraživanju povjerilac ima založno pravo koje stiče dostavljanjem rješenja o zabrani dužnikovom dužniku (član 96. stav 3. Zakona o izvršnom postupku).

Prenosom radi naplate rješenjem suda ovlašćuje se povjerilac da naplati dužnikovo potraživanje od njegovog dužnika i da preduzima sve radnje koje su za to potrebne. Sve dok

postoji ovlaštenje povjerioca za naplatu potraživanja, dužnik ne može svoje potraživanje od svog dužnika ni djelimično naplatiti. Iz naplaćenog potraživanja povjerilac naplađuje svoje potraživanje kao založni povjerilac. Višak prenesenog potraživanja koji je naplatio od dužnikovog dužnika, povjerilac je dužan položiti sudu, koji ga predaje dužniku, ako na njemu nema stečenih prava drugih založnih povjerilaca. Zato tuženi neosnovano prigovara da tužilac nije aktivno legitimisan da zahtijeva dio potraživanja prenesenog radi naplate koji ostaje nakon izmirenja povjeriočevog potraživanja.

Tuženi pogrešno zaključuje da prenos radi naplate potraživanja ima karakter prinudne cesije. Prinudna cesija nastaje prenosom umjesto

isplate, u smislu člana 117. Zakona o izvršnom postupku.

Kako je povjerilac stekao pravo da naplati tužiočevu potraživanje od tuženog po ugovoru o kreditu, a tuženom zabranjeno da ovo potraživanje isplati tužiocu, za odlučivanje u ovom sporu bilo je relevantno utvrditi da li je povjerilac naplatio svoje ukupno potraživanje zbog koga je izvršen prenos radi naplate, da li je izvršni postupak obustavljen (što podrazumijeva da se povjerilac odrekao ovlaštenja da preneseno potraživanje naplati u preostalom dijelu), koliko iznosi ostatak neplaćenog potraživanja i iz čega se sastoji.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 182/91 od 13. 6. 1991. godine)

44.

Član 446. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

AKO SU SE PODIZVOĐAČ, GLAVNI IZVOĐAČ I INVESTITOR SPORAZUMJELI DA ĆE PODIZVOĐAČ NEPOSREDNO ODGOVARATI INVESTITORU ZA KVALITET RADOVA UGOVORENIH SA GLAVNIM IZVOĐAČEM, GLAVNI IZVOĐAČ NE MOŽE ODBITI DA ISPLATI PODIZVOĐAČU RAZLIKU U CIJENI ZA OBAVLJENE RADOVE UZ OBRAZLOŽENJE DA RADOVI NISU IZVEDENI KVALITETNO.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je utvrdio da su tužilac, kao podizvođač i tuženi, kao naručilac - glavni izvođač, zaključili ugovor o izvođenju pokrivačkih, limarskih i fasaderskih radova, na investicionom objektu kojim se tužilac obavezao izvesti ugovorene radove u svemu prema projektno-tehničkoj dokumentaciji i ponudi, a za izvedene radove tuženi isplatiti tužiocu cijenu, te da je zapisnikom od 27. 12. 1983. godine, kojeg su sačinili i potpisali tužilac kao podizvođač, tuženi kao glavni izvođač i investitor, tužilac preuzeo garanciju tuženog za kvalitet izvedenih radova i da je na to pristao investitor.

Nisu osnovani navodi žalbe tuženog da je novacijom ugovora o izvođenju pokrivačkih, limarskih i fasaderskih radova prestala obaveza tuženog da isplati tužiocu nastalu razliku u cijeni.

Zapisnikom od 27. 12. 1983. godine nije došlo do novacije ugovora. U smislu člana 438. Zakona o obligacionim odnosima, obaveza prestaje ako se povjerilac i dužnik saglase da postojeću obavezu zamijene novom i ako nova obaveza ima različit predmet ili različitu pravnu osnovu. Time, što su potpisnici zapisnika posti-

gli sporazum "da će sve eventualno nastale sporove po pitanju kvaliteta izvedenih radova koji se odnose na ugrađene panel ploče sporazumno rješavati investitor i podizvođač bez ikakvih obaveza glavnog izvođača", nije došlo do prestanka obaveze, zamjenom postojeće obaveze novom.

U ovom slučaju, garanciju tuženoga kao dužnika za kvalitet izvedenih radova na krovu i zidovima od panela, preuzeo je tužilac kao preuzimalac, a na to je pristao investitor kao povjerilac. U smislu člana 446. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, dug se preuzima ugovorom između dužnika i preuzimaoca na koji je pristao povjerilac. Kako je tužilac preuzeo dug tuženoga, prvostepeni sud je pravilno zaključio da prigovor tuženoga da ugovorene radove tužilac nije kvalitetno izveo, nema uticaja na osnov i visinu zahtjeva. Preuzimanjem duga, odgovornost za kvalitet izvedenih radova prema investitoru, sa istom sadržinom prešla je sa starog na novog dužnika (s tuženog na tužioca), pa prigovor tuženoga da ugovorene radove tužilac nije kvalitetno izveo, ne može koristiti tuženome.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 423/90 od 18. 4. 1991. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OBAVEZE IZ UGOVORA

45.

Član 324. st. 1. i 467. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

PRODAVAC JE ISPUNIO UGOVORNU OBAVEZU PREDAJOM PRODATE STVARI KUPCU I KADA MU NIJE DOSTAVIO OTPREMNICU AKO TA DOSTAVA NIJE BILA POSEBNO UGOVORENA, NITI NEOPHODNA RADI UTVRĐIVANJA KOLIČINE I KVALITETA PRILIKOM PRIJEMA STVARI.

Iz obrazloženja:

Tuženi ne pobija ni u žalbi da mu je tužilac predao stvari koje su bile predmet prodaje, zajedno sa računima. S obzirom na prirodu stvari (čepovi raznih boja) dostavljanje otpremnica, pored popunjenih računa, radi kvalitativnog i kvantitativnog prijema stvari nije bilo neophodno. Tuženi ne tvrdi da predate stvari imaju nedostatak i da nisu predate u količini određenoj ugovorom, kao ni da su stranke izričito ugovorile da će se prijem stvari smatrati izvršenim predajom otpremnica kupcu (tuženom). U odsustvu takvih, posebnih odredbi, važi dopunsko dispozitivno pravilo - da je prodavac izvršio obavezu prodaje kupcu, kad stvar uruči kupcu (stav 2. člana 467. ZOO).

Ugovor o prodaji je dvostrano obavezan pa je tužilac kao prodavac bio dužnik u pogledu pre-

daje stvari. Žalba nije istekla okolnosti da tužilac nije ispunio obavezu u roku određenom za ispunjenje (član 324. stav 1. ZOO), pošto bi kršenjem te obaveze pao u docnju. Tužilac nije, međutim, pao u docnju kada sa robom i računima, koje je predao tuženom, nije dostavio i otpremnicu, što nije bilo predviđeno ugovorom, a to ne proizilazi ni iz prirode posta. Nedostavljanje otpremnica, istovremeno sa robom, u tom slučaju, ne sprečava padanje u docnju tuženog. Tuženi je zadocnio sa ispunjenjem novčane obaveze - isplate cijene proizašle iz ugovora u privredi, pa duguje tužiocu zatezne kamate, kako je to određeno prvostepenom presudom (član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima u vezi sa tada važećom Odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate).

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 377/90 od 21. 3. 1991. godine)

46.

Članovi 478. i 488. Zakona o obligacionim odnosima

Član 42. stav 1. Zakona o standardizaciji - raniji

KUPAC KOJI JE ROBU PRIMIO BEZ PRIMJEDBI, NE MOŽE PROTIV ZAHTJEVA ZA ISPLATU CIJENE ISTICATI PRIGOVOR DA MU UZ ROBU NIJE PREDAT ATEST, AKO UGOVOROM NIJE PREDVIĐENO DA SE PREDAJA STVARI SMATRA IZVRŠENOM SAMO SA PREDAJOM ATESTA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je tužilac sa tuženim zaključio ugovor o prodaji kojim se tužilac obavezao da tuženom isporuča razne profile od aluminijuma, dok se tuženi (kupac) obavezao da tužiocu plati cijenu. Uz isporučenu robu tužilac tuženom nije dostavio ateste iako je to bilo određeno tada važećim odredbama člana 42. stav 1. Zakona o standardizaciji ("Službeni list SFRJ", br. 38/77 i 11/80). Ugovorom stranaka, međutim, nije predviđeno da se stvar smatra predatom samo ako je sa njom dostavljen i atest.

Prodavac odgovara za materijalne nedostatke stvari koje je ona imala u času prelaska rizika na kupca, bez obzira na to da li mu je to bilo poznato, kao i za one materijalne nedostatke koji se pojave poslije prelaza rizika na kupca, ako su posljedica uzroka koji je postojao prije toga (član 478. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 i 39/85),

važećeg u vrijeme nastanka obligacionih odnosa između stranaka). Materijalni nedostaci postoje u slučajevima određenim članom 479. ZOO, a tuženi nije učinio osnovanim tvrdnje da je stvar koju je isporučio tužilac u tom smislu imala nedostatak. Pošto stranke nisu ugovorom odredile da je predaja stvari izvršena samo sa predajom atesta, nedostavljanje atesta u ovom slučaju ne predstavlja materijalni nedostatak koji bi uticao na trenutak nastanka dužničko-povjerilačkog odnosa i trenutak dolaska tuženog u docnju.

Tuženi kao kupac i da je blagovremeno i uredno obavijestio prodavca nije istakao ni jedan zahtjev u smislu člana 488. ZOO prije podnošenja tužbe, a ni u toku prvostepenog postupka. Nasuprot tome, tuženi je preuzeo robu koju mu je isporučio tužilac bez isticanja prigovora i dalje njom raspolagao.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 906/90 od 23. 5. 1991. godine)

47.

Član 262, 266, 269, 414, 501, 502. i 611. Zakona o obligacionim odnosima

ZA ŠTETU KOJU KUPCU MOTORNOG VOZILA PROUZROKUJE SERVISER NEMARNIM RADOM PRI OTKLANJANJU TEHNIČKIH NEDOSTATAKA U GARANTNOM ROKU SOLIDARNO ODGOVARAJU PROIZVOĐAČ I TEHNIČKI SERVIS.

Iz obrazloženja:

Tuženi je proizvođač automobila vlasništvo tužioca a garantnim listom predatim tužiocu - kupcu automobila dao je jemstvo u smislu člana 501. Zakona o obligacionim odnosima, za ispravno funkcionisanje automobila u toku garantnog roka. U okviru ove garancije tužilac je ovlašten da neposredno od tuženog zahtijeva opravku automobila ako ne funkcioniše ispravno, u smislu člana 502. ZOO, što znači da s njim izravno stupa u odnos iz ugovora o djelu regulisan odredbama članova 600-629. ZOO. Usluge iz ovakvog ugovora o djelu tuženi po pravilu ne pruža sam već preko mreže ovlaštenih servisa sa kojima međusobne odnose reguliše posebnim ugovorom, no sa stanovišta kupca ovi serviseri i kada imaju svojstvo pravnog lica moraju se smatrati saradnicima poslenika - proizvođača automobila za čiji rad poslenik odgovara kao da ga je sam izvršio (član 611. ZOO).

U konkretnom slučaju do oštećenja automobila i teške havarije došlo je zbog nehatnog rada radnika ovlaštenog servisa kome je, poštujući obaveze iz garantnog lista tuženog, unutar garantnog roka, tužilac povjerio automobil na jedan od obaveznih servisa. Kako je povjeravanje vozila na obavezne servise u toku garantnog roka i to serviseru na koga kupca upućuje tuženi, uslov za realizaciju prava iz garancije (garantnog lista), mora se i rad servisa tokom obaveznog servisiranja automobila kupca sma-

trati pružanjem usluge za tuženog, pa se ovlašteni servis i kod ovakvog rada smatra saradnikom proizvođača (tuženog u ovoj parnici) kao poslenika.

Na ovakav odnos serviser a tuženog upućuje i sadržaj njihovog međusobnog ugovora, iz koga proizilazi da će niz radnji na automobilu tokom obaveznog servisiranja ovlašteni servis obaviti na trošak proizvođača, a proizvođač (tuženi) se obavezao da će vlasniku automobila u okviru garancije za vozilo garantovati kvalitet usluga, što podrazumijeva kvalitet radova na vozilima i kvalitet ugrađenih rezervnih djelova.

Nesumnjivo je da serviser koji ima svojstvo pravnog lica (radna organizacija, sada preduzeće) odgovara za štetu u smislu člana 170. stav 1. ZOO, ali ta njegova odgovornost ne isključuje odgovornost tuženog za koga je rad na obaveznom servisiranju obavljen. Ta odgovornost tuženog se zasniva na odredbama člana 611. ZOO, te čl. 262. i 266. i člana 154. u vezi sa članom 269. ZOO.

Odgovornost za štetu i serviser a proizvođača vozila u ovom slučaju je solidarna i to za puni obim štete, jer na to upućuje njihov međusobni odnos (član 206. u vezi sa članom 269. ZOO), pa je tužilac osnovano mogao zahtijevati punu naknadu štete i samo od tuženog (član 414. stav 1. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 312/90 od 18. 4. 1991. godine)

48.

Član 514. Zakona o obligacionim odnosima

PRODAVAC ODGOVARA ZBOG EVIKCIJE AKO KUPAC NIJE ZNAO, NITI JE MOGAO ZNATI DA JE PRODATO MOTORNO VOZILO (MOTOCIKL) PROTUPRAVNO UVEZENO IZ INOSTRANSTVA ZBOG ČEGA JE KASNIJE ODUZETO LICU KOJE GA JE UVEZLO, PRIVREMENOM MJEROM, U PREKRŠAJNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su 4. 8. 1986. godine zaključile ugovor o prodaji motocikla. Kasnije je protiv lica koja je uvezlo taj motocikl iz inostranstva pokrenut prekršajni postupak iz člana 108. Zakona o prometu robe i usluga sa inostranstvom, kojom prilikom mu je oduzet motocikl privremenom mjerom.

Na osnovu navedenog utvrđenja nižestepeni sudovi su, primjenom odredaba iz čl. 508. i 510. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima ocije-

nili da je tuženi prodao tužiocu stvar sa pravnim nedostatkom, pa je obavezan da mu vrati kupovnu cijenu.

Polazeći od navedenog utvrđenja ovaj sud nalazi da se radi o odgovornosti prodavca za posebna ograničenja javno-pravne prirode u smislu člana 514. Zakona o obligacionim odnosima. Ovom odredbom je propisano da prodavac odgovara za posebna javno-pravna ograničenja koja kupcu nisu bila poznata, a prodavac je za njih znao ili je znao da se mogu očekivati, a nije ih saopštio kupcu.

U pogledu motocikla je postojalo javno-pravno ograničenje raspolaganja jer je protivno čl. 78. Zakona o prometu roba i usluga sa inostranstvom uvezeno u zemlju, a za ovo ograničenje je tuženi - prodavac morao znati, jer je

motocikl pribavio od lica za koje je znao da ga nije uvezlo za lične potrebe.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 259/90 do 21. 3. 1991. godine)

49.

Član 16. Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti - raniji

PRODAVAC AUTOMOBILA KOJI JE USLOVIO PRODAJU PLAĆANJEM CIJENE UNAPRIJED, DUGUJE ZATEZNU KAMATU NA TAJ IZNOS, AKO NE ISPUNI SVOJU OBAVEZU U ROKU, A CIJENA NIJE BILA FIKSNO UGOVORENA.

Iz obrazloženja:

U sporovima po ugovorima o prodaji automobila kupci često zahtijevaju da im prodavci plate odgovarajuću kamatu na unaprijed uplaćeni iznos cijene. Preovladuje stav sudske prakse da se o tim zahtjevima sudi prema odredbama čl. 16. stav 2. tačka 4. tada važećeg Zakona o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u oblasti prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u toj oblasti, a u vezi sa načelima obligacionog prava. Citiranom odredbom propisano je da čini djelo špekulacije u prometu robe prometna organizacija ako uslovljava prodaju uplatom kupovne cijene unaprijed, a nakon isporuke, pri konačnom obračunu ne prizna, odnosno ne obračuna kupcu odgovarajuću kamatu na uplaćeni iznos. Međutim, pri odlučivanju o ovakvim zahtjevima mora se pro-

sudivati sa stanovišta član 15. Zakona o obligacionim odnosima, prema kome učesnici u zasnivanju dvostranih ugovora polaze od načela jednake vrijednosti uzajamnih davanja. Isto tako odredbama Zakona o obligacionim odnosima o naknadi štete izraženo je načelo da se ta naknada može tražiti samo do visine prouzrokovane štete. Ako je kupcu garantovana cijena u vrijeme važenja ugovora to je od značaja kod rastuće inflacije.

U konkretnom slučaju iz tačke 3. Ugovora (o namjenskom depozitu za kupovinu vozila proizlazi da su stranke ugovorile da se kupcu ne garantuje visina cijene.

S obzirom na ovo, budući da je prodavac zakasnio sa isporukom, proizlazi da je u obavezi da plati zateznu kamatu na unaprijed plaćeni iznos na ime kupovne cijene.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 622/90 od 18. 4. 1991. godine)

50.

Članovi 15, 124, 132, 178. i 525. Zakona o obligacionim odnosima

U NAKNADU ŠTETE ZBOG RASKIDA UGOVORA O PRODAJI, PROUZROKOVANU KUPOVINOM RADI POKRIĆA URAČUNAVA SE ZATEZNA KAMATA NA IZNOS UNAPRIJED PLAĆENE CIJENE, ZA PERIOD OD UPLATE DO VRAĆANJA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da su parnične stranke zaključile ugovor o prodaji sistema modulacije radio difuzije. Tuženi je, kao prodavac, bio dužan isporučiti i montirati sistem do 31. 12. 1987. godine, a tužiteljica platiti cijenu u iznosu od 198,80 dinara. Tužiteljica je tuženom platila cijenu dana 13. 11. 1987. godine, ali tuženi nije ispunio svoju ugovornu obavezu, zbog čega je ugovor raskinut. Tužiteljica je, zatim, izvršila kupovinu radi pokrića (član 525. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima - ZOO, "Službeni list SFRJ", br. 29/78 i 39/85, važećeg u vrijeme nastanka obligacionih odnosa između strana-ka).

Tužiteljica zahtijeva, što prvostepeni sud do- suđuje, razliku cijene zbog kupovine radi po- krića, sa zateznom kamatom od momenta kada je tužiteljica izvršila tu kupovinu, vraćanje izno- sa cijene iz raskinutog ugovora o prodaji i zatez- ne kamate na taj iznos cijene od dana kada je tuženi tu isplatu primio.

Prvostepeni sud je, međutim, bio dužan u naknadu štete prouzrokovanu neispunjenjem ugovora o prodaji i u slučaju iz čl. 525. Zako- na o obligacionim odnosima (kada je izvršena kupovina radi pokrića) uračunati i zateznu ka- matu na vraćeni iznos novca tužiocu (kupcu) iz raskinutog ugovora o prodaji - čl. 124. i 132. st. 1. i 5. ZOO.

Kupac bi, vraćanjem cijene iz raskinutog ugovora o prodaji i kamate na iznos cijene, kao i plaćanjem pune razlike u cijeni, nastale kupovinom radi pokrića, bio doveden u stanje koje je znatno povoljnije od stanja u kome bi se nalazio da nije bilo povrede ugovora od strane prodavca. Uračunavanje iznosa dospjele zatezne kamate u naknadu štete je u skladu sa jednim od osnovnih načela obligacionih odnosa - načelom jednake vrijednosti davanja (stav 1. člana 15. ZOO) koje bi u suprotnom bilo ozbiljno narušeno, iako zakon izričito nije odredio takve posljedice.

Restitucija ima za cilj da uspostavi predašnje stanje. Tom cilju služila je i odredba stava 5. člana 132. ZOO, koja obavezuje stranu koja vraća novac da plati zatezne kamate za upotrebu novca. U vrijeme donošenja ZOO kamata nije imala revalorizacionu funkciju, tako da su odredbe člana 132. ZOO i odredbe koje regulišu

51.

Član 277, 324. i 399. Zakona o obligacionim odnosima

NARUČILAC RADOVA IZ UGOVORA O GRADENJU NE MOŽE ZAHTIJEVATI ISPLATU KAMATA NA AVANS DAT IZVODAČU RADOVA, AKO OBAVEZA PLAĆANJA KAMATA NIJE UGOVORENA, PA I KADA JE IZVODAČ IZVEO RADOVE SA ZAKAŠNENJEM.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su dana 11. 5. 1988. godine zaključile ugovor o gradenju. Tuženi se obavezao da izvrši uplatu beskamatnog avansa u visini od 70% ugovorene cijene.

Dopisom od 23. 6. 1988. godine, tuženi je upozorio tužioca da će, pošto tužilac nije počeo sa izvođenjem radova, a približava se i krajnji rok za završetak radova, na isplaćeni avans od 1. 7. do završetka radova obračunati zatezne kamate, no na ovo tužilac nije pristao.

Tužilac po obavljenom poslu zahtijeva isplatu preostalog iznosa cijene dok tuženi smatra da, s obzirom na zakašnjenje tužioca i uplaćeni avans, na koga teku kamate, taj zahtjev nije osnovan.

52.

Član 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena - raniji

Član 637. Zakona o obligacionim odnosima

U TOKU PRIMJENE ČLANA 8. RANIJEG ZAKONA O SISTEMU DRUŠTVENE KONTROLE CIJENA, NIJE MOGLO BITI UGOVORENO PLAĆANJE RAZLIKE U CIJENI AKO NARUČILAC RADOVA IZ UGOVORA O GRADENJU U ROKU NE UPLATI UGOVORENI AVANS, ALI JE BILO MOGUĆE UTVRĐIVANJE RAZLIKE U CIJENI POD PRETPOSTAVKAMA IZ ČLANA 637. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

zateznu kamatu bile uskladene. Onda kada je stopa zatezne kamate postala revalorizaciona, odredbe o zateznoj kamati došle su u sukob sa odredbama o restituciji i naknadi štete. Ako kamata ima revalorizacionu funkciju kupac kome se, osim vraćene cijene plaća i kamata, dovodi se u povoljniji položaj, a ne u predašnje stanje ako, osim toga, ima pravo i na punu naknadu štete.

Uporište za uračunavanje zatezne kamate u naknadu štete nalazi se i u stavu 1. člana 278. ZOO, koji određuje da povjerilac ima pravo zahtijevati razliku do potpune naknade štete ako je šteta koju je pretrpio zbog dužnikovog zadocnjenja veća.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 24/91 od 23. 5. 1991. godine)

Prvostepeni sud opravdano nije tužbom zahtijevani iznos smanjio za kamate na avans.

Kada po specijalnim propisima nije određeno niti ugovoreno između stranaka (kao u ovom slučaju), jedna strana koja je drugoj unaprijed platila dio cijene (avans) ne stiče pravo da od tog ili nekog kasnijeg momenta zahtijeva plaćanje zatezne kamate. Na plaćanje zatezne kamate obavezan je samo dužnik koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze (član 277. stav 1. u vezi sa članom 324. Zakona o obligacionim odnosima).

Obaveza tužioca, kao izvođača radova, nije, međutim, novčana nego nenovčana, za razliku od obaveze naručioca radova.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 394/90 od 21. 3. 1991. godine)

PRILIKOM UTVRĐIVANJA OVE RAZLIKE UZEĆE SE U OBZIR OKOLNOST DA SU UGOVORNE STRANKE PRILIKOM UGOVARANJA CIJENE IMALE U VIDU POVEĆANJE ELEMENATA CIJENE U UGOVORENOM ROKU GRADNJE.

Iz obrazloženja:

Odredbe člana 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena su kogentne prirode, pa se za vrijeme njegovog važenja ne mogu primjenjivati odredbe člana 636. Zakona o obligacionim odnosima. Nasuprot tome, u periodu važenja člana 8. navedenog zakona, može se primjenjivati član 637. Zakona o obligacionim odnosima kao posebna odredba o izmjeni ugovora o građenju u pogledu cijene zbog promijenjenih okolnosti u toku ugovorenog roka gradnje, iako je u ugovoru o građenju morala biti ugovorena određena i nepromjenjiva cijena.

Način određivanja cijene u smislu člana 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena ne dozvoljava alternativno ugovaranje cijene kojim bi bila ugovorena cijena koja nije određena i nepromjenjiva. Odredbe ugovora o građenju zaključenog među parničnim strankama, kojim se određuje promjenjivost cijene ako ne bude plaćen avans, u suprotnosti su sa odredbama člana 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena, a stoga i ništave. Neispunjenjem ugovorne obaveze plaćanja avansa od strane dužnika

53.

Član 644. i 645. Zakona o obligacionim odnosima

IZVODAČ ODGOVARA ZA NEDOSTATKE U IZRADI GRADEVINE KOJI SE TIČU NJENE SOLIDNOSTI, UKOLIKO SU SE TI NEDOSTACI POKAZALI U VRIJEME OD DESET GODINA OD PRIJEMA RADOVA, ALI NARUČILAC ILI DRUGI STICALAC GUBI PRAVO DA SE POZOVE NA NEDOSTATAK PO PROTEKU 6 MJESECI OD KADA JE "NEDOSTATAK USTANOVIO".

Iz obrazloženja:

Odgovornost izvođača za nedostatke u izgradnji građevine koji se tiču njene solidnosti (u ovom slučaju pukotine na konstruktivnim zidovima) postoji ako se nedostaci pojave u vremenu od deset godina od prijema radova (član 644. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

U ovom slučaju su se nedostaci pojavili prije isteka vremena od deset godina, ali tužilac (vla-

54.

Članovi 262, 1072, 1075, 1076, 1080, 1081. i 1088. Zakona o obligacionim odnosima
SLUŽBA DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA ODGOVARA PO PROPISIMA KOJI SE PRIMJENJUJU NA BANKE, ZA ŠTETU PROUZROKOVANU NALOGODAVCU ZBOG NEOVLAŠTENE ISPLATE DOKUMENTARNOG AKREDITIVA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je tužilac (nalogodavac) sa tuženom (akreditivna banka) zaključio ugovor o akreditivu (član 1072. Zakona

povjerilac stiče pravo po osnovu docnje dužnika. Po tom osnovu stranke ne mogu ugovarati prava koja nisu u skladu sa kogentnim propisima.

Zbog toga prvostepeni sud pogrešno zaključuje da tužilac može zahtijevati razliku u cijeni po osnovu odredaba ugovora o pravu na razliku u cijeni ukoliko tuženi ne plati ugovoreni avans.

Prema tome, tužilac može, po ugovoru zaključenom u skladu sa odredbama člana 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena, zahtijevati razliku u cijeni u smislu člana 637. Zakona o obligacionim odnosima. Međutim, pri tom treba imati u vidu odredbe člana 4. ugovora kojim je konstatovano da je izvođač, prilikom ugovaranja jediničnih cijena, pošao od najnepovoljnijeg mogućeg kretanja cijena elemenata od kojih zavisi cijena građenja u ugovorenom roku. Zato bi tužilac kao izvođač mogao zahtijevati samo razliku u cijeni koja prelazi procenat za koji su ugovorne stranke povećale ukupnu cijenu, uvećan za 10%.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 194/91 od 18. 4. 1991. godine)

snik zgrade) nije se pozvao na te nedostatke u roku od šest mjeseci od kada su se na vidan način pojavili, pa je zbog toga njegovo pravo da traži uklanjanje nedostataka ili naknadu štete prekludirano (član 645. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 138/90 od 19. 4. 1991. godine)

o obligacionim odnosima, "Službeni list SFRJ", br. 29/78 i 39/85, važećeg u vrijeme zaključenja ugovora između stranaka koji se primjenjuje i na tuženu Službu društvenog knjigovodstva, iako nije banka, u smislu člana 1088. ZOO).

Ugovorom o akreditivu tužena se obavezala da će korisniku akreditiva isplatiti iznos od 3.800.000 dinara "po ovjerenim situacijama od strane investitora" (dokumentarni akreditiv - član 1075. ZOO). Suprotno ugovoru o akreditivu, iako dokumenti nisu ni na izgled bili saobrazni u svemu sa zahtjevom nalogodavca (čl. 1080. i 1081. stav 1. ZOO), tužena je korisniku akreditiva isplatila iznos od 3.660.400 dinara).

Jedna od osnovnih dužnosti banke koja otvara dokumentarni akreditiv je da izvrši klauzule plaćanja pod uslovima predviđenim u akreditivu (član 1076. ZOO). U tom smislu tužena

55.

Član 5. i 26. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

ZAKUPAC SE NE MOŽE USPJEŠNO PROTIVITI OTKAZU UGOVORA O ZAKUPU POSLOVNE PROSTORIJE ISTIČUĆI DA ZAKUPODAVAC - LICE S KOJIM JE ZAKLJUČIO UGOVOR O ZAKUPU, NIJE UPISAN U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI KAO NOSILAC PRAVA RASPOLAGANJA, AKO JE IMALAC POSLOVNE PROSTORIJE NA ZAKUPODAVCA UGOVOROM PRENIŖO PRAVO UPOTREBE I UŽIVANJA POSLOVNE PROSTORIJE.

Iz obrazloženja:

Ugovor o zakupu poslovnih prostorija nema stvarnopravni karakter, pa kako tuženi nije stvarnopravni ovlaštenik, ne može se uspješno suprotstaviti prestanku ugovorom o zakupu nastalog obvezno-pravnog odnosa. Na poslovnim prostorijama koje su predmet zakupa, tužilac kao zakupodavac ne mora imati pravo raspolaganja (sa stvarnopravnim obilježjem), dovoljno je da ima samo pravo upotrebe i uživanja, jer ta prava predstavljaju sadržinu prava korištenja (sa obligaciono-pravnim obilježjem), a ova prava je tužiocu-zakupodavcu ustupio investitor

56.

Član 34. tačka 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

NEMA RAZLOGA DA SE ODBIJE TUŽBENI ZAHTJEV ZA PRESTANAK UGOVORA O ZAKUPU POSLOVNIH PROSTORIJA SAMO ZBOG TOGA ŠTO ZAKUPODAVAC NIJE OPOMENUO ZAKUPOPRIJEMCA DA MU PLATI DOSPJELU ZAKUPNINU KAD OVAJ NIJE ISPUNIO SVOJU OBAVEZU U ROKU OD DVA MJESECA NAKON PRIJEMA TUŽBE (TUŽBA OPOMINJE DUŽNIKA).

Iz obrazloženja:

Okolnost što su tužioci propustili da opomenu tuženog da im plati dospjelu zakupninu ne utiče na osnovanost zahtjeva za prestanak ugovora o korištenju poslovne prostorije.

Tuženi nije plaćao dospjelu zakupninu kroz duže vrijeme, niti je pokazao namjeru da je plati čak ni nakon podnošenja tužbe za prestanak ugovora o korištenju poslovne prostorije. Sama

(dužnik) nije ispunila obavezu iz ugovora savjesno i u svemu kako glasi, zbog čega je tužilac pretrpio štetu za koju odgovara tužena (član 262. stav 1. i 2. ZOO).

Tužena nije osporila tvrdjenje tužioca da korisnik akreditiva nije obavio radove čiju je cijenu trebalo naplatiti iskorištavanjem akreditiva, a ni da je isplaćeni iznos nemoguće vratiti, jer je korisnik akreditiva prestao postojati.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 949/90 od 21. 3. 1991. godine)

poslovne prostorije. Za aktivnu legitimaciju u parnici-otkaz ugovora o zakupu poslovnih prostorija nije odlučan upis prava raspolaganja u zemljišnu ili drugu javnu knjigu. Bitno je da je tuženi držalac stvari po osnovu ugovora zaključenog sa tužiocem, pa ovaj relativni (obligacioni) odnos može prestati po zahtjevu tužioca, a njegovim prestankom tuženi gubi osnov za posjed i dužan je stvar predati u posjed onome po čijem je ovlaštenju bio u neposrednom posjedu.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 188/91 od 23. 5. 1991. godine)

tužba predstavlja opomenu zakupniku - tuženom da plati zaostalu, odnosno dospjelu, zakupninu, pa kad tako ne postupi u roku od dva mjeseca od dana prijema tužbe postoji razlog za jednostrani odustanak od ugovora o korištenju poslovne prostorije (član 34. tačka 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, "Službeni list SRBiH", broj 33/77).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 113/91 od 21. 3. 1991. godine)

57.

Član 23. i 34. tačka 1. i 37. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

ZAKUPODAVAC JE OVLAŠTEN DA U SVAKO DOBA ODUSTANE OD UGOVORA O ZAKUPU POSLOVNE ZGRADE ILI PROSTORIJE I TRAŽI NJENU PREDAJU AKO JE ZAKUPAC BEZ NJEGOVE SAGLASNOSTI IZVRŠIO PREINAKE U ZAKUPLJENOM OBJEKTU.

Iz obrazloženja:

Tuženi je rušenjem dva zida u zakupljenim poslovnim prostorijama, bez saglasnosti zakupodavca izvršio takve preinake da je time čak prouzrokovao nestabilnost objekta, pa kako nije uspostavio prijašnje stanje po zahtjevu zakupodavca i predao prostorije, osnovan je zahtjev za prestanak ugovora i za predaju predmeta zakupa (član 23. i 34. tačka 1. i 37. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 87/91 od 23. 5. 1991. godine)

58.

Član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6. 4. 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije

Pravno pravilo paragrafa 948. Opšteg građanskog zakonika

GRUBA NEBLAGODARNOST OBDARENOGA, KAO PRETPOSTAVKA ZA OPOZIV POKLONA, PROSUDUJE SE PO ETIČKIM KRITERIJIMA.

Iz obrazloženja:

Ugovor o poklonu nije regulisan Zakonom o obligacionim odnosima, ili kojim drugim zakonom, saveznim ili republičkim, pa se u slučaju spora u pogledu pravnih učinaka ugovora o poklonu i odnosa koji su s njim stvoreni, ukoliko se tiče samog poklona, prosuduju po pravilima predratnog prava ukoliko nisu u suprotnosti sa ustavnim uređenjem i pozitivnim zakonskim propisima (član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije "Službeni list FNRJ", broj 84/46).

Prema pravilu iz paragrafa 948. bivšeg OGZ-a poklonodavac može opozvati ugovor o poklonu ako je poklonoprimec prema njemu grubo neblagodarano, a smatra se da postoji gruba neblagodarnost ukoliko se u ponašanju poklonoprimeca prema poklonodavcu stiču obilježja krivičnog djela kojim se povređuje tijelo ili vrijeda poštenje, sloboda ili imovina poklonodavca.

U jugoslovenskoj sudskoj praksi je prevladalo gledište da se to pravilo ne može tako usko

primjenjivati, jer ono zanemaruje etičke kriterije. Moguće je, naime, da se u ponašanju obdarenoga prema poklonodavcu ne stiču obilježja krivičnog djela, a da ipak to ponašanje nailazi na moralnu osudu. Prema tome, etički kriteriji se moraju uzeti u obzir prilikom prosuđivanja ponašanja poklonoprimeca prema poklonodavcu u slučaju kada poklonodavac ističe zahtjev za opoziv poklona.

U ovom slučaju tuženi je u prepirci sa tužiteljicom (svojom majkom), za koju nije isključivo kriv, u afektivnom stanju razbio četiri crijeva psujući "majku" i "boga". S obzirom na dosadašnje odnose stranaka, a pogotovo s obzirom na kasnije ponašanje tuženoga koji je pokušao da normalizuje odnose sa svojom majkom (poklonodavcem) preko mirovnog vijeca, a da je tužiteljica odbila da kontaktira s njim pod uticajem druge djece, kod kojih se u međuvremenu nastanila, a koji imaju interes da se ugovor o poklonu opozove, tuženikovo ponašanje se ne bi moglo podvesti pod pojam "grube neblagodarnosti" kao pretpostavke za opoziv poklona.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 358/90 od 23. 5. 1991. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OBAVEZE IZ OSNOVA PROUZROKOVANJA ŠTETE

59.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 20. Zakona o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o samoupravnim interesnim zajednicama u stambenoj oblasti

RADNA ORGANIZACIJA KOJA ODRŽAVA STAMBENE ZGRADE ODGOVARA ZA ŠTETU PROUZROKOVANU POŽAROM KOJI JE IZAZVAN DJEJSTVOM VRELIH GASOVA IZ NEISPRAVNOG DIMNJAKA NA DRVENU KROVNU KONSTRUKCIJU U STAMBENOJ ZGRADI U DRUŠTVENOJ SVOJINI.

Iz obrazloženja:

Nije sporno da je stambena zgrada u kojoj je izbio požar u društvenoj svojini i da je održava tužena radna organizacija, koju je osnovala samoupravna interesna zajednica stanovanja.

Do požara je došlo zbog neodržavanja dimnjaka koji nije bio omalterisan, pa su se vrel

gasovi širili kroz pukotine na drvenu krovnu konstrukciju. Prema tome postoji uzročna veza između neodržavanja dimnjaka u ispravnom stanju i štetne posljedice (član 154. Zakona o obligacionim odnosima) pa tužena odgovara za štetu.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 251/90 od 22. 2. 1991. godine)

60.

Član 154. Zakona o obligacionim odnosima

Član 208. Zakona o udruženom radu

OKOLNOST ŠTO JE RADNA ORGANIZACIJA PROPUSTILA DA STAVI ZNAKOVE UPOZORENJA NA VIROVE U RIJECI KOJA TEČE PORED RADNIČKIH BARAKA U KRUGU GRADILIŠTA POVLAČI NJENU ODGOVORNOST ZA ŠTETU UZROKOVANU UTAPANJEM NJENOG RADNIKA PRILIKOM KUPANJA.

Iz obrazloženja:

Prednik tužilaca, radnik tužene, utopio se 7. maja 1977. godine u rijeci Diali (Irak) prilikom kupanja.

Postoji propust tužene što nije istakla znakove upozorenja na virove u rijeci koja teče pored baraka za smještaj njenih radnika u krugu

gradilišta u kojima se nalazio poginuli, budući da se znalo da se radnici kupaju u toj rijeci. To znači da postoji odgovornost tužene za štetu koja je prouzrokovana tužiocima smrću njihovog prednika (član 208. Zakona o udruženom radu).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 257/90 od 21. 3. 1991. godine)

61.

Član 155. Zakona o obligacionim odnosima

SUD JE DUŽAN DA UTVRDI KOLIKO JE TRAJALO LIJEČENJE OSIGURANIKA OŠTEĆENOG I KOLIKO IZNOSE STVARNI TROŠKOVI LIJEČENJA I VRIJEME NESPOSOBNOSTI ZA RAD, RADI UTVRĐIVANJA VISINE IZDATAKA OŠTEĆENOG, A NE MOŽE VISINU NAKNADE ŠTETE ODREĐIVATI PREMA PROCJENI KOLIKO JE LIJEČENJE TREBALO TRAJATI.

Iz obrazloženja:

Kako tuženi osporava visinu štete, bilo je neophodno utvrditi koliko je zbog povrede tužiočevog osiguranika trajalo njegovo liječenje i nesposobnost za rad i koliko je tužilac po tom osnovu, u tom periodu, isplatio na ime troškova

liječenja i naknada osiguraniku (stvarna šteta - člana 155. ZOO).

Tužilac može zahtijevati naknadu za izvršene isplate koje su uzrokovane konkretnom povredom osiguranika za period u kom je osiguranik zbog te povrede bio nesposoban za rad. Posljedice povrede zavise od individualnih

osobina povrijeđenog, a one utiču i na dužinu liječenja.

Zbog pogrešnog pravnog stava da tužilac može zahtijevati naknadu za izvršene isplate u periodu u kome je, zbog težine povrede, moglo trajati liječenje tužiočevog osiguranika, prvo-

62.

Član 170. stav 1.177. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

NIJE ISKLJUČENA ODGOVORNOST ZA ŠETU ELEKTRO-PREDUZEĆA PROUZROKOVANA MALOLJETNIKU ELEKTRO-ŠOKOM ZBOG DIRANJA ŽICE KOJU JE NEPOZNATO LICE PREBACILO PREKO ELEKTROVODA U NASELJENOM MJESTU.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je mladb. tužilac u igri sa drugom djecom dohvatio žicu koju je nepoznato lice prebacilo preko elektrovođa u naseljenom mjestu.

Nižestepeni sudovi zaključili su da nema propusta na strani tuženog - kome pripada elektrovođ.

Ovaj zaključak se ne zasniva na potpuno utvrđenom činjeničnom stanju, pa su zbog toga nižestepene presude ukinute. Činjenično stanje nije u potpunosti utvrđeno, jer nižestepeni sudovi nisu procjenjivali odgovornost tuženog sa stanovišta odredbe iz člana 177. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima (činjenično stanje nije, dakle, potpuno utvrđeno zbog pogrešne primjene materijalnog prava). Prije svega, nižestepeni sudovi ne sagledavaju u cjelini činjenično stanje, a nesporno je da dalekovod

63.

Član 185. st. 1. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

NE MOŽE SE A PRIORI ODBITI ZAHTJEV ZA NAKNADU TROŠKOVA PREVOZA AUTOTAKSIJEM U MJESTO PREGIBALIŠTA LICU KOME JE TOTALNO OŠTEĆEN AUTOMOBIL U SAOBRAĆAJU, IAKO SE MOGAO KORISTITI JAVNIM PREVOZOM.

Iz obrazloženja:

Tužilac je odbijen sa zahtjevom da mu tuženi naknadi troškove prevoza autotaksijem u mjesto prebivališta u iznosu od 289 DM sa obrazloženjem da se mogao vratiti kući, nakon totalnog oštećenja njegovog automobila, javnim prevozom.

U žalbi se, međutim, osnovano ističe da su u pobijanoj presudi ostale nerasvijetljene činjenične tvrdnje tužioca na kojima je zasnovan

64.

Član 185. Zakona o obligacionim odnosima

KADA SU OŠTEĆENJA ZEMLJIŠTA TAKVA DA SE NE MOGU UKLONITI, SUD ĆE OBAVEZATI TUŽENOGA - ŠETNIKA, DA TUŽIOCU - OŠTEĆENOM PLATI NAKNADU KOJOM MOŽE PRIBAVITI DRUGO ODGOVARAJUĆE ZEMLJIŠTE, UZ ODBITAK PREOSTALE VRIJEDNOSTI ZEMLJIŠTA.

stepeni sud nije utvrdio koliko su liječenje i nesposobnost za rad zbog ove povrede faktički trajali.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 265/90 od 25. 2. 1991. godine)

nije bio obezbijeđen u skladu sa odredbama člana 79. Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektro-magnetskih vodova ("Službeni list SFRJ", br. 51/73 i 63/73), jer su nedostajala upozorenja na opasnost.

U ponovnom postupku prvostepeni sud će prosuditi da li postoje pravne pretpostavke za odgovornost tuženog po odredbama iz člana 177. stav 2. ZOO, tj. da li je, s obzirom na stručna svojstva, koja se pretpostavljaju kod takvog preduzeća, mogao predviđati štetnu posljedicu. Dalekovodi u naseljenim mjestima moraju se povremeno kontrolisati i održavati u takvom stanju koje ne ugrožava okolinu. Nije pouzdano utvrđeno da li je tako postupao tuženi, odnosno njegovi radnici (član 170. stav 1. ZOO).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 243/90 od 22. 2. 1991. godine)

navedeni zahtjev, a to je da povodom totalnog uništenja automobila u saobraćaju, kao strani državljanin koji ne zna naš jezik nije bio u stanju da se snađe; da je zbog toga bio izložen nepredviđenim izdacima da je s njim bila porodica i da je takva vanredna situacija iziskivala vraćanje u domovinu autotaksijem (čl. 155. i 185. st. 1. i 190. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 35/90 od 28. 11. 1990. godine)

Iz obrazloženja:

U ovom slučaju utvrđeno je da je tužiočevo zemljište u površini od 450 m² zasuto velikom količinom sitnog i krupnog kamenja u toj mjeri da je neekonomično uklanjanje ovog materijala, jer bi troškovi restitucije bili veći od vrijednosti zemljišta. Ali samo zbog toga zemljište nije izgubilo svaku vrijednost.

65.

Član 185. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

ŠTETNIK JE DUŽAN DA VLASNIKU UNIŠTENE PORODIČNE STAMBENE ZGRADE NAKNADI ŠTETU U IZNOSU KOJI JE POTREBAN DA SE USPOSTAVI RANJE STAMBENO STANJE, ALI NE I DA OŠTEĆENOME OSIGURA PRIVREMENI SMJEŠTAJ.

Iz obrazloženja:

Prema utvrđenjima nižestepeni sudovi građevinski objekti tužioca, izgrađeni na sigurnosnom stubu, oštećeni su zbog rudarskih radova tuženog. Objekti su građeni 1965. godine na području na kome nije bilo potrebno odobrenje za građenje. Procjena građevinskih objekata izvršena je u vrijeme vještačenja.

Polazeći od ovih utvrđenja, pravilnom primjenom materijalnog prava je prvostepeni sud naknadu štete za građevinske objekte dosudio bez odbitka amortizacije. Kada bi se dosudila samo neamortizovana vrijednost građevinskih objekata (tako je odlučio drugostepeni sud), tužilac ne bi bio u cijelosti obeštećen, jer sa tako do-

66.

Član 186, 189. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU TOTALNOG OŠTEĆENJA (UNIŠTENJA) PORODIČNE STAMBENE ZGRADE NJEN VLASNIK NEMA PRAVO DA TRAŽI NA IME NAKNADE ŠTETE PRAVO SVOJINE NA ODGOVARAJUĆI STAN.

Iz obrazloženja:

Porodična stambena zgrada je individualno, prostorno određen stvar. Zato u slučaju uništenja prouzrokovanog štetnom radnjom, štetnik nije u obavezi da umjesto te zgrade preda oštećenom drugu odgovarajuću zgradu ili stan.

67.

Član 185, 186. i 190. Zakona o obligacionim odnosima

VLASNIK PORODIČNE STAMBENE ZGRADE KOJA SE MORA UKLONITI ZBOG TOTALNOG OŠTEĆENJA, IMA PRAVO NA NAKNADU ŠTETE U VISINI VRIJEDNOSTI ODGOVARAJUĆEG STANA ILI TROŠKOVA IZGRADNJE TAKVE ZGRADE.

Iz obrazloženja:

Pravilo je da se naknadom štete uspostavlja stanje kakvo bi bilo da nije bilo štetne radnje

U smislu odredbe člana 185. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima, odlučeno je da se tuženi obaveže da tužiocu plati odgovarajuću svotu novca na ime naknade štete, ali da se pri tome odbije preostala vrijednost zemljišta.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 157/90 od 20. 12. 1990. godine)

sudenom naknadom njegova materijalna i stambena situacija ne bi bila dovedena u stanje u kome je bila prije nastanka štete (član 185. stav 1. i član 190. Zakona o obligacionim odnosima).

Pravilno su, međutim, nižestepeni sudovi odbili zahtjev da se tuženi obaveže da tužiocu obezbijedi privremeni smještaj. Tužilac još uvijek koristi oštećenu stambenu zgradu a imao bi pravo na naknadu troškova za korištenje drugog stana do izgradnje nove porodične stambene zgrade.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 28/91 od 18. 4. 1991. godine)

Postoji obaveza plaćanja odgovarajuće naknade u novcu. Ova naknada se određuje prema cijenama odgovarajuće zgrade ili stana (čl. 189 i 190. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 148/90 od 20. 11. 1990. godine)

(član 185. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

Prema tome, kada je štetnom radnjom (rudarski podzemni radovi) uništena porodična stambena zgrada u kojoj je stanovao njen vla-

snik sa svojom porodicom, prijašnje stanje se može uspostaviti samo takvom naknadom koja omogućava oštećenom da pribavi odgovarajući stan (u vlasništvo) ili da izgradi takvu porodičnu stambenu zgradu.

Pod pretpostavkom da stan, odnosno nova porodična stambena zgrada više vrijedi nego uništena stambena zgrada, ne može se primijeniti pravilo o preboju koristi sa štetom, jer korist - veća vrijednost supstituta: stana ili porodične stambene zgrade, ne proizlazi iz štetne radnje, nego iz obaveze uspostavljanja stanja kakvo bi bilo da nije bilo štetne radnje. To što se isto

68.

Član 155. i 195. Zakona o obligacionim odnosima

POJAM "ZARADA", KOJU JE DUŽAN NAKNADITI ŠTETNIK OBUHVATA I DIO "DNEVNICA" POD PRETPOSTAVKOM DA, PREMA OKOLNOSTIMA SLUČAJA, OŠTEĆENI GUBITKOM "DNEVNICA" TRPI MANJAK U IMOVINI.

Iz obrazloženja:

Tužilac je u vrijeme povređivanja obavljao rad na terenu van Sarajeva, gdje ima prebivalište. Budući da nema porodicu, sa dnevnicom koju je dobivao za rad na terenu, kako on navodi, štedio je lični dohodak u pogledu izdataka na hranu koje bi imao da nije bio na terenskom radu. Dakle, tužilac tvrdi da je uslijed povređivanja, gubeći mogućnost da radi na terenu, pretrpio manjak u svojoj imovini (član 155. Zakona o obligacionim odnosima) pa zbog toga traži da mu se dosudi naknada štete u skladu sa članom 195. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

69.

Član 164, 165. i 267. Zakona o prostornom uređenju iz 1974.

Član 283. i 284. Zakona o državnoj upravi

DRUŠTVENO-POLITIČKA ZAJEDNICA ČIJI JE ORGAN UKLONIO BESPRAVNO IZGRADENI GRADEVINSKI OBJEKT, ODGOVARA ZA ŠTETU UKOLIKO SU BILI ISPUNJENI USLOVI ZA LEGALIZACIJU BESPRAVNE IZGRADNJE, A VLASNIKU NIJE DATA MOGUĆNOST DA PODNESE ZAHTJEV ZA LEGALIZACIJU.

Iz obrazloženja:

Opštinski organ je uklonio bespravno izgrađeni objekat, a da nije dao mogućnost vlasniku da traži legalizaciju (član 255. stav 1. tačka 5. u vezi člana 164, 165. i 187. Zakona o prostornom uređenju).

Prvostepeni sud nije utvrdio činjenice na koje je bio upućen ukidnim rješenjem a to je da li su bili ispunjeni uslovi za legalizaciju bespravne izgradnje da li je data mogućnost tužiocu, vla-

stanje doslovno ne može uspostaviti, ne može da ide na štetu oštećenog, koji bi u slučaju da mu se dosudi tržišna vrijednost uništene zgrade bio spriječen da uspostavi prijašnje stanje, tj. da sebi i porodici u svome stambenom objektu osigura odgovarajući smještaj. Dakle, pod prijašnjim stanjem se ovdje podrazumijeva stambeno stanje, a ne tržišna vrijednost uništenog stambenog objekta.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 236/90 od 28. 2. 1991. godine)

Pogrešno je gledište da se gubitkom dnevnica - nikad ne trpi gubitak u imovini, jer da su dnevnice nadoknada za povećane izdatke. Naprotiv, mora se u svakom konkretnom slučaju ocijeniti da li je gubitkom dnevnica kao posljedice štetne radnje, uslijedio manjak u imovini oštećenog. Ovo posebno važi za lica koja nemaju porodicu, pa sa dnevnicama pokrivaju troškove ishrane koji bi inače opterećivali lični dohodak.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 496/90 od 21. 3. 1991. godine)

sniku objekta da traži legalizaciju bespravne izgradnje.

Postoji, naime, odgovornost za štetu tužene društveno-političke zajednice čiji je organ uklonio građevinski objekat ukoliko pri tome nije postupao po zakonu, a to znači ako nije dao mogućnost vlasniku objekta da traži njegovu legalizaciju pod pretpostavkom da su bili ispunjeni uslovi za legalizaciju (čl. 283. i 284. Zakona o državnoj upravi SRBiH).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 248/90 od 28. 2. 1991. godine)

Članovi 283. i 303. Zakona o državnoj upravi - raniji**Član 319. Zakona o državnoj upravi - prečišćeni tekst**

REPUBLIKA IZUZETNO MOŽE ODGOVARATI ZA ŠTETU ZBOG NEPRAVILNOG RADA PRAVOSUDNIH ORGANA NASTALU NEMOGUĆNOŠĆU ZASNIVANJA RADNOG ODNOSA USLIJED NEOPRAVDANO DUGO VODENOG KRIVIČNOG POSTUPKA PROTIV OŠTEĆENOG, KOJI NIJE ZAVRŠEN OSUDUJUĆOM PRESUDOM, PA I KADA NISU ISPUNJENE PRETPOSTAVKE ZA NAKNADU ŠTETE PO ODREDBAMA ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Iz činjeničnih utvrđenja sadržanih u razlozima nižestepeni presuda proizlazi da je tužiocu, koji se nalazio na radnom mjestu šefa računovodstva, radni odnos prestao zbog stečaja nad radnom organizacijom u kojoj je bio zaposlen, a ne zbog vođenja krivičnog postupka, da nije sporno da tužilac nije bio u pritvoru, te da je presudom krivičnog suda od 6. 4. 1972. godine odbijena optužba kojom je tužiocu bilo stavljeno na teret da je počinio krivično djelo pljačke, da bi potom bio vođen krivični postupak po optužbi za krivično djelo nesavjesnog poslovanja, a zbog nastupanja apsolutne zastare, odbijena je i ta optužba na glavnom pretresu 16. 4. 1981. godine.

Polazeći od takvih činjeničnih utvrđenja nižestepeni sudovi su zaključili da uslijed vođenja krivičnog postupka tužiocu nije pričinjena šteta za koju bi tužena bila odgovorna, jer je pravo na naknadu štete neopravdano osuđenim licima regulisano odredbama čl. 12, 541. i 545. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku, tako što je odgovornost za štetu uslovljena postojanjem pretpostavki propisanih odredbama člana 541. ili 545. Zakona o krivičnom postupku, koje u konkretnom slučaju, prema pravilnom zaključivanju nižestepeni sudova, nisu ispunjene.

U razlozima nižestepeni presuda se, međutim, pogrešno zaključuje da se u konkretnom slučaju ne može prihvatiti da je tužilac pretrpio štetu zbog nezakonitog ili nepravilnog rada pravosudnih organa u smislu odredbe člana 283. u vezi sa članom 303. Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 38/78), kao specijalnog propisa, na kome tužilac zasniva osnov odgovornosti tužene, jer se na osnovu rezultata izvedenih dokaza ne može izvesti zaključak da su ti organi prilikom vođenja krivičnog postupka u svemu pravilno postupili, odnosno da nema propusta koji bi bio u uzročnoj vezi sa štetnim posljedicama, za koje tužilac u ovom sporu tvrdi da ih je pretrpio. S tim u vezi u razlozima drugostepene presude se pogrešno ocjenjuje okolnost što se tužilac nije prijavio Zavodu za zapošljavanje da bi tražio bilo kakvo radno mje-

sto kojem nije bila smetnja vođenje krivičnog postupka protiv njega, jer da je to smetnja samo za određena radna mjesta, kakvo je radno mjesto na kome se tužilac ranije nalazio, kao i da je tužilac takvim propustom sam prouzrokovao štetu što nije našao novo zaposlenje do okončanja krivičnog postupka.

U reviziji se, naime, s razlogom ukazuje na nespornu okolnost da se tužilac do prestanka radnog odnosa - 20. 7. 1972. godine nalazio na osjetljivom radnom mjestu rukovodioca računovodstva i da su neopravdano dugotrajnim vođenjem krivičnog postupka protiv njega oduzeti realni izgledi da se zaposli na poslovima za koje je jedino bio kvalifikovan, a pogotovo što je krivični postupak vođen prvo zbog krivičnog djela pljačke (koje predstavlja teško krivično djelo protiv privrede), a zatim zbog nesavjesnog poslovanja, te da su oba ova krivična djela, po svom značaju, predstavljala neotklonjivu smetnju prilikom zapošljavanja radnika na radnom mjestu računovodstveno-finansijske struke. U reviziji se u vezi s tim ponavlja objašnjenje da su pravosudni organi i necjelishodno vodili krivični postupak protiv tužioca u više nego dugom desetogodišnjem razdoblju 1971. do 1981. godine.

U opisanoj situaciji, a imajući u vidu izuzetno dugo trajanje krivičnog postupka protiv tužioca, kao i specifičan karakter tužiočevih radnih zadataka i poslova koje je obavljao, te karakter stručne sprema koju je tužilac posjedovao (koja mu je omogućavala da obavlja ograničeni krug poslova i radnih zadataka, vezanih za finansijsko poslovanje, pa je samo u tom krugu poslova mogao da se zaposli), nižestepeni sudovi su bili dužni s pouzdanjem utvrditi da li se radilo o nepravilnom radu pravosudnih organa, koji je kao osnov za naknadu štete u vrijeme nastanka spornog odnosa bio regulisan odredbom člana 283. Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 38/78), a koja je istovjetna odredbi člana 319. Zakona o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 8/90, prečišćeni tekst), koja je sada na snazi.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 249/90 od 29. 3. 1991. godine)

71.

Član 210. i 295. Zakona o obligacionim odnosima

PRODAVAC STANA, KOJI JE NAKON OBOSTRANOG ISPUNJENJA UGOVORA O PRODAJI, PO NALOGU SLUŽBE DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA, JEDNOSTRANO UTVRDIO VEĆU CIJENU I POSREDSTVOM TE SLUŽBE, RAZLIKU NAPLATI O IZ SREDSTAVA KUPCA STANA, BEZ NJEGOVE SAGLASNOSTI, DUŽAN JE DA NAPLAĆENI IZNOS VRATI KUPCU.

Iz obrazloženja:

Između tužioca kao kupca i tužene kao prodavca u 1980. godini ispunjenjem je prestao ugovor o prodaji jednosobnog stana, a u 1985. godini protivno volji tužioca, sa računa tužioca prenijet je utuženi iznos u korist računa tuženog. Nije sporno ni to da utuženi iznos predstavlja razliku između ranije konačno utvrđene cijene stana u 1980. godini (po ugovoru) i novo utvrđene cijene u 1985. godini, koju je utvrdila komisija imenovana od direktora tuženog, a na osnovu naloga finansijskog inspektora SDK - Filijala Z.

U smislu člana 295. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, obaveza prestaje kada se ispuni.

U ovoj pravnoj stvari, ugovorne stranke su u 1980. godini obostrano ispunile svoje obaveze iz ugovora o prodaji jednosobnog stana, pa postupanje tuženog po nalogu SDK u 1985. godini da tuženi formira stručnu komisiju, koja će da izvrši kolaudaciju objekta i utvrdi konačne

cijene za koje to nije učinjeno, ne može imati uticaja na osnovanost zahtjeva tužioca. To što je SDK kontrolom ažurnosti i urednosti knjigovodstva, konstatovala da tuženi "pri aktiviranju stambenih zgrada i utvrđivanju cijene koštanja kvadratnog metra stambenog prostora" nije uključivao sve učinjene troškove koji utiču na cijenu koštanja i što je formirana stručna komisija u svom izvještaju od 24. 9. 1985. godine utvrdila veću cijenu stambenog prostora od ranije ugovorom utvrđene konačne cijene u 1980. godini, ne daje tuženom pravo da tu razliku u cijeni i naplati od tužioca na način kako je to učinjeno.

Tužena drži utuženi iznos bez osnova, pošto prenos sredstava nije izvršen na osnovu pravnog posla ili zakona, pa je u smislu člana 210. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, u obavezi da ga vrati tužiocu.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 116/91 od 18. 4. 1991. godine)

72.

Članovi 210, 214, 220. i 223. Zakona o obligacionim odnosima

PREDUZEĆE JE DUŽNO DA VRATI IZNOS NAPLAĆEN NEOVLAŠTENIM KORIŠTENJEM BJANKO AKCEPTNOG NALOGA OD PREDUZEĆA KOJE NIJE NJEGOV DUŽNIK, PA I KADA JE OVAKO NAPLAĆENI IZNOS UPOTREBILLO ZA OTPLATU DUGOVA TOG PREDUZEĆA.

Iz obrazloženja:

Izvršenjem akceptnog naloga sa računa tužioca u korist računa tuženog, privatnog preduzeća, iako tuženi nije imao potraživanja prema tužiocu, dio imovine tužioca prešao je bez pravnog osnova u imovinu tuženog. Umanjenje imovine tužioca pojavljuje se kao uvećanje imovine tuženog bez pravnog osnova, pa je među parničnim strankama nastao obligaciono-pravni odnos zbog sticanja bez osnova.

Kako je tuženi pravno lice, za obligacioni pravni odnos iz sticanja bez osnova irelevantni su odnosi njegovog suvlasnika sa tužiocem, jer je obligaciono-pravni odnos nastao između tužioca i tuženog. Tuženi u ovoj parnici može isticati prigovore koji se odnose na tužbeni zahtjev i druge prigovore iz odnosa sa tužiocem.

Prema navodima odgovora na tužbu koje ponavlja i u žalbi, tuženi je samo preko svog računa ispunio tužiočeve obaveze. Međutim, tuženi nije dobio od tužioca akceptni nalog, niti je sa tužiocem bio u poslovnim odnosima. Postupanje tuženog i obaveze koje iz tog nastaju ne mogu se poistovjećivati sa postupanjem ranijeg radnika tužioca, jer se radi o dva lica (fizičkom i pravnom licu). Plaćanjem potraživanja trećih lica, smatrajući da ispunjava tužiočeve obaveze, tuženi je nezvano pristupio vršenju tuđeg posla.

U smislu člana 220. Zakona o obligacionim odnosima, vršenju tuđeg posla može se nezvano pristupiti samo ako posao ne trpi odlaganje, te predstoji šteta ili propuštanje očigledne koristi. Poslovođa bez naloga koji je postupao u svemu kako treba i radio ono što su okolnosti zahtjevale, ima pravo zahtijevati da mu onaj čiji

je posao vršio naknadi sve nužne i korisne izdatke, kao i da mu naknadi pretrpljenu štetu, čak i ako očekivani rezultat nije postignut (član 223. navedenog zakona).

Određbe člana 220. Zakona o obligacionim odnosima imaju u vidu interes lica čiji se posao obavlja, a ne interes trećeg lica. Ovim odredbama je utvrđen pravno-relevantan interes lica čiji je posao i drugi interesi nisu pravno relevantni i ne daju osnova za postupanje trećeg lica. Ispunjenje novčanih obaveza dužnika proizlašlih iz ugovora u privredi nije posao koji ne trpi odlaganje. Tuženi ne tvrdi da je zbog neispunjenja tužiočevih obaveza predstojala šteta koja bi prelazila uobičajene posljedice docnje u ispunjenju

73.

Član 212. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU DVOSTRUKE ISPLATE DUGA, NE SMATRA SE STEČENIM BEZ OSNOVA IZNOS KOJI JE NAPLAĆEN PO OSNOVU IZVRŠNE ISPRAVE U SUDSKOM IZVRŠNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 212. Zakona o obligacionim odnosima, ko je isti dug platio dva puta, pa makar jednom po osnovu izvršne isprave, ima pravo tražiti vraćanje po opštim pravilima o sticanju bez osnova.

Ukoliko je dva puta plaćen isti dug, jednom dobrovoljno, a drugi put putem prinudnog izvršenja pravosnažne sudske odluke, tužilac bi mogao zahtijevati samo povraćaj prvog iznosa po osnovu neosnovanog obogaćenja tuženog, što znači mjeničnog iznosa, a ne utuženog iznosa. Ovo iz razloga što je prvo plaćanje postalo

74.

Član 104. st. 1, 214, 277. i 194. Zakona o obligacionim odnosima

U SLUČAJU KADA JE UGOVOR O PRODAJI NIŠTAV, PRODAVALAC JE DUŽAN VRATITI KUPCU NOMINALNI IZNOS ISPLAĆENE KUPOVINE CIJENE SA ZATEZNYM KAMATAMA.

Iz obrazloženja:

Utvrđeno je da je ugovor o prodaji ništav. Zato postoji obaveza restitucije propisana u članu 104. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. S obzirom na princip monetarnog nominalizma iz člana 394. ZOO prodavac je dužan vratiti nominalni iznos isplaćene kupovne cijene sa zateznom kamatom (član 214. ZOO), jer se radi o sticanju bez osnova, a zatez-

75.

Član 277. Zakona o obligacionim odnosima

DUŽNIK JE OBAVEZAN DA PLATI ZATEZNE KAMATE ZA VRIJEME DOCNJE I KADA JE DO NEBLAGOVREMENE ISPLATE DUGA DOŠLO ZBOG PROPUSTA ORGANIZACIONE JEDINICE SLUŽBE DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA.

novčane obaveze iz ugovora u privredi ili propuštanje očigledne koristi. Zato tuženi nije mogao nezvano pristupiti ni ispunjenju obaveze koje tužilac ne osporava, pa nije relevantno da li postoje tužiočeve obaveze prema licima kojima je tuženi doznačio sredstva radi ispunjenja tih obaveza. Radnjom tuženog nije nastala obligacija iz koje bi on stekao pravo, a tužilac obavezu na naknadu nužnih i korisnih izdataka u smislu člana 223. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 308/91 od 23. 5. 1991. godine)

neosnovano, iako je dug u to vrijeme postojao, pošto je kasnije dug plaćen na osnovu izvršne isprave (pravosnažne sudske odluke). Raspravljanjem o zahtjevu zbog neosnovanog obogaćenja na osnovu izvršenja sudske odluke ponovo bi se raspravljala stvar o kojoj je već pravosnažno presuđeno, a to nije dozvoljeno. Pravni osnov za prvo plaćanje, koje je bilo dobrovoljno i osnovano, zbog kasnije prinudne naplate je otpao.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 444/90 od 21. 3. 1991. godine)

na kamata vrši funkciju revalorizacije novčane obaveze u uslovima visoke stope inflacije počev od 3. avgusta 1985. godine, kada je noveliran član 277. stav 1. ZOO (sada je zatezna kamata propisana članom 1. Zakona o visini stope zatezne kamate).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 235/90 od 22. 2. 1991. godine)

Iz obrazloženja:

Neblagovremeno postupanje organizacione jedinice Službe društvenog knjigovodstva po nalogu dužnika ne oslobađa dužnika obaveze prema povjeriocu po osnovu docnje u ispunjenju novčane obaveze. To može biti samo osnov odgovornosti SDK za štetu koja usljed toga nastane dužniku. Stoga tuženi pogrešno za-

76.

Član 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

TUŽILAC KOJI JE PODNIIO TUŽBU ZA NAPLATU DOSPJELIH, A NEISPLAĆENIH KAMATA PROTIV PRAVNOG LICA KOJE ZBOG STATUSNIH PROMJENA NE POSTOJI U ČASU PODNOŠENJA TUŽBE, MOŽE ZAHTIJEVATI PROCESNE ZATEZNE KAMATE TEK OD ISPRAVKE TUŽBE KOJOM JE KAO TUŽENOG OZNAČIO PRAVNOG SLJEDNIKA PRVOBITNO TUŽENOG.

Iz obrazloženja:

Tužilac je podnio tužbu sudu 7. 3. 1989. godine. Na dan podnošenja tužbe nije postojao subjekt koji je označen u tužbi kao tuženi. Takva tužba nije sadržavala sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupati, pa označavanje lica koje može biti stranka u postupku predstavlja ispravku tužbe u smislu člana 109. u vezi sa članom 106. Zakona o parničnom postupku.

Tužilac je izvršio ispravku tužbe na ročištu za glavnu raspravu održanom 1. 8. 1989. godine, označivši kao tuženog pravnog sljednika prvobitno tuženog, pa se smatra da je toga dana podnio sudu zahtjev protiv tuženog za isplatu

ključuje da je u ovoj parnici prvostepeni sud bio dužan utvrđivati blagovremenost njegovih naloga za prenos sredstava, njegovu likvidnost u vrijeme docnje u ispunjenju ove obaveze i da je docnja nastupila bez njegove krivnje.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 539/90 od 23. 5. 1991. godine)

neisplaćenih kamata i procesnih zatezних kamata. Stoga od toga dana tužiocu pripada pravo na procesne zatezne kamate, predviđene članom 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima (obaveza plaćanja ovih kamata je nastala tek postavljanjem zahtjeva prema postojećem subjektu). Stoga je prvostepeni sud pogrešno primijenio materijalno pravo u dijelu odluke kojim je tužiocu dosudio plaćanje procesnih zatezних kamata za period od podnošenja tužbe protiv nepostojećeg subjekta do njene ispravke.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 416/90 od 21. 3. 1991. godine)

PRAVO OSIGURANJA

77.

Članovi 901. stav 1, 940. st. 1. i 941. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

OŠTEĆENI MOŽE DO VISINE OSIGURANE SUME ZAHTIJEVATI NEPOSREDNO OD OSIGURAVAČA NAKNADU ŠTETE PRIČINJENE UPOTREBOM NEREGISTROVANOG TRAKTORA NA ŠUMSKOM PUTU (VAN JAVNE UPOTREBE), AKO SE IMALAC TRAKTORA POSEBNIM UGOVOROM OSIGURAO OD ODGOVORNOSTI ZA ŠTETE NASTALE KORIŠĆENJEM TRAKTORA U OKVIRU REDOVNE DJELATNOSTI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje, a to žalba i ne pobija, da je dana 6. 6. 1986. godine na poslu poginuo osiguranik tužiteljice, koga je na traktoru drugotuženog vozio radnik drugotuženog. Smrt osiguranika tužiteljice prouzrokovana je traktorom sa zelenim tablicama, namijenjenim za šumske radove i na šumskom putu.

Tužiteljica zajednica penzijskog osiguranja zahtijeva od tuženih radne organizacije i zajednice osiguranja imovine i lica naknadu obične štete u visini isplaćene porodične penzije.

Prvotuzena je sa drugotuženom zaključila ugovor o osiguranju od odgovornosti (član 901. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima) kojim se osigurala od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima iz djelatnosti, posjedovanja stvari, pravnog odnosa ili određenog svojstva kao izvora opasnosti, do iznosa osiguranih suma po štetnom događaju od 500.000 dinara. Ugovor o osiguranju od odgovornosti, obuhvata, prema tome, i osigurani slučaj (dogodio se za vrijeme trajanja ugovorenog osiguranja). Pošto se osigurani slučaj dogodio, a tužiteljica (oštećena) zahtijeva naknadu štete nastale na taj način,

osiguravač (prvotužena) odgovara za tu štetu. Oštećeni može zahtijevati neposredno od osiguravača naknadu štete koju je pretrpio događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravačeve obaveze (član 940. stav 1. i član 941. stav 1. ZOO).

Sobzirom da prvotužena odgovara na osnovu ugovora o osiguranju od odgovornosti nije

78.

Član 941. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

ŠTETNIK NE MOŽE USPJEŠNO ISTICATI PRIGOVOR NEDOSTATKA PASIVNE LEGITIMACIJE U PARNICI ZA NAKNADU ŠTETE, POZIVAJUĆI SE NA UGOVOR O OSIGURANJU OD ODGOVORNOSTI.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 941. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, u slučaju osiguranja od odgovornosti, oštećeno lice može zahtijevati neposredno od osiguravača naknadu štete koju je pretrpio događajem za koji odgovara osiguranik, ali najviše do iznosa osiguravačeve obaveze. Do tog iznosa osiguravač postaje solidarni dužnik.

Prema odredbi člana 414. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, svaki dužnik solidarne obaveze odgovara povjeriocu za cijelu obavezu (u granicama solidarnosti) i povjerilac može

79.

Član 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica - dosadašnji

Član 93. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica - novi

OSIGURAVAJUĆA ORGANIZACIJA NE MOŽE U PARNICI ZA NAKNADU ŠTETE IZ OSNOVA OSIGURANJA OD AUTO-ODGOVORNOSTI, KADA JE OSIGURANI SLUČAJ NASTUPIO PRIJE STUPANJA NA SNAGU NOVOG ZAKONA, USPJEŠNO ISTICATI PRIGOVOR DA POSTOJE I DRUGA OŠTEĆENA LICA U ISTOM ŠTETNOM DOGAĐAJU I DA SE O NJIHOVOM ODŠTETNOM ZAHTEJU VODI POSEBNA PARNICA, TE DA BI DOSUDENJEM NAKNADE I TIM LICIMA BILA PREMAŠENA SUMA OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

Tužena osiguravajuća organizacija ističe u žalbi da su u toku još dvije parnice po zahtjevima za naknadu štete drugih lica oštećenih u istoj saobraćajnoj nezgodi, pa ako se tužbeni zahtjevi usvoje biće premašena osigurana suma do koje odgovara tužena (član 54. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica, "Službeni list SFRJ", broj 24/76 u vezi sa stavom 1. tačka 2. Odluke o određivanju iznosa na koje se mora ugovoriti osiguranje od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima upotrebom motornog vozila "Službeni list SFRJ", broj 25/76). Tužena, prema tome, samo tvrdi da je pokrenut postupak po zahtjevima i drugih oštećenih i to van ove parnice, a ne da je o njima pravno-snažno odlučeno i da je tužena izvršila isplate

relevantno da li je traktor drugotužene šumsko ili poljoprivredno vozilo, da li je registrovano i gdje je nastupio osigurani slučaj (na šumskom putu ili putu namijenjenom za saobraćaj vozila).

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 425/90 od 21. 3. 1991. godine)

zahtijevati njeno ispunjenje od koga hoće sve dok ne bude potpuno ispunjena. Zato, ako bi tužena koja odgovara za štetu po odredbama člana 170. stav 1. ZOO, imala zaključen ugovor o osiguranju od odgovornosti, takvo osiguranje ne bi isključivalo njenu odgovornost, jer se ugovorom ne može prenijeti zakonska odgovornost na treće lice. Postojanje takvog osiguranja bi bilo relevantno za regres osiguranika prema osiguravaču, ako bi naknadio štetu oštećenom licu.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 410/90 od 21. 3. 1991. godine)

oštećenima. Samo u slučaju da je tužena obavezana pravnosnažnom presudom ili sudskim poravnanjem na isplatu naknade štete ili je naknadu već isplatila oštećenima, to se uzima u obzir prilikom utvrđivanja da li zahtjevana naknada prelazi osiguranu sumu. Naime, odredbama Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76) važećeg u vrijeme nastupanja štetnog događaja, nije bilo predviđeno da se uzimaju u obzir kod utvrđivanja da li je dostignuta suma osiguranja iznosi koji nisu isplaćeni ili barem dosudeni pravnosnažnom sudskom odlukom ili određeni sudskim poravnanjem. Član 93. stav 4. i 5. sada važećeg Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", br. 17/90 i 87/90) propisuje da se (kada ima više oštećenih lica, a ukupna naknada pre-

mašuje osigurani iznos - sumu), prava oštećenih lica prema organizaciji za osiguranje smanjuju srazmjerno i da organizacija koja je isplatila jednom oštećenom licu iznos veći od onog koji mu pripada s obzirom na srazmjerno sniženje naknade, jer nije znala niti je mogla znati da postoje i druga oštećena lica, ostaje u obavezi prema tim drugim licima samo do visine osiguranog iznosa (sume). Sada važeći propisi predviđaju, dakle, obavezu osiguravajuće organizacije da naknadi srazmjeran dio štete i licu za koga je znala ili mogla znati da ima pravo

80.

Član 55. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica iz 1976. godine

PREMA RANIJEM ZAKONU O OSNOVAMA SISTEMA OSIGURANJA IMOVINE I LICA, ZAJEDNICA OSIGURANJA ODGOVARA ZA ŠTETU PROUZROKOVANU NEREGISTROVANIM POLJOPRIVREDNIM TRAKTOROM ZA JAVNOM PUTU, A OVAMO SPADA I NEKATEGORISANI PUT AKO JE PO ZAKONU BILA OBAVEZNA REGISTRACIJA DA BI SE TRAKTOR MOGAO KORISTITI ZA KRETANJE JAVNIM PUTEM.

Iz obrazloženja:

Prema članu 55. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ, broj 24/76), zajednica osiguranja imovine i lica odgovara za štetu prouzrokovanu upotrebom neregistrovanog traktora u saobraćaju na javnom putu pod uslovima da je traktor po republičkom zakonu morao biti registrovan. Kako je odredbom člana 158. Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SRBiH", broj 31/82) predviđeno da traktori i poljoprivredne mašine pri upotrebi u javnom saobraćaju moraju biti registrovani, prvostepeni sud je pošao od pravilne pretpostavke da odlučnu činjenicu za pitanje odgovornosti tuženog za štetu koju je tužilac pretrpio predstavlja to da li je šteta prouzrokovana na javnom putu.

povodom istog štetnog događaja, ako je drugim oštećenim licima isplatila naknadu do visine osigurane sume, zanemarujući i ovog oštećenog.

Odredbe tog zakona se, međutim, ne mogu primijeniti na odnose nastale prije njegovog donošenja i stupanja na snagu pošto takva (retroaktivna) primjena zakona nije izričito njime propisana.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 713/90 od 18. 4. 1991. godine)

Prilikom utvrđivanja navedene odlučne činjenice prvostepeni sud je pogrešno primijenio materijalno pravo, jer je suprotno odredbama člana 2-6. Zakona o putevima ("Službeni list SRBiH", br. 6/78 i 21/83) zaključio da samo zbog toga što se štetni događaj desio na nekategorisanom putu se ne može smatrati da je šteta prouzrokovana na javnom putu, pa da traktor nije podlijebao obaveznoj registraciji u smislu navedene odredbe.

Prema Zakonu o putevima putem se smatra svaka površina na kojoj se trajno obavlja saobraćaj, koja predstavlja dobro u opštoj upotrebi (član 6), a ovamo spadaju i nekategorisani putevi ukoliko su povezani sa kategorisanim putevima.

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 34/90 od 28. 11. 1990. godine)

MJENIČNO PRAVO

81.

Član 43. Zakona o mjenici

SUBOTA SE NE RAČUNA U RADNE DANE PRILIKOM OCJENE DA LI JE MJENICA BLAGOVREMENO PODNESENA NA PROTEST, PA I KADA JE BILA RADNI DAN OSNOVNOG SUDA U KONKRETNOM SLUČAJU TO ZNALI RADNICI EKSPozITURE SLUŽBE DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je mjenica dospjela za naplatu 27. 8. 1987. godine (četvrtak), a podnesena na protest 31. 8. 1987. godine (ponedjeljak) neposredno Osnovnom sudu u

V.K, te da je taj sud radio u subotu 29. 8. 1987. godine, što su radnici SDK znali "kao i da je radio sve zadnje subote koje su bile radne u mjesecu u toku 1987. godine", pa nalazi da je mjenica neblagovremeno podnesena na protest (član 43. Zakona o mjenici).

Kako u pravilu sudovi u SRBiH ne rade subotom, sud nije dužan da u svakom pojedinom slučaju utvrđuje da li je sud nadležan za protest mjenice radio ili nije radio.

Kada stranke ne bi unaprijed pouzdano znale od kada teče i kada se završava rok za protest mjenice nego bi tu činjenicu trebalo dokazivati

u svakom pojedinom slučaju, zavisno od toga da li sud tog dana radi ili ne radi i da li je to bilo poznato SDK, to bi narušilo pravnu sigurnost i pravni promet u ovoj oblasti odnosa.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 402/90 od 21. 3. 1991. godine)

STAMBENO PRAVO

82.

Član 73. Zakona o obligacionim odnosima

Član 5. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

USMENI UGOVOR O USTUPANJU PRAVA DAVANJA STANA NA KORIŠĆENJE MOŽE SE KONVALIDIRATI AKO SU UGOVORNE STRANKE U PRETEŽNOM DIJELU IZVRŠILE SVOJE UGOVORNE OBAVEZE.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 5. stav 2. Zakona o stambenim odnosima SRBiH ("Službeni list SRBiH", br. 14/84 i 12/87) davalac stana na korištenje može svoje pravo davanja stana na korištenje prenijeti na drugo društveno-pravno lice, o čemu se zaključuje ugovor u pismenoj formi.

Prvostepeni sud pobijanu presudu zasniva na činjenici da stranke nisu zaključile ugovor o jednokratnom prenosu prava davanja stana na korištenje u pismenoj formi, pa je zbog odsustva pismenog ugovora, pozivom na član 5. stav 2. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, tužbeni zahtjev odbio.

Prvostepeni sud je propustio da ocijeni da li su tužiteljica i tuženi izvršili u pretežnom dijelu obaveze iz ugovora. Tužiteljica je dodijelila stan tuženog na korištenje svom radniku, koji je i uselio u dodijeljeni stan u 1987. godini. Tuženi je ostao u obavezi samo još da donese rješenje

o korištenju stana na ime tog radnika, a koje bi poslužilo kao osnov za zaključenje ugovora o korištenju stana.

Okolnost da ugovor o jednokratnom prenosu prava davanja stana na korištenje nije sačinjen u pismenoj formi ne čini sama po sebi ugovor nevaljanim, ako su tužiteljica i tuženi u pretežnom dijelu izvršili svoje ugovorne obaveze. Takvom se ugovoru priznaje valjanost u smislu člana 73. Zakona o obligacionim odnosima i takav ugovor proizvodi sve pravne učinke ugovora o prenosu davanja stana na korištenje zaključenog u pismenoj formi. Kasnijim izvršavanjem ugovornih obaveza u cjelini ili pretežnom dijelu, ugovarači na osnovu zakona naknadno pribavljaju pravno dještvo usmenom ugovoru.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 365/90 od 25. 2. 1991. godine)

83.

Član 3. st. 2. i 11. Zakona o stambenim odnosima (savezni - raniji)

STANARSKO PRAVO NA STANU U SVOJINI GRAĐANA NE STIČE SE PROTEKOM VREMENA, BEZ PRAVNOG OSNOVA, NI U SLUČAJU KADA JE KORIŠTENJE ZAPOČETO PRIJE DONOŠENJA REPUBLIČKOG ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

U vrijeme useljenja u stan (1964. godine), po Saveznom Zakonu o stambenim odnosima se moglo steći stanarsko pravo na stanu u svojini građana na osnovu ugovora (član 3. st. 2. i 11). U sudskoj praksi je prevladalo shvatanje da se to pravo može steći i bez pravnog osnova protekom vremena od najmanje tri godine. Međutim, takva mogućnost je isključena po Republičkom Zakonu o stambenim odnosima, jer taj zakon isključuje sticanje stanarskog prava na

takvom stanu i po pravnom osnovu. S obzirom na pravilo temporalnog prava prema kome se novi zakon odnosi na trajni pravni odnos koji je nastao prije njegova stupanja na snagu, ako zakonom nije drukčije određeno, u ovom slučaju se nije moglo steći stanarsko pravo protekom vremena nakon stupanja na snagu Republičkog Zakona o stambenim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 202/90 od 15. 1. 1991. godine)

84.

Član 3. st. 2. i 11. Zakona o stambenim odnosima (savezni - raniji)

SUVLASNIK STANA NIJE MOGAO STEĆI STANARSKO PRAVO BEZ UGOVORNOG OSNOVA NI PO SAVEZNOJ ZAKONU O STAMBENIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Savezni Zakon o stambenim odnosima koji je važio do stupanja na snagu Republičkog Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 13/74) dopuštao je mogućnost sticanja stanarskog prava i na stanu u svojini građana (član 3. stav 2). Takva je mogućnost

isključena po republičkom zakonu. Međutim, ni po Saveznom Zakonu o stambenim odnosima se nije moglo steći stanarsko pravo bez ugovornog osnova (član 11).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 202/90 od 15. 1. 1991. godine)

85.

Član 11. i 19. st. 2. i 3. Zakona o stambenim odnosima

SUPRUGA IMA PRAVO KORIŠTENJA STANA, IAKO JE BRAK RAZVEDEN PRIJE ZAKLJUČENJA UGOVORA O KORIŠTENJU STANA, ALI NAKON DODJELE.

Iz obrazloženja:

Sporni stan dodijeljen je tuženom 29. 6. 1984. godine za vrijeme trajanja braka između njega i tužiteljice, a ugovor o korištenju stana tuženi je zaključio 23. 7. 1985. godine, tj. nakon razvoda braka (5. 4. 1985. godine)

Nesporno je da je stan dodijeljen tuženom i s obzirom na to što je bio u braku s tužiteljicom, a ne samo njemu kao pojedincu. U takvom

slučaju razvedeni suprug ima pravo da se useli u stan, iako je prije zaključenja ugovora o korištenju stana brak razveden, a u vanparničnom postupku se odlučuje koji će od razvedenih supruga ostati nosilac stanarskog prava (član 19. Zakona o stambenim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 326/90 od 25. 4. 1991. godine)

86.

Član 6. i 31. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

ČLAN PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NE GUBI PRAVO KORIŠTENJA STANA TIME ŠTO MU NOSILAC STANARSKOG PRAVA (MAĆEHA) ONEMOGUĆAVA DA USELI U NOVI STAN.

Iz obrazloženja:

Tužiteljica je od 1971. godine neprekidno živjela, kao član porodičnog domaćinstva, zajedno sa svojim ocem i njegovom drugom ženom, svojom maćehom. Otac je stradao 1977. godine. Budući da je raniji stan bio u ruševnom stanju, tužena je kao staratelj tada mladb. tužiteljice i njene mlađe sestre, pokrenula inicijativu za rješavanje zajedničkih stambenih potreba, pa je u tu svrhu dodijeljen na korištenje sporni stan, udruživanjem sredstava iz bivšeg OOUR-a oca tužiteljice (25%), SIZ-a za socijalnu i dječiju zaštitu (25%) i SIZ-a penzijskog i invalidskog

osiguranja (50%), s tim da se na SIZ penzijskog i invalidskog osiguranja prenese pravo davanja stana na korištenje. Tužena je u molbi navela da traži dodjelu stana i za tužiteljicu, kao i za njenu mladu sestru, što znači da je stan dodijeljen za sve tri osobe. Bez obzira što je prekinut kontinuitet stanovanja iseljenjem iz ruševnog stana, ne može se smatrati da je tužiteljica izgubila svojstvo člana porodičnog domaćinstva (član 6. Zakona o stambenim odnosima), pa ima pravo tražiti useljenje u novi stan.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 264/90 od 22. 3. 1991. godine)

87.

Član 27. Zakona o stambenim odnosima

Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

NIŠTAV JE UGOVOR O KORIŠTENJU STANA (KA OSNOV STICANJA STANARSKOG PRAVA) ZAKLJUČEN NA ODREĐENO VRIJEME MIMO ZAKONSKIH IZUZETAKA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 27. stav 2. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84) propisano je da se ugovor o korištenju stana može zaključiti na određeno vrijeme samo u dva slučaja: a) kada se stan daje na privremeno korištenje do dodjele drugog ugovorenog stana; b) kada se stan nalazi u zgradi koja će se rušiti u roku od 3 godine od zaključenja ugovora.

88.

Član 22. st. 3. i 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima

TUŽBA ZA ISELJENJE IZ STANA LICA KOJA SU OSTALA U STANU POSLIJE SMRTI NOSIOCA STANARSKOG PRAVA BEZ PRAVNOG OSNOVA MOŽE SE PODNIJETI U ROKU OD 8 GODINA AKO O TOM ZAHTJEVU NIJE MERITORNO ODLUČIO OPŠTINSKI STAMBENI ORGAN.

Iz obrazloženja:

Lica koja su ostala u stanu poslije smrti nosioca stanarskog prava, a nakon toga nisu stekla stanarsko pravo, niti je o njihovom iseljenju meritorno odlučio opštinski organ uprave za stambene poslove (član 22. stav 3. Zakona o stambenim odnosima SRBiH), mogu biti iselje-

89.

Član 19. i 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima

BUDUĆI DA SE PRESUDA O ISELJENJU IZ STANA BESPRAVNO USELJENOG LICA ODNOSI I NA NJEGOVU SUPRUGU, IAKO NE UČESTVUJE U POSTUPKU, OVA SE NE MOŽE POZIVATI NA PROTEK PREKLUZIVNOG ROKA, PA PREMA TOME NE MOŽE TRAŽITI DA SE UTVRDI DA JE STEKLA STANARSKO PRAVO PROTEKOM VREMENA.

Iz obrazloženja:

Utvrdeno je da je tužiteljica sa svojim suprugom bespravno uselila u stan, marta 1975. godine, a da je tužba za ispražnjenje stana protiv supruga tužiteljice podnijeta 4. 4. 1980. godine. Suprug tužiteljice, a i ona s njim, uselili su u stan s namjerom da steknu stanarsko pravo protupravno. Supruzi su u pravnoj zajednici u pogledu sticanja stanarskog prava (član 19. Zakona o stambenim odnosima), kada se sticanje zasniva na zakonu, a i kada nema pravnog osnova za sticanje imaju isti pravni položaj, pa zbog

90.

Član 44. i 45. Zakona o stambenim odnosima

OTKAZ UGOVORA O KORIŠTENJU STANA ZBOG NANOŠENJA ŠTETE STANU I ZAJEDNIČKIM PROSTORIJAMA NE MOŽE SE DATI BEZ PRETHODNE PISMENE OPOMENE NOSIOCU STANARSKOG PRAVA, OSIM U SLUČAJU PROPISANOM ZAKONOM (ČLAN 45. STAV 1. ZSO).

Iz obrazloženja:

Na osnovu utvrđenja da je tužena koristila stan na način kojim je stanu i zajedničkim prostorijama nanosila štetu, nižestepeni sudovi su, primjenom odredbe člana 44. stav 1. tačka 1.

Ugovor o privremenom korištenju stana zaključen između stranaka u sukobu je sa prinudnim propisima, jer ne postoji ni jedan od gornjih uslova za zaključenje takvog ugovora. Zbog toga je ovaj ugovor apsolutno ništav (član 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 755/90 od 25. 4. 1991. godine)

na po tužbi vlasnika odnosno nosioca prava raspolaganja stana u društvenoj svojini, ukoliko se tužba podnese u roku od osam godina od smrti nosioca stanarskog prava (član 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 747/90 od 21. 3. 1991. godine)

toga tužba radi iseljenja protiv jednog od njih jednako se tiče i drugog supružnika. Iz ovih razloga se tužiteljica ne može pozivati na odredbu iz člana 30. stav 7. Zakona o stambenim odnosima prema kojoj se po proteku roka od osam godina od bespravnog useljenja, ne može podnijeti tužba za ispražnjenje stana, jer će presuda po tužbi za iseljenje supruga tužiteljice jednako se ticati i same tužiteljice.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 598/90 od 18. 4. 1991. godine)

Zakona o stambenim odnosima SRBiH, usvojili tužbeni zahtjev o otkazu ugovora o korištenju stana.

Nižestepeni sudovi su, međutim, propustili da utvrde činjenice odlučne za pravilnu primjenu materijalnog prava.

Prema odredbi člana 44. stav 1. tačka 1. Zakona o stambenim odnosima SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 14/84), davalac stana na korištenje odnosno zajednica stanovanja, nosiocu stanarskog prava može dati otkaz ugovora o korištenju stana ako nosilac stanarskog prava, drugi korisnici stana kao i drugi stanari, koriste stan protivno ugovoru ili na način kojim se u stanu, zajedničkim prostorijama ili uređajima, njihovom krivicom nanosi šteta.

Prema odredbi člana 45. stav 1. navedenog zakona, otkaz ugovora o korištenju stana iz navedenog razloga može se dati ako je nosilac stanarskog prava prethodno pismeno opome-

91.

Član 47. Zakona o stambenim odnosima

Član 230. stav 2. Zakona o parničnom postupku

OKOLNOST ŠTO JE NOSILAC STANARSKOG PRAVA BIO PRIJAVLJEN NA DRUGOJ ADRESI, U ISTOM ILI DRUGOM MJESTU, SAMO RADI STICANJA ODREĐENIH PRAVA. A FAKTIČKI NIJE NAPUŠTAO STAN, NIJE RAZLOG ZA OTKAZIVANJE UGOVORA O KORIŠTENJU STANA.

Iz obrazloženja:

Polazeći od ovih utvrđenja pravilnom primjenom materijalnog prava nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev da se usvoji otkaz ugovora o korištenju stana po odredbi člana 47. Zakona o stambenim odnosima SRBiH. Naime, po ovom osnovu otkaz ugovora o korištenju stana usvojiće se ako nosilac stanarskog prava i članovi njegovog porodičnog domaćinstva neprekidno duže od šest mjeseci ne koriste stan (osim izuzetaka predviđenih u toj zakonskoj odredbi). Pošto je tužena ovaj stan neprekidno od useljenja koristila tužbeni tužioca nije osnovan.

Nižestepeni sudovi su cijenili i sadržinu obavijesti nadležnog organa unutrašnjih poslova da je tužena određeno vrijeme bila prijavljena na drugom mjestu stanovanja, ali su pravilno, obzirom na druge izvedene dokaze, zaključili da je predmetni stan tužena koristila iako je po evidenciji ovog organa bila prijavljena sa drugom

nut i ako u određenom roku nije postupio po opomeni zbog koje se otkaz daje.

Nižestepeni sudovi su, međutim, propustili da utvrde da li je tužiteljica prije podnošenja tužbe pismeno opomenula tuženu i odredila rok za postupanje po opomeni (iz stanja spisa se to ne može zaključiti), te da li je tužena postupila po opomeni, pa stoga nije moguće ocijeniti da li su ispunjene zakonske pretpostavke za usvajanje otkaza ugovora o korištenju stana iz navedenih razloga.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 23/91 od 21. 3. 1991. godine)

adresom. Iz podataka u spisu vidljivo je da je tuženu njena kćerka prijavila da stanuje u Ulici Kozarska samo zbog regulisanja odnosa povodom eksproprijacije nekretnina koje su bile suvlasništvo tužene, T. H. i H. i dodjele ovim licima građevinsko zemljište u društvenoj svojini radi izgradnje porodične stambene zgrade u ovoj ulici, mada je za cijelo vrijeme od useljenja u stan koji se nalazi u Ulici Đ. Kecmanovića tužena koristila taj stan. Obzirom na to u postupku kod nižestepenih sudova utvrđeno je da u evidenciji nadležnog organa unutrašnjih poslova, odnosno obavijesti koju je taj organ dostavio sudu na osnovu takve evidencije, nije istinita činjenica koja se odnosi na prebivalište tužene (da stanuje u Ulici Kozarska), uz napomenu da se po odredbi člana 230. stav 2. Zakona o parničnom postupku, može dokazivati da su u javnoj ispravi neistinite utvrđene činjenice.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 638/90 od 21. 3. 1991. godine)

PORODIČNO PRAVO

92.

Član 39. stav 1. Porodičnog zakona

SUD NE MOŽE DOZVOLITI ZAKLJUČENJE BRAKA LICU KOJE NIJE NAVRŠILO 16 GODINA, NI POD KOJIM USLOVOM.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 39. stav 2. Porodičnog zakona ("Službeni list SRBiH", br. 21/79 i 44/89)

propisano je da, iz opravdanih razloga, osnovni sud može u vanparničnom postupku dozvoliti zaključenje braka maloljetniku starijem od 16

godina, ako utvrdi da je to lice tjelesno i duševno sposobno za vršenje prava i dužnosti koje proizlaze iz braka.

Prema tome, najniža starosna granica za davanje odobrenja za zaključenje braka propi-

sana je bez izuzetka, što znači da se licu koje nije navršilo 16 godina života ni pod kojim uslovima ne može odobriti zaključenje braka.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 7/91 od 22. 3. 1991. godine)

93.

Član 264. i 267. Porodičnog zakona

Član 33. Zakona o osnovnim svojinsko pravnim odnosima

ZAJEDNIČKIM RADOM U BRAČNOJ ZAJEDNICI STIČE SE PRAVO VLASNIŠTVA NA ORIGINALAN NAČIN, VANKNJIZNO, PA SE NE MOŽE OBAVEZATI SUPRUG KOJI JE UKNJIŽEN U ZEMLJIŠNE KNJIGE DA DRUGOM SUPRUGU IZDA TABULARNU ISPRAVU.

Iz obrazloženja:

Osnovano se, u reviziji ukazuje da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo na štetu tuženog kada su ga obavezali da tužiteljici izda ispravu podobnu za prenos prava svojine na naznačenoj nepokretnosti. Naime, pravo vlasništva po osnovu zajedničkog rada u braku, u smislu odredaba čl. 254. i 267. Porodičnog zakona, stiče se vanknjizno, na originalan način.

Zahtjev za izdavanje tabularne isprave može se zasnivati samo na pravnom poslu - ugovoru koji dužnika obavezuje da prenese pravo vlasništva na sticaoaca na nepokretnostima, jer se na temelju pravnog posla to pravo može steći samo uknjižbom u zemljištu knjigu (član 33. Zakona o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima), ako zakonom nije propisan drugi odgovarajući način sticanja.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 197/90 od 19. 4. 1991. godine)

94.

Član 278. Porodičnog zakona

RADOM U VANBRAČNOJ ZAJEDNICI KOJA JE DUŽE TRAJALA STIČE SE ZAJEDNIČKA IMOVINA, AKO NIJE DRUGČIJE UGOVORENO.

Iz obrazloženja:

Imovinski odnosi lica u vanbračnoj zajednici uređeni su Porodičnim zakonom SRBiH. Zakon propisuje da se udijeli u zajedničkoj tekovini, stvorenoj za vrijeme dužeg trajanja vanbračne zajednice, utvrđuju prema njihovim doprinosima (član 267. stav 2. i 278. stav 2). Ovo, razumije se, ako među tim licima nije drugačije ugovoreno. Upravo u dispozitivnom uređenju tog odnosa postoji razlika između sticanja u bračnoj i vanbračnoj zajednici. U bračnoj zajednici, nai-

me, supružnici ne mogu unaprijed ugovoriti da će predmete zajedničke uprave, zajednička dobra, sticati nezavisno od svoga doprinosa u bračnoj zajednici odnosno samo za jednoga od njih bez obzira na njegov udio u sticanju, jer je zajednička imovina u funkciji održanja braka, pa je zbog toga njeno sticanje uređeno prinudnim propisima (član 264. PZ).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 364/90 do 23. 5. 1991. godine)

NASLJEDNO PRAVO

95.

Član 19. Zakona o nasljeđivanju

Član 73. Zakona o obligacionim odnosima

PASTORKA NIJE ZAKONSKI NASLJEDNIK, NI U SLUČAJU KADA JE IZMEĐU NJE I NJENE MAČEHE (OSTAVITELJICE) FAKTIČKI POSTOJAO ODNOS USVOJENJA.

Iz obrazloženja:

Po Zakonu o nasljeđivanju SRBiH tazbinsko srodstvo nije osnov zakonskog nasljeđivanja (član 9-18).

Usvojenik nasljeđuje usvojioca (član 19. Zakona o nasljeđivanju) ali pod pretpostavkom da pravno postoji usvojenje, a usvojenje postoji pravno samo ako je zaključeno po odredbama iz čl. 158. i 167. Porodičnog zakona.

Faktičko usvojenje tj. odnos između "usvojioca" i "usvojenika", kao da postoji usvojenje, ne može se izjednačiti sa usvojenjem koje ima u vidu član 19. Zakona o nasljeđivanju. Usvojenje

96.

Član 4. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6. 4. 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije

Paragraf 947. Opšteg građanskog zakonika

Član 28-31. Zakona o nasljeđivanju

PRAVO POKLONODAVCA DA, ZBOG KASNIJEG OSIROMAŠENJA OPOZOVE POKLON, NE PRELAZI NA DAVAOCA IZDRŽAVANJA, KAO NI NA NASLJEDNIKE, ALI NUŽNI NASLJEDNICI MOGU TRAZITI REDUKCIJU POKLONA U GRANICAMA I POD PRETPOSTAVKAMA KOJE ODREĐUJE ZAKON.

Iz obrazloženja:

Prednik tuženik je poklonio stambenu zgradu predniku tužilaca 1969. godine, i poklonoprimalac se na temelju ugovora o poklonu uknjižio kao vlasnik u zemljišnu knjigu. Tuženi su nakon toga zaključili ugovor o doživotnom izdržavanju sa poklonodavcem, a predmet ugovora je poklonjena stambena zgrada. Dakle, u vrijeme kada je primalac izdržavanja zaključio ugovor sa tuženima, nije bio vlasnik sporne stambene zgrade koju je označio kao predmet ugovora o doživotnom izdržavanju. Zbog toga je ovaj ugovor ništav, jer po odredbama iz člana 120. stav 1. Zakona o nasljeđivanju predmet ugovora o

97.

Član 66. i 189. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

SVOJERUČNI TESTAMENT NAPISAN PISAČOM MAŠINOM NE MOŽE SE OSNAŽITI NI POHRANJIVANJEM KOD SUDA, JER U TOM SLUČAJU SUD UTVRĐUJE SAMO IDENTITET ZAVJEŠTAOCA, A NE I AUTENTIČNOST SADRŽAJA TESTAMENTA.

Iz obrazloženja:

Svojeručni testament, kao i ostali pisani testamenti, je strogo formalan: važi samo ako ga je ostavilac sastavio svojeručno u cjelini (član 66. Zakona o nasljeđivanju). Na ovaj način se, naime, osigurava autentičnost testamenta, poslije smrti ostavioca, kad njegov autor nema mogućnosti da dokazuje izvornost svoje volje, a zainteresovanim licima se mora dati pouzdano sredstvo za dokazivanje posljednje izjave volje. Svojeručni testament koji je sastavljen mehaničkim sredstvom, ne svojeručno, ne proizvodi

je strogo formalni akt koji se ne može konvalidirati trajanjem odnosa koji se po sadržaju faktički podudara sa usvojenjem, jer to ne bi bilo u saglasnosti s ciljem zbog kojeg je forma propisana (član 73. Zakona o obligacionim odnosima).

Prema tome pastorka, ostaviteljica nije po zakonu nasljednik bez obzira što je živjela sa ostaviteljicom dugi niz godina faktički kao usvojenica.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 271/90 od 22. 3. 1991. godine)

doživotnom izdržavanju može biti samo imovina ili dio imovine koja pripada primaocu izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora. Okolnost da je primalac izdržavanja pokrenuo postupak za opoziv darovanja, ne utiče na ishod ovog spora, jer ovo pravo opozivanja poklona zbog osiromašenja (paragraf 947. OGZ-a) ne prelazi ni na nasljednika ni na davaoca izdržavanja. Nužni nasljednik može jedino tražiti redukciju poklona u skladu sa odredbama Zakona o nasljeđivanju (čl. 28. i 29).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 304/90 od 20. 12. 1990. godine)

pravne učinke, jer takva forma nije dovoljno pouzdana. Autentičnost ovakvog testamenta se ne postiže ni pohranjivanjem kod suda, jer se u tom slučaju utvrđuje samo identitet zavještaoca (član 189. stav 2. ZN), a ne i to da li se pismeno podudara sa posljednjom voljom zavještaoca. Time se ne utvrđuje da li je sam zavještalo napisao testament ili treći po njegovom diktatu (u kom slučaju se traži forma propisana u članu 67. ZN).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 362/90 od 23. 5. 1991. godine)

98.

Član 120. Zakona o nasljeđivanju

Član 70. Zakona o obligacionim odnosima

NIŠTAV JE UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU KOJI OVJERI SLUŽBENIK SUDA UMJESTO SUDIJE

Iz obrazloženja:

Ugovor o doživotnom izdržavanju je strogo formalni akt, zaključuje se u formi sudskog testamenta, jer proizvodi pravne učinke (prelaz imovine davaoca izdržavanja na imaooca izdržavanja) tek poslije smrti davaoca izdržavanja (član 120. Zakona o nasljeđivanju). Forma obezbjeđuje pravnu sigurnost upravo zato što

se volja primaoca izdržavanja realizuje poslije njegove smrti. Zbog toga ugovor koji ovjeri službenik suda, umjesto sudije, kako je to propisano zakonom, ne proizvodi pravno djestvo (član 70. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 253/90 od 22. 2. 1991. godine)

99.

Član 139. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

Član 117. Zakona o obligacionim odnosima

IZJAVA O ODRICANJU OD NASLJEDA NE MOŽE SE OPOZVATI, ALI SE MOŽE TRAZITI NJENO PONIŠTENJE ZBOG MANE VOLJE U SUBJEKTIVNOM ROKU OD GODINU DANA, ODNOSNO U OBJEKTIVNOM ROKU OD TRI GODINE.

Iz obrazloženja:

U ostavinskom postupku raspravljanja zaoštavštine iza umrlog oca, tužilac se, na ročištu od 11. 2. 1981. godine odrekao nasljedstva, jer se zadovoljio sa poklonom kojeg je primio od oca za života.

Tužilac je izgubio pravo da traži poništenje nasljedničke izjave zbog zablude (član 139. stav

3. Zakona o nasljeđivanju), na koju se poziva, jer je propustio, kako subjektivni rok od godine dana, od dana saznanja da je u zabludi, tako i objektivni rok od tri godine od davanja nasljedničke izjave (analogna primjena odredbe iz člana 117. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 182/91 od 21. 3. 1991. godine)

NADLEŽNOST

100.

Član 34. tačka 1-c i 38. stav 1. tačka 1.d Zakona o redovnim sudovima

REDOVNI SUD SE NE MOŽE OGLASITI STVARNO NENADLEŽNIM DOK NE UTVRDI OBILJEŽJA PREDMETA SPORA OD KOJIH ZAVISI STVARNA NADLEŽNOST.

Iz obrazloženja:

Da bi se moglo odrediti koji je sud stvarno nadležan za suđenje u ovom sporu neophodno je utvrditi da li se radi o sporu iz pravnog odnosa estradne djelatnosti, u kojem slučaju bi bio nadležan osnovni sud (član 34. stav 1. tačka 1.c Zakona o redovnim sudovima u SRBiH) ili o sporu iz sfere prava umjetnika - izvodača, jer bi u tom slučaju za suđenje bio nadležan viši sud (član 38. stav 1. tačka 1-d Zakona o redovnim sudovima).

Estradna djelatnost definisana je Zakonom o estradnoj djelatnosti ("Službeni list SRBiH", br. 25/84, 5/88 i 20/90) a prava umjetnika izvodača regulisana su odredbama iz člana 99-a, 99-b i 99-v Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu ("Službeni list SFRJ", broj 21/90).

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 56/90 od 28. 2. 1991. godine)

101.

Član 34. stav 1. tačka 1-c Zakona o redovnim sudovima

RJEŠENJE IZVRŠNOG ODBORA SKUPŠTINE OPŠTINE O DODJELI STANA NA KORIŠTENJE ČLANU BORAČKE ORGANIZACIJE JE AKT RASPOLAGANJA, A NE UPRAVNI AKT, PA JE O ZAHTJEVU ZA NJEGOVO PONIŠTENJE NADLEŽAN DA SUDI OSNOVNI SUD (REDOVNI).

Iz obrazloženja:

U ovom slučaju tužilac pobija rješenje izvršnog odbora Skupštine opštine T.D. kojim je odbijena njegova žalba protiv rješenja Opštinske komisije za pitanje boraca i ratnih vojnih invalida o dodjeli stana članu boračke organizacije.

Pobijano rješenje nije upravni akt u smislu člana 6. Zakona o upravnim sporovima, već akt raspolaganja.

Zbog toga je redovni sud nadležan da sudi o tužbenom zahtjevu za poništenje ovog akta - rješenja, (član 34. stav 1. tačka 1-c Zakona o redovnim sudovima).

(Vrhovni sud BiH, br. R. 160/91 od 30. 4. 1991. godine)

102.

Član 34. stav 1. tačka 1-d Zakona o redovnim sudovima

Član 494. stav 1. Zakona o parničnom postupku

OSNOVNI SUD U SRBIH NADLEŽAN JE DA U PRIVREDNOM SPORU SUDI O ZAHTJEVU ZA ISPLATU KAMATE BEZ OBZIRA NA VRIJEDNOST PREDMETA SPORA.

Iz obrazloženja:

Zakon o redovnim sudovima SRBiH propisuje da su osnovni sudovi stvarno nadležni za suđenje u sporovima u kojima su obje stranke društveno-političke zajednice, organizacije udruženog rada, samoupravne interesne zajednice i druge samoupravne organizacije i zajednice, kao i kada u tim sporovima pored ovih lica, učestvuju kao suparničari lica iz člana 196. stav 1. tačka 1. Zakona o parničnom postupku (privredni sporovi), ako se radi o sporu iz nadležnosti sudije - pojedinca (član 34. stav 1. tačka 1-d).

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 27/90) koji je stupio na snagu 1. 7. 1990. godine, izmijenjena je odredba člana 494. stav 1. Zakona o parničnom postupku, tako što je poslije tog datuma sudija - pojedinac nadležan za suđenje u svim sporovima za plaćanje kamate bez obzira na vrijednost predmeta spora, tj. potraživanja (član 52. stav 1).

(Vrhovni sud BiH, br. R. 72/91 od 29. 3. 1991. i R. 189/91 od 30. 5. 1991. godine)

103.

Članovi 46, 54. i 81. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima.

SUD U SFRJ NADLEŽAN JE DA SUDI U SPORU O IMOVINSKO-PRAVNOM ZAHTJEVU IZMEĐU STRANIH DRŽAVLJANA, ODNOSNO STRANIH PRAVNIH LICA, I KADA TUŽENI NEMA PREBIVALIŠTE, ODNOSNO BORAVIŠTE ILI SJEDIŠTE U SFRJ, PA I KADA SPORNI PRAVNI ODNOS NIJE NASTAO NA PODRUČJU SFRJ, UKOLIKO TUŽENI IMA IMOVINU U SFRJ IZ KOJE BI SE TUŽILAC MOGAO NAMIRITI. POD IMOVINOM SE PODRAZUMIJEVAJU I POTRAŽIVANJA TUŽENOG PREMA DUŽNICIMA SA PREBIVALIŠTEM ODNOSNO SJEDIŠTEM U SFRJ, NO SUD JE DUŽAN DA PRIJE PRIHVATANJA NADLEŽNOSTI UTVRDI DA LI POSTOJE PRETPOSTAVKE ZA ZASNIVANJE SVOJE NADLEŽNOSTI.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem Viši sud u S. se oglašio nenadležnim i tužbu odbacio. Smatra da sud u SFRJ nije nadležan, jer tuženi nema sjedište u SFRJ, pri čemu se poziva na odredbe člana 46. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 43/82) - obje stranke su strana pravna lica, a sporni pravni odnos je nastao van SFRJ.

Prvostepeni sud, međutim, predviđa odredbe člana 54. pomenutog zakona, po kojima je u sporovima o imovinsko-pravnim zahtjevima nadležan sud SFRJ ako se na teritoriji SFRJ nalazi imovina tuženog, iz koje se može izmiriti potraživanje o kome se vodi spor. Nadležnost suda u SFRJ koja bi se zasnivala na odredbama ovog propisa nije uslovljena time da su stranke državljanjani SFRJ, odnosno domaća pravna lica, a ni da je prebivalište odnosno boravište ili sjedište tuženog u SFRJ, tako da se pred jugo-

slovenskim sudom može raspraviti i spor između stranih fizičkih i pravnih lica. Ovo i kada je pravni odnos nastao izvan teritorije SFRJ, ukoliko bi se tužilac, pod pretpostavkom da uspije u sporu, mogao na teritoriji SFRJ namiriti iz imovine tuženog na teritoriji SFRJ. Ovim institutom želi se olakšati položaj povjerilaca koji inače ne bi mogli obezbijediti naplatu dosuđenog potraživanja na teritoriji prebivališta odnosno sjedišta dužnika, a niti kroz redovan postupak egzekvaturе - priznanja strane sudske odluke, zahtijevati izvršenje odluke suda mjesta dužnika na teritoriji druge države.

Polazeći od cilja propisa, pod imovinom tuženog u smislu člana 54. pomenutog zakona, ne treba zхватiti samo pokretne i nepokretne stvari u svojini tuženog, već i potraživanja

tuženog, ako su dužnici na području SFRJ, jer i taj dio imovine može biti predmet eventualnog sudskog izvršenja u SFRJ.

Kako se, međutim, radi o izuzetku koji odstupa od opšteg pravila, sud kome je podnesena tužba dužan je pouzdano utvrditi da li tuženi posjeduje imovinu na teritoriji SFRJ (u konkretnom slučaju potraživanje navedeno u tužbi), iz koje bi se moglo izmiriti potraživanje tužioca koje je predmet tužbe i tek ako ovu činjenicu pouzdano utvrdi može prihvatiti svoju nadležnost, pri čemu će imati u vidu odredbe člana 81. naprijed navedenog zakona.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 577/90 od 23. 5. 1991. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

104.

Član 98. st. 2. i 3. Zakona o parničnom postupku

SUD JE DUŽAN DA NAREDI LICU KOJE NIJE PODNIJELO PUNOMOĆ DA JE U ODREĐENOM ROKU PODNESE I NE MOŽE IGNORISATI RADNJE TAKVOG LICA AKO OVAKO NIJE POSTUPIO, PA I KADA JE TO LICE ADVOKAT KOJI JE SAM OBEĆAO DA ĆE U ODREĐENOM ROKU PODNIJETI PUNOMOĆ, A TAKO NE POSTUPI.

Iz obrazloženja:

Kako su obje stranke uredno obaviještene izostale sa ročišta za glavnu raspravu zakazanog za 8. 12. 1988. godine, a tuženi i sa ročišta zakazanog za 12. 1. 1989. godine, prvostepeni sud je primjenom člana 499. Zakona o parničnom postupku utvrdio da je tužba povučena.

Prema podacima u spisu na ročište za glavnu raspravu zakazano za 12. 1. 1989. godine, za tužioca je pristupio advokat i izjavio da će punomoć dostaviti u roku od tri dana. Rasprava je provedena u odsutnosti tuženog i glavna rasprava zaključena.

U smislu člana 98. st. 2. i 3. Zakona o parničnom postupku, sud može dozvoliti da radnju u postupku za stranku privremeno izvrši lice koje nije podnijelo punomoć, ali će istovremeno narediti tom licu da naknadno u određenom roku podnese punomoć ili odobrenje stranke za izvršenje parnične radnje. Dok ne protekne rok za podnošenje punomoći sud će odložiti donošenje odluke. Ako taj rok bezuspješno protekne sud će nastaviti postupak ne uzimajući u obzir radnje koje je izvršilo lice bez punomoći.

Izjava lica koje se pojavljuje kao punomoćnik, odnosno kao lice ovlašteno za obavljanje neke radnje u postupku, da će dostaviti punomoć, odnosno ovlaštenje za obavljanje te radnje, ne može zamijeniti naredbu suda u smislu odredaba člana 98. st. 2. i 3. Zakona o parničnom postupku. Naredba suda u smislu odredaba ovog člana, pored određene obaveze, mora sadržavati i upozorenje na pravne posljedice koje će nastupiti neizvršenjem te radnje. Odredbe ovog člana ne prave razliku u tome da li se obaveza nalaže advokatu ili drugom licu.

Prvostepeni sud nije naredio dostavljanje punomoći i ovlaštenja za preduzetu radnju, niti upozorio na pravne posljedice, pa je pri donošenju pobijanog rješenja nepravilno primijenio odredbe člana 98. st. 2 i 3. Zakona o parničnom postupku. Na taj način prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 1. u vezi sa članom 98. st. 2. i 3. navedenog zakona, pa tužilac osnovano prigovara da nije bilo osnova za donošenje rješenja.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 417/90 od 21. 3. 1991. godine)

105.

Član 106, 109. i 187. Zakona o parničnom postupku

Član 55. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica iz 1976. godine

U PARNICI RADI NAKNADE ŠTETE PROTIV ZAJEDNICE OSIGURANJA IMOVINE I LICA SUD NEĆE ODBACITI TUŽBU KAO NEUREDNU SAMO ZBOG TOGA ŠTO TUŽILAC NIJE OZNAČIO REGISTRACIJU MOTORNOG VOZILA

Iz obrazloženja:

Tužba je uredna ako se po njoj može postupati. U parnici radi naknade štete protiv zajednice osiguranja imovine i lica, po osnovu osiguranja od odgovornosti, sud neće odbaciti tužbu kao neurednu samo zbog toga što tužilac nije označio registraciju motornog vozila štetnika, jer to nije esencijalni elemenat za postupanje suda, s obzirom da zajednica osiguranja od odgovornosti odgovara i za onu štetu koja je prouzrokovana nepoznatim vozilom (član 55. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica).

Tužilac je naveo mjesto saobraćajne nezgode (Vrapčići kod Mostara), pa odgovornost

tužene ZOIL "Sarajevo" postoji i u slučaju da je šteta učinjena od vozila nepoznate registracije. Zbog toga izostavljanje registarskog broja štetnikovog motornog vozila ne predstavlja nedostatak zbog kojega sud ne bi mogao raspravljati o osnovanosti tužbenog zahtjeva. Tužena time nije spriječena da dokazuje da je šteta prouzrokovana vozilom čiji je vlasnik osiguranik drugog osiguravača. Nisu bili, dakle, ispunjeni uslovi za odbacivanje tužbe kao neuredne (član 106, 109. i 186. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 14/91 od 24. 5. 1991. godine)

106.

Članovi 119. i 121. stav 1. Zakona o parničnom postupku

NE MOŽE SE ODBITI PRIJEDLOG ZA POVRAĆAJ U PREDŠNJE STANJE SAMO ZATO ŠTO JE PREDLAGAČ IZOSTAO SA ROČIŠTA ZAKAZANOG ZA RASPRAVLJANJE O PRIJEDLOGU ZA POVRAĆAJ U PREDŠNJE STANJE.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 119. Zakona o parničnom postupku, neće se dozvoliti povraćaj u predašnje stanje ako je propušteno ročište određeno povodom prijedloga za povraćaj u predašnje stanje. Propuštanje ročišta u smislu odredbe ovog člana podrazumijeva samo ono propuštanje usljed koga je izgubljeno pravo na preduzimanje neke radnje, odnosno da se u postupku odlučivanja o povraćaju u predašnje stanje ne može dozvoliti novi povraćaj u predašnje stanje.

Prema odredbi člana 121. stav 2. Zakona o parničnom postupku, po prijedlogu za povraćaj u predašnje stanje sud će zakazati ročište, osim ako su činjenice na kojima se prijedlog zasniva opšte poznate. Svrha zakazivanja ovog ročišta je utvrđivanje činjenica od kojih zavisi odluka o prijedlogu za povraćaj u predašnje stanje.

Na ročište zakazano po prijedlogu za povraćaj u predašnje stanje pristupio je punomoćnik tužioca, a punomoćnik tuženog -

predlagača je izostao sa ovog ročišta. Zbog ovog izostanka sud je bio dužan provesti ročište u odsutnosti tuženog ili odgoditi ročište. Odredbe člana 119. Zakona o parničnom postupku ne daju ovlaštenje prvostepenom sudu da smog zbog izostanka predlagača sa ročišta ne dozvoli povraćaj u predašnje stanje. Ove odredbe imaju u vidu slučajeve kada je prijedlog za povraćaj u predašnje stanje nedozvoljen zbog propuštanja roka za stavljanje prijedloga da se dozvoli povraćaj u predašnje stanje ili zbog propuštanja ročišta određenog povodom prijedloga za povraćaj u predašnje stanje usljed kojih je stranka izgubila pravo na preduzimanje određene radnje. O takvom prijedlogu odlučuje se u smislu odredbi člana 121. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Stoga je prvostepeni sud nepravilno primijenio odredbe člana 119. Zakona o parničnom postupku kada samo zbog izostanka tuženog - predlagača sa ročišta, zakazanog po prijedlogu za povraćaj u predašnje stanje, nije dozvolio povraćaj u predašnje stanje.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 507/90 od 18. 4. 1991. godine)

Član 140. i 144. Zakona o parničnom postupku

OKOLNOSTI ŠTO DOSTAVLJAČ NIJE NAVEO U DOSTAVNICI ČAS I RAZLOG ODBIJANJA PISMENA NE PREDSTAVLJA BITNU POVREDU ODREDBA PARNIČNOG POSTUPKA, AKO SAMA STRANKA NIJE NAVELA RAZLOG ODBIJANJA NITI TVRDI DA JE DOSTAVLJANJE IZVRŠENO U NEVRIJEME.

Iz obrazloženja:

Tužena je dana 19. novembra 1988. godine odbila prijem otpravka prvostepene presude, koji joj je tog dana pokušao uručiti poštanski dostavljač, pa je poštanski dostavljač istog dana ostavio otpravak navedene presude u njenom stanu, što je konstatovao službenom zabilješkom na dostavnici "Imenovana odbila prijem, rješenje uručeno bez potpisa - ostavljeno u stanu dana 19. novembra 1988. godine".

Okolnost što u službenoj zabilješci poštanskog dostavljača na dostavnici, pored dana odbijanja prijema pismena od strane tužene i ostavljanja u stanu, nije naveden i čas, kao i razlog odbijanja prijema, kod već navedenih odlučnih činjeničnih utvrđenja, nije dovoljna za zaključak da dostavljanje nije bilo izvršeno u skladu sa odredbom iz člana 144. Zakona o parničnom postupku.

Odredba iz člana 144. Zakona o parničnom postupku, predstavlja mjeru protiv nesavjesnih stranaka koje bezrazložnim odbijanjem prijema sudskih pismena odugovlače postupak, pa stoga pretpostavka da je dostavljanje propisno izvršeno ostavljanjem pismena u stanu uvijek nastupa kada prijem pismena nije odbijen iz nekog od zakonom dopuštenih razloga (ako je dostava pokušana neovlaštenom licu, ako čla-

novi porodičnog domaćinstva lica kome je pismeno upućeno saopšte dostavljaču da odbija prijem zato što je to lice odsutno, ako je dostavljanje pokušano licu koje ima zakonskog zastupnika ili punomoćnika - advokata pa ono zbog toga odbije prijem itd.), o čemu je samo lice kome se dostava vrši dužno obavijestiti dostavljača i samo u tom slučaju je dostavljač dužan da konstatuje razlog odbijanja, ali ne i u slučaju kada lice kome se dostava vrši ne saopšti bilo kakav razlog iz kojeg odbija prijem. Kako se, uz to, tužena ni u žalbi i reviziji ne poziva na bilo koji zakonski razlog odbijanja, niti tvrdi da je takav razlog saopštila poštanskom dostavljaču, to je očigledno da okolnost što dostavljač u takvoj situaciji nije konstatovao i razlog odbijanja prijema otpravka prvostepene presude nije od bilo kakvog uticaja na zaključak da je dostavljanje propisno izvršeno.

Ni izostanak konstatacije poštanskog dostavljača o satu kada je pismeno, nakon odbijanja prijema, bilo ostavljeno u stanu tužene, nije od uticaja, jer tužena ni sama ne tvrdi da je dostavljanje bilo pokušano u ne vrijeme (član 140. Zakona o parničnom postupku) i da je to bio razlog odbijanja prijema pismena.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 185/90 od 21. 12. 1990. godine)

Član 394. Zakona o obligacionim odnosima**Član 155. stav 2. Zakona o parničnom postupku****Tarifa o nagradama i naknadama troškova advokata u SRBiH**

NAKNADA PARNIČNIH TROŠKOVA ZA ZASTUPANJE PO ADVOKATU ODREĐUJE SE PREMA TARIFI O NAGRADAMA I NAKNADAMA TROŠKOVA ZA RAD ADVOKATA U SRBiH KOJA JE BILA NA SNAZI KADA SU PREDUZETE POJEDINAČNE RADNJE, JER UGOVOR O NAKNADI TROŠKOVA ADVOKATU ZA ZASTUPANJE, KOJI ODSTUPA OD TARIFE NE VEŽE TREĆEGA - SUPROTNU STRANKU.

Iz obrazloženja:

Ne može se primijeniti odredba člana 16. stav 4. Tarife o nagradama i naknadama za rad advokata u SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 40/88, sada član 48. stav 3. Tarife ("Službeni list SRBiH", broj 35/89), kada sud odlučuje o naknadi troškova za zastupanje na teret protivne stranke. U tom slučaju, naime, važi Tarifa koja je bila na snazi kada je izvršen rad - preduzeta

parnična radnja. Advokatska tarifa je sastavni dio ugovora o zastupanju, pa ne obavezuje treća lica. Shodno pravilu monetarnog nominalizma iz člana 394. Zakona o obligacionim odnosima, naknada se određuje u onom broju novčanih jedinica koja je predviđala advokatska tarifa u vrijeme kada je izvršen rad advokata.

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 2/91 od 21. 3. 1991. godine)

Član 394. Zakona o obligacionim odnosima

Član 155. i 163. Zakona o parničnom postupku

Član 49. stav 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata

DRUŠTVENO-POLITIČKOJ ZAJEDNICI, KOJU ZASTUPA JAVNO PRAVOBRANILAŠTVO UTVRDUJE SE NAKNADA PARNIČNIH TROŠKOVA ZA ZASTUPANJE PO ADVOKATSKOJ TARIFI VAŽEĆOJ U VRIJEME PREDUZIMANJA POJEDINIH RADNIJ ZASTUPANJA.

Iz obrazloženja:

Zastupnik tužene opštine, Opštinski javni pravobranilac je u podnesku od 18. 4. 1990. godine opredijeljeno zahtijevao naknadu troškova postupka obračunatu po Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni list SRBIH", broj 35/89), važećoj u vrijeme podnošenja tog zahtjeva.

Iz dokaza u spisima predmeta proizilazi da je tužena, putem svog zastupnika, procesne radnje u postupku preduzimala u 1987, 1988. i 1989. godini.

Advokatska tarifa je sastavni dio ugovora o zastupanju i ne tiče se trećih lica i suprotne parnične strane. Stoga se u ovom slučaju ne može primijeniti odredba člana 49. stav 2. navedene tarife prema kojoj punomoćnik stranke ima pravo izvršeni, a nenaplaćeni rad naplatiti po odredbama te tarife.

110.

Član 186. i 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku

PRESUDOM MOŽE BITI USVOJEN SAMO POTPUNO I PRECIZNO ODREĐEN TUŽBENI ZAHTJEV, TAKO DA SE PRESUDA MOŽE PRINUDNO IZVRŠITI U SUDSKOM IZVRŠNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Osnovani su navodi žalbe da izreka pobijane presude u napadnutom dijelu određena i da kao takva nije podobna za izvršenje.

U konkretnom slučaju, tužiteljica mjesna zajednica zahtijeva da sud naloži tuženima da obezbijede pravilno i nesmetano funkcionisanje PTT saobraćaja na području tužiteljice i otklone sve nedostatke kod isporučene automatske telefonske centrale. Ovako postavljen zahtjev na izvršenje činidbe nije određen, jer se zahtjevom ne traži pružanje zaštite određenog sadržaja.

111.

Članovi 2. i 186. Zakona o parničnom postupku

Član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Član 1. Zakona o visini stope zatezne kamate

SUD NE PREKORAČUJE TUŽBENI ZAHTJEV KADA POČEV OD 7. 10. 1989. GODINE DOSUDI TUŽIOCU ZATEZNE KAMATE PO STOPI IZ ČLANA 1. ZAKONA O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE, IAKO JE TUŽILAC TUŽBOM PODNESENOM PRIJE OVOG DATUMA ZAHTIJEVAO ZATEZNE KAMATE PO STOPI IZ ODLUKE SIV-a O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE I NIJE TUŽBU U OVOM DIJELU IZMIJENIO NAKON STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE.

Kada obaveza, kao i u ovom slučaju, ima za predmet svotu novca, dužnik je dužan isplatiti onaj broj novčanih jedinica na koji obaveza glasi, izuzev kad zakon određuje nešto drugo (član 394. Zakona o obligacionim odnosima, "Službeni list SFRJ", broj 29/78 i 39/85 važećeg u vrijeme preduzimanja procesnih radnji). U pogledu potraživanja naknade troškova postupka posebni zakon ne odstupa od ovog načela monetarnog nominalizma, pa je sud dužan pri odlučivanju o naknadi parničnih troškova, odmjeriti troškove po tarifi po kojoj bi bila plaćena naknada advokatu (član 155. stav 2. ZPP) a to je, po pravilu, ona tarifa koja je bila na snazi kada je izvršen rad (parnična radnja) za koju se plaća naknada.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 44/91 od 18. 3. 1991. godine)

U smislu člana 186. stav 1. ZPP, zahtjev mora biti konkretan i precizno određen tako da presuda kojom se usvaja predstavlja valjanu izvršnu ispravu, a to znači da izrekom presude mora biti jasno i nedvosmisleno određeno šta tuženi treba da učine. Usvajanjem zahtjeva kojim se traži izvršenje činidbe koja nije konkretna i precizno određena, prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 46/91 od 18. 4. 1991. godine)

Iz obrazloženja:

Kod činjenice da je tužilac postavio zahtjev za plaćanje kamata na obračunate kamate od donošenja tužbe do isplate po stopama propisanim Odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate (koje mu pripadaju saglasno odredbi člana 277. stav 2. i 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima), a da pri tome nije precizirao visinu kamatne stope, očigledno je da je tužilac

112.

Članovi 214. i 217. Zakona o parničnom postupku

PRIJEDLOG ZA SPAJANJE PARNICA STAVLJEN TOKOM MIROVANJA POSTUPKA NEMA ZNAČAJ PRIJEDLOGA ZA NASTAVLJANJE POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 217. st. 2. i 3. Zakona o parničnom postupku, kada nastupi mirovanje postupka, postupak miruje dok jedna stranka ne predloži da se postupak nastavi. Ovakav prijedlog ne može se staviti prije nego što proteknu tri mjeseca od dana kad je nastupilo mirovanje postupka. Ako ni jedna stranka u roku od 6 mjeseci od dana kad je nastupilo mirovanje postupka ne stavi prijedlog za nastavljavanje postupka, smatraće se da je tužba povučena.

U smislu člana 217. stav 1. u vezi sa članom 214. stav 2. Zakona o parničnom postupku, za vrijeme trajanja mirovanja postupka sud ne može preduzimati nikakve radnje u postupku.

113.

Član 4, 10, 16, 24. i 37. Zakona o građevinskom zemljištu

Član 331. Zakona o parničnom postupku

PRI ODLUČIVANJU O ZAHTJEVU ZA ISPUNJENJE OBAVEZE PRIJENOSA PRAVA VLASNIŠTVA NA MOGUĆEM GRADSKOM ZEMLJIŠTU SUD ĆE PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI PRIBAVITI OBAVJEŠTENJE OD NADLEŽNOG ORGANA OPŠTINE DA LI JE TO ZEMLJIŠTE OBUHVAĆENO ODLUKOM O ODREĐIVANJU GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA KAO OSNOVU ZA PODRUŠTVLJENJE PO SAMOM ZAKONU.

Iz obrazloženja:

Osnovni sud je prije donošenja presude na osnovu priznanja bio dužan da u smislu citirane odredbe člana 331. stav 3. ZFP, pribavi obavještenje o tome da li je sporno zemljište obuhvaćeno Odlukom Skupštine opštine o određivanju građevinskog zemljišta i podruštvljeno, te da li se time na promet predmetnog zemljišta primjenjuju posebne odredbe Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86 i 1/90). S tim u vezi nužno je upozoriti da je odredbom člana 4. citiranog zakona propisano da na gradskom građevinskom zemljištu ne može postojati pravo vlasništva, a prema odredbi člana 5. istog zakona,

opredijelio svoj zahtjev na visinu kamate koja mu pripada po važećim propisima, pa neosnovano tuženi nalazi da se tužiocu nisu mogle dosuditi kamate po stopi propisanoj članom 1. Zakona o visini stope zatezne kamate nakon prestanka važnosti Odluke SIV-a o visini stope zatezne kamate.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 489/90 od 18. 4. 1991. godine)

Prema tome, prvostepeni sud za vrijeme mirovanja postupka nije mogao spajati parnice po prijedlogu stranke, sve dok postupak ne bude nastavljen. Prijedlog za spajanje parnica nema značaj prijedloga da se postupak nastavi. Zato prijedlog tužioca za spajanje nije bio od uticaja na mirovanje postupka. Kako postupak nije nastavljen u zakonom predviđenom roku, prvostepeni sud je, pri donošenju pobijanog rješenja, pravilno primijenio odredbe Zakona o parničnom postupku na koje se pozvao u rješenju.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 280/91 od 13. 6. 1991. godine)

građevinsko zemljište se ne može otuditi iz društvenog vlasništva, ali se na njemu mogu steći prava određena zakonom. Odredbom člana 24. stav 1. citiranog zakona propisano je da raniji vlasnik može privremeno pravo korištenja zemljišta prenijeti samo na bračnog druga, potomke, usvojenike i njihove potomke, roditelje i usvojiocce, a da prema odredbi člana 25. stav 1. istog zakona, skupština opštine donosi rješenje o preuzimanju iz posjeda neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta radi privođenja trajnoj svrsi, odnosno radi uređenja za građenje, kao i da u smislu člana 37. stav 1. citiranog zakona, ostvareno pravo korištenja zemljišta radi građenja raniji vlasnik može pravnim poslom prenijeti samo na krug lica navedenih u tom članu. S druge strane, trajno pravo korištenja

zemljišta, može se u smislu člana 42. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu otuditi samo zajedno sa zgradom. Ništavi su pravni poslovi o raspolaganju gradskim zemljištem protivno Zakonu o građevinskom zemljištu (član 10).

Iz pobijane presude proizilazi da je udovoljeno tužbenom zahtjevu i naložen upis prava korištenja na spornim nepokretnostima, iako se radi o neizgrađenom građevinskom zemljištu.

114.

Član 3. stav 3, član 331. stav 2. i 354. stav 2. tačka 5. i 6. Zakona o parničnom postupku

U USLOVIMA VISOKE STOPE INFLACIJE SUD NE MOŽE DONIJETI PRESUDU NA OSNOVU PRIZNANJA, AKO NE PRUŽI MOGUĆNOST TUŽIOCU DA POVISI TUŽBENI ZAHTEJ U SKLADU SA PORASTOM INFLACIJE.

Iz obrazloženja:

Od podnošenja tužbe do donošenja presude na osnovu priznanja prošlo je više od deset i po mjeseci, a u tom vremenu je kulminirala super inflacija (1988-1989. godine). Visina naknade nematerijalne štete i naknade štete zbog oštećenja stvari određuje se prema cijenama u vrijeme suđenja. Proizlazi da tužbeni zahtjev za isplatu novčane naknade nematerijalne štete, kao i štete zbog oštećenja stvari nije bio ni iz daleka realan u vrijeme kada je donijeta presuda na osnovu priznanja. U takvoj situaciji prvo-

115.

Član 332. i 354. stav 2. tačka 6. Zakona o parničnom postupku

SUD MOŽE DONIJETI I DJELIMIČNU PRESUDU ZBOG IZOSTANKA, AKO SU ISPUNJENE PROCESNE PRETPOSTAVKE ZA DONOŠENJE TE PRESUDE SAMO U POGLEDU DIJELA TUŽBENOG ZAHTEJA.

Iz obrazloženja:

O zahtjevu za kamate prvostepeni sud nije mogao odlučiti donošenjem presude zbog izostanka, kojom se usvaja zahtjev za kamate. Taj zahtjev tužilac nije postavio na određen način. Tužilac nije odredio od kada traži kamatu na glavni zahtjev, pa je sud presudom zbog izostanka dosudio kamate tužiocu od dana kada smatra da bi tužilac po zakonu imao pravo na te kamate. Međutim, u parničnom postupku, sud ima zadatak da ispita osnovanost zahtjeva tužioca, a ne da pruža zaštitu na koju bi tužilac po zakonu imao pravo, pa i bez obzira kako je postavljen zahtjev.

Iz činjenica navedenih u tužbi ne proizilazi osnovanost dosuđenog zahtjeva za kamate, a ponuđenim dokazima ne može se utvrditi od kada bi tužilac po zakonu zaista i imao pravo na kamate. Kako postavljeni zahtjev za kamate navedene u tužbi nije konkretan i precizno određen u pogledu kamata, niti su u tužbi navedene činjenice potrebne za ocjenu osnovanosti tako postavljenog zahtjeva, a one koje su nave-

što je suprotno citiranim odredbama Zakona o građevinskom zemljištu (koje su prinudnog karaktera), bez obzira kakvo je stanje bilo evidentirano u zemljišnim knjigama u vrijeme zaključenja kupoprodajnog ugovora, jer podrijetlo nastupa po samom zakonu.

(Vrhovni sud BiH, br. Gvl. 28/90 od 25. 1. 1991. godine)

stepeni sud nije mogao prihvatiti priznanje tužbenog zahtjeva bez izjašnjenja tužiteljice (član 3. stav 3. Zakona o parničnom postupku). Donoseći presudu na osnovu priznanja uskraćena je tužiteljici mogućnost da saobrazi tužbeni zahtjev sa cijenama u vrijeme suđenja, čime joj je nanesena nesrazmjerna šteta. Donošenjem presude učinjena je bitna povreda postupka iz člana 354. stav 2. tač. 5. i 6. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 201/90 od 25. 1. 1991. godine)

dene, zajedno sa predloženim dokazima, nisu dovoljne da bi iz njih proizilazila osnovanost dosuđenog zahtjeva o kamatama, to u smislu člana 332. stav 1. tač. 4. i 5. ZPP, nisu ni bili ispunjeni uslovi za donošenje presude kojom se usvaja zahtjev o kamatama.

Donošenjem presude zbog izostanka u dijelu kojim je odlučeno o kamatama, prvostepeni sud je počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 6. ZPP.

Suprotno tome, prvostepeni sud je pravilno postupio kada je o glavnom zahtjevu odlučio presudom zbog izostanka. Da se o glavnom zahtjevu odluči presudom zbog izostanka i taj zahtjev usvoji, pored opštih procesnih pretpostavki, postojale su i sve procesne i materijalno-pravne pretpostavke predviđene u članu 332. Zakona o parničnom postupku. Iz činjenica navedenih u tužbi proizilazi osnovanost glavnog zahtjeva i te činjenice nisu u protivnosti sa dokazima koje je tužilac priložio uz tužbu.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 127/91 od 18. 4. 1991. godine)

116.

Član 211. Zakona o obligacionim odnosima

Član 332. Zakona o parničnom postupku

ISPUNJENI SU USLOVI ZA DONOŠENJE PRESUDE ZBOG IZOSTANKA, AKO SE U TUŽBI TVRDI DA JE TUŽILAC GREŠKOM ISPLATIO TUŽENOM NEDUGOVANI IZNOS.

Iz obrazloženja:

Tužilac je u tužbi naveo činjenice i podnio isprave (dokaze) iz kojih proizilazi osnovanost tužbenog zahtjeva (član 332. stav 1. tač. 4. i 5. ZPP). Uopštena tvrdnja, izrečena u žalbi, da se "radi o potraživanju koje nije fiksno već se mora u sudskom postupku utvrditi postojanje obogaćenja ili nepostojanje obogaćenja", ne dovođi u sumnju ocjenu prvostepenog suda da su, pored ostalih, ispunjene procesne pretpostavke i iz člana 332. stav 1. tač. 4. i 5. ZPP, za donošenje presude zbog izostanka.

Iz navoda tužbe, koji se moraju smatrati istinitim, odnosno neosporenim od tuženog, ako je uredno pozvani tuženi izostao sa pripremnog ročišta, odnosno prvog ročišta za glavnu raspravu, proizilazi da je tužilac nedugovanu razliku u cijeni isplatio greškom, pa nisu ispunjeni uslovi iz člana 211. Zakona o obligacionim odnosima da tuženi zadrži novčani iznos koji mu tužilac nije dugovao.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 566/90 od 23. 5. 1991. godine.

117.

Član 352. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD NEĆE SMATRATI ISTINITOM NOVU ČINJENICU NA KOJU SE POZIVA ŽALILAC, AKO NIJE NI U ŽALBI, NI NA TRAŽENJE PRVOSTEPENOG SUDA, PUNUDIO ODGOVARAJUĆE DOKAZE RADI NJENOG UTVRĐIVANJA.

Iz obrazloženja:

Tuženi se koristi pravom iz člana 352. stav 1. ZPP-a i u žalbi ističe novu činjenicu da je utužena tražbina plaćena mjenicom i virmenom, ali uz žalbu ne nudi odgovarajuće dokaze o izvršenom plaćanju, što je bio dužan učiniti saglasno odredbi člana 352. stav 1. ZPP-a, a te

dokaze nije ponudio ni na dva uzastopna traženja suda.

Stoga se ne može uzeti kao tačna tvrdnja tuženog da je utuženu tražbinu zaista i platio.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 422/90 od 18. 4. 1991. godine)

118.

Član 354. Zakona o parničnom postupku

NE POSTOJI BITNA POVREDA ODREĐABA PARNIČNOG POSTUPKA, AKO PREDSJEDNIK SUDA PROPUSTI DA ODLUČI O ZAHTJEVU ZA IZUZEĆE SUDIJE KOJI JE U RJEŠENJU O UKIDANJU PRVOSTEPENE PRESUDE IZRAZIO STAV O NEKOM PRAVNOM PITANJU (KAO ČLAN VIJEĆA).

Iz obrazloženja:

Drugostepeno vijeće, prilikom odlučivanja o žalbi, razmatra sva pravna i činjenična pitanja relevantna za odlučivanje o žalbi. Logično je da drugostepeno vijeće zauzima pravni stav o pojedinim pravnim pitanjima i na taj način usmjerava prvostepeni sud, u slučaju ukidanja prvostepene presude i vraćanja predmeta na ponovno suđenje, u pogledu utvrđivanja pravno relevantnih činjenica. Ove kompetencije drugostepenog vijeća određene su Zakonom o parničnom postupku. Zato članovi vijeća koji su odlučujući po žalbi protiv prvostepene presude, ovu ukinuli, izražavajući određeni pravni stav,

smatrajući da u svjetlu njihove interpretacije odgovarajućih propisa, nije potpuno utvrđeno činjenično stanje, ne mogu biti izuzeti prilikom ponovnog odlučivanja u istoj stvari povodom žalbe protiv prvostepene odluke.

Zato, okolnost što je predsjednik drugostepenog suda propustio da odluči o očigledno neosnovanom zahtjevu za izuzeće, ne predstavlja bitnu povredu postupka, jer taj propust nije uticao na zakonitost suđenja (član 354. stav 1. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 153/90 od 28. 12. 1990. godine)

Član 358. stav 3. Zakona o parničnom postupku

Član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima - prije novele

Odluka o izmjeni i dopuni odluke SIV-a o visini stope zatezne kamate

TUŽENI NEMA PRAVNOG INTERESA DA SE ŽALI PROTIV PRESUDE KOJOM JE OBVEZAN NA PLAĆANJE ZATEZNIH KAMATA PO ODLUCI SIV-a O VISINI STOPE ZATEZNE KAMATE, ZA PERIOD POSLIJE 9. 12. 1988. GODINE, BEZ NAZNAKE DA ĆE SE KAMATA OBRAČUNATI NA REVALORIZOVANI IZNOS GLAVNOG POTRAŽIVANJA, AKO NE OSPORAVA OBAVEZU PLAĆANJA ZATEZNE KAMATE PO STOPI IZ OVE ODLUKE NA NOMINALNI IZNOS GLAVNOG POTRAŽIVANJA.

Iz obrazloženja:

Tužbeni zahtjev čine dospjele a neisplaćene zatezne kamate, sa procesnim zateznim kamata. Ovo potraživanje proizilazi iz ugovora u privredi, pa tužilac može zahtijevati procesne zatezne kamate od podnošenja tužbe, po kamatnim stopama u smislu Odluke o izmjenama i dopuni Odluke o visini stope zatezne kamate ("Službeni list SFRJ", broj 72/88), koja je bila na snazi u vrijeme podnošenja tužbe (11. 7. 1989. godine). To podrazumijeva da se u smislu navedene odluke, kada kamatna stopa nije ugovorena, kamata obračunava po kamatnoj stopi od 8% na nominalni ili revalorizovani iznos glavnog duga, zavisno od tužbenog zahtjeva.

Navedenim platnim nalogom procesne zatezne kamate određene su po stopi propisanoj Odlukom SIV-a o visini stope zatezne kamate bez naznake da se kamata obračunava na revalorizovani iznos glavnog duga. Stoga, odluka o stopi procesne zatezne kamate u ovom platnom nalogu podrazumijeva da se procesne za-

tezne kamate obračunavaju po stopi od 8% godišnje na nominalni iznos glavnog duga (u tužbi na osnovu koje je izdat platni nalog nije zahtijevana revalorizacija glavnog potraživanja).

U smislu člana 358. stav 3. Zakona o parničnom postupku, žalba je nedozvoljena i kada lice koje je izjavilo žalbu nema pravnog interesa za podnošenje žalbe.

Tuženi u žalbi predlaže da ga sud obaveže na plaćanje kamata po kamatnoj stopi od 8% na nominalni iznos glavnog duga od podnošenja tužbe do 7. 10. 1989. godine, a od toga dana do isplate po kamatnoj stopi u visini eskontne stope koju mjesečno utvrđuje Narodna banka Jugoslavije, uvećane za 20%. Izdati platni nalog će upravo ovako biti prinudno izvršen, ako tuženi dobrovoljno ne ispuni obavezu, jer je od 7. 10. 1989. godine prestala primjena Odluke SIV-a.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 254/91 od 18. 4. 1991. godine)

120.

Član 134. i 423. stav 1. tačka 3. Zakona o parničnom postupku

Član 5. i 10. Zakona o javnom pravobranilaštvu

KADA SE VODI SPOR IZMEĐU MJESNIH ZAJEDNICA, DOSTAVLJANJE SE, UKOLIKO IH NE ZASTUPA PUNOMOĆNIK VAN REDA NJIHOVIH RADNIKA, VRŠI NA NAČIN PROPISAN ČLANOM 134. STAV 1. ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU.

OD DANA OVAKVOG DOSTAVLJANJA PRESUDE TEČE ROK OD 30 DANA ZA PODNOŠENJE PRIJEDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA ZBOG TOGA ŠTO MJESNU ZAJEDNICU NIJE ZASTUPALO OVLAŠTENO LICE.

Iz obrazloženja:

Tužena je podnijela prijedlog za ponavljanje postupka iz razloga što je u parničnom postupku nije zastupalo ovlašteno lice.

Prvostepeni sud je konstatovao da je prijedlog za ponavljanje postupka podnesen po proteku roka od 30 dana (od dana kad je presuda dostavljena stranci), predviđenog članom 423. stav 1. tačka 3. Zakona o parničnom postupku i primjenom člana 425. stav 1. istog zakona, odbacio prijedlog.

U smislu člana 423. stav 1. tačka 3. Zakona o parničnom postupku, ako stranku koja je prav-

no lice, nije zastupalo ovlašteno lice, prijedlog za ponavljanje postupka podnosi se u roku od 30 dana od dana kad je odluka dostavljena stranci.

Mjesnu zajednicu zastupa opštinsko javno pravobranilaštvo (član 6. Zakona o javnom pravobranilaštvu - "Službeni list SRBiH", broj 2/89). Prema odredbi člana 10. ovog zakona, ako javno pravobranilaštvo treba po zakonu da zastupa stranke čiji su interesi u suprotnosti, društveno političku zajednicu zastupa lice koje odredi izvršni organ skupštine društveno političke zajednice, a drugu stranku njegov ovlašten predstavnik.

Kako su u ovom sporu u suprotnosti interesi tužiteljice i drugotužene (obje su mjesne zajednice) drugotuženu zastupa ovlašteni predstavnik.

U smislu člana 134. stav 1. Zakona o parničnom postupku, dostavljanje državnim organima, organizacijama udruženog rada i drugim društvenim ili građanskim pravnim licima vrši se predajom pismena licu ovlaštenom za primanje pismena ili radniku koji se zatekne u kancelariji, odnosno poslovnoj prostoriji. Dostavljanje po odredbama stava 1. ovog člana vrši se i kad su stranke navedene u ovom stavu za svog punomoćnika odredile lice koje je njihov radnik. Dostavljanje zakonskom zastupniku, odnosno punomoćniku, vrši se po odredbama člana 138. navedenog zakona.

Prema podacima u spisu drugotuženu je u parnici zastupao sekretar mjesne zajednice, koji

121.

Član 424. stav 1. i 428. stav 1. Zakona o parničnom postupku

SUD KOJI JE DONIO ODLUKU U PRVOM STEPENU NADLEŽAN JE DA ODLUČI O PRIJEDLOGU ZA PONAVLJANJE POSTUPKA U SVAKOM SLUČAJU. OSIM U SLUČAJU KADA SE PONAVLJANJE POSTUPKA ODNOSI ISKLJUČIVO NA POSTUPAK PRED VIŠIM SUDOM, BEZ OBZIRA ŠTO JE PRVOSTEPENA STVARNA NADLEŽNOST U MEĐUVREMENU ZAKONOM PRENIJETA NA DRUGI SUD.

Iz obrazloženja:

U ovom slučaju tužba ima karakter prijedloga za ponavljanje postupka iz razloga predviđenih u članu 421. stav 3. tačka 3. Zakona o parničnom postupku.

Odredbom člana 36. stav 3. Zakona o izvršnom postupku propisano je da će neosnovanu potvrdu o izvršnosti ukinuti rješenjem onaj sud, odnosno organ, koji je donio prvostepenu odluku, na prijedlog ili po službenoj dužnosti (član 424. stav 1. i 428. stav 1. ZPP-a).

122.

Član 492. Zakona o parničnom postupku

IZBERIVA MJESNA NADLEŽNOST PO MJESTU IZVRŠENJA UGOVORA POSTOJI SAMO AKO JE U UGOVORU IZRIČITO OZNAČENO MJESTO ISPUNJENJA OBAVEZE.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan navod žalbe da je Viši sud u S. nadležan u smislu člana 492. ZPP-a. Za privredne sporove iz člana 492. Zakona o parničnom postupku, pored suda opšte mjesne nadležnosti, može biti nadležan i sud mjesta gdje je prema sporazumu stranaka tuženi dužan izvršiti ugovor. Ova nadležnost važi samo ako je mjesto ispunjenja u ugovoru izričito određeno. Da li sporazum stranaka o mjestu ispunjenja obaveze postoji, sud ocjenjuje samo na osnovu navoda u tužbi i činjenica koje su sudu poznate. To što je u žalbi tužioca navedeno da se na-

nije predao sudu punomoć, a nije ovlašteni predstavnik tužene.

Kako drugotuženu nije zastupalo opštinsko javno pravobranilaštvo, a nije imala ni punomoćnika koji nije njen radnik, dostavljanje pismena u parnici trebalo je vršiti u smislu odredaba člana 134. stav 1. Zakona o parničnom postupku. Zato su poziv na ročište za glavnu raspravu sa tužbom i presuda uredno dostavljeni kada je dostava izvršena neposredno tuženoj. Kod takvog načina dostavljanja prijedlog za ponavljanje postupka može se podnijeti u roku od 30 dana od dana kad je odluka dostavljena stranci.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 424/90 od 21. 3. 1991. godine)

Prvostepenu presudu donio je Okružni sud u S. U međuvremenu su ovi sporovi prenijeti u nadležnost opštinskih (osnovnih) sudova. Time, međutim, nije prenijeta i nadležnost za odlučivanje o prijedlogu za ponavljanje postupka pravosnažno završenog u nadležnosti okružnog (suda višeg) suda, već je taj sud nadležan da o tom prijedlogu odluči.

(Vrhovni sud BiH, br. R. 26/91 od 29. 3. 1991. godine)

dležnost Višeg suda u S. zasniva i na odredbi člana 492. ZPP, nije dovoljno da bi tužilac mogao koristiti izberivu nadležnost. Potrebno je da su stranke i zaključile sporazum u kome su odredile mjesto ispunjenja ugovora. Prema podacima spisa tužilac nije uz tužbu, a ni naknadno u žalbi, pozvao se na postojanje sporazuma o mjestu izvršenja obaveze tužbenog, pa je prvostepeni sud pravilno postupio kada se, primjenom člana 46. stav 2. u vezi sa članom 48. stav 2. ZPP-a, oglasio mjesno nenadležnim i predmet ustupio sudu opšte mjesne nadležnosti.

Pri tome su bez značaja žalbena razlaganja vezana za primjenu člana 320. ZOO, jer je osnov za izbor nadležnosti u smislu člana 492. ZPP postojanje sporazuma stranaka o mjestu izvršenja obaveze tuženoga, a ne pozitivni pro-

pis koji određuje mjesto ispunjenja novčanih obaveza.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 524/90 od 18. 4. 1991. godine)

123.

Član 26. i 233. Zakona o vanparničnom postupku

Član 111. Zakona o redovnim sudovima

NIJE DOZVOLJENA REVIZIJA U POSTUPKU UTVRĐIVANJA NOSIOCA STANARSKOG PRAVA IZMEĐU RAZVEDENIH SUPRUŽNIKA AKO JE PRVOSTEPENO RJEŠENJE DONIJETO PRIJE 1. JULA 1989. GODINE.

Iz obrazloženja:

U našem pravnom sistemu nije bila dopuštena revizija u vanparničnom postupku. u stambenim stvarima, prije stupanja na snagu Zakona o vanparničnom postupku ("Službeni list SRBiH", broj 10/89) tj. prije 1. jula 1989. godine. Ovo proizilazi i iz odredbe člana 111. stav 4. Zakona o redovnim sudovima koji propisuje da se u vanparničnim stvarima u pogledu nadležnosti suda za rješavanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti koji podiže javni tužilac, shodno primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku. Takve odredbe, međutim, nema za reviziju.

Zakonom o vanparničnom postupku, međutim, je propisano da se protiv pravosnažnog rješenja donesenog u drugom stepenu u stambenim stvarima može izjaviti revizija (član 26.), ali u slučaju kada je donijeto prvostepeno rješenje prije stupanja na snagu zakona (1. jula 1989. godine) postupak se nastavlja po dotadašnjim pravilima (pravila vanparničnog postupka), pa u tom slučaju se ne može izjaviti revizija protiv drugostepenog rješenja u stambenim stvarima.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 341/90 od 24. 5. 1991. godine)

124.

Član 26. Zakona o vanparničnom postupku

Član 111. Zakona o redovnim sudovima

U POSTUPKU DIOBE STVARI I IMOVINE NIJE DOZVOLJENA REVIZIJA.

Iz obrazloženja:

U vanparničnom postupku u načelu nije dozvoljena revizija protiv pravosnažnog drugostepenog rješenja. Od ovoga načela zakon čini samo dva izuzetka: revizija je dozvoljena u stambenim stvarima i u postupku određivanja naknade za eksproprisane nekretnine (član 26. Zakona o vanparničnom postupku, "Službeni list SRBiH", broj 10/89). Revizija u vanparničnom postupku nije bila dopuštena u načelu ni po pravilima predratnog prava, koja su se

primjenjivala do stupanja na snagu sadašnjeg Zakona o vanparničnom postupku, a ne predviđa je ni Zakon o redovnim sudovima SRBiH (član 111).

Prema tome, u postupku razvrtnuća suvlasničke zajednice nekretnina (diobe) nije dozvoljena revizija protiv pravosnažnog rješenja drugostepenog suda.

(Vrhovni sud BiH, br. Rev. 401/90 od 21. 6. 1991. godine)

125.

Član 101. stav 2. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

TIME ŠTO JE PRIZNAO STRANU SUDSKU ODLUKU BEZ ODRŽAVANJA ROČIŠTA, PRVOSTEPENI SUD NIJE UČINIO BITNU PÖVREDU ODREĐABA PARNIČNOG POSTUPKA, AKO JE U SPISIMA IMAO SVE RELEVANTNE PODATKE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 101. stav 2. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 43/82 i 72/82) u postupku priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka, ocjena suda ograničena je na ispitivanje postojanja uslova iz čl. 86-96. tog zakona (da li je odluka pravosnažna i izvršna i da li je žalitelj učestvovao u postupku, te da odluka nije u suprotnosti sa Ustavom SFRJ određenim osnovama društvenog uređenja).

U konkretnom slučaju su ispunjene zakonske pretpostavke iz naprijed citiranih odredaba za priznanje strane odluke, pa je stoga prvostepeni sud pravilno postupio kada je usvojio zahtjev predlagača.

Neosnovani su svi žalbeni prigovori koji se odnose na propuste u postupku kod stranog suda, jer su u suprotnosti sa dokumentacijom

126.

Član 92. stav 2. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim propisima

NE TRAŽI SE UZAJAMNOST ZA PRIZNANJE STRANE SUDSKE ODLUKE O UTVRĐIVANJU OČINSTVA I PLAĆANJU DOPRINOSA PO OSNOVU ZAKONSKE OBAVEZE IZDRŽAVANJA DJETETA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 101. stav 2. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 43/82 i 72/82) u postupku priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka, ocjena suda ograničena je na ispitivanje postojanja uvjeta iz čl. 86-96. navedenog zakona (da li je odluka pravosnažna i izvršna, da li je protivnik učestvovao u postupku i da odluka nije u suprotnosti sa Ustavom SFRJ utvrđenim osnovama društvenog uređenja).

Kako su u konkretnom slučaju, prema podacima spisa, ispunjene pretpostavke iz naprijed citiranih odredaba za priznanje odluke stranog

spisa, iz koje proizilazi da je žaljetju omogućeno raspravljanje, time što mu je postavljen zastupnik, uredno obavještavan o ročištu i dostavljena mu presuda na koju je stavljena klauzula pravomoćnosti.

Propuštanjem prvostepenog suda, da odredi ročište za priznanje strane sudske odluke nije počinjena povreda odredaba postupka na štetu žalitelja. O prijedlozima učesnika sud odlučuje na ročištu samo kada je to zakonom određeno ili kada ocijeni da je održavanje ročišta potrebno radi razjašnjenja ili utvrđenja odlučnih činjenica ili kada smatra da je zbog drugih razloga održavanje ročišta cjelishodno. Međutim, u ovom slučaju, obzirom na stanje spisa, prvostepeni sud je opravdano ocijenio da održavanje ročišta nije neophodno.

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 7/91 od 18. 4. 1991. godine)

suda, prvostepeni sud je pravilno postupio kada je usvojio zahtjev predlagača za priznanje naprijed navedene odluke.

Nije pravnorelevantan prigovor tuženog da je uzajamnost sporna, jer uzajamnost nije nužna u slučaju kada se radi o priznanju strane sudske odluke u bračnom i paternitetskom sporu (u sporu radi utvrđenja, postojanja ili nepostojanja braka, poništenja braka ili razvoda braka ili u sporu radi utvrđenja očinstva ili materinstva) - člana 92. stav 2. naprijed citiranog zakona.

(Vrhovni sud BiH, br. Gž. 6/91 od 25. 4. 1991. godine)

IZVRŠNI POSTUPAK

127.

Član 39, 48. i 54. Zakona o izvršnom postupku

OSNOVNI SUD KOJI JE DONIO RJEŠENJE O IZVRŠENJU MOŽE SE OGLASITI MJESNO NENADLEŽNIM SAMO AKO DUŽNIK U PRIGOVORU PROTIV RJEŠENJA O IZVRŠENJU OSPORI MJESNO NADLEŽNOST.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je po službenoj dužnosti pokrenuo postupak izvršenja protiv dužnika, radi naplate doprinosa za izdržavanje, i donio

rješenje o izvršenju kojim je odredio izvršenje na ličnom dohotku dužnika.

Protiv ovog rješenja dužnik je podnio prigovor, a nakon toga se prvostepeni sud oglosio mjesno nenadležnim smatrajući da je mjesno

nadležan za postupanje u ovom predmetu sud prebivališta dužnika. Budući da je taj sud izazvao sukob nadležnosti, na osnovu člana 39. stav 1. tačka 6. Zakona o redovnim sudovima, odlučeno je da ovaj postupak nastavi sud koji ga je započeo.

Prema odredbi člana 48. Zakona o izvršnom postupku dužnik može pobijati rješenje o izvršenju, a prema članu 49. istog zakona o prigovoru odlučuje sud koji je donio rješenje.

128.

Član 55, 55-a i 194. Zakona o izvršnom postupku
Član 48. stav 2. Zakona o parničnom postupku

NAKON PODNOŠENJA PRIGOVORA PROTIV RJEŠENJA O IZVRŠENJU DONESENOG NA OSNOVU VJERODOSTOJNE ISPRAVE, O MJESNOJ NADLEŽNOSTI SUDA SE PROSUDUJE PO ODREDBAMA ZAKONA O PARNIČNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Osnovni sud u S. je na prijedlog povjerioca na osnovu vjerodostojne isprave (član 21. Zakona o izvršnom postupku, "Službeni list SFRJ", br. 20/78-27/90) donio rješenje o određivanju izvršenja protiv koga je dužnik u zakonskom roku izjavio prigovor.

Osnovni sud u S. se nakon toga oglasio po službenoj dužnosti mjesno nenadležnim za suđenje u ovoj pravnoj stvari jer je utvrdio da se sredstva dužnika vode kod SDK na području Osnovnog suda u B. pozivajući se na član 194. Zakona o izvršnom postupku.

Dužnik nije odredio u kom dijelu pobija rješenje o izvršenju, te se smatra da rješenje pobija u cjelini u smislu člana 55-a ZIP-a.

Osnovni sud u S. je dužan, na osnovu člana 55. ZIP-a, staviti van snage rješenje o izvršenju,

Ako ne dode do upućivanja na parnicu u smislu člana 54. Zakona o izvršnom postupku isti sud nastavlja postupak, jer se taj sud mogao oglasiti mjesno nenadležnim do donošenja rješenja o izvršenju (shodna primjena člana 453. Zakona o parničnom postupku u vezi sa članom 24. Zakona o izvršnom postupku), osim u slučaju kada dužnik u prigovoru protiv rješenja istakne prigovor mjesne nenadležnosti.
(*Vrhovni sud BiH, br. R. 100/91 od 30. 5. 1991. godine*)

ukinuti sprovedene radnje i postupak nastaviti kao povodom prigovora protiv platnog naloga (podneseni prijedlog za izvršenje smatra se mandatnom tužbom).

Iz prijedloga za izvršenje i priloženih dokaza proizilazi da je Osnovni sud u S. stvarno i mjesno nadležan za suđenje u ovom sporu, nakon stavljanja van snage rješenja o izvršenju (član 48. stav 2. ZPP).

Osnovni sud u S. se, po službenoj dužnosti, oglasio mjesno nenadležnim suprotno odredbama ZPP, pa je ovaj sud na osnovu člana 23. ZPP odlučio da je za postupanje u ovom sporu on nadležan.

(*Vrhovni sud BiH, br. R. 251/91 od 23. 5. 1991. godine*)

STEČAJ I LIKVIDACIJA

129.

Članovi 8. stav 3, 88. st. 3. i 4. i 157. stav 1. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji

ŽALBA PROTIV RJEŠENJA O ZAKLJUČIVANJU POSTUPKA LIKVIDACIJE MORA SE IZJAVITI U ROKU OD 15 DANA OD DANA OBJAVLJIVANJA RJEŠENJA U SLUŽBENOM LISTU SFRJ. OVAJ ROK SE NE MOŽE PRODUŽITI, NITI TRAŽITI POVRAĆAJ U PREDŠNJE STANJE ZBOG PROPUŠTANJA ROKA IZ MA KOG RAZLOGA.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 88. stav 3. u vezi sa članom 157. stav 1. Zakona o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89), rješenje kojim se postupak likvidacije zaključuje, objavljuje se u "Službenom listu SFRJ". Stavom 4. ovog člana određeno je da protiv ovog rješenja povjerioci mogu izjaviti žal-

bu u roku od 15 dana od objavljivanja rješenja u "Službenom listu SFRJ".

Objavlivanjem rješenja o zaključenju postupka likvidacije u "Službenom listu SFRJ", smatra se da su svi povjerioci obaviješteni o njegovom donošenju, pa od toga dana teče rok za izjavljivanje žalbe protiv tog rješenja. Za protek roka za žalbu nema značaja da li je povjerilac o donošenju rješenja obaviješten i na drugi način.

Rok za žalbu protiv rješenja je prekluzivan rok i po njegovom proteku ne može se izjaviti žalba. Rok počinje da teče i završava se na zakonom predviđen način za sve povjerioce istovremeno. Stoga povjerilac neosnovano prigovara da rok za njegovo izjavljivanje žalbe teče od dana kad ga je likvidacioni upravnik obavijestio o donošenju rješenja.

Povjerilac, takođe, neosnovano prigovara da je notorno da se Službeni list SFRJ neblagovremeno dostavlja u T. i da je zbog toga žalba blagovremena. U postupku likvidacije ne može

se dokazivati da je blagovremena žalba koja je izjavljena po proteku roka predviđenog članom 88. stav 4. navedenog zakona, jer se prema odredbi člana 8. stav 3. u vezi sa članom 157. stav 1. istog zakona, u postupku likvidacije ne može tražiti povraćaj u pređašnje stanje (niti podnositi prijedlog za ponavljanje postupka, niti izjaviti revizija).

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 208/91 od 13. 6. 1991. godine)

UPRAVNO-RAČUNSKI SPOR

130.

Član 18. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva

SLUŽBA DRUŠTVENOG KNJIGOVODSTVA NE MOŽE U POSTUPKU KONTROLE MATERIJALNO-FINANSIJSKOG POSLOVANJA KORISNIKA DRUŠTVENIH SREDSTAVA, ODBITI DA PRIMIJENI OPŠTI AKT DRUŠTVENO-POLITIČKE ZAJEDNICE ILI SAMOUPRAVNE INTERESNE ZAJEDNICE KOJI SMATRA NESAGLASNIM SA USTAVOM, ODNOSNO SUPROTNIM ZAKONU, PRIJE ODLUKE NADLEŽNOG USTAVNOG SUDA.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud opravdano nalazi da Služba društvenog knjigovodstva nije ovlaštena da odbije primjenu opšteg akta društveno-političke zajednice, odnosno samoupravne interesne zajednice, zato što je smatra nezakonitom, a da prethodno ne sačeka odluku nadležnog ustavnog suda. U smislu člana 19. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", broj 2/77, sa izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u toku 1982. godine, sada član 18. istoimenog zakona ("Službeni list SFRJ", broj 70/83, sa kasnijim izmjenama i dopunama), Služba društvenog knjigovodstva pred nadležnim ustavnim sudom pokreće postupak za

131.

Članovi 53, 57. i 65. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva

Članovi 66, 67. i 68. Zakona o upravnim sporovima

KORISNIK DRUŠTVENIH SREDSTAVA NE MOŽE POKRENUTI UPRAVNO-RAČUNSKI SPOR, NITI PODNIJETI PRIJEDLOG ZA ZAŠTITU ZBOG NEZAKONITE RADNJE, ZATO ŠTO JE NEZADOVOLJAN ZAKLJUČKOM KONSTATOVANIM U ZAPISNIKU O KONTROLI ZAVRŠNOG RAČUNA DA POSTOJE PROPUSTI U VODENJU KNJIGOVODSTVA.

Iz obrazloženja:

U tužbi kojom pokreće upravno-računski spor tužilac zahtijeva poništenje zaključka iz zapisnika o kontroli završnog računa za 1987. godinu, da je tužilac počinio propuste prilikom knjiženja revalorizacije zemljišta.

ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti propisa i samoupravnih opštih akata koje primjenjuje u obavljanju poslova iz svoga djelokruga, ako ocijeni da nisu u saglasnosti sa ustavom, odnosno da nisu u saglasnosti ili da su u suprotnosti sa zakonom, a ovim propisom, niti bilo kojim drugim, nije joj dato ovlaštenje da osporene propise ne primijeni prije odluke nadležnog ustavnog suda. Ovo znači da je dužna, prije donošenja pojedinačnog akta u postupku kontrole materijalno-finansijskog poslovanja korisnika društvenih sredstava, zastati sa postupkom i sačekati odluku ustavnog suda.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 558/90 od 23. 5. 1991. godine)

Osnovano prvostepeni sud nalazi da u ovakvom slučaju tužba nije dozvoljena, jer se upravno-računski spor, u smislu člana 65. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", broj 70/83, sa kasnijim izmjenama i dopunama), može voditi protiv drugostepenog rješenja tužene, a protiv rješenja prvostepenog organa jedino ako žalba nije dozvoljena. U kon-

kretnom slučaju ne postoji rješenje (upravni akt) ni prvostepenog, ni drugostepenog organa SDK, pa mogućnost pokretanja upravno-računskog spora ne postoji.

Tužilac je, u smislu člana 53. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva, bio ovlašten da stavi pismene primjedbe u roku od 8 dana, određenom u zapisniku o kontroli završnog računa, koju je obavio ovlašteni radnik Službe društvenog knjigovodstva u SRBiH - Filijala u B. no i da ih je stavio, prvostepeni organ SDK ne bi morao donijeti rješenje, već samo na primjedbe odgovoriti, pošto je tužilac već u toku kontrole postupio po nalogu inspektora SDK i izvršio ispravku knjiženja, kako proizilazi iz zapisnika o kontroli (tužilac tvrdi da je ispravio knjiženje i prije kontrole).

132.

Članovi 55. te 66. do 74. Zakona o porezima građana

Član 111. Zakona o radnim odnosima - raniji

NA PRIMANJA SPOLJNIH SARADNIKA SA KOJIMA NIJE ZASNOVAN RADNI ODNOS, UTVRĐUJU SE POREZ I DOPRINOSI PO ODREDBAMA ZAKONA O POREZIMA GRAĐANA, KAO NA LIČNI DOHODAK OD SAMOSTALNOG VRŠENJA PROFESIONALNE DJELATNOSTI, A NE PO PROPISIMA O LIČNIM PRIMANJIMA I TROŠKOVIMA POSLOVANJA (MATERIJALNIM TROŠKOVIMA) KOJI SE PRIMJENJUJU NA LICA U RADNOM ODNOSU.

Iz obrazloženja:

U prvostepenom postupku utvrđeno je da je tužilac u toku 1988. godine angažovao na period od godinu dana vozače instruktore, radnike drugih organizacija, kao spoljne saradnike uz obavezu da obučavaju vozače početnike, po osam sati u sedmici, korištenjem vlastitih automobila. Sa ovim radnicima i njihovim organizacijama tužilac je zaključio samoupravne sporazume kojima je utvrđena cijena motočasa, ali je saradnicima od ovako utvrđene cijene isplaćivao samo 10% u gotovu, a preostali dio cijene u bonovima za gorivo, bez obaveze da pravdaju troškove goriva podnošenjem računa. 90% cijene motočasa isplaćivano je angažovanim saradnicima na ime pokrića troškova goriva, maziva i amortizacije vozila.

Prvostepeni sud smatra da se samo iznos isplaćen u gotovu može smatrati ličnim primanjima spoljnih saradnika tužioca, a vrijednost iskazana u bonovima služi za pokriće stvarnih izdataka i treba je smatrati troškovima poslovanja (materijalnim troškovima).

Prvostepeni sud očigledno ima u vidu član 81. stav 1. tačka 5. Društvenog dogovora o zajedničkim osnovama i mjerilima za samoupravno uređivanje odnosa u sticanju i raspoređivanju dohotka u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini (prečišćeni tekst u "Službenom listu SRBiH", broj 10/87) po kome se sma-

U takvoj procesnoj situaciji ne može se raditi o povredi sloboda i prava zajamčenih ustavom, konačnim pojedinačnim aktom, odnosno radnjom službenog lica, protiv kojih nije obezbijedena sudska zaštita (članovi 66. i 67. Zakona o upravnim sporovima), pa se tužba ne bi mogla smatrati ni prijedlogom za zaštitu zbog nezakonite radnje iz člana 68. Zakona o upravnim sporovima, za što pledira žalba. Tužiocu nije onemogućena sudska zaštita prava, jer će moći u privredno-kaznenom postupku, pokrenutom po prijavi prvostepenog organa SDK, u smislu člana 57. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva, dokazivati da nije počinio privredni prestup neblagovremenim knjiženjem, a sud u tom postupku nije vezan za zaključke iz zapisnika o kontroli završnog računa.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 341/90 od 23. 5. 1991. godine)

tra troškom poslovanja naknada za upotrebu vlastitog putničkog automobila u službene svrhe za svaki pređeni kilometar do 30% iznosa najviše cijene jednog litra benzina. Previđa, međutim, da se ovaj društveni dogovor primjenjuje samo na lica u radnom odnosu kod organizacija udruženog rada na koje se društveni dogovor odnosi, radi utvrđivanja ličnih primanja i izdataka koji imaju karakter troškova poslovanja, te da se konkretna visina ovih primanja i izdataka utvrđuje samoupravnim opštim aktom u organizaciji udruženog rada, u smislu člana 81. stav 3. pomenutog Društvenog dogovora.

Iz isprava u spisu ne proizilazi da je tužilac sa angažovanim saradnicima zasnovao radni odnos, već građanskopravni (po ugovoru o djelu) u smislu člana 111. Zakona o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 4/84, sa kasnijim izmjenama i dopunama), te se prihvodi spoljnih saradnika moraju smatrati ličnim dohotkom od samostalnog vršenja profesionalne djelatnosti. Porez koji je dužno da uplati lice koje se ovom profesionalnom djelatnošću povremeno bavi, treba obračunati u smislu odredaba čl. 66-74. Zakona o porezima građana ("Službeni list SRBiH", broj 39/84, sa kasnijim izmjenama i dopunama) imajući u vidu i odredbe člana 55. istog zakona, a shodno tome i doprinose.

(Vrhovni sud BiH, br. Pž. 343/90 od 23. 5. 1991. godine)

GRADANSKO-PRIVREDNO ODJELJENJE VRHOVNOG SUDA BIH, NA OSNOVU ČL. 53. I 54. ZAKONA O REDOVNIM SUDOVIMA SRBIH, NA SJEDNICI ODRŽANOJ DANA 10. 5. 1991. GODINE USVOJILO JE SLIJEDEĆE

133.

I - Pravno shvatanje

ZATEZNA KAMATA NA NOVČANA POTRAŽIVANJA KOJA NE POTIČU IZ UGOVORA U PRIVREDI, OBRACUNAVA SE DO 7. 10. 1989. GODINE, PO STOPAMA I METODU KOJI PRIMJENJUJE BANKA ILI DRUGA FINANSIJSKA ORGANIZACIJA U MJESTU ISPLINJENJA, ZA KOJU SE OPREDIJELIO POVJERILAC, KOD OBRACUNA KAMATE NA DINARSKE ŠTEDNE ULOGE OROČENE BEZ UTVRĐENE NAMJENE PREKO GODINU DANA.

Obrazloženje:

Članom 277. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima - ZOO, u tekstu koji je bio na snazi do stupanja na snagu Zakona o visini stope zatezne kamate dana 7. 10. 1989. godine, bilo je propisano da dužnik, koji zadocni sa ispunjenjem novčane obaveze duguje, pored glavnice, i kamatu po stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge oročene bez utvrđene namjene preko godinu dana.

U sudskoj praksi je postalo sporno po kom se metodu obračunava zatezna kamata na ova potraživanja u periodu od 1. 1. 1988. godine do 7. 10. 1989. godine.

Banke i druge finansijske organizacije koje se bave dinarskom štednjom otpočele su naime, u smislu člana 28-a i 107. Zakona o ukupnom prihodu i dohotku, ("Službeni list SFRJ", br. 72/86 do 61/88) da revalorizuju i dinarske štedne uloge građana počev od 1. 1. 1988. godine, da bi sa revalorizacijom štednih uloga nastavile i u toku 1989. godine, u smislu člana 77, 78. i 79. Zakona o računovodstvu ("Službeni list SFRJ", broj 12/89), pa i kada su ovi propisi izmijenjeni u junu 1989. godine, jer je članom 35. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu ("Službeni list SFRJ", broj 35/89) protegnuto dještvo ranijih propisa o revalorizaciji na sva potraživanja, odnosno dugovanja, ako je bila ugovorena revalorizacija do stupanja na snagu tog zakona. Revalorizacija je obavljana u smislu navedenih odredaba pomenutih zakona, razrađenih odredbama Pravilnika o načinu obračunavanja revalorizacije sredstava ("Službeni list SFRJ", br. 42/87-63/88) koji se primjenjivao u toku 1988. godine i Pravilnika o revalorizaciji ("Službeni list SFRJ", br. 36/89 i 57/89) koji se primjenjivao u prvih devet mjeseci 1989. godine, a ovim odredbama predviđena je revalorizacija primjenom konformne metode, u skladu sa mjesečnim rastom maloprodajnih cijena, odnosno cijena proizvođača industrijskih proizvoda. Na osnovu ovog metoda izračunate su i konformne stope na štedne uloge oročene bez utvrđene namjene preko godinu dana, a prema tom metodu obračuna

podešen je i centralizovani kompjuterski sistem banaka.

Bilo je mišljenja da i pored ove izmjene metoda obračuna kamata na štedne uloge, zatezne kamate iz člana 277. stav 1. ZOO treba i u ovom periodu obračunavati po prostom (običnom) interesnom računu od sto, pošto bi zakonom bio određen drugačiji metod obračuna da se htjelo odstupiti od klasičnog obračuna (kako je to učinjeno u članu 1. Zakona o visini stope zatezne kamate). Odredbe člana 277. stav 1. ZOO nisu odredbe o revalorizaciji, niti predviđaju obavezu revalorizacije, a imaju uvijek u vidu godišnju stopu kamate (mjesečne stope se transportuju na cijelu godinu).

Zauzet je stav izložen u zaključku iz slijedećih razloga:

Intencija odredbe člana 277. stav 1. ZOO (prije posljednje novele) bila je da dužnik koji izmiri novčano potraživanje sa zakašnjenjem, plati povjeriocu naknadu u visini kamate koju dobijaju građani na štedne uloge oročene bez utvrđene namjene preko godinu dana. Polazeci od ove intencije zakona, bilo bi neopravdano da se kroz obračun zatezних kamata vršen običnim interesnim računom (koji je znatno povoljniji za povjerioca) i to primjenom stopa podešenih za konformni metod, povjerioci kojima pripada zatezna kamata obračunata po stopama iz člana 277. stav 1. ZOO dobiju znatno veće novčane iznose od samih štediša. To što odredbama člana 277. stav 1. ZOO (prije posljednje novele) nije bio određen metod obračuna zatezних kamata, ne treba da navodi na pogrešan zaključak. U vrijeme stupanja na snagu ZOO (1978. godine) i prve novele člana 277. stav 1. ZOO (1985. godine) finansijske organizacije koje su se bavile dinarskom štednjom jedinstveno su primjenjivale godišnje kamatne stope i obračun po običnom interesnom računu, pa ZOO nije imao posebnu potrebu da propisuje metod obračuna. Sve do 1. 1. 1988. godine povjerioci su zbog docnje dužnika, dobijali zatezne kamate u istoj visini po kojoj i vlasnici štednih uloga oročenih preko godinu dana, a tek bi se, i to samo zbog drugačijeg načina obračuna, od 1. 1. 1988. godine taj odnos pro-

mijenio. Opravdano je, stoga, primijeniti do 7. 10. 1989. godine kod obračuna zatezne kamate iz stava 1. člana 277. ZOO, ne samo iste stope, već i isti metod obračuna kao za vlasnike štednih uloga oročenih bez utvrđene namjene preko godinu dana.

134.

II - Pravno shvatanje

ZA VRIJEME VAŽENJA ČLANA 8. RANIJEG ZAKONA O SISTEMU DRUŠTVENE KONTROLE CIJENA (OD 1. 1. 1985. GODINE DO 30. 12. 1989. GODINE). RAZLIKA U CIJENI IZ UGOVORA O GRAĐENJU MOŽE SE DOSUDITI SAMO POD PRETPOSTAVKAMA IZ ČLANA 637. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

Iz obrazloženja:

Članom 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena ("Službeni list SFRJ", broj 64/84), koji je stupio na snagu 1. 1. 1985. godine i u nepromijenjenom tekstu bio na snazi do 30. 12. 1989. godine, bilo je propisano da se cijene proizvoda i usluga koji se izrađuju, odnosno obavljaju na osnovu posebnih porudžbina ili po posebnim tehničkim uslovima i prodaju neposredno, putem prikupljanja ponuda ili putem javnih licitacija, utvrđuju ugovorom u fiksnom iznosu i mogu se mijenjati samo promjenom ugovora i u prvobitno ugovorenom roku.

Nakon stupanja na snagu pomenutog zakona, u sudskoj praksi je postalo sporno da li se ovaj propis odnosi i na ugovor o građenju, te da li i u kom obimu i smjeru utiče na primjenu odredaba članova 397, 636. i 637. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), u periodu u kome je bio na snazi. Neki smatraju da taj propis nije ograničavao primjenu članova 397, 636. i 637. ZOO, dok je po drugom mišljenju, za vrijeme njegovog važenja, suspendovana primjena ovih odredaba, a po nekima samo odredbe člana 397. ZOO, a ne i članova 636. i 637. ZOO, jer su ovo posebne odredbe o izmjeni cijene u ugovoru o građenju zbog djelovanja promijenjenih okolnosti.

Na sjednici građansko-privrednog odjeljenja Vrhovnog suda BiH, u cilju ujednačavanja sudske prakse u ovom pitanju, usvojen je prednji zaključak iz slijedećih razloga:

Odredbe člana 8. ranijeg Zakona o sistemu društvene kontrole cijena odnose se i na ugovor o građenju, jer su i pored neuobičajene formulacije, u bitnom podudarne sa osnovnim pojmom ugovora o građenju datim u članu 630. ZOO (obaveza izvođača da prema određenom projektu sagradi određenu građevinu na određenom zemljištu ili izvede kakve druge građevinske radove). Cilj ovog propisa je da u određenoj sferi proizvodnje i usluga uvede disciplinu i spriječi da proizvođači i davaoci usluga koriste neodređenost odredaba o cijeni, da

Usvajanjem ovog zaključka mijenjaju se odgovarajući dijelovi rezimea iz dopisa Vrhovnog suda BiH broj Su: 282/90 od 13. 6. 1990. godine, dostavljenog svim redovnim sudovima na području SRBiH.

bi ovu mogli konačno ugovarati na što višem nivou. Ovaj cilj se ne bi mogao postići ako pomenuti prinudni propis ne bi mogao i izravno uređivati ugovor o građenju u pogledu određivanja cijene.

Član 8. navedenog zakona zahtijeva da cijena u ugovoru o građenju bude određena, a ne određiva, što znači da nije dozvoljeno ugovaranje klizne skale, pa nema mjesta primjeni člana 397. ZOO. Nije, međutim, ni za vrijeme njegovog važenja prestala primjena odredaba Zakona o obligacionim odnosima o raskidu, odnosno izmjeni ugovora zbog promijenjenih okolnosti, jer se te odredbe odnose na sve ugovore. Pored opštih odredaba koje regulišu taj institut (članovi 133. do 136. ZOO), mogu se smatrati posebnim propisima u okviru ovog instituta i odredbe članova 636. i 637. ZOO, jer se njima predviđa pravo na razliku u cijeni kada u ugovorenom roku gradnje dođe do porasta cijena preko određenih procenata, dakle, do promjene okolnosti koje su ugovorne stranke imale u vidu u času zaključenja ugovora o građenju. Ove posebne odredbe se razlikuju od opštih odredaba ovog instituta u tome što dovede do neposredne izmjene ugovornih odredaba o cijeni, čim nastupe promijenjene okolnosti predviđene tim propisima i bez utvrđivanja intenziteta promijenjenih okolnosti koji se traži po opštim odredbama iz člana 133. stav 1. ZOO. Osim toga, po opštim odredbama, zbog promijenjenih okolnosti se može zahtijevati samo raskid ugovora, a do izmjena ugovora može doći jedino ako na to pristane i druga ugovorna stranka.

Odredbama člana 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena bilo je naloženo strankama iz ugovora o građenju da utvrde cijenu u fiksnom iznosu. S obzirom na opšte značenje ovog pojma (odgovara pojmu "određen" ali i "čvrst" odnosno "postojan"), kao i na naprijed izloženi cilj propisa, mora se zaključiti da je u ugovoru o građenju, za vrijeme važenja člana 8. naprijed spomenutog zakona, morala biti ugovorena ne samo određena cijena, već i nepromjenjiva, koja se mogla mijenjati samo aneksom

ugovora u prvobitno ugovorenom roku (članom 28. stav 1. tačka 2. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena iz 1984. godine bilo je propisano da ugovorne stranke čine privredni prestup ako ne utvrde cijenu u fiksnom iznosu ili je promijene nakon isteka prvobitno ugovorenog roka, što takode upućuje na zaključak da je cijena morala biti ne samo određena, a ne određiva, već i nepromjenjiva u smislu u kome je taj izraz upotrijebljen u članu 637. ZOO). S obzirom na navedeno, za vrijeme važenja člana 8. Zakona o sistemu društvene kontrole cijena iz 1984. godine, nije mogla biti utvrđivana razlika u cijeni kod ugovora o građenju primjenom člana 636. ZOO (ovaj član je inače dispozitivne naravi, jer se primjenjuje samo ako ugovorom u pogledu izmjene cijene nije predviđeno što drugo).

Nema, međutim, razloga da se i u periodu važenja člana 8. ranijeg Zakona o sistemu društvene kontrole cijena (period od 1. 1. 1985. godine do 30. 12. 1989. godine, kada je stupio na snagu novi istoimeni zakon, objavljen u "Službenom listu SFRJ", broj 84/89, koji više nema ovakvu odredbu) primjenjuje član 637. ZOO, kao posebna odredba o izmjeni ugovora o građenju u pogledu cijene zbog promijenjenih okolnosti u toku ugovorenog roka gradnje, jer se taj propis primjenjuje upravo u situaciji kada je u ugovoru o građenju ugovorena određena i nepromjenjiva cijena.

Ovim zaključkom izmijenjen je stav vijeća Vrhovnog suda BiH, zauzet u odlukama broj Pž. 417/87 i Pž. 125/88, objavljenim u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda BiH, br. 2/89 pod red. br. 61.

UPRAVNO PRAVO

135.

Član 125. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku

ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU ZA ZAMJENU GRADEVINSKIH PARCELA NE PREDSTAVLJA RJEŠAVANJE U UPRAVNOJ STVARI, PA TAKAV ZAHTJEV STRANKE ZA POKRETANJE POSTUPKA UPRAVNI ORGAN TREBA ZAKLJUČKOM ODBACITI.

Iz obrazloženja:

Zbog navedenih razloga prvostepeni organ je zaključio da je zahtjev G.l. i drugih, kojim su tražili zamjenu zemljišta k.č. broj 1316/2 za zemljište k.č. broj 852/2 i 852/3 nije osnovan, pa je stoga njihov zahtjev odbijen.

Povodom žalbe tuženi je prihvatio razloge rješenja prvostepenog organa i isto osnažio u cijelosti. Međutim, tom prilikom tuženi nije vodio računa da se u konkretnom slučaju ne radi o upravnoj stvari, jer se zamjena građevinskih parcela ne može tražiti i ostvarivati u upravnom

postupku, pa se stoga nije moglo meriotorno odlučivati po zahtjevu tužitelja.

U konkretnom slučaju, prvostepeni organ uprave nije mogao donositi rješenje, s obzirom da se ne radi o upravnoj stvari već je zahtjev za zamjenu zemljišta trebao riješiti u skladu sa članom 125. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku.

Stoga je uvažanjem tužbe osporeno rješenje je poništeno na osnovu člana 39. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 107/91 od 14. 3. 1991. godine)

136.

Članovi 131. do 133. Zakona o opštem upravnom postupku

Član 32. st. 1. i 8. Zakona o eksproprijaciji

KORISNIK EKSPROPRIJACIJE MOŽE POTPUNO ILI DJELIMIČNO ODUSTATI OD PRIJEDLOGA ZA EKSPROPRIJACIJU KAKO U TOKU TRAJANJA UPRAVNOG POSTUPKA, TAKO I U TOKU TRAJANJA UPRAVNOG SPORA KOJI JE POKRENUT PROTIV RJEŠENJA O EKSPROPRIJACIJI.

Iz obrazloženja:

Korisnik eksproprijacije dana 26. 2. 1991. godine pismeno je obavijestio prvostepeni organ uprave da odustaje od zahtjeva za eksproprijaciju, te predložio da se poništi prvostepeno rješenje od 7. 5. 1990. godine i postupak eksproprijacije obustavi.

Odredbom člana 32. stav 1. Zakona o eksproprijaciji propisano je da korisnik ekspropri-

jacije može, do pravnosnažnosti rješenja o eksproprijaciji, potpuno ili djelimično odustati od prijedloga za eksproprijaciju.

To znači da odustanak može uslijediti kako u toku trajanja upravnog postupka, tako i u toku upravnog spora, koji je pokrenut protiv rješenja o eksproprijaciji, s tim što u slučaju potpunog odustajanja od prijedloga za eksproprijaciju nadležni organ, a to je organ koji je po prijedlogu za eksproprijaciju rješavao u prvom stepenu, je

dužan usvojiti izjavu o odustanku i prvostepeno rješenje o eksproprijaciji poništiti obzirom da je njime zahtjev bio pozitivno riješen - usvojen.

Imajući u vidu odredbe člana 32. stav 1. Zakona o eksproprijaciji, te činjenicu da je korisnik eksproprijacije pismeno obavijestio prvostepeni organ uprave da odustaje od prijedloga za eksproprijaciju, te da je obavijest o odustanku uslijedila prije pravomoćnosti rješenja o ekspro-

137.

Član 9. stav 1. Zakona o eksproprijaciji

KADA JE DALEKOVOD IZNAD PORODIČNE STAMBENE ZGRADE SA POMOĆNIM OBJEKTIMA PROJEKTOVAN I IZGRADEN U SKLADU SA PROPISANIM TEHNIČKIM NORMATIVIMA ZA IZGRADNJU NADZEMNIH ELEKTROENERGETSKIH VODOVA, NE MOŽE SE SMATRATI DA JE ZBOG OVIH OKOLNOSTI UGROŽEN ŽIVOT VLASNIKA ZGRADE I ČLANOVA NJEGOVE PORODICE I DA IM JE ZBOG TOGA ONEMOGUĆENO NORMALNO KORIŠTENJE NAVEDENIH NEPOKRETNOSTI, PA IZ TIH RAZLOGA NJIHOV VLASNIK NE BI MOGAO TRAŽITI EKSPROPRIJACIJU ISTIH PRIMJENOM ČLANA 9. ZAKONA O EKSPROPRIJACIJI.

Iz obrazloženja:

U postupku utvrđivanja postojanja uslova za primjenu člana 9. Zakona o eksproprijaciji po zahtjevu tužitelja pribavljen je nalaz i mišljenje vještaka elektrostučnjaka Z.B, te H.I. dipl. ing. arh., koji su se izjasnili da bi trebalo sve stambene objekte koje se nalaze u dalekovodnom polju porušiti zbog sigurnosti osoba koje u njima žive, jer da se radi o objektu koji, ukoliko dođe do otkazivanja nekog od njegovih dijelova, može izazvati ljudske žrtve i materijalnu štetu. Međutim, pribavljeno mišljenje navedenih vještaka se temelji na pretpostavkama, koje ni na koji način nisu učinjene realnim, odnosno izvjesnim, pa se na takvom mišljenju nije mogao izvoditi zaključak kakav je izveo prvostepeni organ uprave.

Na drugačije rješenje ove upravne stvari nije od uticaja ni prigovor u pogledu primjene starog

138.

Članovi 6, 17. i 40. st. 1, 46. i 66. Zakona o građevinskom zemljištu

Članovi 2. st. 2, 93. i 112. Zakona o prostornom uređenju

OPŠTINA JE OVLAŠTENA DA PREUZIMA GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE IZ POSJEDA RANIJIH VLASNIKA NE SAMO RADI UREĐENJA I DODJELE ZEMLJIŠTA U SVRHU I ZA POTREBE BUDUĆE GRADNJE OBJEKATA, NEGO I U SVRHU PROVOĐENJA REGULACIONIH PLANOVA I PLANOVA PARCELACIJE I NJIHOVE IZMJENE, A RADI OSTVARENJA POLITIKE PROSTORNOG UREĐENJA NA SVOM PODRUČJU.

Iz obrazloženja:

Suprotno izraženom stanovištu podnosioca zahtjeva sud nalazi da se preuzimanje građevinskog zemljišta iz posjeda ranijeg vlasnika može vršiti i radi kompletiranja građevinske parcele koja je formirana regulacionim planom i planom parcelacije, bez obzira na okolnosti da li se

prijaciji, to je uvažanjem tužbe osporeno rješenje poništeno na osnovu člana 39. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, kako bi opštinski organ uprave nadležan za imovinsko-pravne poslove riješio o odustanku korisnika eksproprijacije od prijedloga za eksproprijaciju.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 328/91 od 19. 4. 1991. godine)

odnosno novog Pravilnika o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodovoda, jer i u jednom ili drugom slučaju tužiteljeva porodična stambena zgrada zadovoljava propisane elemente u pogledu sigurnosne udaljenosti i visine od visokonaponskih vodova.

Kako je, dakle, predmetni dalekovod projektovan i izgrađen u skladu sa propisanim normativima, ne može se prihvatiti tvrdnja tužitelja da je zbog nepotpune eksproprijacije izgubio privredni interes da koristi preostale nekretnine, odnosno da mu je usljed toga na preostalim nekretninama onemogućena ili bitno pogoršana dotadašnja egzistencija ili da mu je onemogućeno normalno korištenje sporne kuće, kako je to pravilno zaključio i tuženi organ.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 56/91 od 14. 3. 1991. godine)

na toj građevinskoj parceli nalazi izgrađeni objekat. Drugim riječima, sud ne prihvata stanovište da se preuzimanje i dodjela građevinskog zemljišta može vršiti isključivo za potrebe budućeg građenja, a ne i za potrebe kompletiranja građevinske parcele na kojoj je objekat izgrađen. Svoje stanovište sud temelji ne samo na odredbama i intenciji Zakona o građevin-

skom zemljištu, već i na odredbama Zakona o prostornom uređenju. Naime, odredbama Zakona o prostornom uređenju (član 2. stav 2) regulisano je da društveno-političke zajednice na svom području utvrđuju i ostvaruju politiku prostornog uređenja razvojnim i provedbenim planovima, kao i drugim aktima i mjerama za njihovo provođenje. Tako je skupština opštine članom 93. citiranog zakona ovlaštena da donosi regulacione planove, a s tim u vezi i planove parcelacije kojima se formiraju građevinske parcele. Skupština opštine je, takođe, ovlaštena (član 112. Zakona) da pod zakonom propisanim uslovima vrši i reviziju regulacionih planova, odnosno planova parcelacije, pri čemu može doći do izmjene oblika i površine izgrađenih građevinskih parcela bez pristanka nosioca trajnog prava korišćenja. Proizilazi, dakle, da skupština opštine na području opštine uređuje prostor donošenjem odgovarajućih planova i stara se o provođenju tih planova. Zakonom o građevinskom zemljištu propisano je, pak, da opština upravlja i rasplaže gradskim građevinskim zemljištem na način i pod uslovima predviđenim zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona (član 6. Zakona). Ovo svoje pra-

139.

Članovi 9. st. 1. i 61. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu

Član 7. stav 1. Zakona o eksproprijaciji

IZVOĐENJE POTREBNIH PRIPREMNIH RADNI NA GRADSKOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU RADI PRIPREMA ZA UREĐENJE TOG ZEMLJIŠTA ZA SVRHU GRAĐENJA NE MOŽE SE ODOBRI TI FIZIČKOM LICU.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni upravni organ je dozvolio primenom člana 61. Zakona o građevinskom zemljištu K.I. iz D. izvođenje pripremnih radnji na gradskom građevinskom zemljištu u T. koje je u posjedu tužiitelja kao nasljednika bivše vlasnice J.I. iz T.

Međutim, po odredbi čl. 61. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86), radi priprema za provođenje eksproprijacije građevina, odnosno uređenja gradskog građevinskog zemljišta, dozvolice se na gradskom građevinskom zemljištu vršenje potrebnih pripremnih radnji (premjeravanje i

140.

Članovi 25, 43. stav 2. i 3. i 47. Zakona o građevinskom zemljištu

U RJEŠENJU KOJIM JE RANIJEM VLASNIKU PRIZNATO PRVENSTVENO PRAVO KORIŠTENJA ZEMLJIŠTA RADI GRAĐENJA INKORPORIRANO JE RJEŠENJE O PREUZIMANJU I DODJELI GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA, ČIME JE DEFINITIVNO RIJEŠENO PITANJE NOVOG KORISNIKA GRAĐEVINSKE PARCELE KOJI MOŽE TRAŽITI ODOBRENJE ZA GRAĐENJE NA TOJ PARCELI I ISKLJUČENA POTREBA DONOŠENJA RJEŠENJA O PREUZIMANJU I DODJELI ISTE PARCELE RANIJEM VLASNIKU KAO TITULARU NAVEDENOG PRAVA.

vo opština realizuje, između ostalog, i preuzimanjem i dodjelom građevinskog zemljišta radi realizacije usvojenih planova odnosno privođenja njegovoj trajnoj namjeni. Ukoliko bi se prihvatilo stanovište podnosioca zahtjeva da se preuzimanje i dodjela građevinskog zemljišta može vršiti samo radi buduće gradnje, time bi se ne samo uskratilo zakonsko pravo opštine da raspolaže građevinskim zemljištem, već i njeno pravo da na svom području realizuje usvojene planove, a prije svega regulacione planove i planove parcelacije, što ni u kom slučaju ne predstavlja intenciju pomenutih zakona. Uostalom i odredbe člana 66. Zakona o građevinskom zemljištu upućuju na zaključak da se i naknadno može konstituisati trajno pravo korišćenja građevinskog zemljišta za objekte koji su ranije izgrađeni, a što je u skladu sa članom 40. stav 1. ovog zakona prema kojem vlasnik zgrade po sili zakona stiče trajno pravo korišćenja na građevinskoj parceli na kojoj se ta zgrada nalazi.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Uvl. 22/91 od 12. 4. 1991. godine i Uvl. 15/91 od 19. 3. 1991. godine)

ispitivanje zemljišta, pribavljanje podataka o građevinama, nasadima i slično), a iz odredaba člana 9. stav 1. istog zakona, te člana 7. stav 1. Zakona o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", br. 19/77, 18/86 i 9/87) proizilazi da nosilac eksproprijacije nepokretnosti i uređenja građevinskog zemljišta ne može biti fizičko lice, pa se izvođenje pripremnih radnji na spornom zemljištu nije moglo odobriti K.I. iz D, te tuženi nije mogao donijeti pobijani akt na temelju odredbe člana 240. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 2209/90 od 14. 2. 1991. godine)

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta se vidi da je u ovom predmetu vođen postupak za utvrđivanje prvenstvenog prava korišćenja na spornoj građevinskoj parceli koju čine k.č. broj 248/296 i 248/297 (n. broj 2430) u ukupnoj površini od 454 m² i da je pravosnažnim rješenjem nadležnog prvo-stepenog organa uprave broj 04-475-530/88 od 27. 12. 1988. godine ovo pravo utvrđeno u korist B.D. iz B.L. na osnovu člana 43. st. 2. i 3. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86, 1/90 i 29/90).

Kod ovakvog činjeničnog stanja nije bilo zakonskog osnova da se u odnosu na isto građevinsko zemljište vodi postupak preuzimanja i dodjele, kako je to učinjeno rješenjem Skupštine opštine B.L. broj 04-475-631/89 od 11. 7. 1989. godine, koje je doneseno primjenom članova 25. i 47. Zakona o građevinskom zemljištu. Ovo stoga što je rješenjem o utvrđivanju prvenstvenog prava korišćenja na spornoj građevinskoj parceli u korist B.D. u cijelo-

sti riješeno pitanje prava korišćenja novog korisnika na građevinskoj parceli i na taj način mu omogućeno da postavi zahtjev za izdavanje odobrenja za građenje i da se u gruntovnici uknjiži sa pravom korišćenja radi građenja. Istovremeno ovakvo rješenje je pravni osnov da se u gruntovnici brišu svi dosadašnji korisnici. Drugim riječima, rješenje o utvrđivanju prvenstvenog prava korišćenja u suštini predstavlja i rješenje o preuzimanju građevinskog zemljišta i rješenje o dodjeli istog zemljišta, jer se na osnovu njega brišu dosadašnji korisnici i upisuje novi korisnik, kakav je slučaj u ovom predmetu. Uostalom, navedeno rješenje o utvrđivanju prvenstvenog prava korišćenja na spornoj građevinskoj parceli sadrži klauzulu o uknjižbi prava korišćenja radi građenja u korist B.D., što istovremeno znači da se na osnovu ovog rješenja vrši i brisanje podnosioca zahtjeva i drugih sukorisnika predmetnog građevinskog zemljišta, kako u gruntovnici, tako i u katastru.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Uvl. 117/90 od 14. 3. 1991. godine)

141.

Član 16. stav 2. tačka 2. Zakona o izvršnom postupku

Član 276. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku

ZAKLJUČAK O DOZVOLI IZVRŠENJA RJEŠENJA RADI ISPUNJENJA NENOVČANIH OBAVEZA IZVRŠENIKA, KOJIM JE IZVRŠENIK OBAVEZAN DA PLATI TRAŽIOCU IZVRŠENJA IZNOS TROŠKOVA ADMINISTRATIVNOG IZVRŠENJA, PREDSTAVLJA IZVRŠNU ISPRAVU NA OSNOVU KOJE PO ZAHTJEVU TRAŽIOCA IZVRŠENJA SUD ODREĐUJE IZVRŠENJE ZA NAPLATU NOVČANOG IZNOSA NAVEDENIH TROŠKOVA OD IZVRŠENIKA.

Iz obrazloženja:

Iz dokaza provedenih u postupku donošenja osporenog rješenja proizilazi da je G.M. rješenjem od 23. 11. 1989. godine naloženo da isprazni od lica i stvari garažu i istu preda tužiocu. To rješenje je postalo konačno u upravnom postupku i dana 19. 3. 1990. godine je donesen zaključak o dozvoli izvršenja kojim je, između ostalog, tužiocu kao tražiocu izvršenja, određeno da predujmi 184,00 dinara na ime troškova izvršenja, s tim da te troškove snosi izvršenik G.M.

Kod iznesenog stanja stvari, očigledno nije bilo osnova za odlučivanje o tužiočevom zahtjevu kojim traži da se ponovo odlučuje o troškovima izvršenja, jer je o tim troškovima odlučeno zaključkom broj 04-372-647/89 od 19. 3. 1990. godine, pa se takav tužiočev zahtjev mogao odbaciti primjenom odredbe iz člana 125. Zako-

na o opštem upravnom postupku, jer nije bilo uslova za donošenje upravnog akta. Međutim, odbijanjem tužiočevog zahtjeva nije povrijeđen zakon na njegovu štetu, s obzirom na istu posljedicu.

Radi se, naime, o specifičnoj pravnoj situaciji, tj. o novčanom potraživanju nastalom u postupku izvršenja nenovčane obaveze koja je izvršena prinudnim putem, u kom izvršenju su nastali novčani troškovi predujmljeni od strane tužioca. Međutim, na isplatu tih troškova navedenim zaključkom je obavezan izvršenik, pa zaključak od 19. 3. 1990. godine predstavlja osnov za izvršenje i takve novčane obaveze kod redovnog suda, a u smislu člana 276. stav 2. Zakona o opštem upravnom postupku, po propisima Zakona o izvršnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 63/91 od 14. 3. 1991. godine)

Članovi 3, 7. st. 1. i 8. stav 1. Zakona o nadzidivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini

SVOJSTVO STRANKE U POSTUPKU UTVRĐIVANJA PRVENSTVENOG PRAVA NA NADZIDIVANJE ZGRADA U DRUŠTVENOJ SVOJINI IMAJU SVA DRUŠTVENO-PRAVNA LICA KOJA SU NOSIOCI PRAVA RASPOLAGANJA NA STANOVIMA U TOJ ZGRADI, A PRVENSTVENO PRAVO MOŽE OSTVARITI SAMO JEDNO DRUŠTVENO-PRAVNO LICE I TO ONO KOJE JE NOSILAC PRAVA RASPOLAGANJA NA POLOVINI ILI VIŠE STANOVA U ZGRADI. TO PRAVO JE NEPRENOSIVO, PA U SLUČAJU DA GA NE ISKORISTI NJEGOV IMALAC, ISTO SE STIČE PUTEM KONKURSA POD USLOVIMA, NA NAČIN I U POSTUPKU KOJI ODLUKOM PROPIŠE SKUPŠTINA OPŠTINE.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan ni prigovor da prijedlog za obnovu upravnog postupka od 25. 5. 1990. godine nije podnijelo ovlašteno lice. Po odredbi člana 7. stav 1. Zakona o nadzidivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 32/87), prvenstveno pravo na nadzidivanje ima društveno-pravno lice koje je nosilac prava raspolaganja na polovini ili više stanova u zgradi koja treba da se nadzida, pa otuda imaju svojstvo stranke sva društveno-pravna lica koja imaju pravo raspolaganja na stanovima u toj zgradi, a u upravnom postupku će se utvrditi koje od njih ima pravo raspolaganja na polovini ili više stanova i kojem od njih pripada prvenstveno pravo da na toj zgradi nadzida stanove. Po odredbi člana 8. stav 1. istog

zakona, ako se društveno-pravno lice iz prethodnog člana izjasni da neće koristiti pravo iz stava 1. ovog člana ili se o tome ne izjasni, pravo na nadzidivanje odnosno na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove stiče se putem konkursa.

Prema tome, pravo na nadzidivanje na određenoj zgradi u društvenoj svojini može imati samo jedno društveno-pravno lice, i to ono koje je nosilac prava raspolaganja na polovini ili više stanova u zgradi. Ako iz bilo kojih razloga to društveno-pravno lice ne iskoristi ovo pravo, ono se ne može prenijeti na drugo društveno-pravno lice, nego se pravo na nadzidivanje u toj zgradi stiče konkursom.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 216/91 od 12. 4. 1991. godine)

Članovi 22. i 36. stav 1. tačka 33. Zakona o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu

Član 33. stav 24. Pravilnika o primjeni poreskih stopa i o načinu vođenja evidencija obračunavanja i plaćanja poreza na promet proizvoda i usluga.

INVALIDNO LICE STARIJE OD OSMANAEST GODINA, DA BI BILO OSOBOĐENO OBAVEZE OSNOVNOG POREZA NA PROMET PROIZVODA - PUTNIČKOG AUTOMOBILA, PORED OSTALIH ZAKONOM PREDVIĐENIH USLOVA, MORA IMATI POLOŽEN VOZAČKI ISPIT I VOZAČKU DOZVOLU U MOMENTU KADA JE IZVRŠEN PROMET PROIZVODA I NASTALA PORESKA OBAVEZA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi tačke 33. stav 1. člana 36. Zakona o oporezivanju proizvoda i usluga u prometu ("Službeni list SFRJ", br. 33/72, 55/72, 28/73, 36/75, 58/75, 7/77, 61/78, 26/79, 6/80, 63/80, 3/81, 23/82, 15/73, 71/84, 39/85, 11/86, 21/87, 10/88, 27/88, 31/88, 41/89, 46/89, 60/89 i 13/89), osnovni porez na promet proizvoda ne plaća se na promet putničkih automobila koja nabavljaju određena invalidna lica koja imaju više od 18 godina i svoju vozačku dozvolu ili su po posebnim propisima ostvarila pravo na njegu i pomoć drugih lica koja imaju vozačku dozvolu. Isto tako odredbom stava 24. člana 33. Pravilnika o primjeni poreskih stopa i o načinu vođenja evidencija obračunavanja i plaćanja

poreza na promet proizvoda i usluga ("Službeni list SFRJ", br. 31/85, 42/85, 8/86, 18/87, 51/88 i 49/89) propisano je da je invalidno lice dužno da, pored nalaza i mišljenja nadležne invalidske komisije o određenim tjelesnim gubicima, oštećenjima ili oduzetostima, podnese dokaz da je lično sposobno da upravlja putničkim automobilom ili ako lično ne može imati vozačku dozvolu zbog tjelesnih gubitaka, oštećenja ili oduzetosti, da je po propisima ostvarilo pravo na njegu i pomoć drugog lica koje ima vozačku dozvolu i koje će upravljati tim automobilom isključivo za prevoženje tog invalidnog lica, što se dokazuje odgovarajućim rješenjem kojim je to pravo na njegu i pomoć ostvareno, kao i vozačkom dozvolom lica koje pruža tu njegu i pomoć tom invalidnom licu u

koju je organ nadležan za izdavanje dozvole prethodno unio podatak da je to lice ovlašteno da upravlja i automobilom tog invalidnog lica isključivo radi njegovog ličnog prevoza.

Iz spisa predmeta proizilazi da tužilac nije prvostepenom organu podnio dokaz da je lično sposoban da upravlja putničkim automobilom, niti rješenje da je ostvario pravo na pomoć i njegu drugog lica koje ima vozačku dozvolu, kako je to propisano citiranim odredbama, pa je prvostepeni organ pravilno postupio kada je izvršio razrez poreza i kamata u ukupnom izno-

144.

Član 107. Zakona o porezima građana

Članovi 2, 31. stav 1. alineja 2. i 175. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

TROŠKOVI IZGRADNJE SPOMENIKA I ODRŽAVANJA GROBA UMRLOG NE TERETE NASLIJEDENU IMOVINU (TROŠKOVI SAHRANE, TROŠKOVI POPISA I PROCJENE ZAOSTAVŠTINE I DUGOVI OSTAVIOCA) PA SE NJIHOV IZNOS NE ODBIJA OD PROMETNE VRIJEDNOSTI NASLIJEDENE IMOVINE I NE UTIČE NA VISINU OSNOVICE POREZA NA NASLJEDE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 107. Zakona o porezima građana ("Službeni list SRBiH", br. 39/84, 8/85, 45/86 i 14/88) osnovica poreza na nasljeđe i poklon je prometna vrijednost naslijeđene ili na poklon primljene imovine u času nastanka poreske obaveze, po odbitku dugova i troškova koji terete imovinu na koju se plaća ovaj porez.

Kako troškovi izgradnje spomenika i troškovi održavanja groba ne terete naslijeđenu imovinu saglasno citiranoj zakonskoj odredbi, pravilno je postupio prvostepeni organ kada vrijednost naslijeđene imovine nije umanjio za navedene

145.

Članovi 122. i 123. Zakona o prostornom uređenju

Članovi 7. i 8. Zakona o nadzidiivanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini

PRVENSTVENO PRAVO NA PRETVARANJE ZAJEDNIČKIH PROSTORIJA U STANOVE U ZGRADAMA U DRUŠTVENOJ SVOJINI I PRAVO NA DOBIJANJE URBANISTIČKE SAGLASNOSTI ZA IZVOĐENJE TIH RADOVA, DVA SU POTPUNO SAMOSTALNA PRAVA ZA ČIJE PRIZNANJE SU PROPISANI USLOVI POSEBNIM ZAKONIMA, PA REALIZACIJA JEDNOG PRAVA NEMA ZA POSLJEDICU OBAVEZNU REALIZACIJU DRUGOG PRAVA.

Iz obrazloženja:

Kod činjenice da je u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti po zahtjevu OOUR "Koševo" S. pribavljeno mišljenje vještaka urbanista koji su se izjasnili da bi pretvaranjem smetljarnika u stambeni prostor bio narušen izgled objekta, kao i obaveza poštovanja postignutog urbanističkog koncepta čija je karakteristika poslovni sadržaji locirani prizemno i orijentisani prema ulici, pravilno je izveden zaključak da se nisu stekli uslovi iz čl. 122. i 123. Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br.

82

su od 15.410,70 dinara. Isto tako pravilno je postupila i tužena kada je odbila tužiočevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Navodi tužioca da treba da položi vozački ispit i da ne treba da plati porez nisu se mogli prihvatiti, jer tužilac u trenutku nastanka obaveze nije ispunjavao jedan od uslova za oslobađanje od plaćanja poreza na promet putničkog automobila.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 388/91 od 19. 4. 1991. godine)

troškove. Stoga je i tužena pravilno postupila kada je odbila tužiočevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja.

Navodi tužioca da je poresku osnovicu trebalo umanjiti za iznos od 14.629 dinara na ime troškova izgradnje spomenika i troškova održavanja groba nisu se mogli prihvatiti. Naime, u konkretnom slučaju ne radi se o troškovima koji terete naslijeđenu imovinu, već o troškovima koje po svojoj volji snosi nasljednik.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 2172/90 od 14. 3. 1991. godine)

9/87, 23/88, 24/89, 10/90 i 15/90) za izdavanje tražene urbanističke saglasnosti, kako je to pravilno zaključio i tuženi organ. Naime, u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti utvrđeno je da se smetljarnik koji je trebao da se pretvori u stambeni prostor - u sobu koja bi se pripojila stanu G.R, nalazi u prizemlju stambeno-poslovnog objekta u društvenoj svojini, u kojem su poslovni sadržaji, kao i smetljarnici, s tim što su ovi sadržaji orijentisani prema ulici i obrađeni sa staklenim portalima. Pretvaranje smetljarnika u stambeni prostor zahtijevalo bi otvaranje prozora za buduću sobu, što bi izmijenilo izgled pri-

zemnog dijela fasada, čime bi postojeći niz zastakljenih fasada poslovnih i zajedničkih prostorija bio narušen. Prema tome, ne stoji tvrdnja tužitelja da izgradnjom stambenog prostora ne bi bio narušen izgled prizemlja zgrada.

Stoji činjenica da je pravosnažnim rješenjem broj 05/B-457-225/89 od 13. 3. 1990. godine u korist OOUR "Koševo" S. utvrđeno prvenstveno pravo na pretvaranje spornog smetljarnika u stambeni prostor, ali ova činjenica sama po sebi nije mogla dovesti do izdavanja urbanističke saglasnosti. Utvrđivanjem prvenstvenog prava na pretvaranje zajedničkih prostorija u stambeni prostor samo se utvrđuje prioritet određenog društveno-pravnog lica na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove, ali se samim rješenjem kojim se utvrđuje ovo pravo ne garantuje i njegova realizacija. Ovo je i razumljivo kada se ima u vidu da se navedeno

prvenstveno pravo utvrđuje po Zakonu o nadzidiavanju zgrada i pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini, a urbanistička saglasnost izdaje na osnovu odredaba Zakona o prostornom uređenju, s tim što ni jednom odredbom ovih zakona nije propisano da će se obavezno izdati urbanistička saglasnost društveno-pravnom licu koje je ostvarilo navedeno prvenstveno pravo. Zbog toga nije osnovan prigovor tužitelja da se zahtjevu za izdavanje urbanističke saglasnosti moralo udovoljiti i da je tom saglasnošću trebalo samo da se riješi pitanje urbanističko-tehničkih uslova same gradnje, odnosno načina na koji će se izvesti pretvaranje smetljarnika u stambeni prostor.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 305/91 od 19. 4. 1991. godine)

146.

Članovi 124. stav 1. tačka g) i 144. Zakona o prostornom uređenju

Član 49. Zakona o opštem upravnom postupku

PITANJE STRANAČKOG SVOJSTVA SUSJEDA I DRUGIH LICA U POSTUPKU PRIBAVLJANJA ODOBRENJA ZA GRADENJE NE CIJENI SE SAMO PO ODREDBAMA ZAKONA O OPŠTEM UPRAVNOM POSTUPKU VEĆ I PO ODREDBAMA ZAKONA O PROSTORNOM UREĐENJU, KAO POSEBNOG ZAKONA, KOJIM SU UREĐENA POJEDINA PITANJA POSTUPKA KOJA SE ODOSE NA PRIBAVLJANJE TOG ODOBRENJA.

SUSJEDI PODNOSIOCA ZAHTJEVA ZA IZDAVANJE ODOBRENJA ZA GRADENJE (INVESTITORA) NE MOGU BITI STRANKA U TOM POSTUPKU, NITI SE U ISTOM MOGU UTVRĐIVATI OBAVEZE INVESTITORA U ODNOSU NA SUSJEDE.

Iz obrazloženja:

Prilikom odlučivanja o žalbi T.A. i T.M. tuženi je zanemario okolnosti da su Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 34/86) izmijenjene odredbe čl. 165. i 187. Zakona o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 13/74) u dijelu koji se odnosi na eventualne obaveze u odnosu na susjede i prava drugih lica. Naime, ovim izmjenama obaveze u odnosu na susjede i druga lica regulišu se urbanističkom saglasnošću, a ne odobrenjem za građenje, kako je to ranije bilo propisano. Prema tome, od dana primjenjivanja navedenih izmjena 1. januara 1987. godine, susjedi i druga lica stiču svojstvo stranaka u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti i u tom postupku im se obezbjeđuje učešće u postupku, dok u postupku izdavanja odobrenja za građenje ova lica nemaju svojstvo stranke i ne mogu pobijati

rješenje o odobrenju za građenje. Pri tome je potrebno ukazati da se pitanje stranačkog svojstva susjeda i drugih lica u postupku pribavljanja odobrenja za građenje ne cijeni samo po odredbama člana 49. Zakona o opštem upravnom postupku, kako to tuženi organ čini, već i po odredbama Zakona o prostornom uređenju kao posebnog zakona kojim su posebno uređena pojedina pitanja postupka koja se odnose na pribavljanje odobrenja za građenje.

Iz naprijed izloženog slijedi da je tuženi u ovom predmetu izveo pogrešan zaključak o stranačkom svojstvu žalitelja, pa je stoga valjalo primjenom člana 42. stav 3. Zakona o upravnim sporovima osporeno rješenje poništiti i žalbu T.A. i M. odbaciti kao izjavljenu od neovlašćenih lica.

(Presude Vrhovnog suda BiH, br. U. 236/91 od 28. 3. 1991. godine i U. 1986/90 od 26. 2. 1991. godine)

147.

Član 48. st. 1, 3, 4. i 5. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Članovi 1. i 2. Samoupravnog sporazuma o listi tjelesnih oštećenja

ZAKONOM NIJE PREDVIDENA MOGUĆNOST PRIZNANJA PRAVA NA VEĆU NOVČANU NAKNADU OSIGURANIKU ZBOG POVEĆANJA PROCENTA NJEGOVOG TJELESNOG OŠTEĆENJA NAKON ŠTO MU JE PRESTALO OSIGURANJE.

PROCENAT SMANJENJA OPŠTE RADNE SPOSOBNOSTI OSIGURANIKA USLJED TJELESNOG OŠTEĆENJA NASTALOG ZA VRIJEME TRAJANJA OSIGURANJA NE MOŽE BITI OSNOV ZA ODLUČIVANJE O PROCENTU TJELESNOG OŠTEĆENJA, PA NI O NOVČANOJ NAKNADI KOJA MU PRIPADA PO TOM OSNOVU.

Iz obrazloženja:

O tužiocčevom pravu na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje, a koje je nastalo u vrijeme osiguranja usljed nesreće na poslu, odlučeno je rješenjem broj 1052550467 od 18. 2. 1983. godine, kada je nađeno da tjelesno oštećenje postoji u visini od 60% po listi tjelesnih oštećenja, a pored toga počev od 12. 3. 1983. godine priznato mu je i pravo na invalidsku penziju.

Na osnovu iznesenih činjenica, ovaj sud nalazi da donošenjem pobijane presude nije povrijeđen zakon na štetu tužioca kao ni pravila postupka koja bi mogla uticati na drugačije rješenje ove stvari. Naime, nesporno je da kod tužioca postoji tjelesno oštećenje koje prelazi visinu od 60%, od koje visine mu je već navedenim rješenjem određena novčana naknada. Sporno je da li mu se moglo priznati pravo na povećanje te novčane naknade, s obzirom da je nalazom, ocjenom i mišljenjem nadležnog stručnog organa broj 5564/86 od 12. 12. 1986. godine nađeno postojanje tjelesnog oštećenja u visini od 80%, a imajući u vidu propise iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Odredbom člana 48. stav 1. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82, 77/82, 75/85, 8/87 i 65/87) je propisano da osiguranik stiče pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje nastalo u toku osiguranja, a to pravo je tužiocu, kako je već izneseno i priznato, s

148.

Član 51. stav 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja

BORCU NOR-a PRIJE 9. 9. 1943. GODINE NE PRIPADA PRAVO NA STAROSNU PENZIJU OD DANA PODNESENOG ZAHTJEVA NEGO OD DANA KOJI UTVRDI POSEBNA KOMISIJA ZA IZUZETNO PRIZNAVANJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU NA OSNOVU OVLAŠTENJA KOJA PROIZILAZE IZ ODREDAČA ČLANA 51. STAV 2. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

U konkretnoj upravnoj stvari, a kako to proizilazi iz spisa, radi se o izuzetnom priznavanju prava na starosnu penziju primjenom uslova

obzirom na tjelesno oštećenje koje je utvrđeno u visini od 60% u vrijeme osiguranja.

Za pogoršanje, odnosno povećanje procenta tjelesnog oštećenja nakon prestanka osiguranja, kakvo osiguranje ima u vidu navedena odredba, tj. vrijeme dok je trajao radni odnos, navedenim zakonom niti bilo kojim propisom iz penzijskog i invalidskog osiguranja nije predviđena mogućnost priznanja prava na novčanu naknadu.

Uvezi navoda iznesenih u zahtjevu za vanredno prispitivanje pobijane presude koji se odnose na ocjenu umanjenja opšte radne sposobnosti u visini od 100%, ukazuje se da su tjelesna oštećenja od kojih zavisi predmetna novčana naknada propisana Samoupravnim sporazumom o listi tjelesnih oštećenja ("Službeni list SFRJ", br. 38/83 i 66/89) u kojem su predviđena tjelesna oštećenja pojedinačno sa iskazanim procentima na osnovu čega je tužiocu i utvrđen procenat od 60%, a s tim u vezi određena i novčana naknada. Umanjenje radne sposobnosti nije moglo ni biti osnov za odlučivanje o procentu tjelesnog oštećenja i s tim u vezi za odlučivanje o predmetnoj novčanoj naknadi sve i da je kod tužioca u vrijeme osiguranja postojalo umanjenje radne sposobnosti u visini od 100% kako je nađeno mišljenjem vještaka, na koje mišljenje tužilac ukazuje u zahtjevu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Uvl. 67/90 od 20. 12. 1990. godine)

koji su propisani odredbom člana 51. stav 2. Zakona o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", broj 23/82), kojom odredbom je propisano:

"Borcu NOR-a prije 9. septembra 1943. godine koji ima najmanje 15 godina penzijskog staža, od čega najmanje 10 godina staža osiguranja, posebna komisija može izuzetno priznati pravo na starosnu penziju bez obzira na godine života, ako utvrdi da je to potrebno, s obzirom na opšte stanje njegovog zdravlja i radne sposobnosti..."

Iz navedene odredbe proizilazi da se ovakva starosna penzija priznaje izuzetno od pravila o određivanju starosne penzije za ostale osiguranike pa i borca NOR-a u pogledu penzijskog staža i staža osiguranja, kao i propisanih rokova za ostvarivanje prava za njih. Naime, odredba navedenog člana podrazumijeva ovlaštenje dato posebnoj komisiji da izuzetno prizna pravo

149.

Član 82. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Članovi 2, 6. i 12. Ugovora o socijalnom osiguranju muzičara članova Udruženja muzičara zabavne i narodne muzike SRBiH.

REDOVNO ŠKOLOVANJE NE ISKLJUČUJE MOGUĆNOST BAVLJENJA MUZIČKOM DJELATNOŠĆU KAO JEDINIM ILI GLAVNIM ZANIMANJEM, RADI ČEGA SE MUZIČARU MOŽE PRIZNATI SVOJSTVO OSIGURANIKA ZA VRIJEME DOK SE BAVIO TAKVOM DJELATNOŠĆU I NALAZIO NA REDOVNOM ŠKOLOVANJU, ŠTO KAO FAKTIČKO PITANJE TREBA UTVRDITI U SVAKOM KONKRETNOM SLUČAJU, NA OSNOVU KOJEG SVOJSTVA MOŽE OSTVARITI ZA NAVEDENI PERIOD PRAVO IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA.

Iz obrazloženja:

Iz razloga datih u obrazloženju presude, koja se preispituje, proizilazi da je prvostepeni sud u upravnom sporu poništio osporeno rješenje tuženog organa, s obzirom da u upravnom postupku nisu bile utvrđene sve činjenice odlučne za rješenje ove upravne stvari. Naime, prvostepeni sud je našao da u smislu člana 2. Ugovora o socijalnom osiguranju muzičara članova Udruženja muzičara zabavne i narodne muzike SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 31/66) u vezi sa odredbom člana 82. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 21/83, 22/85, 12/86, 36/86, 17/88 i 26/89) nije utvrđeno da li je tužilac za vrijeme obavljanja muzičke djelatnosti stekao svojstvo osiguranika od strane tuženog i pod kojim uslovima, bez obzira što je u spornom periodu bio redovan student na Građevinskom fakultetu u S.

Kako od utvrđivanja navedenih činjenica zavisi osnovanost tužiočevog zahtjeva, o kojim u spisu ne postoje dokazi, prvostepeni sud je imao osnova da zbog navedenog propusta osporeno rješenje poništi. Ovo stoga jer se ne mogu prihvatiti osnovanim navodi u osporenom rješenju i zahtjevu za vanredno preispiti-

na starosnu penziju ako utvrdi da je priznavanje tog prava potrebno, s obzirom na opšte stanje zdravlja i radne sposobnosti iz čega, nadalje, proizilazi da je ta komisija ovlaštena da utvrdi i datum od kada pripada to pravo, s obzirom na stanje zdravlja i radne sposobnosti takvog borca.

Nisu osnovani tužbeni navodi da je tužiocu trebalo priznati navedeno pravo od dana kada je podnio zahtjev, jer iz provedenih dokaza, pa i presuda, na koje se tužilac poziva u tužbi, ne proizilazi da su ranije utvrđene činjenice koje ima u vidu navedena odredba.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 1669/90 od 8. 11. 1990. godine)

vanje presude da se tužilac za vrijeme redovnog školovanja nije mogao baviti muzičkom djelatnošću u smislu jedinog i glavnog zanimanja iz razloga što redovno školovanje ima značaj zanimanja i isključuje mogućnost drugog zanimanja kao glavnog. Po ocjeni ovog suda status studenata za vrijeme redovnog školovanja, odnosno samo školovanje ne predstavlja djelatnost koja bi se mogla smatrati određenim zanimanjem. Stoga redovno školovanje ne isključuje, po ocjeni ovog suda, mogućnost bavljenja muzičkom ili nekom drugom djelatnošću kao jedinog ili glavnog zanimanja.

U slučaju kada bi se i prihvatio kao pravilan stav tužene da biti student predstavlja zanimanje, ni tada se zahtjev za utvrđivanje staža po osnovu obavljanja muzičke djelatnosti, odnosno priznavanje svojstva osiguranika po tom osnovu za isti period ne bi mogao odbiti a da se prethodno ne utvrdi da li je obavljanje muzičke djelatnosti odnosnom licu bilo glavno zanimanje, jer član 2. pomenutog ugovora ne isključuje istovremeno bavljenje sa dva ili više zanimanja (uslov jedino ili glavno predstavljanje alternativno). Stoga je u konkretnom slučaju potrebno utvrditi da li je tužiocu obavljanje muzičke djelatnosti u spornom periodu predstavljalo glavno

zanimanje što se u svakom konkretnom slučaju postavlja kao faktičko pitanje, te da li tužilac u pogledu osiguranja ispunjava uslove iz člana 6. i 12. pomenutog ugovora.

Na osnovu izloženog slijedi da sve i kada bi se prihvatio kao pravilan stav tužene da redovno

150.

Članovi 42. stav 1. tač. 2. i 99. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

NADLEŽNA LJEKARSKA KOMISIJA KAO STRUČNI ORGAN ZA DAVANJE NALAZA I MIŠLJENJA O OŠTEĆENJIMA ORGANIZMA VOJNOG INVALIDA II, III I IV GRUPE U SMISLU ČLANA 42. STAV 1. TAČKA 2. ZAKONA O OSNOVNIM PRAVIMA VOJNIH INVALIDA I PORODICA PALIH BORACA, KAO USLOVA ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA DODATAK ZA NJEGU I POMOĆ OD STRANE DRUGOG LICA, OVLAŠTENÁ JE I DUŽNA DA CIJENI SVA OŠTEĆENJA ORGANIZMA VOJNOG INVALIDA KOJI TRAŽI PRIZNANJE NAVEDENOG PRAVA, PA I OŠTEĆENJA ČIJU JE OCJENU VOJNI INVALID PROPUSTIO DA TRAŽI.

Iz obrazloženja:

Prilikom utvrđivanja da li kod tužioca postoji potreba za njegu i pomoć od strane drugog lica drugostepena ljebarska komisija, na čijem se nalazu i mišljenju od 10. 12. 1990. godine zasniva osporeno rješenje, cijnila je pored vojnog invaliditeta koji kod tužioca iznosi 80% i druga oboljenja, ali je utvrdila da ukupno oštećenje njegovog organizma zajedno sa osnovnim invaliditetom nije jednako invaliditetu od 100% prva grupa, te da tužilac može samostalno da obavlja osnovne fiziološke potrebe. Iz navedenog nalaza i mišljenja vidi se da komisija nije cijnila invaliditet po osnovu oštećenja sluha iz razloga što to navodno od komisije nije traženo, pa se s obzirom na ovu okolnost ne može utvrditi da li je ukupno oštećenje tužiočevog organizma kada se uzme u obzir i navedeno oštećenje sluha jednako oštećenju organizma vojnog invalida I-grupe, u kom slučaju bi prema odredbi člana 42. stav 1. tačka 2. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca kod tužioca postojao osnov za priznavanje prava na dodatak za njegu i pomoć od strane

151.

Član 33. Zakona o samostalnom privređivanju

SAMOSTALNI PRIVREDNIK MOŽE TRAJNO PRESTATI SA OBAVLJANJEM DJELATNOSTI PUTEM ODJAVE SA DANOM PODNOŠENJA ZAHTJEVA - ODJAVE ILI SA NEKIM KASNIJIM DANOM OZNAČENIM U ZAHTJEVU, A NE I SA NEKIM DANOM PRIJE PODNOŠENJA ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

Iz dostavljenog spisa proizilazi, a što se ukazuje i kao nesporno, da je tužiocima izdato odobrenje za obavljanje ugostiteljske djelatnosti u ulici JNA ispred Narodnog pozorišta u S., rješenje broj 04/A-AS-354-31/90 od 20. 3. 1990. godine, a koje odobrenje je upisano u registar

86

školoavanje ima značaj zanimanja, trebalo bi utvrditi šta je za tužioca predstavljalo glavno zanimanje, te zavisno od ove činjenice cijeliti osnovanost zahtjeva.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Uvl. 110/90 od 20. 12. 1990. godine)

drugog lica. Ocjenu koja oštećenja organizma treba uzeti u obzir u svakom konkretnom slučaju cijeni ljebarska komisija u prvom i drugom stepenu kao stručni organ za davanje takve ocjene, pa okolnost što od komisije nije traženo da kod tužioca cijeni i oštećenje sluha, ili neko drugo oštećenje, ne isključuje mogućnost takve ocjene. Naprotiv, komisija je dužna da prilikom davanja mišljenja o potrebi za njegu i pomoć od strane drugog lica cijeliti kod invalida sva oštećenja organizma koja obaveza za komisiju kao stručni organ za davanje takve ocjene proizilazi iz odredbe člana 99. naprijed navedenog zakona.

Tužilac je uz zahtjev kojim je tražio priznavanje prava na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica priložio medicinsku dokumentaciju o oboljenju oba uha, pa je tim prije navedenu dokumentaciju trebalo cijeliti prilikom davanja mišljenja o potrebi za tuđom njegu i pomoći.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 178/91 od 28. 3. 1991. godine)

odobrenja obavljanja samostalne djelatnosti - ugostiteljstvo kao dopunsko zanimanje pod rednim brojem 2. knjiga I dana 21. 3. 1990. godine.

Pored već iznesenog iz podataka dostavljenog spisa proizilazi da su se tužioci dana 29. 10.

1990. godine obratili sa zahtjevom upravnom organu navodeći da je potrebno utvrditi prestanak odobrene zajedničke djelatnosti sa danom 4. 6. 1990. godine ističući da su toga dana sačinili ugovor o udruživanju rada i sredstava sa TTP "Trgovina" iz K. od kog dana da su stupili u radni odnos kod tog preduzeća.

Polazeći od toga da je odredbom člana 33. Zakona o samostalnom privređivanju ("Službeni list SRBiH", broj 26/89) propisano da se odjava obavljanja samostalne djelatnosti vrši pismenim putem kod nadležnog organa uprave prije prestanka rada, te da se prestanak utvrđuje danom podnošenja zahtjeva, ako u njoj nije naznačen datum prestanka djelatnosti, ovaj sud je mišljenja da je tuženi pravilno postupio kada je odbio zahtjev da se utvrdio prestanak djelat-

nosti sa 4. 6. 1990. godine i istovremeno utvrdio prestanak sa danom podnošenja navedenog zahtjeva o odjavi. Naime, smisao navedene odredbe je da se zbog pravne sigurnosti kao i svih pitanja vezanih za obavljanje samostalne djelatnosti, prije prestanka rada podnese zahtjev za odjavu. Stoga kada su tužioci 29. 10. 1990. godine podnijeli zahtjev za odjavu svoje zajedničke ugostiteljske djelatnosti koja je odobrena već navedenim rješenjem, tuženi je pravilno postupio kada je konačno u upravnom postupku taj dan uzeo kao dan prestanka odobrene djelatnosti.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 490/91 od 27. 4. 1991. godine)

152.

Članovi 2, 11, 12, 21, 22, 32. i 33. Zakona o stambenim odnosima

PREMA SADA VAŽEĆEM ZAKONU O STAMBENIM ODNOSIMA NOSILAC STANARSKOG PRAVA NE MOŽE IZVRŠITI ZAMJENU STANA ZA VIŠE STANOVA NOSILACA STANARSKOG PRAVA. KAKO ZAKONOM NIJE DOZVOLJENA "TROJNA" ILI "VIŠESTRUKA" ZAMJENA STANOVA DAVAOCI STANOVA MOGU ODBITI DAVANJE SAGLASNOSTI ZA TAKVU ZAMJENU BEZ OBZIRA NA ODREDBE ČLANA 33 ZAKONA O STAMBENIM ODNOSIMA, KOJIMA SU PROPISANI RAZLOZI ZA ODBIJANJE DAVANJA SAGLASNOSTI U SLUČAJU ZAKONOM DOZVOLJENE "DVOJNE" ZAMJENE.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 32. Zakona o stambenim odnosima, kao jedno od prava nosioca stanarskog prava, je i pravo da stan na kojem to svojstvo ima, zamijeni za stan drugog nosioca stanarskog prava pod uslovima iz tog člana, te da davalac stana na korišćenje može odbiti davanje saglasnosti za zamjenu stana u slučajevima propisanim u članu 33. stav 1. istog zakona i uz uslove predviđene u tom članu. Zamjenom stana, pak, i u skladu sa navedenim odredbama, dolazi do promjene nosilaca stanarskog prava na zamijenjenim stanovima i sticanja stanarskog prava danom usljenja na osnovu pravnovaljanog ugovora o zamjeni stanova, što je jedan od načina sticanja stanarskog prava u smislu člana 32. stav 6. tog zakona. Izvršenom zamjenom stanova, dakle, lice koje je imalo status nosioca stanarskog prava, zadržava to svojstvo i nakon izvršene zamjene stana samo na zamijenjenom stanu. Zamjenom stana, međutim, ne mogu se ni proširivati ni sužavati prava koja su nosioci stanarskog prava imali prije zamjene, a pogotovo se ne mogu sticati (ili gubiti) prava mimo Zakona o stambenim odnosima, čije su odredbe kogentne prirode. U konkretnom slučaju, izvršenom zamjenom stanova, L.Z. bi izgubila svojstvo nosioca stanarskog prava na stanu u Ulici M.Đ. 19. S, a ne bi ga stekla na stanu u koji bi se putem zamjene uselila zajedno sa O.E. (u Ulici B.V. broj 5) jer bi to svojstvo imao O.E, a ona bi bila član

njegovog domaćinstva i to ne porodičnog domaćinstva, jer ne spada u krug lica iz člana 6. stav 2. prva rečenica Zakona o stambenim odnosima, nego bi položaj člana porodičnog domaćinstva stekla tek nakon deset godina življenja i stanovanja s njim u tom stanu ili pet godina, ukoliko bi se uselila ili kasnije zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju O.E, kao nosioca stanarskog prava. Tačno je da L.Z. ima pravo da se odrekne svojstva nosioca stanarskog prava koje ima, ali u takvom slučaju dužna je da stan vrati davaocu na korišćenje, a ne da drugačije raspoláže sa stanarskim pravom. Zamjenom, koja je predmet ovog spora, pak, ona bi faktički raspolagala sa svojim stanarskim pravom, tako da bi to svojstvo na njenom ranijem stanu, nakon što bi ga se ona odrekla, stekao M.V. sin M.R. (koji je nosilac stanarskog prava na stanu u Ulici B.V. broj 5 u S) na način koji nije u skladu, nego u suprotnosti sa odredbama Zakona o stambenim odnosima (član 2. te 11. do 22. Zakona o stambenim odnosima), pa ne može ni da proizvodi pravno dještvo. Ako bi, pak, M.R. u zamjenu za svoj stan, dobio dva stana, ne može biti nosilac stanarskog prava na dva stana, jer je to u suprotnosti sa članom 12. navedenog zakona. Pravo raspolaganja stanom, koje uključuje i pravo davanja na korišćenje, može dati nekom licu samo nosilac tog prava, a isto se ne može steći drugačije, pa ni zamjenom na način kakav je u konkretnom slučaju, jer bi to u stvari predstavljalo neovlašćenu dodjelu stana na korišćenje od strane

u stambenim odnosima 1?

nosioca stanarskog prava trećem licu izvršenu pod vidom "trojne" zamjene stana (trojne zamjene u konkretnom slučaju faktički ne bi ni bilo, nego samo dvojne, uz ostvarenje nezakonitog sticanja i gubitka stanarskog prava). Pri tome, nije od značaja činjenica da je M.V. član domaćinstva svog oca M.R., jer ni u takvom slučaju

nije dozvoljena "zamjena" kakva se u konkretnom slučaju želi postići, te sticanje stanarskog prava mimo Zakona o stambenim odnosima.

(Presude Vrhovnog suda BiH, br. U. 2178/90 od 7. 2. 1991. godine i U. 151/91 od 14. 3. 1991. godine)

153.

Članovi 6. stav 2, 21. stav 2. i 22. stav 3. Zakona o stambenim odnosima

ČLANOVIMA PORODIČNOG DOMAĆINSTVA NE PRIPADA PRAVO DA NASTAVE KORIŠTENJE STANA KOJI JE NOSILAC STANARSKOG PRAVA PRESTAO TRAJNO DA KORISTI PRESELJENJEM U DRUGI STAN, KOJI MU JE DODIJELJEN I ZA SVE ČLANOVE PORODIČNOG DOMAĆINSTVA, RADI ČEGA SE MORAJU ISELITI IZ TOG STANA I USELITI U DODIJELJENI STAN BEZ OBZIRA DA LI DRUGI STAN PO VELIČINI I OSTALIM OSOBNAMA ODGOVARA POTREBAMA SVIH ČLANOVA PORODIČNOG DOMAĆINSTVA.

Iz obrazloženja:

Budući da otac tužioca nije pobijao rang-listu, niti se protivio priznatom broju bodova po osnovu članova domaćinstva, to se i po ocjeni ovog suda saglasio sa načinom i kriterijima na osnovu kojih je bodovan, pa time i dodijeli stan za sve članove porodičnog domaćinstva. Zbog toga ovaj sud nalazi da je pravilan zaključak organa uprave da je drugi stan ocu tužioca dodijeljen i za tužioca, zbog čega nisu ispunjeni uslovi iz odredbe čl. 21. stav 2. Zakona o stambenim odnosima, da tužilac kao član porodičnog domaćinstva ranijeg nosioca stanarskog prava nastavi daljnje korištenje stana. Okolnost da je dodijeljeni stan dvosoban i da ima

površinu od 63 m², a predmetni stan dvoiposoban sa 60 m², nema značaja na pravilnost odluke, jer pitanje veličine stana i površine stana, te pitanje da li je stan odgovarajući za sve članove porodičnog domaćinstva ne može se raspravljati u postupku iseljenja članova porodičnog domaćinstva iz stana, nego je za rješenje ove upravne stvari odlučno da li je stan dodijeljen za sve članove porodičnog domaćinstva. Prigovor da li stan odgovara svim članovima porodičnog domaćinstva može biti istaknut samo u postupku dodjele stana ili eventualno u postupku u kojem se pobija rješenje o dodjeli stana.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 1700/90 od 26. 2. 1991. godine)

154.

Članovi 3. i 10. Zakona o ostvarivanju zaštite članova porodice lica na obaveznoj vojnoj službi

Naredba o uskladjivanju imovinskog uslova za sticanje prava na materijalno obezbjeđenje u 1990. godini

U KRUG ČLANOVA PORODICE LICA (HRANIIOCA) NA OBAVEZNOJ VOJNOJ SLUŽBI SPADAJU I NJEGOVI RODITELJI SVE DOK PRAVNO SNAŽNOM ODLUKOM SUDA NE RAZVEDU BRAK, PA PRIHODI KOJE OSTVARUJU UTIČU NA PROPISANI IMOVINSKI CENZUS PO ČLANU DOMAĆINSTVA OD KOJEG ZAVISI STICANJE PRAVA NA NJIHOVO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE.

Iz obrazloženja:

U konkretnom slučaju, nije sporno da je tužiteljica rođena 1940. godine, da živi u zajedničkom domaćinstvu sa kćerkom koja je rođena 1975. godine i sinom M. koji se nalazi na odsluženju vojnog roka u JNA. Takođe nije sporno da se tužiteljica nalazi u zakonitom braku sa I.P., jer je i sama navela u žalbi, a kasnije i u tužbi, da njihov brak nije razveden. Niti tužiteljica, a ni njen suprug, prema podacima u spisu, ne zadržuje se katastarskim prihodom, i jedini prihod njihovog domaćinstva je invalidska penzija tužiteljicičinog supruga, koja je u decembru 1989. godine iznosila 438,00 dinara. Kada se ovaj

iznos podijeli na tri člana domaćinstva, jer se izuzima sin koji je na odsluženju vojnog roka, pravilno se zaključuje da prihod po jednom članu tužiteljicičinog domaćinstva prelazi propisani cenzus od 100,50 dinara prema Naredbi o uskladjivanju imovinskog uslova za sticanje prava na materijalno obezbjeđenje u 1990. godini ("Službeni list SRBiH", broj 9/90), pa se opravdano zaključuje, da iz tog razloga tužiteljici ne pripada pravo na materijalno obezbjeđenje, zbog čega ni tuženi nije povrijedio zakon na njenu štetu, kada joj je žalbu odbio kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. U. 1952/90 od 6. 12. 1990. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO, PRIVREDNO I PREKRŠAJNO PRAVO

- Alternativna kazna 21
- Gubitak pravnog subjektiviteta 18
- Izuzeće sudije od donošenja odluka o ponavljanju postupka 10
- Izgradnja građevinskog objekta - rok zastare 14
- Izmirenje obaveze 15
- Jednokratna upotreba droge 2
- Jaku razdraženost može izazvati samo povrijeđeni 4
- Nerealizovan račun ne oslobađa odgovornosti za prestup 19
- Odložno plaćanje 20
- Procesne radnje koje prekidaju zastaru 1
- Povreda prava odbrane 12
- Registracija za javni prevoz 17
- Sila kao element krivičnog djela 6
- Sprej kao jedan vid sile 7
- Sticaj krivičnih djela razbojništva i teške tjelesne povrede 8
- Svršeno krivično djelo 3
- Tuča - fizički obračun najmanje tri lica 5
- Vrijeme za pripremanje završne riječi 11
- Više osnova za donošenje nove presude 13
- Zajamčeni lični dohodak 16
- Žeton kao pokretna stvar sa ekonomskom vrijednosti 9

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Akreditiv

- odgovornost SDK 54

Ambalaža

- zastarjelost potraživanja i održaj 41

Atest

- kada nije uslov za predaju robe 46

Avans

- i kamata kod ugovora o građenju 51

Brak

- dozvola za zaključenje braka 92
- sticanje svojine zajedničkim radom 91
- Bitna povreda odredaba parničnog postupka*
- zbog neodređenosti izreke presude 110
- kada ne postoji iako nije odlučeno o zahtjevu za izuzeće 118

Cijena

- razlika kod ugovora o građenju 52, 134
- Djelimična presuda
- zbog izostanka 115

Docnja

- zatezna kamata teče i za vrijeme neskrivljene docnje 75

Dokumentarni akreditiv

- odgovornost SDK za neurednu isplatu 54

Dosjelost (održaj)

- nije osnov sticanja šuma u društvenoj svojini 32

Dostavljanje

- bez navođenja časa i razloga odbijanja prijema pismena u dostavnici 107
- u međusobnom sporu mjesnih zajednica 120

Doživotno izdržavanje

- ništav je ugovor koji ovjeri službenik suda umjesto sudije 98

Egzekvatura

- priznanje strane sudske odluke bez zakazivanja ročišta 125
- priznanje strane sudske odluke bez uzajamnosti 126

Eksproprijacija

- naknada za deposediranje neizgrađenog građevinskog zemljišta 26
- prečutno raskidanje nagodbe o naknadi 27

Evikcija

- motornog vozila uvezenog iz inostranstva 48

Garancija

- odgovornost servisera i proizvođača 47

Garantni list

- odgovornost servisera i proizvođača 47

Gradsko građevinsko zemljište

- prodaja neizgrađenog dijela katastarske parcele 25
- naknada za deposediranje 26
- u sudskom postupku se ne mogu mijenjati granice parcela 35

Građenje na tuđem zemljištu

- pravo vlasnika da traži uklanjanje privremenog objekta 28

Gradevina

- odgovornost izvođača zbog nedostataka koji se tiču solidnosti objekta 53

Izuzeće

- propust predsjednika suda da odluči o zahtjevu za izuzeće sudije 118

Kamata

- ne teče na avans ako nije ugovorena 51

Kapara

- uračunavanje u naknadu štete 36

Konvalidacija

- punomoći bez valjane forme 37
- ugovora o ustupanju prava davanja stana na korišćenje 82

Likvidacija

- žalba protiv rješenja o zaključivanju postupka likvidacije 129

Meda

- uređenje na gradskom građevinskom zemljištu 35

Mirovanje postupka

- značaj prijedloga za spajanje parnica 112

Mjenica

- rad uračunavanja mjenične svote ako je mjenica sredstvo obezbjeđenja plaćanja 40
- podnošenje na protest 81

Mjesna nadležnost

- izberiva, po mjestu izvršenja ugovora 122
- prigovor dužnika u izvršnom postupku 127
- u slučaju prigovora protiv rješenja o izvršenju donesenog na osnovu vjerodostojne isprave 128

Mjesna zajednica

- dostavljanje u međusobnom sporu 120

Motorno vozilo

- sticanje prava vlasništva na osnovu ugovora 29
- evikcija uvezenog iz inostranstva 48
- zatezna kamata kod prodaje sa plaćanjem cijene unaprijed 49

Nadležnost

- sud se ne može oglasiti stvarno nena-
dležnim dok ne utvrdi obilježja spora 100
- osnovnog suda da sudi o zahtjevu za po-
ništenje rješenja o dodjeli stana članu SUB-
NOR-a 101
- osnovnog suda u SRBiH u privrednom sporu
za isplatu kamata bez obzira na vrijednost
predmeta spora 102
- suda u SFRJ kada su obje stranke stranci
103

Naknada štete

- uračunavanje kapare 36
- odgovornost servisera i proizvođača 47
- uračunavanje zatezne kamate u slučaju raski-
da ugovora 50
- SDK zbog neuredne isplate dokumentarnog
akreditiva 54
- odgovornost RO koja održava stambene
zgrade 59
- zbog neobezbijedenog smještaja radnika 60
- utvrđuju se stvarni troškovi liječenja a ne po
procjeni 61
- odgovornost elektro preduzeća 62
- troškovi prevoza taksijem umjesto javnim
prevozom 63
- zbog oštećenja zemljišta 64
- zbog totalnog oštećenja porodične stambe-
ne zgrade 65, 66, 67
- zbog gubitka dnevnica 68
- odgovornost društveno-političke zajednice
zbog rušenja bespravno sagrađenog objek-
ta 69
- zbog nepravilnog rada pravosudnih organa
70
- ne prestaje obaveza štetnika osiguranjem od
odgovornosti 78

Nasljeđivanje

- pastorka i faktički usvojeni nisu zakonski na-
sljednici 95
- nužni nasljednici ne mogu nastaviti parnicu
za opoziv poklona zbog osiromašenja poklo-
nodavca 96
- poništenje izjave o odricanju od nasljedstva 99

Negotiorum gestio

- nije otplata dugova bez ovlaštenja dužnika
72

Nezvano vršenje tuđeg posla

- nije otplata dugova bez ovlaštenja dužnika
72

Nove činjenice i dokazi

- značaj propuštanja da se ponude dokazi u
žalbi 117

Obavezno osiguranje od odgovornosti

- prigovor da će biti premašena osigurana su-
ma 79

- za štetu prouzrokovanu neregistrovanim traktorom 80
- Odgovornost za štetu*
- serviseru i proizvođača 47
- SDK u ulozi akreditivne banke 54
- RO koja održava stambene zgrade, zbog neispravnog dimnjaka 59
- zbog propusta kod smještaja radnika na gradilištu 60
- zbog neobezbjedenog elektro-voda 62
- društveno političke zajednice zbog rušenja bespravno sagrađenog objekta 69
- Osiguranje*
- od auto-odgovornosti 79
- Osiguranje od odgovornosti*
- za štetu prouzrokovanu upotrebom neregistrovanog traktora 77
- ne otklanja obavezu štetnika 78
- Parnični troškovi*
- primjena advokatske tarife 108
- odmjeravanje naknade za zastupanje po javnom pravobraniocu 109
- Poklon*
- opoziv zbog grube neblagodarnosti 58
- pravo na opoziv zbog osiromašenja gasi se smrću poklonodavca 96
- Ponavljanje postupka*
- ostaje nadležan isti sud bez obzira na kasniju izmjenju stvarne nadležnosti 121
- Porezi i doprinosi*
- na lični dohodak od samostalnog vršenja profesionalne djelatnosti 132
- Posjed*
- zaštita posjeda stvarne služnosti 33
- Povraćaj u predašnje stanje*
- izostanak predlagača sa ročišta 106
- Pravni nedostatak*
- u slučaju prodaje uvezenog motornog vozila 48
- Pravo preče kupnje*
- "ponuda" ima značenje obavještenja 34
- Pravo stvarne služnosti*
- razlozi za konstituisanje 30
- osnov sticanja 31
- zaštita posjeda 33
- Presuda*
- određenost izreke 110
- Presuda na osnovu priznanja*
- Presuda na osnovu priznanja*
- provjera po službenoj dužnosti da li je podružljivo sporno zemljište 113
- Presuda zbog izostanka*
- može biti i djelimična 115
- u slučaju plaćanja nedugovanog 116
- Preuzimanje duga*
- u slučaju garancije za kvalitet radova 44
- Priznanje strane sudske odluke*
- bez zakazivanja ročišta 125
- bez uzajamnosti 126
- Procesna kamata*
- teče od ispravke tužbe u pogledu oznake tuženog 76
- Promet nepokretnosti*
- prodaja javnim nadmetanjem - plaćanje kaucije 24
- Protest mjenice*
- subota se nikada ne računa u radni dan 81
- Punomoćnik*
- neformalna punomoć se osnažuje kao i ugovor 37
- obavezan je sud da zahtjeva podnošenje punomoći 104
- Reciprocitet*
- ne traži se kod priznanja strane odluke o utvrđivanju očitstva 126
- Red uračunavanja*
- kod isplate dosuđenog glavnog potraživanja u toku parnice 39
- kod naplate mjenica datih radi obezbjeđenja plaćanja 40
- Restitucija*
- kod ništavog ugovora o prodaji 74
- Revalorizacija*
- mogućnost ugovaranja 42
- Revizija*
- u postupku utvrđivanja nosioca stanarskog prava 123
- nije dozvoljena u postupku diobe 124
- Služba društvenog knjigovodstva*
- primjena neustavnog, odnosno nezakonitog opšteg akta 130
- Služnost*
- razlozi za konstituisanje 30
- osnov sticanja 31
- zaštita posjeda prava stvarne služnosti 33
- Stambeni odnosi*
- pravo useljenja razvedenog supruga 85
- pravo člana porodičnog domaćinstva da useli u novi stan 86
- ništavost ugovora o korišćenju stana za ključenog na određeno vrijeme 87
- tužba zbog iseljenja bespravno useljenog lica 88
- Stan*
- konvalidacija ugovora o ustupanju prava davanja stana na korišćenje 82
- stanarsko pravo se ne stiče na stanu u vlasništvu građana 83
- ugovorni osnov sticanja stanarskog prava 84

- pravo useljenja razvedenog supruga 85
- pravo člana porodičnog domaćinstva da useli u novi stan 86
- kada je ništav ugovor o korišćenju stana 87
- tužba zbog iseljenja bespravno useljenog lica 88
- tužba za iseljenje bespravno useljenog lica odnosi se i na njegovog bračnog druga 89
- otkaz ugovora o korišćenju stana zbog nanošenja štete stanu 90
- otkaz zbog fiktivnog korišćenja drugog stana 91

Stanarsko pravo

- ne stiče se na stanu u vlasništvu građana 83
- ugovorni osnov sticanja 84
- otkaz zbog nanošenja štete stanu 90
- otkaz zbog fiktivnog korišćenja drugog stana 91

Stanarsko pravo

- ne stiče se na stanu u vlasništvu građana 83
- ugovorni osnov sticanja 84
- otkaz zbog nanošenja štete stanu 90
- otkaz zbog fiktivnog korišćenja drugog stana 91

Sticanje bez osnova

- samovoljna naplata razlike u cijeni 71
- u slučaju dvostruke isplate duga 73
- i presuda zbog izostanka 116

Svojeručni testament

- nedostatak forme se ne uklanja deponovanjem kod suda 97

Šuma

- u društvenoj svojini ne stiče se dosjelošću 32

Testament

- svojeručni - ne uklanja se nedostatak forme deponovanjem kod suda 97

Traktor

- osiguranje od odgovornosti 77
- odgovornost ZOIŁ za štetu 80

Tužba

- nije neuredna ako nije označena registracija vozila kojim je prouzrokovana šteta 105
- odgovornost zahtjeva 110
- tužbeni zahtjev za plaćanje zateznih kamata 111

Tužbeni zahtjev

- prekoračenje kod zahtjeva za plaćanje zateznih kamata 111

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- ništav ako ga ovjeri službenik suda umjesto sudije 98

Ugovor o gradnji

- kamata na avans 51
- razlika u cijeni tokom primjene člana 8. ranijeg Zakona o sistemu društvene kontrole cijena 52, 134

- odgovornost izvođača za solidnost objekta 53

Ugovor o korišćenju stana

- zaključen na određeno vrijeme - kada je ništav 87
- otkaz zbog nanošenja štete stanu 90
- otkaz zbog fiktivnog korišćenja drugog stana 91

Ugovor o poklonu

- opoziv zbog grube neblagodarnosti 58

Ugovor o prodaji

- prodaja javnim nadmetanjem 24
- predaja stvari i bez otpremnice 45
- predaja atesta 46
- odgovornost za evikciju kod prodaje motornog vozila 48
- kamata na unaprijed plaćenu cijenu 49
- uračunavanje zatezne kamate u slučaju raskida 50
- kod ništavog vraća se cijena sa zateznom kamatom 74

Ugovor o zakupu poslovne prostorije

- aktivna legitimacija za otkaz 55
- jednostrani odustanak zakupodavca 56
- odustanak zakupodavca zbog preinaka koje je izvršio zakupac 57

Ugovor o ustupanju prava davanja stana na korišćenje

- mogućnost konvalidacije 82

Upravno-računski spor

- protiv zaključka o nepravilnom vođenju knjigovodstva 131

Uračunavanje

- red uračunavanja 38
- Ustupanje radi naplaćivanja*
- u izvršnom postupku 43

Vanbračna zajednica

- sticanje zajedničke imovine 94

Zajednička imovina

- stečena radom u bračnoj zajednici 93
- stečena radom u vanbračnoj zajednici 94

Zastarjelost potraživanja

- vraćanja ambalaže 41

Zatezna kamata

- uračunavanje u naknadu štete kod kupovine radi pokrića 49
- ne teče na avans u slučaju docnje izvođača radova 51
- teče i za vrijeme neskrivljene docnje dužnika 75
- procesna - teče od ispravke tužbe u pogledu oznake tuženog 76
- ako se tužbom traži plaćanje po stopi iz propisa čija je važnost prestala 111

- nedostatak pravnog interesa za žalbu na odluku o zateznoj kamati 119
- na novčana potraživanja do 7. 10. 1989. godine 133

Zelenaški ugovor

- kod ugovaranja revalorizacije 42

Žalba

- nove činjenice i dokazi 117
- nedostatak pravnog interesa kod žalbe na odluku o zateznim kamatama 119
- protiv rješenja o zaključivanju postupka likvidacije 129

UPRAVNO PRAVO

Eksproprijacija

- do kojeg momenta korisnik eksproprijacije može potpuno ili djelimično odustati od prijedloga za eksproprijaciju 136
- pravo vlasnika zgrade da traži eksproprijaciju zgrade zbog prolaska dalekovoda iznad zgrade 137

Građevinsko zemljište

- preuzimanje građ. zemljišta iz posjeda ranijeg vlasnika radi provođenja regulac. plana, planova parcelacije i njihove izmjene 138
- pripremne radnje na građevinskom zemljištu ne mogu se odobriti fizičkom licu 139
- priznanje prvenstvenog prava korištenja zemljišta radi građenja ranijem vlasniku sadrži i odluku o preuzimanju i dodjeli tog zemljišta na osnovu koje može tražiti odobrenje za građenje 140

Izvršna isprava

- zaključak o dozvoli izvršenja nenovčane obaveze kao izvršna isprava novčane obaveze 141

Nadzidivanje zgrada i pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove

- ko ima svojstvo stranke u postupku utvrđivanja prvenstvenog prava na nadzidivanje, neprenosivost tog prava i sticanje istog putem konkursa 142
- odnos prvenstvenog prava na pretvaranje zajedničkih prostorija u stanove i prava na dobijanje urbanističke saglasnosti za izvođenje tih radova 145

Porezi građana

- troškovi izgradnje spomenika i održavanja groba umrlog ne terete naslijedenu imovinu i ne utiču na visinu poreza na nasljeđe 144

Porez na promet proizvoda i usluga

- uslovi za oslobađanje invalidnog lica starijeg od 18 god. od obaveze plaćanja osnovnog poreza na promet putničkog automobila 143

Prostorno uređenje

- dobijanje urbanističke saglasnosti za izvođenje radova na pretvaranju zajedničkih prostorija u stanove u zgradama u društvenoj svojini i prvenstveno pravo na pretvaranje tih prostorija u stanove 145
- na osnovu kojih propisa se cijeni stranačko svojstvo susjeda i drugih lica u postupku izdavanja odobrenja za građenje i zašto oni ne mogu biti stranka u tom postupku 146

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- pravo osiguranika na veću novčanu naknadu za tjelesno oštećenje zbog povećanja procenta oštećenja po prestanku osiguranja i uticaj smanjenja opšte radne sposobnosti za vrijeme trajanja osiguranja na procenat tjelesnog oštećenja i pravo na naknadu 147
- od kada pripada borcu NOR-a prije 9. 4. 1943. godine pravo na izuzetnu starosnu penziju i ko je ovlašten da to utvrdi 148
- pod kojim uslovima se muzičaru za vremenski period dok se nalazio na redovnom školovanju može priznati svojstvo osiguranika i pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja po tom osnovu 149

Samostalno privređivanje

- kada samostalni privrednik može trajno prestatiti sa obavljanjem djelatnosti 151

Stambeni odnosi

- nedozvoljenost višestruke zamjene stanova i odbijanje davanja saglasnosti za takvu zamjenu 152
- obaveza članova porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava da presele u novodobijeni stan za sve njih, bez obzira što taj stan ne odgovara po veličini i ostalim osobinama njihovim potrebama 153

Upravni postupak

- zahtjev za zamjenu građevinskih parcela nije upravna stvar, pa nema zakonskih uslova za pokretanje takvog postupka pred upravnim organom 135
- do kojeg momenta korisnik eksproprijacije može potpuno ili djelimično odustati od prijedloga za eksproprijaciju 136

Vojni invalidi

- obaveza nadležne ljekarske komisije da po službenoj dužnosti cijeni sva oštećenja organizma vojnog invalida u postupku ostvarivanja prava na dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica 150

Zaštita članova porodice lica na obaveznoj vojnoj službi

- članovima porodice lica na obaveznoj vojnoj službi smatraju se i njegovi roditelji sve dok ne razvedu brak i njihovi prihodi utiču na imovinski cenzus potreban za sticanje prava na materijalno obezbjeđenje 154

REGISTAR PROPISA

KRIVIČNO PRAVO, PRIVREDNI PRESTUPI I PREKRŠAJI

Savezni propisi:

- Krivični zakon SFRJ ("Službeni list SFRJ", br. 44/75, 34/88, 74/88, 57/89, 38/90 i 45/90).
- Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 14/85, 74/87, 57/89 i 3/90).
- Zakona o privrednim prestupima ("Službeni list SFRJ", br. 4/77, 14/83 i 10/88).
- Zakon o službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", br. 70/83...84/90).
- Zakon o knjigovodstvu ("Službeni list SFRJ", br. 25/81 i 35/85).
- Zakon o finansijskom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 10/89).
- Zakon o sistemu cijena i društvenoj kontroli cijena ("Službeni list SFRJ", br. 1/80 i 38/80).
- Uredba o uslovima za davanje kredita građanima ("Službeni list SFRJ", broj 41/89).

Republički propisi:

- Krivični zakon SRBiH ("Službeni list SRBiH", br. 16/77, 32/84, 19/86, 41/88, 33/89 i 2/90).
- Zakon o prekršajima ("Službeni list SRBiH", br. 19/86, 42/87, 33/89 i 2/90).
- Zakon o javnom redu i miru ("Službeni list SRBiH", br. 31/80, 45/86 i 9/90).
- Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SRBiH", br. 37/82 i 26/86).

GRADANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Savezni propisi:

- Zakon o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 4/77 do 35/91).
- Zakon o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 20/78 do 35/91).
- Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji ("Službeni list SFRJ", broj 84/89).

- Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 43/82).

- Zakon o upravnim sporovima ("Službeni list SFRJ", broj 4/77).

- Zakon o službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", br. 70/83 do 20/91).

- Zakon o osnovnim svojinsko-pravnim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 6/80 i 36/90).

- Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 do 57/89).

- Zakon o visini stope zatezne kamate ("Službeni list SFRJ", broj 84/89).

- Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica ("Službeni list SFRJ", broj 24/76) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SFRJ", br. 17/90 i 82/90).

- Zakon o udruženom radu ("Službeni list SFRJ", broj 11/88 - prečišćeni tekst i 40/89).

- Zakon o mjenici ("Službeni list FNRJ", broj 104/46, te "Službeni list SFRJ", br. 16/65, 54/70 i 57/89).

- Zakon o standardizaciji ("Službeni list SFRJ", br. 38/77 i 11/80) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SFRJ", br. 37/88 i 23/91).

- Zakon o sistemu društvene kontrole cijena ("Službeni list SFRJ", br. 64/84, 43/86 i 71/86 - raniji, sada istoimeni "Službeni list SFRJ", broj 84/89).

- Zakon o osnovama poslovanja organizacija udruženog rada u području prometa robe i usluga u prometu robe i o sistemu mjera kojima se sprečava narušavanje jedinstva jugoslovenskog tržišta u ovoj oblasti ("Službeni list SFRJ", br. 43/76 do 43/86) - raniji.

- Zakon o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava ("Službeni list SFRJ", br. 60/75 do 24/86) - raniji.

- Zakon o ukupnom prihodu i dohotku ("Službeni list SFRJ", br. 72/86 do 61/88) - raniji.

- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SFRJ", broj 11/66 - prečišćeni tekst) - raniji.

- Zakon o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskog zemljišta ("Službeni list FNRJ", broj 52/58) - raniji.

- Zakon o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera ("Službeni list SFRJ", broj 5/68) - raniji.

- Zakon o nevažnosti pravnih propisa donijetih do 6. aprila 1941. godine i za vrijeme neprijateljske okupacije ("Službeni list FNRJ", broj 84/46).

Odluka SIV-a o visini stope zatezne kamate ("Službeni list SFRJ", br. 19/82 do 72/880 - ranija).

Republički propisi:

- Zakon o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH", br. 19/86, 25/88 i 33/89).

- Zakon o državnoj upravi ("Službeni list SRBiH", broj 8/90 - prečišćeni tekst, 22/90, 10/91 i 14/91).

- Zakon o javnom pravobranilaštvu ("Službeni list SRBiH", br. 2/89 i 33/89).

- Zakon o vanparničnom postupku ("Službeni list SRBiH", broj 10/89).

- Zakon o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", br. 38/78, 4/89 i 29/90).

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", br. 12/87 i 38/89).

- Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", br. 9/87 - prečišćeni tekst, 23/88, 24/89, 10/90, 14/90, 15/90 i 14/91).

- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86, 1/90 i 29/90).

- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84 i 12/87).

- Zakon o izdvajanju i usmjeravanju sredstava za stambene potrebe i o SIŽ u stambenoj oblasti ("Službeni list SRBiH", br. 13/74, 34/80 i 39/84).

- Zakon o zakupu posl. zgrada i prostorija ("Službeni list SRBiH", br. 33/77, 12/87 i 30/90).

- Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80).

- Porodični zakon ("Službeni list SRBiH", br. 21/79 i 44/89).

- Zakon o radnim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 4/84 do 26/89) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SRBiH", broj 20/90).

- Zakon o porezima građana ("Službeni list SRBiH", broj 18/91 - prečišćeni tekst).

- Zakon o šumama ("Službeni list SRBiH", br. 38/71 i 40/75) - raniji, sada istoimeni ("Službeni list SRBiH", broj 11/78 i 12/87).

- Tarifa o nagradama i naknadi troškova za rad advokata ("Službeni list SRBiH", broj 35/89, sada "Službeni list SRBiH", broj 34/90).

UPRAVNO PRAVO

Savezni propisi:

- Zakon o opštem upravnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 47/86 - prečišćen tekst).

- Zakon o upravnim sporovima ("Službeni list SFRJ", broj 4/77).

- Zakon o izvršnom postupku ("Službeni list SFRJ", br. 20/78, 6/82, 74/87, 57/89, 20/90 i 27/90).

- Zakon o oporezivanju proizv. i usl. u prometu ("Službeni list SFRJ", br. 33/72 do 13/90).

- Pravilnik o primjeni poreskih stopa i o načinu vođenja evidencija obračunavanja i plaćanja poreza na promet proizvoda i usluga ("Službeni list SFRJ", br. 31/85 do 49/89).

- Zakon o osnovnim pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službeni list SFRJ", br. 23/82, 77/82, 75/85, 8/87, 65/87 i 87/89).

- Samoupravni sporazum o listi tjelesnih oštećenja ("Službeni list SFRJ", br. 38/83 i 66/89).

- Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", broj 31/86 - prečišćeni tekst, 44/89, 87/89, 20/90 i 42/90).

Republički propisi:

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj 12/87 - prečišćeni tekst i 38/89).

- Zakon o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", br. 34/86, 1/90 i 29/90).

- Zakon o nadzidanju zgrada i pretv. zajedn. prostorija u stanove u zgradama u društv. svojini ("Službeni list SRBiH", broj 32/87).

- Zakon o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH", broj 7/80 - prečišćeni tekst).

- Zakon o porezima građana ("Službeni list SRBiH", br. 39/84, 8/85, 45/86 i 14/88).

- Zakon o prostornom uređenju ("Službeni list SRBiH", broj 9/87 - prečišćeni tekst, 23/88, 24/89, 10/90, 15/90 i 14/91).

- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službeni list SRBiH", br. 21/83, 22/85, 12/86, 36/86, 17/88 i 26/89).

- Zakon o samostalnom privređivanju ("Službeni list SRBiH", broj 26/89).

- Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 14/84 - prečišćeni tekst i 12/87).

- Zakon o ostvarivanju zaštite članova porodice lica na obaveznoj vojnoj službi ("Službeni list SRBiH", br. 16/78, 40/82, 14/89 i 41/89).

- Ugovor o socijalnom osiguranju muzičara članova Udruženja muzičara zabavne i narodne muzike SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 31/66).

KR
PR

Save

-
44/

SFF

list

("Slu

br. 2

list

cijer

grac

Rep

- k

br. 1

- 2

br. 1

- 2

SRBi

- 2

("Slu

GRA

Save

- Z

SFRJ

- Z

SFRJ

- Z

likvid.

94

"Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH" izlazi četiri puta godišnje. Godišnja pretplata 350 dinara. Izdavač: Novinsko-izdavačka organizacija Službeni list SRBiH Sarajevo, Ulica Magribija 3. Tehnički urednik: Mihailo Babić. Izrada sloga: Izdavač. Štampa: ŠRO "Graficar" Doboj. Za štampariju: Simeun Bukejlović.